

Romarska cerkev na Trsatu.

DROBTINICE

UREDIL
DR. FRANCE LAMPE.

ZALOŽILA
KATOLIŠKA DRUŽBA ZA KRANJSKO.

J. Urhovec

V LJUBLJANI.

TISKALA „KATOLIŠKA TISKARNA“

1891.

II, B, 19265, 6

030023845

Milostnemu gospodu

DR. ANTON-U JARC-U,

zlatomašniku, proštu,

vitezu Franc-Jožefovega reda, izslužen. dež. šolskemu nadzorniku, predsedniku »Katoliške družbe za Kranjsko«, »Družbe sv. Vincencija za Kranjsko«, »Cecilijanskega društva«, »Podpornega učiteljskega društva«, »Bratovščine za verne duše v vicah« itd.

poklanja

v znamenje posebnega spoštovanja

urednik in izdajatelj.

Kazalo.

Stran

Predgovor	VII
---------------------	-----

A. Nabožni del.

Duh sv. Franciška Saleškega	3
Sedmi del	3
Osmi del	17
Deveti del	40
Deseti del	47

B. Življenjepisi.

Franco Ks. Kramer , poslednjič korar v Ljubljani	75
I. Moja mladost	76
II. Šole ob mojem času na Kranjskem	78
III. Ribniška šola	79
IV. Šola v Ljubljani	82
V. Latinske šole	82
VI. Bogoslovstvo	84
VII. Moja nova maša	85
VIII. Moja prva služba v Šentjerneju	86
IX. Moja služba v Ljubljani	90
X. Odhod iz Ljubljane	94
XI. Loški Potok	95
XII. Župnik Potoški	97
XIII. Popravljanje poslopja	98
XIV. Moje duhovsko pastirstvo v Loškem Potoku	101
XV. Prikazen	101
XVI. Kako sem prišel iz Loškega Potoka	107
XVII. Moja služba v Postojni	109
XVIII. Postojna v dušnopastirskih rečeh	110
Janez Lesjak , župnik Kostanjeviški	114
I. Lesjakova mladost	114
II. Lesjak duhovnik, kapelan	119
III. Lesjak župnik Kostanjeviški	123
IV. Lesjak domoljub	129
V. Lesjak tovariš, predstojnik in prijatelj	131
VI. Oseba, značaj gospoda Lesjaka	133
Lovrenc Lavtižar , apostolski misijonar med Indijani v severni Ameriki	140

C. Zabavni del.

Dobovski gospod	167
----------------------------------	-----

Predgovor.

Pošiljajoč letos »Drobtinice« že petič med Slovence, čutim v srcu nekoliko veselja, pa tudi nekoliko strahú. Veselim se, da morejo izhajati, in da jih Slovenci radi prejemajo in radi čitajo. Nekdaj seveda so bile »Drobtinice« za naš narod vse drugačnega pomena, kakor dandanes. Zahajale so med ljudi ob takem času, ko ni bilo drugih knjig, še manj pa časnikov. Zato so storile takrat neizmerno veliko dobrega; blagi duh, ki jih je preveval, bil je podoben studentu, kateri je v začetku stvarstva napajal zemljo. (I. Mojz. 2, 6.) Izvestno uživamo še dandanes koristi in sadove, katere so rodile nekdanje »Drobtinice«. A na ono mesto, na katerem so bile nekdanj »Drobtinice«, sedla je — ne ena sama knjiga, marveč cela ljubezniva kopica knjig, katero nam daruje leto za letom družba sv. Mohora. In ne le to: tudi poljudni časniki so se razširili med naš narod in sicer mnogo obilneje, kakor nekdanj »Drobtinice«. Ti časniki zlasti podajajo v prijetni obliki res »drobtinice«, in sicer raznovrstne, sedaj sladke, sedaj grenke, sedaj manjše, sedaj večje svojim naročnikom. Kaj čuda torej, da so »Drobtinice« zatemnele, ker je njih spremstvo — hvala Bogu — tako obilno, tako krepko!

A »Drobtinice« so po svojem imenu že nekako določene, pot jim je — zdi se — omejena: le male stvari, le drobtine bi morale ponujati svojim čitateljem. Prav to mi dela letos nekoliko skrbi, in ne vem, kako bi se opravičil občinstvu. Zakaj prav letos je — razven prvega dela — tvarina knjige v precèj velikih kosih. — No, če bi ne šlo drugače, moral bi vljudno prositi odpuščanja. Saj ne more urednik napisati sam vse knjige, marveč Bog mu dá le vrlih pomočnikov in po teh se ravna tudi delo, knjiga. Kar so mi blagi prijatelji napisali in poslali, to podajem v primerni obliki. A to je tudi res, da se drobtine krusijo od

celega kosa. Ako torej podajam kose, naj si namrvijo in nadrobé čitatelji našo duševno jed tako, kakor bolje ugaja njih ukusu. Ne rečem pa, da bi nikakor ne bil mogel podati tudi pravih drobtin. Imam jih v zalogi in upam, da jo bodo prijatelji s svojimi spisi še pomnožili do prihodnjega leta. Letos je bilo treba gledati, da ni knjiga preveč narastla in da ni založnici, »Katoliški družbi«, napravila prevelikih stroškov.

Naša knjiga ima na čelu podobo romarske frančiškanske cerkve na Trsatu. Letos namreč praznuje ta sloveča domača božja pot šeststoletnico, zakaj dné 10. maja t. l. je preteklo šeststo let, odkar je prava hišica svete družine iz Nazareta prišla na Trsat. Zato so se godile meseca maja na Trsatu velike in lepe slovesnosti; ves čas odtlej prihajajo romarji na božjo pot, in prav ko to pišem, moli tam na posvečenem kraju romarska četa, katero vodi naša »Katoliška družba«. Dasi bi se spodobil tudi »Drobtinam« spis o teh slovesnostih že letos, priredili ga bodemo za prihodnje leto, kakor tudi o slovesnosti tristoletnice sv. Alojzija, ki se je vršila poslednje dni v Rimu.

Da posvečujem letošnji letnik mil. gosp. predsedniku »Katoliške družbe«, to menim odobruje popolnoma vsakdo, ki pozna tako zaslužnega in vsestransko častitljivega gospoda. Želim le — pač z mnogimi njegovimi znanci — da bi ga dobri Bog v prid »Katoliške družbe«, zlasti v prid družbe sv. Vincencija, pa tudi drugih družb ohranil še dolgo, dolgo, v tako delavnem po-koju, v tako zasluženi časti.

Vsem vrlim gospodom pisateljem bodi nasrčnejša zahvala! Naj nikar ne zapusté »Drobtin«, marveč jih z novimi vred podpirajo krepko še prihodnja leta.

V Ljubljani, na god sv. Frančiška Seraf. 1891.

F. L.

A.
Nabožni del.
—
Vernim Slovencem
v pouk
in dušni napredek.

Sv. Alojzij, star 17 let.

DUH svetega Frančiška Saleškega.

(Povzet iz spisov J. P. Camus-a, škofa Belleyskega.)

Sedmi del.

I. Poglavje.

Prijazen odgovor.

Nekdo reče našemu svetniku precej nedostojno, da je vedno polno žensk okoli njega. On mu pa odgovori: »Tako je bilo tudi pri našem Zveličarju, in mnogi so godrnjali radi tega. Sicer pa nečem samega sebe primerjati Gospodu.«

Dotični pa, ki je to stvar prav lahkomišljeno sprožil, odvrne mu: »Jaz ne umevam, zakaj se ravno ženske vedno pri vas mudé? Zakaj jaz ne vidim, da bi jim dajali sami priliko za tako dolgo razgovarjanje, in tudi ménim, da vam nič posebnega ne povedó.«

Svetnik odgovori: »Ali vam to ni nič, ako jih človek pusti, da vse povedó? Resnično je, da je treba pri njih bolj ušes, ki jih poslušajo, nego jezika, ki naj jim odgovarja. Kar one povedó, to je dovolj zanje in zame. Morebiti jih k meni vleče to, da jih radovoljno poslušam, zakaj velikemu blebetaču ni nič bolj prijetnega, kakor da najde potrpežljivega in mirnega poslušalca.«

A ta človek je nadaljeval kar predrzno, govoreč, da je opazil, kako oblegajo njegovo spovednico le osebe drugega spola in da se vidi med tolikim številom žensk komaj en moški.

»Kaj naj vam na to odgovorim?« odvrne svetnik. »Ta spol je bolj nagnen k pobožnosti; zato ga cerkev tudi sama imenuje pobožni spol. Bog daj, da bi bili možje ravno tako nagneni k pokori, zakaj oni delajo še vse drugače grehe.«

Oni človek je pa še vedno predrznejši in vpraša škofa: »Bode-li morda več žensk zveličanih, nego moških?«

»O tem se pač ne moremo šaliti«, odvrne svetnik, »nikakor se nam ne spodobi, da segamo v skrivnosti večnega Boga, ali da smo njegovi svetovalci.« Ta odgovor zapre onemu predrznežu sapo, in pogovora je bilo konec.

II. Poglavje.

Kako je odgovoril nekemu škofu, ko je hotel odložiti svojo pastirsko službo.

Neki škof je hotel popustiti svojo pastirsko službo in živeti sam zase; zato vpraša našega svetnika za svēt. Sklicuje se na vzgled sv. Gregorija Nacijanskega, bogoslovca, ki je tudi pustil tri škofije: Sazimsko, Nacijansko in Carigrajsko, in je šel na svoje posestvo v Arianču, da tam preživi še ostale dneve svojega življenja.

Svetnik mu odgovori: »Misliti moramo, da oni veliki svetniki niso ničesar storili, k čemur jih ni posebno naganjal duh božji; njih dela se nikakor ne smejo soditi zunanje. Sicer se je pa umaknil sv. Gregorij le sili, zapuščajoč poslednji škofovski sedež.«

Škof mu odvrne, da ga straši težko breme, ko bode moral odgovarjati za toliko duš.

»Oh«, pravi svetnik, »kaj bi še-le rekli, kaj bi počeli, ako bi tako breme nosili, kakor jaz? Zaradi tega pa nikakor ne smem manj zaupati na božje usmiljenje.«

Škof mu toži, da je enak sveči, ki sveti drugim, sama sebe pa uničuje; tudi ima toliko skrbij za bližnjega, da nima časa delati za-se in svoje zveličanje.

»Sreča vašega bližnjega«, odvrne svetnik, »je velik del vaše sreče, in sicer tolik del, da skrbite za svojo srečo, ako skrbite za tujo. Ali morete kdaj delati za svojo srečo, ako ne pospešujete sreče svojega bližnjega, ker imate to dolžnost?«

Škof odgovori: »Ko se trudim, da druge pripeljem do svetosti, v nevarnosti sem, da jo sam zamudim.«

»Berite cerkveno zgodovino«, pravi svetnik, »in življenje svetnikov, in bodite prepričani, da ne najdete v nobenem redu in nobenem stanu toliko svetnikov, kakor med škofi; zakaj v celi cerkvi božji ni nobenega stanú, ki bi ponujal človeku toliko pripomočkov k svetosti in popolnosti. Najboljši pripomoček, da v popolnosti napredujemo, je vsekako ta, da druge z naukom in vzgledom vodimo k popolnosti, in to je dolžnost škofov, ker za to so postavljeni. — Vse življenje kristijanovo na zemlji je vedna vojska; vedno moramo hiteti, da dosežemo svoj smoter — popolnost. V celi cerkvi pa ni nobenega stanú in nobenega posla, ki bi imel tako popolna sredstva in tako popolne smotre, kakor škofovski stan; in kdor bi hotel ta stan zapustiti, on bi se na nekak način oziral nazaj. Bodite stanovitni v ladiji, v katero vas je postavil Bog, da se v nji prepeljete iz tega življenja v drugo. Saj se človek tako kmalu prepelje, da se pač ne splača menjavati ladije. Ako se vam v glavi vrti v veliki ladiji, koliko bolj se bode še v malem čolniciu, s katerim se valovi še lože igrajo, namreč v nižjem stanu, v katerem je tudi dovolj izkušnjav, ako ravno ima tak stan manj opravila in je na videz mirnejši?«

Ti razlogi so utrdili škofa, da je po nasvetu aposteljnovem ostal v tem poklicu, ki mu ga je odločil Bog.

III. Poglavje.

Glavna skrb škofov.

»Kot škof«, govoril mi je, »ste višji paznik in čuvaj v hiši Gospodovi, zakaj to pomeni ime škof. Tedaj morate čuti in paziti na celo škofijo; saj dobro veste, da morate najvišjemu Gospodu vseh pastirjev odgovor dati od vseh duš, ki so izročene vaši skrbi.

Posebno pa morate čuti nad dvema vrstama ljudi, ki so poglavarji drugih, nad župniki namreč in hišnimi očeti. Ker vse dobro in slabo, kar se prigodi v fari ali domači hiši, izhaja od teh dveh.

Saj sami veste, da zdravnik zapiše zdravila dojnici, ako zboli njen dojenček, da se namreč zdravilna moč izlije v mleko, in

tako vpliva na dete. Župniki so neposredni pastirji ljudstva, kakor je ti učé in kakoršen vzgled mu' dadó, tako je tudi vzgojé, kar se tiče vednosti in čednosti. Enaki so onim Jakobovim palicam, ki so barvale volno jagnjet tako, kakor je sam hotel.¹⁾ Nauk stori veliko, a vzgled stori neprimerno veliko več. Ker le malo ljudij razume besede sv. evangelija: Storite, kar vam rekó, ne pa, kar sami storé.²⁾

Ravno to velja tudi o hišnih očetih in materah; ker ravno od njunega opominjevanja, še bolj pa od njunih dejanj je odvisna sreča cele družine.

Ker ste zbok svojega škofovskega stanú postavljeni za nadpaznika, zato zahteva vaša dolžnost, da čujete nad imenitnimi izmed zasebnikov in nad onimi, ki so enako Savlu nad drugimi, namreč nad predstojniki družin in farâ, ker od njih se razliva dobro nad podložnike, enako Aronovemu mazilu, ki je teklo od glave do najnižjega roba njegove obleke. Ne pozabite nikdar, da ste župnik svojih župnikov in oče hišnih očetov!«

IV. Poglavje.

O ljubezni do Boga.

Brez ljubezni se je zdela našemu svetniku cela vrsta čednostij enaka kupu kamenja. Zato je pred vsem priporočal z aposteljnóm, da moramo imeti ljubezen: in človek se nikakor ne sme zadovoljiti z notranjo navado te kreposti; temveč vselej je pristavil z istim aposteljnóm: *Vse kar delate, bodi v ljubezni storjeno.*³⁾

Ni prenehal in ni se utrudil zatrjevati besede velikega aposteljna, da brez ljubezni nič ne koristi, ne vera, ne miloščina, ne vednost, ne spoznanje skrivnostij, tudi ne mučeništvo, celó ne, ako bi se kdo dal žgati.⁴⁾

Včasih mi je rekel, da tega ne more nikdar dovolj ponavljati, da se tem globlje vtisne v srca vernikov. Kaj pomaga, ako kdo teče, pa ne pride do konca? Koliko dobrih del ostane brez sadú, ker jih ne oživlja ta namen! Vendar ljudje najmanj na to

¹⁾ Gen. 30. 37. — ²⁾ Mat. 23. 3. — ³⁾ Kor. 16. 14. — ⁴⁾ I. Kor. 13.

mislijo, kakor da ni namen — duša naših dejanj, in kakor da je Bog obljubil, da hoče taka dela poplačati, ki niso zanj storjena, in ga torej ne nameravajo častiti.

Rekel je: »Zveličanje se kaže veri, pripravlja se upanju, a daruje se samo ljubezni. Vera kaže pot v obljubljeni deželo, kakor jo je kazal oni steber, ki je bil ob enem svetel in temen. Upanje nas nasituje z mano nje ljubeznivosti, edino le ljubezen nas vodi enako skrinji zaveze v nebeško kraljestvo, ki je bilo Izraelcem obljubljeno, tam kjer ni potreba, da nas vodi steber vere, in nas nasituje mana upanja.¹⁾

Kadar stavi stavbar zid, vedno rabi kotnik, navpično vrvico in livel (vago): prav tako moramo tudi mi vedno gledati na vrvico vodnico, da postanejo naša dela pri zidanju Jeruzalemskega zidú živi kamni, in vse, kar delamo, storimo iz ljubezni do Boga, kakor govori veliki apostelj: *Ali tedaj jeste ali pijete, ali kaj drugega delate, vse k časti božji delajte.*²⁾

V. Poglavlje.

Vse iz ljubezni, nič prisiljeno.

To je bilo glavno pravilo našega svetnika in to ga je naganjalo v vsem duhovnem vladanju.

Večkrat mi je rekel, da so oni trinogi, ki hočejo prisiliti človeško voljo, in to sovraži Bog, kakor tudi ljudje. Zato se ni nikdar strinjal z onimi ljudmi, ki kar hrepené po vladanju, ki v vseh slučajih zahtevajo brezpogojno pokorščino, da se vsi vklanajo njih zapovedujoči volji. Oni, ki ljubijo — rekel je —, da se jih ljudje bojé, bojé se, da bi se ne priljubili, in vendar se sami bolj bojé, nego vsi drugi: drugi se samo njih bojé, ti pa se bojé vseh. *Necesse est multos timeat, quem multi timent.* (Oni se mora mnogih bati, katerega se mnogi bojé.)

Večkrat sem slišal iz njegovih ust ljubeznivi rek: Na kraljevi ladiji božje ljubezni ni nobenega galejskega suznja, ker tu so samo prosti veslači.

Ker je ravnal po tem pravilu, bili so vsi njegovi ukazi podobnejši svétu ali kakí prošnji, nego povelju. Jako je čislal besede

¹⁾ Theotime I. c. 6. — ²⁾ I. Kor. 10. 31.

sv. Petra: *Pasite čedo božjo, katera je pri vas, in jo oskrbujte, ne prisiljeno, ampak radovoljno.*¹⁾ Hotel je, naj bi pri vsem duhovnem vladanju tako ravnali z dušami, kakor Bog in angelji, in jih vodili z razsvitljevanjem, prigovarjanjem, učenjem, grajanjem, svarjenjem, prošnjo, opominjevanjem, z vso potrpežljivostjo in ukom. Prav rahlo, kakor ženin v visoki pesmi, potrkajmo na vrata človeškega srca in prijazno pa nujno prosimo, da nas pusté noter; in ako smo dosegli, da nas pusté, prinesimo jim z veseljem zveličanje; in ako bi ga tudi ne hoteli sprejeti, moramo vse to krotko prenašati.

Potožil sem našemu svetniku, na kako različne zapreke sem zadel, ko sem hotel pri obiskovanju svoje škofije ustanoviti marsikaj dobrega. On pa mi odgovori: »O kako ste vladohlepni! Vi hočete leteti z vetrovimi perotnicami in pustite, da vas žene vaša gorečnost, ki vas enako véši pripelje v brezдно. Ali hočete več storiti nego Bog, in siliti voljo stvarij, katere je Bog proste ustvaril? Vi ravnate, kakor da so volje vaših podložnikov v vaših rokah, ko vendar še Bog tako ne ravna, ki drži vsa srca v svoji roki. On trpi tudi, da nasprotujejo in se upirajo njegovemu razsvetljevanju in se ustavljajo njegovemu navdihovanju, in sicer takó, da se užali njegovo srce; na zadnje pa pusti, da taki pogubé sami sebe, ki kopičijo zaradi svojega trdovratnega in nespokornega srca sami sebi — zaklad jeze za dan maščevanja. Med tem pa vendar ne neha njih duše razsvetljevati in priganjati, ako tudi zavračajo njegovo krotko vabilo in mu govoré: »Ostani daleč od nas, ker nečemo hoditi po tvojih potih!«

Naši angelji varihl posnemajo v tem njegov način; in ako zapustimo zbok hudobije Boga, oni nas vendar ne zapusté.

Ali zahtevate še boljših vzgledov, da uravnate po njih svoje življenje?«

VI. Poglavlje.

O udanosti, sveti ravnodušnosti in mirnem pričakovanju.

Udanosti se človek vadi, rekel je svetnik, le, ako se trudi in je drugim pokoren. Človek bi n. pr. rajši živel, nego umrl: ali ker je volja božja, udá se. Rad bi kdo živel, ako bi bilo

¹⁾ I. Petr. 5, 2.

Bogu všeč; ali poleg tega bi še rad, da bi nas Bog blagovoljno pustil živeti. Drugi rad umrje; ali še rajši bi živel. Z dobro voljo sicer umremo, ali še z boljšo bi živeli.

Sveta ravnodušnost stoji više nego udanost, ker ne ljubi ničesar, razven volje božje; tako da ravnodušnega srca čisto nič ne gane, če misli na voljo božjo.

Udanost in ravnodušnost spoznavata obe voljo božjo, ki jo jima kaže kak dogodek. Ali pri tem je vendar razloček: prva si prizadeva, da se udá božji volji, druga pa ne potrebuje zato nobenega prizadevanja. Še više pa, kakor te dve, stoji mirno, preprosto pričakovanje, ker gleda na voljo božjo, ki nam je neznana, in nas tako lepo pripravlja, da že naprej vse hočemo, kar hoče Bog, ko še ne vemo za to in tudi še ne moremo o tem trdno sklepati.

VII. Poglavje.

Pričujočnost duha spremlja velika ponižnost.

Dosti dobra, a preprosta duša pride nekega dne k našemu svetniku in mu pravi kar naravnost, da je slišala o njem neke novice, in radi tega je jako nejevoljna nanj in ga nadalje nikakor ne more več tako čislati.

Sveti mož ne vpraša nikakor o vzroku nejevolje, ampak kar naglo odgovori: »Jaz vas zato še bolj ljubim.«

»Kako to?« vpraša oseba.

»Ker morate biti zelo preprostega srca, da na tak način z menoj govorite, in to lastnost cenim jako.«

»Kar sem vam povedala«, odvrne ta oseba, »to sem vam rekla, kakor sem v resnici v srcu ne le čutila, temveč tudi še čutim!«

»In jaz govorim z vami«, odgovori svetnik, »kakor je čutilo moje srce, sedaj čuti, in kakor po milosti božji upam, da bode tudi nadalje čutilo.«

Potem mu pové ta oseba, kakor da bi se hotela z njim pričkati, da je radi tega nejevoljna nanj, ker je zvedela, da je on njenega tekmeča podpiral v neki prav zamotani in važni stvari.

Svetnik odgovori: »Ta govoricca je resnična; storil sem to, ker sem videl, da je pravica na njegovi strani.«

»Vi bi morali delati«, odgovori ona, »kot naju obeh skupni oče in se ne odločiti za enega ter ga podpirati na račun drugega.«

»Ali morda skupni očetje«, pravi svetnik, »ne razločujejo med pravico in krivico, kadar poravnavaajo prepire svojih otrok? Vi morate iz sodbe razvideti, da je pravica na njegovi strani, ker jo je dobil vaš nasprotnik.«

»Meni so storili krivico«, odvrne nezadovoljna oseba.

»Jaz bi bil ravno tako razsodil zoper vas«, pravi svetnik, »ako bi bil sodnik v vaši stvari.«

»To je najboljši način«, odgovori ona, »da se ozdravim nejevolje.«

Svetnik pristavi: »Vidite, to je navadna tožba onih, ki izgubé pravdo. Ko bode čas bolj pomiril vašega duha, bode te blagoslavljali Boga in svoje sodnike, ki so orodje božje, da so vam odrekli posestvo, katerega bi ne mogli imeti z dobro vestjo in pravico. In potem bode sama izginila vsa nejevolja, ki jo imate sedaj do svojih sodnikov in do mene. To se pa ne bode zgodilo, predno vam ne odpade tančica strasti izpred vaših očij. Jaz prosim Boga, da vam dá za to potrebno milost.«

»Amen«, odgovori oseba. »Vendar bi pa rada vedela, ali ste to resno mislili, ko ste rekli, da me zato bolj ljubite, ker sem na vas nejevoljna?«

»Nikdar«, pravi svetnik, »nisem resničneje in odkritosrčneje govoril iz svojega srca; ker, kdo bi ne ljubil take duše, ki se tako prostodušno iznebi tega, kar ji leži na srcu, in tako olajša zdravljenje ran s tem, da jih zaupljivo pokaže? Tako ravnanje po mojem mnenju ni le ljubezni vredno, temveč zdi se mi celó junaško delo, ker izhaja iz močne duše, ki res ni navadna. Vi se ne vèdete, kakor svetni otroci, ki se sladkajo v obraz, zadaj pa grizejo.« Potem pa ji tako jasno dokaže krivico nje stvari in pravico nasprotnikovo, da bi bila primorana resnico pripoznati in Boga zahvaliti, da je le pridobila pri tej izgubi.

Vendar pa še pristavi: »Kljubu temu pa vas vendar manj spoštujem, nego poprej. Ker nekda j sem vas častila, kakor svetnika.«

»To ste prav krivično ravnali«, odgovori svetnik, »ker za-trujem vam, prav resnično brez vse hinavščine, da ne zaslužim tega imena, ki je moji prijatelji razširjajo o meni. Oni me imenujejo svetnika, ker srčno želé, da res postanem. Sedaj pa, ko ne mislite več tako dobro o meni, vas nič manj ne ljubim, temveč veliko bolj. Vi ste mi gledé na to enaki v dejanju in mislih. Oni, ki se mi s hvalo prilizujejo, goljufajo sebe in mene: ker govoré zoper resnico in vrhu tega me še spravljajo v nevarnost, da postanem predrzen in pogubim svojo dušo. Oni pa, ki me malo cenijo, storé to, kar moram sam storiti: učé me ponižnosti v dejanju in me tako vodijo po poti zveličanja; ker pisano je, da bode Bog rešil one, ki so ponižnega srca.

Skratka: rane od onega, ki mi govori resnico, ljubši so mi, kakor poljubi prilizovalčevi.

Pravični naj me kaznuje v usmiljenju in naj me posvari; ali olje grešnikovo naj ne mazili moje glave. To so tedaj vzroki, zakaj vas moram bolj ljubiti; in kakor mi vi s tem storite večjo dobroto, tako vas tudi jaz v resnici bolj ljubim.«

VIII. Poglavje.

O potolaženem sovražniku.

Sveti škof ni potrjeval pregovora, da ne smemo zaupati spravljenu sovražniku; veliko bolj pa je čislal nasprotno mnenje in rekel, ako se prijatelji včasih ne razumejo prav dobro, je to sredstvo, da se njih prijateljstvo ojači. Primerjal je take majhne razpore vodi, s katero kovači poškropé oglje, da je žrjavica še hujša; in resnično tudi potrjuje izkušnja, da je koža, ki se naredi okoli zlomljene kosti, tako močna, da se kost rajši na vsakem drugem mestu zlomi.

Ne primeri se prav redkokrat, da se pri spravljениh prijateljih veliko bolj utrdi vez naklonjenosti, ker se razžaljivec varuje, da zopet ne žali, in si prizadeva, da svoje napake popravi s posebnimi dobrotami, razžaljenemu se pa zdi častno, da je odpustil in krivico, ki ga je zadela, za večno pokoplje.

Knezi tudi veliko skrbneje varujejo trdnjave, ki so jih nazaj dobili, nego one, ki jih sovražnik še ni nikdar oblegal in vzel.

IX. Poglavje.

O zdržnosti očij.

Nekdaj začno govoriti o neki gospici, s katero sta bila z našim svetnikom skupaj doma in tudi v rodu.

Ko mu pa rekó, da je najlepša v celi okolici, obrne se proti meni in pravi: »To sem že od mnogih slišal.«

Jaz mu odvrnem nekoliko nejevoljno: »Tolikrat vidite to gospico, blizu vam je v rodu, in govorite le, kar od drugih slišite!«

Prečudno-preprosto mi odvrne: »Seveda sem jo večkrat videl, in nekaterekrati tudi ž njo govoril; a jaz vam lahko zatrjujem, da je še nisem gledal.«

»Ljubi oče, kako je mogoče, da kdo vidi ljudi, pa jih ne gleda?«

Svetnik odgovori: »Ta moja sorodnica je onega spola, ki se sicer sme videti, ali ne gledati. Le povrhu in splošno se mora videti, da človek razloči, da je dotična oseba ženska, s katero se govori in ne moški; sicer pa se mora prizadevati, da je preveč natanko ne ogleduje in ne predolgo.«

To me spominja na Joba, ki pravi, kako je storil zavezo s svojimi očmi, da še mislil ne bi na devico, da mu oko ne bi ukradlo duše. Spominja me pa tudi na Aleksandra, ki ni pogledal žene kralja perzijskega, ki je bila ujeta z njegovo materjo vred, in tudi ne njiju ženskega spremstva, rekoč, da perzijske ženske škodujejo očem. To je v resnici spomina vreden vzgled pri paganskem knezu, ki se je bal, da mu nezdržnost otemni slavo njegovih zmag.

Sv. Ambrož je učil neko devico, kako naj ravna, da ohrani svoje devišтво. Posebno ji je svetoval, naj bode previdna v svojih pogledih, da roparji, namreč hudobne misli in želje, skozi ta okna ne pridejo v nje dušo. »Ravnodušno«, je rekel, »moraš gledati moške in pri nobenem se ne smeš ustaviti.« Ali se ne pravi to videti in ne gledati, kakor je storil naš svetnik?

Pri neki drugi priliki so govorili o drugi gospodični, da jo je vzel neki gospod radi nje lepote. On pa pravi: »Rekli so mi, da je jako čedna, a jaz je nisem videl.«

»Recite rajši, ljubi oče, vi je niste pogledali!«

»Ne«, odgovori smeja se, »jaz se ne spominjam, da bi jo bil kdaj videl.«

»Ali«, odvrnem mu jaz, »zakaj pa rabite izraz „čedna“? Meni se ne zdi ta beseda ni posebno častna, ni značilna.«

On mi odgovori: »Ni ne častna, ne značilna, a je jako cerkvena; ker, ako možje našega stanú o tem spolu govoré, zdi se mi, da se besedi: lepa in lepota kar nič ne podajata za njih usta, ker nas obdolžujeta na neki način sodbe naših očij; in zato se mi bolj prikladno dozdeva, da ju oslabim z drugimi izrazi, če se tudi manj rabijo.«

X. Poglavje.

Magdalena pod križem.

Naš svetnik je posebno častil podobo svete spokornice Magdalene pod križem in včasih je imenoval to podobo svojo knjigo in svojo knjižnico.

Nekoč zagleda v Belley-u v moji hiši tako podobo in tedaj zakliče: »O kako srečno in dobro kupčijo je napravila ta spokornica! Ona je dala Jezusovim nogam solze, in te noge so ji dale kri za to, in sicer kri, ki izbriše vse nje pregrehe.«

Tej misli pristavi še drugo in pravi: »Kako moramo ljubiti male čednosti, ki poženejo v vznožju križevem, ker rosila je nanje sama kri Sinú božjega!«

»Katere pa so te čednosti? vprašam ga.

»Te so«, odgovori on, »ponižnost, potrpežljivost, krotkost, prizanesljivost, odjenljivost, srčna miloba, prijaznost, pristrčnost, usmiljenje, spravljalnost, preprostost, prostodušnost in druge enake. Te čednosti cvetó ob križu, kakor vijolice, ki rade rasto po hladnih sencah, napajajo se z roso, in če tudi niso preimenitne, vendar razprostirajo prijetno vonjavo.«

»Se-li morda druge čednosti svetijo vrhu križa? vprašam.

»Prav veliko jih je«, odvrne, »in veliko bolj se svetijo, ako jih spremlja ljubezen. Sem spada modrost, pravičnost, velikodušnost, gorečnost, radodarnost, miloščina, krepkost, čistost, zunanje zatajevanje, pokorščina, premišljevalna molitev, stanovitnost, zaničevanje bogastva in časti, in še druge. Te bi vsakdo

rad imel, ker so bolj veličastne in jih imajo ljudje v čislih; večkrat jih cenijo tudi zato, ker človeku pridobé čast in veljavo, dasi bi njih vrlino le zaradi tega morali ljubiti, ker jih Bog bolj ljubi, in ker nam ponujajo sredstva, da mu na vrednejši način skazujemo svojo ljubezen.

XI. Poglavlje.

V božjo voljo udan gleda svetnik, kako njegov novi red razpada že v začetku.

Sveta žena, ki jo je izvolil za temeljni kamen svojega reda, zbolela je tako nevarno, da so zdravniki obupali o njenem življenju.

Svetnik sprejme to poročilo po navadi ravnodušno, in se udá v voljo božjo. Ni si mogel sicer tajiti, da se bode vse drugo razpršilo, ako ne bode več te ženske, zakaj težko je bilo najti tako krepko dušo, da bi lahko na-njo postavil temelj cele zgradbe Marijinega Obiskovanja. Vendar pa pri tem ne reče drugega, nego: »Bog bode zadovoljen z našo dobro voljo; zakaj on pozna našo slabost in vé, da nismo imeli dovolj moči, dokončati svoje potovanje.«

Komaj se na ta način ukloni roki božje previdnosti, ozdravi pobožna gospa, dasi so bili obupali že vsi. Njeno zdravje je bilo tako trdno, da je živela še osemindvajset let po tej bolezni, da je pospeševala delo božje v redu Marijinega Obiskovanja in ga tako razširila, kakor je dandanes razširjeno. Resnično, Gospodova dela niso manj čudna nego popolna.

»Nekatera podjetja so taka«, rekel je naš svetnik, »da Bog hoče, naj jih začnemo mi, in končajo drugi. N. pr. David je preskrbel vse potrebno za tempelj, ki ga je zidal njegov sin Salomon. Sveti Frančišek, sveti Dominik in sveti Ignacij Lojolan so hrepeneli po mučeniški kroni in so jo izkušali doseči na vsakovrstne načine; ali Bog jim je odrekel to palmo, in zadostovala mu je njihova dobra volja. Micno in ponižno se ukloniti božji volji, ako se ne posreči veliko podjetje za čast božjo, to je v resnici neizmerna udanost.«

XII. Poglavje.

O odkritosrčnosti.

Sveti mož je zametaval rek: Tako treba ljubiti, kakor da bo kdaj treba sovražiti, in tako sovražiti, kakor da bode treba kdaj ljubiti.

»Resnično je«, rekel je, »da se druga polovica tega pravila lože trpi nego prva; zakaj gotovo se je boljše v sovraštvu premagovati in pri tem takorekoč na to misliti, da se zopet kmalu ponovi prijateljstvo, kakor da človek goji ono nespravljivo sovraštvo, ki je bolj satansko nego človeško. Jeziti se je sicer človeško; ali vredno je prekletstva, ako se kdo neče nikdar spraviti in odpustiti. Kdor v sovraštvu misli, da še lahko pride dan ljubezni, ta že kaže, da se želi sprijazniti.«

Nekdaj ga vprašajo, kaj neki misli, ko izgovori besedo: sinceritas, odkritosrčnost. On pravi, da se beseda sama razlaga, namreč »sine cera« (brez voska).

»Sedaj sem ravno tako pameten, kakor poprej«, pravi oni, ki je bil vprašal. Svetnik pa nadaljuje rekoč: »Ali veste, kaj je méd brez voska? Méd, ki očiščen teče iz stiskalnice. Temu enako je srce, ki je očiščeno vsakateri nevoščljivosti. Potem se imenuje odkritosrčno in prosto, prisrčno in pošteno, naravnost in brez vseh zvijač.«

Odkritosrčni ljudje so posebno pripravni za prijateljstvo, ki dela človeško družbo še le prijetno in vzvišeno. Človek na dve strani je pa povsod nestanovit in omahuje na vseh svojih potih. Nikomur ne zaupa in tudi nikdo ne njemu. On je pravi Izmael: njegove roke so zoper vse in vsi so zoper njega. Njegov jezik je podoben na dve strani brušenemu nožu; ako govori o miru, že misli na kako hudobijo.

XIII. Poglavje.

O dokazu in razlogih za dokaz.

Naš svetnik je večkrat rekel, da pomota ni v dokazu, ampak v razlogih.

Ako mu je kdo pripovedoval o kaki stvari, kaki tožbi, ali mu potožil kaj drugega, takrat je prav mirno in pazljivo poslušal.

Imel je pa zrelo razsodnost, in njegov bistri razum je natanko pretehtaval dokaze in hitro ločil prav bistroumno vse tiste, ki so govorili za stvar in zoper njo.

Ako je kdo trdovratno trdil razloge, ki so bili sicer na videz pravi, ali niso mogli nič kaj trdno podpirati stvari, tedaj je rekel včasih prav dovtipno: »Vaše razloge sem prav dobro premislil, a vedite, da vaši razlogi ne razlagajo dovolj.«

Ako mu je pa kdo oporekal: »To se pravi gorkoto dolžiti, da ni gorka«, tedaj je odgovoril: »Dokaz in razlogi so daleč narazen. Razlogi še le pot pripravljajo dokazu.«

Potem pa je izkušal, da v zmoti tavajočega zopet pripelje k resnici, ker resnica in dokaz se nikdar ne moreta ločiti, temveč sta eno in isto.

Ali žal, da se človek ne ravna vedno po ravni poti svojega uma; ljudje, ki trdé trdovratno svoje, tega še ne vedó; oni pa, ki se dadó bolj poučiti in se lože udajo, njim je pač znano. Quis sapiens et intelliget haec? Treba je že precej velikodušne moči, da človek svojo slabost dobro spozna; človek pokaže, da njegova modrost ni vsakdanja, ako se mestu svojemu, pokori drugemu, boljšemu svetu.

XIV. Poglavje.

O pravici in pravdi.

Svetnik je natanko razločeval pravico in pravdo, pravičnika in pravdnika. Pravičnika je imenoval onega, ki dobrohotno in radovoljno vsakemu, naj bo tega ali onega stanú, dá to, kar je njegovega. Z imenom pravdnika pa je imenoval uradnika, osebo pri sodišču, ki je po svojem poklicu dolžen, da vsakemu po pravih prava pridobi dolžno mu pravico. Jako je žalostno, da mora človek o teh pravih reči, kar je rekel sv. Bernard o onih treh hčerah, ki so zadušile svojo mater. Njihov prvotni namen je bil, da vsakemu pridobi svoje, po zakonih prava in spodobnosti; ali polagoma in zaradi pregrešne zvijačnosti ljudij je prišlo tako daleč, da segajo po sredstvih, s katerimi bi vsakteremu iztrgali to, kar ima, a ne mu izgubljeno pridobili; tako pripravijo imetje v roke onih, ki razsojajo prepír. Tedaj je nastal pregovor: Ako se prepírata dva med seboj, veseli se tretji.

Kakor je rekel oni cesar: »Obilnost zdravil me bode umorila«, ravno tako se tudi lahko reče o množini zakonov in pravnih oblik, da je pod njimi zadušena pravica; stranke pa, ki se zapletejo med nje, enake so sviloprejkam, ki si same sebi spredejo svoj grob.

Ako so o tem predmetu začeli govoriti vpričo našega svetnika, tedaj je rekel z Davidom: *Justitia conversa est in iudicium*¹⁾; pravica se je izpremenila v pravdo. Večkrat je opomnil, da so dolge oblike podobne predmestjem, ki so daljša, nego mesto samo; tudi so jako podobne véšam, ki po noči zapeljejo v brezdna. Skratka: vsaka pravdnica je prava dežela Kanaan, ki požira svoje prebivalce in kjer Samsonove lisice zažigajo zrelo žetev.

Osmi del.

I. Poglavje.

O pokorščini.

Pokornost ni takrat odlična, kadar smo pokorni volji milega in prijaznega prednika, ki je navajen vladati bolj s prošnjo, nego s svojo veljavo; pač pa takrat, kadar se upognemo pod jarem ostrega, odurnega in gospodujočega prednika.

Tako je mislil naš svetnik, dasi je srčno želel, da dušni vodniki duše vladajo bolj kot očetje, ne pa kot gospodarji, in bolj z vzgledom, nego s silo. Kakor je na ta način tudi on sam vladal s čudno krotkostjo: bil je vendar zeló zato, da naj predstojniki kažejo nekako resnobo, in je grajal, ako je kdo preveč mehkužil podložnike, ker potem postanejo nepotrpežljivi in ne marajo trpeti.

Da bi svoje mnenje še natančneje izrazil, rabil je te-le primere: Ostra pila posname rujo bolj nego mehka in skrhana; po ostri pili se bolj sveti železo. Da je sukno jako svetlo in fino, rabijo ostre krtače. Čim dalje ostane meč pod kladivom, da ga tolče, tem boljši postane.

¹⁾ Ps. 93, 15.

Ako so predstojniki prizanesljivi, tedaj je to večkrat povod, da se med podložnike zatrosijo nerodnosti. Otrokom se zato jemlje sladkor, ker se po njem zaredé gliste.

Ako predstojnik preveč krotko zapoveduje, lahko si škoduje na veljavi in drugi o njej sumijo. In ne samo to; on si tako pridobi naklonjenost podložnikov ter jo vzame Bogu, če tudi tega ne opazi; ker veliko bolj slušajo človeka, ki ga ljubijo in ker ga ljubijo, nego Boga, katerega naj slušajo v človeku, in sicer iz ljubezni do Njega. Tako zamenja sčasoma podložnik Boga s predstojnikom, ako je poslednji prekrotek.

Ostrost odurnega predstojnika pa veliko bolj poskusi zvestobo srca, ki Boga v resnici in resno ljubi. Zakaj v povelju predstojnikovem ne najde nič ljubeznivejšega nego sladkost božje ljubezni, zaradi katere sluša; in popolnost njegove pokorščine je tem večja, čim čistejši je njegov namen in čim bolj naravnost in neposredno se ozira na Boga.

Naš svetnik je pridejal še ta-le primer: Kdor sluša odurnega, čmernega, slabovoljnega in z ničemer zadovoljnega predstojnika, zajema čisto vodo iz studenca, ki teče skozi žrelo bronastega leva. To se pravi po zastavici Samsonovi: Jedi jemati iz ust onega, ki jih požira. Tako človek samo Boga časti v predstojniku, ako bi mu tudi, oziraje se na nas, Bog zaklical, kakor nekda sv. Petru: Zakolji in jej! ¹⁾

II. Poglavlje.

O vednosti in vesti.

Gotovo je vednost izboren kras pobožnosti. To nam kažejo vzgledi starih očetov in cerkvenih učениkov, ki so z vednostjo družili najredkejše čednosti. Ako bi pa hotel človek obe primerjati, imel bi gotovo vsakdo rajši dobro vest nego največjo učednost, ki nas napihuje.

Nekda so vpričo našega svetnika hvalili župnika radi njegovega pobožnega življenja, ali grajali radi nedostatnih vednostij. Tedaj reče svetnik: »Učenost in čednost sta sicer obe očesi duhovnikov, ali kakor ga tudi le z enim očesom posveté mašnika, da ima le kanonično (levo) oko, ravno tako je tudi lahko kak

¹⁾ Dj. ap. 10, 13.

župnik zelo pripraven delavec za duhovno pastirstvo, da ima le kanonično oko, to se pravi, da le vzgledno in kanonično živi.

Res je tudi tolika stopinja nevednosti, pristavi še, »da je človek ne more zagovarjati, ki slepca stori vodnika slepcu. Toda če se hvali pobožnost kakega moža, priča to, da mu ne manjkajo prave luči, ki vodi k Jezusu. Če tudi nima temeljite učenosti, s katero bi se ponašal na prižnici, tedaj že dovolj vé, ako more opominjati v svetem nauku, kakor pravi apostelj, in one, ki so zgrešili pravo pot, zopet nazaj poklicati. Le pomislite, pravi dalje, »da je Bog preroka Balaama poučil po njegovi lastni živali.«

Tako je znal svetnik jako pripravno prikrivati slabosti svojega bližnjega. Sicer se pa mi lahko iz tega učimo, da ena sama unca dobre vesti odtehta več funtov puhle učenosti.

III. Poglavje.

O potrpežljivosti v bolečinah.

Naš svetnik je nekdam jako nevarno bolni osebi delil dušno pomoč. Prestajala je neizrekljive bolečine, a navzlic temu ni le kazala v resnici občudovanja vredne potrpežljivosti, temveč jo tudi čutila v srcu. Ko jo svetnik pogleda, pravi: »Našel sem čisti mёд v žrelu levovem.«

On pa je ljubil resnične in popolne čednosti in se je hotel prepričati, ali je ta potrpežljivost v resnici krščanska, in ali ta oseba res iz ljubezni do Boga trpi, in v njegovo čast, ne pa le morda radi tega, da jo ljudje čislajo. Zato začne hvaliti nje stanovitnost, povekšuje nje bolečine, občuduje nje pogum, molčečnost in dober vzgled, ker je dobro vedel, da bode na ta način najlozje in najgotoveje zasledil pravo mišljenje njenega srca.

Pa se tudi ni zmotil; ker ta oseba je živela res krepostno in imela ono potrpežljivost, o kateri priča sveto pismo, da je popolno delo ¹⁾, in mu je odgovorila takoj: »Ljubi oče! Vi ne morete videti razdraženosti mojih čutov in nižjega dela moje duše. Resnično tam je vse v neredu in zmešnjavi, in ako bi milost in strah božji ne bil postavil trdnjave v gornjem delu moje

¹⁾ Jak. 1, 4.

duše, tedaj bi že davno splošno vse odpadlo in se vzdignilo zoper njega. Podobna sem onemu preroku, ki ga je angelj prijel za en las; moja potrpežljivost visi le na slabi niti. *Ako bi mi Gospod ne bil pomagal, morda bi moja duša prebivala že v peklu.*¹⁾ *Ne jaz, ampak milost božja z menoj,*²⁾ ona mi je dala ta sklep, kar sem sama še storila, to je gola hinavščina. Ako bi hotela ravnati po svojih željah, tedaj bi glasno vpila, radi nepotrpežljivosti se jezila, mrmrala in klela; a Bog je zaprl moje ustnice, On me sili, da ne tožim pod udarci njegove roke, katero se z njegovo milostjo učim ljubiti in spoštovati.*

Ko se svetnik odpravi od bolnice, pravi onim, ki so ga nazaj spremljevali: »Ona ima pravo krščansko potrpežljivost. Mi se moramo radi njenih bolečin bolj veseliti nego jo milovati, ker ta čednost doseže svoj vrhunec le v trpljenju. Ste-li pa tudi opazili, kako Bog skriva popolnost, katero ji je podelil, in kako jo prikriva pred nje lastnimi očmi, da je ne spozna? Nje potrpežljivost ni le srčna, temveč polna ljubezni, ponižna in enaka čistemu balzamu, ki pade na dno vode, ako ni z ničemer zmešan. Varujte se pa, da ji tega ne poveste, kar sem jaz rekel, da ne postane nečimerna, in da nečimernost ne pokvari v njej dela milosti, ki razliva svoje valove le v doline ponižnosti. Pustimo jo, da ohrani svojo dušo mirno v potrpežljivosti, ker sredi teh grenkih bridkostij je vendar v miru.

IV. Poglavje.

O zvestobi v malih rečeh.

Vpričo našega svetnika je nekdo igral igro, ki je zahtevala veliko spretnosti in bila vsem jako zabavna; ali zraven je go-ljufal svojega soigralca.

Svetnik ni mogel trpeti te zvijače in ga opomnil na ta pregrešek.

Dotičnik pa pravi: »A, midva igrava le za vinarje!« — »In kaj bi še bilo, ko bi igrala za zlate?« odvrne svetnik. »Kdor je zvest v najmanjšem, je tudi zvest v večjem,«³⁾ »in kdor se sramuje ukrasti iglico, ne bode kradel tolarjev.«

1) Ps. 93, 17. — 2) I. Kor. 15, 10. — 3) Luk. 16, 17.

Nekega jako vročega poletnega dné ga obiščem; od vročine ves utrujen pridem k njemu. Tožim mu radi te izredne vročine; on se pa smeja in vpraša, ali naj dá peč zakuriti.

»Kaj«, pravim jaz, »ali me hočete popolno speči?«

On pa odgovori, da ogenj ogreje zmrzlo stvar in ohladi vročo. Potem nekoliko časa premišlja in pravi jako prostosrčno: »Ali ne vidite, da se šalim? Spominjam se, da ste mi nekdaj rekli, da se izredno bojite mraza, in da vam ni nikdar prevroče. Zato sem se hotel nekoliko pošaliti radi velike vročine, ki ste jo prestali, in vas opomniti vašega reka: »Rajši se potim, nego mraza trepetam, in ,ogenj je dober za vse čase.« Sodite torej, kako različne so bile moje misli od tega, kar sem vam odgovoril!«

Še drug rek našega svetnika navedem. Večkrat sem ga slišal iz njegovih ust: »Prava zvestoba do Boga je v tem, da se človek varuje malih pregreškov, ker veliki se mu studijo že sami na sebi; in zato je veliko lože, varovati se jih.«

V. Poglavje.

Človek mora biti z malim zadovoljen.

Svetnik je rekel, da ima poželjivost očij vedno to slabo navado, da nikdar tega ne mara, kar je pod njo, temveč se vedno ozira po tem, kar je nad njo, zato tudi tisti, ki imajo to napako, nimajo nikdar mirú in notranje zadovoljnosti.

Ko človek želi, da bi postal višji in bogatejši, tedaj se mu zdi njegov stan in njegovo imetje kakor nič. Ko je pa dopolnil svojo željo, pride slast med jedjo in njegova duševna vodenica povzročuje, da je vedno bolj žejen, če tudi pije. Tako potuje brez prenehanja, pa vendar ne pride nikdar do smotra, ker smrt ga poprej zasači, predno se izpolnijo njegove zahteve in upi.

Naš svetnik ni le brzdal svoje poželjivosti, ampak se je trudil še za višjo popolnost. Deloma ni nikakor želel povzdigniti se više, deloma je imel svoj stan za tako visok, da je bil nad vsemi željami. Večkrat se je čudil — tako ponižen je bil — da mu je Bog dal priti do tako vzvišene časti; zakaj on je tako čutil, kako važen je njegov stan, da se je tresel, premišljujoč

breme, ki so mu je naložili. Ker je pa bližnjega tako cenil, ni se mogel dosti načuditi, da je predstojnik mnogim, katere je imel za zmožnejše in vrednejše.

Ko so ga pomilovali, da ta malenkost, ki ostane od njegovih dohodkov, ne zadostuje, da bi živel, kakor se njemu spodobi, odgovoril je on: »A, kaj so pa imeli aposteljni, da so živeli kakor se jim je spodobilo, ko so bili vendar še veliko veličastnejši? Koliko jako časti vrednih ljudij se mora zadovoljiti še z manjšimi dohodki!« *Velik dobiček je pobožnost z zadovoljnostjo. Ako imamo živež in obleko, bodimo s tem zadovoljni.*¹⁾ Gotovo mora biti škof gostoljuben in deliti miloščino, ali le takrat, če dovolijo njegovi dohodki. Ako pa mora biti sam z najpotrebnejšim zadovoljen, in ako ima natanko toliko, kolikor potrebuje za življenje, tedaj mu ostane dobra volja; ako je pa volja sicer odkritosrčna in resnična, tedaj jo Bog brezdvomno sprejme za delo — On, ki je bogat usmiljenja in gleda bolj na srce nego na darove.

VI. Poglavje.

O pravičnosti.

»Ako hoče biti kdo popolno pravičen, mora misliti«, tako je imel navado reči, »da kupuje, ako ima kaj prodati; in da prodaja, ako hoče kaj kupiti; zakaj najnavadnejša krivica je pač ta, da vsak, kdor prodaja, gleda na to, da kolikor mogoče visoko ceno dobi in vsak, kdor kupuje, hoče, da kolikor mogoče malo dá za blago. To je vir brezštevilnih goljufij in prevar pri kupčiji in v življenju.«

Včasih je tudi rekel, da ima pravica že dolgo časa le eno roko, zakaj eno roko je izgubila. Razlog za to trditev se mu je zdel ta, da je nje desna roka hroma, kadar deli plačila in kazni. Za čednost namreč ni nobenega plačila; ako tudi deluje leva roka, s katero kaznuje hudodelstvo, vendar je taka, kakor da jo je mrtvoud zadel in je na pol pohabljena. Zakaj pregovor pravi, da očitne kazni ne zadenejo toliko kazni vrednih, kolikor nesrečnih. Krivična naklonjenost in podkupljevanje poznata mnogo skrivnih pomočkov, da zagrneta plašč čez največje

¹⁾ I. Tim. 6, 6. 8.

hudodelnike, dasi nas sveto pismo opominja, rekoč: *Kdor hudobnega opravičuje, in kdor pravičnega pogublja, obadva sta gnjusoba pred Bogom.*¹⁾

VII. Poglavje.

O gostilničarjih.

Nekako posebno je ljubil one krčmarje, ki sprejemajo popotnike, in ako so bili le nekoliko uljudni in prijazni, imel jih je za svetnike.

On pa je rekel, da ne pozna nobenega drugega stanú, ki bi imel več sredstev, da služi Bogu in svojemu bližnjemu, da stopa naprej po potu proti nebesom; ker se pri tem vedno izkazuje usmiljenega, dasi tudi dobi plačilo za svoje delo, kakor zdravniki.

Nekdaj nas je po kosilu zabaval; pogovarjali smo se prijazno, in omenimo tudi gostilničarjev: vsakdo pové o njih svoje mnenje, eden izmed družbe tudi pravi, da gostilničarji le žepe praznijo.

Svetniku pa to ni bilo všeč. Ali takrat ni bil ne kraj primeren in tudi ne čas, da ga pokara, in se mu je tudi zdelo, da bi se dotični človek, ki je to opomnil, ne dal poučiti. Zato je odložil vso stvar za bolj pripraven čas in začel pripovedovati to-le zgodbo, da bi zasukal govor na drugo stran.

»Neki španski romar, ki ni posebno težko nosil svojega denarja, pride nekdam v gostilno. Tam so ga prav slabo pogostili, plačati je pa moral toliko, da je klical nebo in zemljo na pričo, da je to krivično, kar so storili z njim. Ali vse to je bilo zastonj, moral je plačati, in ker je bil slabejši, še prositi odpuščanja.

Od jeze ves razvnet in enak oropanemu potniku zapusti gostilno, ki je stala na križem potu nasproti neki drugi gostilni. Med obema gostilnoma pa je stal križ; tu se je romar potolažil o svoji bolečini. »Resnično«, rekel je, »ta kraj je Kalvarija, kjer so postavili križ našega Zveličarja med dva razbojnika«, — mislil je namreč oba gostilničarja. Posestnik one gostilne pa, v katero ni šel naš romar, stal je ravno pred svojimi vrati. Radi velike bolečine, ki je trla romarja, odpusti mu razžaljive besede in ga vpraša popolno mirno, s čim se je nad njim pregrešil, da mu

¹⁾ Preg. 17, 15.

daje tako časten naslov? Španec pa, ki ni imel tako prazne glave, kakor je bil njegov mošnjček, odgovori mu malo predrzno: »Tiho brat, tiho! Vi ste dobri razbojnik. Saj veste, da sta na strani križa našega Gospoda visela dva razbojnika, eden dober in eden hudoben. Vi ste dobri razbojnik, ker od vas ni bilo treba ničesar trpeti. Kako pa naj rečem vašemu sosedu, ki me je živega odr!«

Potem pa prijazno opomni, da je ta romar sicer svojo jezo ohladil s to dovtipno vljudnostjo; ali moramo se varovati, da ne zasramujemo celih narodov in stanov, in jim ne očitamo, da praznijo žepe, da so napuhnjeni ljudje ali goljufi, zakaj ako pri tem tudi ne mislimo na nobenega posameznega, vendar nam zamerijo posamezniki teh narodov in stanov.

Naš svetnik je bil pa tako vnet za gostilničarje, da je izrečno prepovedal svoji družini, naj se nikdar ne začno prepirati zaradi krčmarjevega računa; rajši naj pretrpe vsako krivico, kakor da ljudi spravijo v nejevoljo. Ako mu je kdo rekel, da so nesramni, ker vse zaračunijo dvakrat ali trikrat predrago, tedaj je odgovoril: »To ni edina stvar, na katero mora človek gledati. Pomislite tudi, koliko imajo skrbi, nemira, kolikokrat jih motijo po noči, in njih dobro voljo, ki jo nam skazujejo! Ali tega nič ne računite? Resnično, to se ne dá dovolj plačati z denarjem.«

Splošno je bila znana njegova pobožnost, in poleg tega je bila ta dobrota do gostilničarjev večkrat vzrok, da gostilničarji, ki so ga poznali, niso nikdar hoteli poravnati računa z njegovimi posli, temveč so mu pustili, naj plača po svoji volji in previdnosti. Pri tem se jim je tudi dobro godilo, ker so vedno dobili več, nego so si upali zahtevati.

VIII. Poglavje.

O duhu ubožnosti pri bogastvu in o duhu velikušnosti v revščini.

Ta duh se lahko spozna na dveh vzgledih, ki sta si popolno nasprotna, na vzgledu sv. Karola Boromejskega in na vzgledu sv. Frančiška Saleskega. Sv. Karol Boromejski je bil stričnik papeža Pija IV., in njegov strije mu je preskrbel prav bogato škofijo. Splošno so mislili ljudje, da so brez velike dedščine po

očetu njegovi letni dohodki znašali okoli sto tisoč tolarjev. Navzlic temu velikemu imetju je imel vendar duha uboštva. On ni imel tapet, ne srebrnega orodja, ne kake druge dragocene hišne oprave, njegov obed je bil tako preprost, da je spominjal človeka na samostansko zatajevanje, tudi če ga je kdo obiskal. Njegova navadna hrana je bil kruh, voda in sočivje. Roke ubožcev so bile zaboji, v katere je zaklepal svoje zaklade; na ta način je bil ubog sredi svojega bogastva.

Duh našega svetnika je bil pa popolno različen, zakaj ljubil je krasoto pri svojem uboštvu, ki je bilo tako znano; povsod namreč so vedeli, da mu le prav malo ostaja od škofovskih dohodkov. Svojo dedščino po očetu je prepustil svojim bratom.

Ni zametoval ne tapet, ne srebrnega orodja, ne krasne oprave; posebno dragoceno je bilo, kar se je rabilo pri altarju, zakaj krasota in olepšava hiše božje mu je bila posebno pri srcu.

Včasih so ga obiskali jako visoki gospodje, in vse se je čudilo, da je toliko potrosil pri takih priložnostih: niso namreč mogli umeti, da more toliko izdajati ob tako pičlih dohodkih. To pa je storil, da s tem povzdigne škofovsko čast, in da edino povekšuje čast svojega Boga in Gospoda.

Včasih sem ga zato videl žalostnega, ker imajo knezi in drugi velikaši škofe le za svoje podložnike, in ne pomislijo, da so v duševnem oziru njih očetje in pastirji, kar visoko presega vse posvetno.

Ako bi me kdo vprašal, kateri izmed obeh je bil boljši, tedaj mu odgovorim z onim starim modrijanom, da on je res vzvišenega duha, ki mu je vse jednako, ali jé iz lončenih ali srebrnih posod; ker njegovo srce je dovolj plemenito, da je kreposten v potrebi in zadovoljen v revščini in obilnosti. Še za bolj velikodušnega pa ima isti modrijan onega, ki sicer rabi srebrno posodo, ali jo tako malo ceni, kakor da jé iz ila. Prvi je namreč bogat po domišljiji; drugi pa je resnično ubog v duhu. Bogastvo se tako malo drži njegovega srca, kakor ovčja koža Jakobovih rôk in vratú. In to je, kakor se je izrazil veliki apostelj narodov, ko je rekel: »Znam v pomanjkanju živeti, znam tudi obilnost imeti,« — tako zadovoljen s prvim, kakor z drugim.

IX. Poglavje.

O zmernosti nekega visokega prelata.

Velečastiti nadškof Lyonski, ki je pozneje postal kardinal Marquemontski, hotel se je z našim svetnikom dogovoriti zaradi nekih stvari, namreč radi časti božje pri cerkveni službi in zavoljo reda Marijinega Obiskanja; oba prelata sta sklenila, da se snideta pri meni v Belleyu. Tu je bilo skoro središče med obema škofovskima sedežema, ker Belley je oddaljen deset milj od Lyona, in osem od Annecya.

Bil sem tako srečen, da sem ju osem ali deset dnij gostoval v svoji hiši. Ta čas bi bil lahko mnogo pridobil iz lepih krepostnih vzgledov, ako bi jih bil hotel skrbno porabiti. Oba sta pridigovala v naši stolnici, vdeleževala sta se božje službe in vsak dan maševala na naših altarjih, kar je jako vspodbujalo ljudstvo.

Le ena stvar je bila mučna, meni pa še mučnejša: tožila sta namreč, da ju preveč gostimo. Jaz sem jima sicer zatrjeval, da me vse to skoro nič ne stane, ker so mi od vseh stranij več poslali, kakor sem potreboval za nju, in da se je duhovščina, plemstvo in ljudstvo poskušalo, da me preskrbé z vsem, s čimer bi le količkaj mogli postreči dvema tako imenitnima prelatoma. »Ko odideta vidva«, pristavim še, »bode tudi radodarnosti konec. Zato vaju sedaj zahvaljujem za tako dobre dneve in tako sijajne obede. Ko sta odtod, potem lahko noč, obilnost!«

Nekdaj me prosita po obedu prav nadležno, naj vsaj nekoliko zmanjšam to, ker se jima je zdelo preveč, in naj ju tako gostim, kakor je pogoščeval sv. Karol Boromej škofe, ki so potovali skozi Milan in so ga obiskavali.

Jaz pa jima odgovorim: »Meni ni znano, kako navado je imel sv. Karol, ko je gostil svoje goste, ker prav isti dan sem prišel na svet, ko ga je on zapustil, a meni je znan način njegovega naslednika in stričnika, kardinala Friderika Boromejskega, sedanjega milanskega škofa, ker sem večkrat obedoval pri njegovi mizi, ko sem potoval iz raznih vzrokov po Italiji.« Obadva me prosita, naj jima to povem.

»Najpoprej morata vedeti«, začnem jaz, »da ta prelat nima nad petdeset tisoč letnih dohodkov, ali navzlic temu stori tako

izredne stvari za čast sv. cerkve in tako podpira ubožce, da bi človek mislil, da ima vse Krezove zaklade. Čudovita ustanova velike ambrozijanske knjižnice je le majhen dokaz njegovega velikodušnega bleska. Kar se pa tiče njegove osebe, njegove palače in obeda, v tem potrebuje čudovito malo. Vidva vesta bolje nego jaz, kaj je *la parte*,¹⁾ ki ga imajo navado papež, kardinali in laški prelati v Rimu in drugod dajati svojim poslom. To dobé tudi posli pri kardinalu Boromejskem.

Kar se pa tiče njega samega in hišnih potrebščin, namreč obleke in pohištva, ne najde človek pri njem drugega, kakor najbolj potrebne reči. Nekdaj smo govorili, da je Tridenški cerkveni zbor zaukazal, naj se preustrojé hiše škofov. Tu jame tožiti, da se tako malo ravnaajo po teh določilih, ker le malo jih je, ki se zmenijo za *frugalem mensam et pauperem suppellectilem* (zmerno mizo in ubožno opravo). Zdihoval je, da ubožci na pol nagi stojé pred škofovskimi hišami, zid po dvoranaah pa, ki ne čuti ničesar, je preoblečen z bogatimi preprogami, in njih mize so obložene z najbolj izbranimi jedmi; da, niti tega, kar jim preostaja, ne razdelé ubogim.◀

Prelata sta silila vame, naj jima povem, kako je pri kardinalu Boromejskem, in iz katerih jedij je pri njem obed. Tedaj jima popišem gostovanje, ki se je vršilo neki veliki praznik. Škof Vintimilski in jaz sva njegovi eminenci stregla pri veliki maši 4. novembra l. 1616., torej na praznik sv. Karola Boromejskega. Jaz sem prišel takrat uprav iz Rima. On naju povabi k obedu, in tudi grof Karol Boromejski je obedoval z nami.

V celi njegovi hiši nisem našel preprog, tudi ne s svilo prevlečenega pohištva. Na golih, lepo pobeljenih stenah so vi-sele nekatere svete podobe. Pladniki, solnica, sklede za umivanje in za jedi, kozarci, in sploh kar se je še potrebovalo na mizi, bilo je iz bele glin, fayence imenovane; samo žlice so bile srebrne, vilice in noži pa iz zglajenega jekla.

Ko opravimo »benedicite« ali molitev pred jedjo, ki smo jo molili po rimskem brevijariju, sedemo. Potem bere eden izmed miloščinarjev odstavek iz evangelija in nadaljuje do polovice

¹⁾ »La parte« je na Laškem določena mera vina in kruha, ki ga dobivajo služabniki pri kardinalih in prelatih.

obeda; nikdo ni motil tihote. Dalje časa smo sedeli, kakor némi smo poslušali, predno nam kaj prinesó.

Prva jed, ki jo je nam prinesel, bila je nekak »predgovor«; vsakdo je dobil posebej v dveh skledicah, popolno tako, kakor imajo po samostanih. V eni skledi je bilo kakih pet ali šest zlic juhe s kratkimi rezanci, — Lahi jim pravijo »vermicelli«, barvani so bili z žefranom. V drugi skledici pa je bil majhen kuhan piščanec s polivko. Imenujem ga majhnega, ker še srednje velikosti ni imel. To je bila prva jed.

Druga jed je bila zopet v dveh skledicah za vsakega izmed nas; to naj bi bila bistveni del vsega obeda. V prvi skledici so bili trije koščki razrezanega mesa, veliki kakor rumenjaki v jajcu, z nekoliko zeliščem; v drugi je bila pa velika brinovka s pomarančo. Tu imate glavne jedi.

Tretja jed je bila namenjena bolj v to, da se ž njo posladkamo; tudi sedaj je prinesel sluga vsakemu dve skledi. V prvi je bila ena surova, olupljena hruška, bolj drobna; v drugi je bil pa prtič, mislil sem, da naj ž njim po obedu obrišem roke. Ko pa zapazim, da je vintimilski škof razgrnil svoj prtič in v njem našel mal košček milanskega sira, tedaj sem tudi jaz pričakoval, da najdem kaj takega. V resnici najdem tudi v svojem prtiču košček sira. Po dokončanem obedu so nosili okoli gostov vodo, dišečo po rožnem in pomarančnem cvetu, da smo si omili roke, in sedaj smo rabili prtiče, ki so nam jih prinesli s sirom, kakor sem že poprej mislil.

To pa ni le kratek obris, ampak popolno natančen popis celega obeda, ki so ga pripravili za nas na oni veliki praznik.

Tu ne najdete ničesar, kar bi le spominjalo na obilnost, ali po čemer bi glava postala zmedena in megljena, da bi ne mogli po obedu takoj začeti modro in mirno govoriti.

Potem vprašam prelata, hočeta li, da ju pogostim po boro-mejsko. Ali oba opomnita, naj ne pozabim, da je to prelahko orožje za želodec po gorah; ne smejo se pa tudi s tako neizmerno množino jedi preobkladati, kakor se je godilo doslej.

Nadškof pa pové še neko veliko bolj poučno dogodbo, katero je sam doživel v Rimu. Nekdo izmed naših francoskih kardinalov je bival v Rimu. Ta prelat — imenovati ga nečem — je bil vedno kreposten in pobožen. Nekoč povabi kardinala

Bellarmina k obedu. Ker je pa čislal njegove zasluge in njegovo pobožnost, mislil je, da mu bolj ustreže, ako ga pogosti po načinu sv. Karola Boromeja nego po francoskem načinu. Obed je bil v resnici jako varčen in preprost. Po obedu hoče Bellarminu nekaj posebnega povedati in pravi, da mu je hotel storiti uslugo, ko ga je pogostil tako po domače in preprosto, ker mu je znana njegova velika pobožnost. Kardinal Bellarmin pa, ki se je rad šalil, odgovori po domače in preprosto: *Assai, monsignor illustrissimo, assai*, t. j. jako po domače, jako preprosto, hotel je preveč po domače.

Naš kardinal pa je bolje razumel francosko nego laško in je bil jako zadovoljen s tem odgovorom, ker je mislil, da *assai, assai* pomeni *assez, assez* (dovolj, dovolj) in ker je Bellarmin ponovil te besede, je menil, da je bilo jedi popolno dosti. On se torej opraviči in mu zatrdi, da bode drugič obed še preprostejši, ako bi še kdaj imel čast videti pri sebi kardinala kot gosta.

Naš svetnik pa tudi ni bil nič manj vesel, in je hotel torej kaj storiti, da bi nas zabaval. Zato nam je pripovedoval naslednjo poučljivo dogodbo: »Ko sem bival v Rimu, pride tja tudi nov francoski poslanik, ki pa ni mogel hitro dobiti v službo laškega kočijaža, kateremu bi bile znane rimske navade. V Rimu je namreč ta navada, da vsakdo takoj obstane z vozom, kadar sreča kakega kardinala. Kardinal stori ravno tako in pozdravi potem poslanike, prelate in druge velikaše, ki so mu skazali to čast. Nekoč se primeri, da se poslanik pelje po mestu in sreča nekega neapolitanskega kardinala.

Nekateri francoski plemiči so se tudi peljali s poslanikom; tem je bila ta rimska navada že znana, in zato zakličejo kočijažu: *Ferma, ferma, ferma!* — kar pomeni v laščini po naše: Stoj! Francoski kočijaž pa misli, da mu kličejo, naj hitreje vozi, in udari tako močno po konjih, da začetna kar dirjati. Plemiči kličejo še glasneje: *Ferma, ferma!* a kočijaž udriha še bolj po konjih. Kardinal je videl poslanikov voz, ki je tako hitro mimo drdral, da mu še najmanjše časti niso skazali, zato si je mislil, da so ga hoteli osramotiti in mu navlašč kljubovali.

Potrebno je torej bilo, da se poslanik opraviči. In res pošlje takoj h kardinalu enega izmed plemičev, ki mu naravnost razloži

vzrok te neprijetnosti, in mu pové, da je francoski kočijaž udrihal po konjih, ker je slišal, da mu kličejo *Ferma, ferma!* in konja sta začela dirjati. Francoski *ferma* pomeni močno, zato je mislil kočijaž, naj močno in brzo vozi.

Kardinal pa ne sprejme teh opravičevalnih besed ne dobro ne slabo. Mislil si je, da mora človek od hudobnega vzeti vsak denar. Ker se je pa vendar radi tega pritoževal, morali so poravnati to zmoto. Drugi kardinali, ki so razumeli naš jezik, zatrjevali so mu, da se je poslanik zadostno opravičil, in da je pomota popolno nedolžna. Kardinal pa odgovori na to popolno mrzlo: *I francesi hanno ogni cosa à la rovescia, e la lingua, come il cervello*, t. j. Francozi imajo vse narobe, jezik kakor glavo.

Neki plemič pa, ki je bil v družini, pristavi še, da se Lahom nič kaj ne podá govoriti o tem, kar je narobe: zakaj v njih deželi se nahajajo penezi, ki narobe obrnjeni ne veljajo nič, in oni sami igrajo jako nevarno »narobe«.

X. Poglavje.

O trpljenju našega Zveličarja.

Naš svetnik je opomnil, da ni močnejšega sredstva, da nas vspodbóde k sveti ljubezni, kakor premišljevanje smrti in trpljenja našega Zveličarja. On je imenoval tako premišljevanje najslajši in najmočnejši vzrok pobožnosti. Vprašam ga, kako neki more združevati to sladkost in moč. On pa odgovori: »Na oni način, o katerem govori apostelj: *Ljubezen božja nas priganja*, in kakor nas uči sv. Duh v visoki pesmi, rekoč: *Ljubezen je močna kakor smrt, trda kakor pekel gorečnost.*¹⁾ Sicer se ne more tajiti, da je ljubezen nad vse sladkosti in osladi vsako grenkobo; ali navzlic temu vidite, kako se tu primerja najmočnejšemu izmed vseh stvari, smrti in peklu. Razlog pa, da se tako primerja, je v tem: kakor ne more nobena stvar v moči preseči sladkosti ljubezni, tako tudi nič ne preseže moči ljubezni v sladkosti in ljubeznivosti. Ničesar ni bolj milega in slajšega, nego olje in méd. Ako se pa to dvoje razbeli na ognju, tedaj presega njiju vročina vsako vročino. Nič ni krotkejšega nego čebela; če jo

¹⁾ Vis. pes. 8, 6.

pa človek razdraži, tudi ne pride nobeno želo tako do živega, kakor njeno.

Križani Jezus je lev iz roda Judovega; On je uganka Samsonova, ker se nahaja v njegovih ranah méd najmočnejše ljubezni, in iz te moči izhaja sladkost naše največje tolažbe. Resnično, kakor je smrt našega božjega Zveličarja največje delo njegove ljubezni do nas, tako mora tudi nas najmočnejše priganjati, da ljubimo Njega. Zato je rekel sv. Bernard: Gospod, prosim te, da ognjena in kot méd sladka moč tvoje križane ljubezni napolni moje srce, da umrjem iz ljubezni do tvoje ljubezni, o Odrešenik moje duše, ki si me imel za vrednega, da si umrl iz ljubezni do moje ljubezni.

O tej neizmerni ljubezni, ki je ljubljencu naših duš na gori Kalvarija vzela življenje, govorila sta Mojzes in Elija na gori Tabor, ko se je Gospod izpremenil, da se namreč iz tega učimo, da bomo še v nebeškem veličastvu, katerega je izpremenjenje le slaba podoba, gledali božjo dobroto samo na sebi in jo ljubili zaradi nje same, a spomin na smrt in trpljenje našega božjega Zveličarja bode glavni vzrok naše ljubezni do njega. Ta sveti spomin obhajajo angelji in svetniki prepevaje: *Vredno je jagnje, ki je bilo umorjeno, da sprejme oblast in božestvo in modrost in moč in čast in slavo in hvalo.*¹⁾

XI. Poglavje.

O vonjavi pobožnosti.

Težko se dá povedati, kako je naš svetnik cenil vonjavo pobožnosti, in kako srečne je imenoval tiste, ki so s svojim vzgledom razširjali to vonjavo po svetu, ne pa radi njih časti, ampak radi časti nebeškega Očeta, od katerega pride vsak dober dar in vsako dobro darilo.

Nikakor ne moremo dvomiti, da se bodo oni enkrat svetili kakor zvezde na nebu, ki napolnjujejo svet z vonjavo svojega dobrega vzgleda, in tako drugim kažejo pot pravice.

Resnično, ako je Oni, ki se ne more lagati, preklel vse, ki koga pohujšajo, kako velik bode še le blagoslov onih, ki druge vspodbujajo s svojim vzglednim življenjem, in z vonjavo svojih

¹⁾ Skrivn. razod. 5, 12.

čednostij pridobé druge, da jih posnemajo. Sv. Pavel jih imenuje vonjavo Jezusa Kristusa, oživljajoči duh v življenju, one pa, ki pohujšujejo, imenuje smrtni duh v smrti.¹⁾

Nekdo je grajal red Obiskanja, imenoval ga v pričo njega nepotrebno novotarijo in ga še vprašal: Kaj pa naj koristi cerkvi ta zavod? Svetnik pa mu najprijazneje odgovori: »Storil bode, kar mu je storila kraljica iz Sabe.«

»In kaj je storila ta?« vpraša dalje oni, ki je grajal red. Svetnik pa odvrne: »Ona je povelicevala Njega, ki je večji nego Salomon in je napolnila ves bojujoči se Jeruzalem z dragocenim kadilom in vonjavo.«

XII. Poglavje.

Vse moramo Bogu prepustiti.

Svetnik je navadno rekel, ako se hočemo opravičiti pred ljudmi, tedaj je naše opravičevanje nizko, malodušno in motno; ako pa prepustimo Bogu svoje opravičevanje, potem je glasno, močno in jasno. Ako smo namreč nedolžni, tedaj pokaže našo nedolžnost prej ali pozneje v najbolj svitli luči; zakaj on ne pripusti nikdar, da so oni osramočeni, ki popolno zaupajo v njega. *Ker je pravični v me zaupal, govori po kraljevem preroku, bodem ga otel; varoval ga bodem, ker je moje ime spoznal in je čistil.*²⁾

Da podprè to resnico, navede vzvišeno primero o Devici Mariji. Znano ji je bilo, v kaki zadregi je sv. Jožef, ker je bila noseča; sramežljivost jo je pa tudi zadrževala, da mu ne razodene prečudne milosti in velike časti, do katere jo je Bog povišal, da postane mati večne včlovečene Besede, tedaj prepusti vso skrb božji previdnosti; Bog pošlje angelja in odgrne se zavesa, ki je zakrivala duha njenega čistega ženina.

Sveti Pavel nam svetuje, da naj se nikar sami ne branimo, ako nas kdo razžali ali po krivem zatoži, temveč umaknimo se jezi; tako nam daje prav izvrsten nauk, da vse svoje stvari prepustimo Bogu.

¹⁾ II. Kor. 2, 15. — ²⁾ Ps. 90, 14.

XIII. Poglavlje.

O ravnodušnosti.

Ničesar ni naš svetnik priporočal bolj, nego sveto ravnodušnost. On je navadno rekel, da je naše življenje vožnja po morju do luke zveličanja: tako moramo tudi mi, kakor izkušen krmar, sredi razburjenih valov voditi krmilo vedno ravno.

Potem moramo posnemati vzgled krmarjev, ki vedno gleda proti tečaju, da varno vodi svojo ladijo. Kaj je pa ta tečaj drugega, kakor najsvetejša volja božja! Vedno moramo na njo gledati in se ravnati po njej. Da začne naš duh omahovati, izvira le od tod, da premotrujemo stvari in preminjamo svojo voljo in nagnenje po različnih dogodkih svojega življenja.

Ako pa vse še tako različne stvari človeške opazujemo, kako se vedno enako vjemajo z najsvetejšo voljo božjo, kako so razdeljene po njegovi volji prijetnosti in zopernosti, zdravje in bolezen, bogastvo in revščina, življenje in smrt, in ako tudi pomislimo, da nam vse te stvari ponujajo sredstva, da poveličujemo Boga: tedaj pridemo v ono prijetno krščansko ravnodušnost, ki stori našega duha za vsako stvar pripravnega.

XIV. Poglavlje.

O preveliki naglici.

Naš svetnik je večkrat povedal oni rek starega cesarja: *Hiti počasi*, ali onega: *Kar je dobro storjeno, je dovolj hitro storjeno*. On je bil jako zoper to, da bi se človek lotil veliko stvari; pač pa je tirjal, da bi vsakdo to malo dobro opravil, česar se je lotil. Tedaj je često rekel: Malo pa dobro! Tudi je rekel, naj nihče ne misli, da je popoln oni, ki stori mnogo krepostnih dejanj, naj so zunanja ali notranja.

Ako so ga pa vprašali, kaj pomeni ona nenasitljiva ljubezen, o kateri govoré učeniki duhovnega življenja, ki naj nikdar ne reče: »dovolj je«, in ki naj nikdar ne misli, da je dosegla svoj smoter, temveč naj vedno z moškimi koraki stopa naprej, tedaj je on odgovoril: »Pri tej ljubezni morajo bolj rasti korenine nego veje«; in o tem je povedal svoje mnenje na ta-le način: »Veje rastejo pri tej ljubezni, ako hoče človek preveč krepostnih dejanj

izvrševati, med katerimi so mnoga ne le nedostatna, temveč večkrat popolno nepotrebna, in so podobna nepotrebni mladikam v vinogradu, ki se morajo odrezati, da postanejo grozdi tem večji. Korenina ljubezni pa raste, ako človek le malo dejanj stori, ali ta z veliko popolnostjo, to se pravi: z veliko ljubeznijo do Boga, v kateri je vsa popolnost kristijanova. In k temu nas vsodbuja apostelj, rekoč: *V ljubezni ukoreninjeni in utrjeni morete umeti — ljubezen Kristusovo, ki presega um.*¹⁾

Ali lahko bi tukaj kdo opomnil in rekel: Ali moremo Boga kdaj dovolj ljubiti, in ali ni naša dolžnost hiteti, predno napoči noč smrti, ko nikdo ne more več delati? Ali ni človek dolžan toliko dobrega storiti, kolikor je mogoče, in dokler ima za to čas?

Vse te resnice so prevzvišene in vredne, da si jih človek prav dobro zapomni; ali nikakor niso nasprotno modremu reku, da je boljše malo, pa dobrih in popolnih del opravljati, nego mnogo, pa nepopolnih.

Kaj pa se pravi dobro delo popolno storiti (namreč v stanu milosti božje, ker brez nje ni le vsako dobro delo nepopolno, temveč je tudi izgubljeno za večnost)? To se pravi, da človek stori delo: 1. z veliko gorečnostjo, 2. z vstrajno resnobo in 3. da je njegov namen zelo čist. Delo, ki je na ta način storjeno, vredno je več nego brez števila drugih, ki jih človek stori 1. mrzlo, 2. leno in 3. iz namena, ki ni popolno čist.

Ako torej kdo resno misli, da napreduje v popolnosti, naj nikar ne gleda samo na to, da pomnoži število svojih dobrih del, temveč pomnoži naj gorečnost, naj močneje in čisteje ljubi Boga v navadnih delih, zakaj mala krepost, katero podpira goreča, močna in čista ljubezen, je Bogu neprimerno bolj všeč in mu daje mnogo več časti, kakor veličastnejša, katero gojimo s počasno, slabo in manj čisto ljubeznijo.*

Naš svetnik je o tem povedal to-le: »Pred nekolikim časom«, pravi on, »so me vprašale nekatere nune: Gospod, kako naj pa ravnamo v tem letu? Prejšnje leto smo se postile trikrat na teden in ravno tolikokrat bičale. Kaj naj storimo v tem letu? Zakaj nekoliko več vendar treba storiti, ker zahvaliti moramo Boga za milosti prejšnjega leta, zraven pa moramo tudi vedno napredovati na potu popolnosti.«

¹⁾ Efež. 3, 17.

»Prav govorite«, pravim jaz, »da morate vedno napredovati na poti popolnosti. Ali ta napredek ni v tem, kakor si ve domišljujete, da človek prav mnogo pobožnih vaj opravi, temveč v tem, kako popolno jih opravi; ako zraven vedno več Bogu zaupamo, sami sebi pa vedno manj. Ve ste se prejšnje leto trikrat postile in ste se trikrat bičale; ako hočete torej te vaje v tem letu podvojiti, porabile bodele cel teden. Kaj pa hočete potem prihodnje leto storiti? Ve bi morale tedaj teden raztegniti na devet dnij, ali pa se vsak dan dvakrat postiti. Velika neumnost je, ako ljudje želé, da bi umrli v Indiji kot mučeniki, pa se ne prizadevajo doma tega storiti, kar bi morali zaradi svojega poklica; in to ni nikakor manjša goljufija, kakor če hočejo ljudje več jesti, nego morejo prebaviti. Nimamo še dovolj duševne gorkote, da bi vse dobro prebavili, kar začenjamo zaradi hrepenenja po popolnosti, vendar pa se nečemo ustavljati dušni tesnobi, ki nas tako priganja, da hočemo vedno več storiti.«

XV. Poglavje.

Kako se mora človek za samostan pripravljati.

Našemu svetniku so povedali, da je neki človek, ki je živel poprej jako razuzdano in pohujšljivo, sklenil iti v samostan. »Resnično«, pravi on, »to ni pot v samostan, temveč v bolnišnico.« Povedali so mu tudi, da se je brez ovinkov o tem izrazil in rekel, da je samostan njegovo poslednje pribežališče, kadar bode že vse zapravlil; ta kraj mu ne more biti nikdar zaprt. Sicer pa, da hoče poprej še življenje popolno uživati, da se mu potem, ko bode že sit razkošja, ne vzbudi nobena želja več po njem. Pri tem pa ne bode treba odreči počutkom nobene stvari, prav tako, kakor je storil Salomon.

»Pri tem si je pa izvolil prav slab vzgled«, pravi nato svetnik, »zakaj o Salomonu, ki ga imenuje svojega patrona, je jako malo verjetno, da se je zveličal. Pot v samostan bode brzkone zgrešil, ali cesto v bolnišnico bode gotovo našel.« Svetnik je govoril kot pravi prerok. Ko temu nesrečnežu ni nič več ostalo, šel je res v samostan; a vstopivšega je pa kmalu izbljuval, kakor morje, ki vsako mrtvo stvar vrže iz sebe. Potem so ga pa dali njegovi upniki zapreti, in tu mu ni nedostajalo kruha bolečin in vode britkosti.

Ko so potem govorili vpričo našega svetnika o tem ubogem človeku, rekel je: »Saj se mi je zdelo, da ne bo našel poti v samostan, ker je ljubil svet preveč, kakor da bi ga tako neusmiljeno vrgel od sebe. Nikakor ni človek ljubezniv do prijatelja, kateremu hoče odpovedati prijateljstvo, in še manj, ako misli celó na izdajstvo. Milosti, ki ga je poklicala v samostan, storil je veliko sramoto, ker je tako nesramno živel, kar se tako malo vjema s samostanskim življenjem, kateremu se je vendar hotel posvetiti. Kdo vendar žali in zasramuje tega, pri katerem išče prijateljstva in pomoči? Duh, ki ga je peljal v puščavo, ni bil duh božji. Podoben je bil nepokornemu Adamu, katerega je Bog zapodil iz zemeljskega raja.

Sicer bi bil pa v zaporu lahko ravno tisto milost našel, kakor v samostanu, ako bi se bil hotel spametovati v svoji revščini. Tako se je tolažil v zaporu sv. Peter Celestin, ki je bil zaprt radi ostrosti Bonifacija VIII., njegovega naslednika. »Glej Peter«, govoril je sam seboj, »sedaj imaš vendar, po čemer si tako želel, po čemer si tako srčno vzdihoval pod težo skrbij, ki se ne morejo ločiti od stola sv. Petra. Glej, tukaj si torej v samoti, v tihoti, v miru, v samostanski celici, popolno odločen od sveta, v temi, v tem ozkem, pa srečnem zaporu. Poveljuj torej vsak čas Boga, ker ti je dodelil, po čemer je želela tvoja duša, dasi tudi na drug način, kakor si ti mislil. Ali ta način je bolj zanesljiv in bolj všeč njegovim očem, nego oni, ki si si ga ti mislil. Bog hoče, da mu služimo na njegov, ne na svoj način. Kaj hočeš v nebesih, in kaj na zemlji, razven njegovo sveto voljo? O dragi križ, po katerem si želel že dolgo časa, sedaj so te mi izročili; objemam te s celim srcem! Sprejmi učenca Njega, ki je po tebi mene zveličal na zemlji!«

Slednjič so izpustili iz zapora onega nesrečnega pohotneža. Svet ga je pa zasramoval in zasmehoval. Revščina, potreba in prejšnja razuzdanost so ga spravile na bolniško posteljo. Trpel je sramotno in ne manj hudo bolezen, ki ga je naposled prisilila, da se je zatekel v bolnišnico. Njegov konec je bil strašen, ker udje so mu odpadali drug za drugim; ležečega v samoti in revščini jedli so živega črvi.

Ako smo govorili s svetnikom o mladih ljudeh, ki so poprej, predno so vstopili v samostan, živeli nečimerno in uživali

svet, ali kakor so rekli, da mu zakličejo poslednji »zdrav bodi!«, takih poklic za duhovski stan se je zdel svetniku jako sumen. V resnici se je tudi le redkokdaj primerilo, da so vstrajali vsaj leto poskušnje, zakaj kdor milost tega poklica tako zlorabi, ta zasluži, da jo izgubi. Ako so pa rekli, da so ti mladeniči le zato nazaj šli, da bi se tem bolj zaleteli in tem dalje skočili, tedaj je odgovoril, da gredó lahko tako daleč nazaj in se lahko tako zaženejo, da jim poide sapa, predno skočijo.

Ako je pa videl druge, ki so se mirno in premišljeno že od daleč pripravljali s potrpežljivostjo, molitvijo, spokornimi deli, postom, večkratnim prejetjem svetih zakramentov in drugimi pobožnimi vajami, da stopijo iz mej sveta, tedaj je rekel: »Ti mislijo o stvari resno, oni se ne igrajo; ali če se igrajo, je igra dobra, pri kateri morejo le dobiti. Ti ne bodo storili, kakor Lotova žena, ki se je nazaj ozrla, ali kakor oni Izraelci, ki so si želeli čebule Egiptovske.«

XVI. Poglavje.

O rožnem vencu.

Neka meni znana oseba je zvedela, da se je svetnik v svoji mladosti z obljubo zavezal, da bode vsak dan molil rožni venec. Ta oseba je pa hotela prav tako storiti, vendar je hotela še poprej vedeti, kaj misli o tem svetnik.

On ji pravi: »Varujte se, da ne storite kaj takega!« — Ona odvrne: »Zakaj vendar drugim odsvetujete, kar ste sami v svoji mladosti storili?«

Svetnik pravi: »Beseda mladost vam razjasnjuje stvar. Takrat še nisem dovolj premislil, kar sem storil; ali sedaj, ko sem že bolj v letih, rečem vam: Nikar ne storite! Jaz ne pravim, da nikar ne molite rožnega venca, ravno narobe: priporočam ga vam posebno in vas opominjam, ne izpuscite ga noben dan, ker ta molitev je jako všeč Bogu in blaženi Devici Mariji. Jaz bi pa rajši hotel, da vi resno in trdno sklenete, da ga boste molili, nego da se zavežete s popolno obljubo. Zakaj na ta način ne pridete v nevarnost, da bi razžalili Boga, ako bi se vam primerilo, da ga opustite. Samo obljuba še ni vse: treba jo je izpolnjevati; in k temu smo zavezani pod grehom, kar ni nikakor

malenkost. Zatrjujem vam, da me je ta obljuba večkrat pripravila v zadrego, in sem že skoro mislil, da se dam nje oprostiti, ali pa jo premeniti v drugo dobro delo, ki bi me ne uklepalo tako trdo.*

XVII. Poglavje.

Kako je ustanovljal nove samostane, in kako so se volile prednice.

V trinajstih letih, katere je še preživel potem, ko je ustanovil kongregacijo Obiskanja Marije, ni ustanovil več nego dvanajst samostanov, odklonil jih je pa več nego trikrat toliko drugih, ker se je ravnal po pravilu: *Malo, pa dobro.*

Bal se je namreč izročiti nadzorstvo samostanov takim prednicam, katerim nedostajajo zmožnosti, ki so potrebne za to; zakaj le predobro je vedel, da iz glave izvira vse dobro ali vse slabo v druge dele telesa. Od več strani so ga nadlegovali radi tega, ali vedno je imel dovolj razlogov, da je odklanjal take ponudbe. Da, tudi jaz sem se moral ne malo truditi, da mi je dovolil mali ustav za naše mesto Belley. Večkrat mi je rekel: »Pobožni duh kongregacije se še le razvija; redovnicam moramo dati počitka, da se utrdé v svojem stanu. Potrpimo; dovolj bomo storili, ako je to malo, kar storimo, Bogu všeč. Boljše je, da se močno ukoreninijo v čednosti, nego da poganjajo veje mnogih hiš. Bodo li popolnejše, ako bodo imele več hiš? Jaz spoznavam, da je večina samostanov prav radi tega postala mlačnejša za izpolnjevanje svojih redovnih pravil. Zraven tega je pa tudi veliko teže dobiti dobro prednico, kakor bi kdo mislil. Ljudje mislijo, da se z njimi lahko ravna, kakor so storili aposteljni, ki so šli med narode križem sveta: ali so pa tudi tako utrjene v milosti, kakor so bili aposteljni? Večkrat človek misli, da zida, a zraven podira; ne pospešuje časti božje, marveč jo še manjša.« Navadno je rekel: *Multiplicasti gentem, sed non magnificasti lactitiam.*¹⁾ (Pomnožil si ljudstvo, pa pomnožil nisi veselja nad njim.)

»Dobro vém, mnogi, ki hočejo, naj pomnožim samostane, mislijo, da bodo potem Boga bolj častili in da bodo več duš pridobili za njegovo službo: ali jaz dvomim, da je ta misel resnična, ker je vmes precej veliko ljubezni do samega sebe.«

¹⁾ Izaj 9. 3.

XVIII. Poglavje.

O modrosti in preprostosti.

»Ne vem«, rekel je včasih, »kaj mi je storila ta uboga krepost modrosti; siliti se moram, da jo ljubim, in ako jo ljubim, primoran sem jo ljubiti, ker je sol in svetloba našega življenja. Lepota preprostosti me razveseljuje, in jaz bi vedno rad dal sto kač za enega goloba.

Vem, da je koristno, ako se združita, — evangelij nam to zapoveduje; a ne morem se iznebiti misli, da naj se pri tem obnašam, kakor bi pripravljaj terijak,¹⁾ za katerega se navadno vzame prav malo kačjega strupa, pa tem več drugih zdravilnih zelišč. Ako bi kdo hotel toliko vzeti od kače, kakor od goloba, tedaj bi mu jaz ne zaupal. Kača bi lahko umorila goloba, narobe pa se kači ni treba prav nič bati goloba. Modrost je podobna orlovemu perju, ki pregloda vsako drugo perje; enaka je tudi pili, ki vse uniči, ob kar jo drgnemo. Tega pa ne moremo reči o oni drugi modrosti, zakaj nahaja se še tudi neka človeška modrost, modrost mesa, ki jo imenuje sv. pismo smrt, ker služi le v to, da dela zlo in hodi po krivih potih.

Res, ljudje pravijo, da v tako premetenem stoletju, kakor je sedanje, potrebuje človek vsaj toliko modrosti, da se ogne goljufije. Te misli nečem grajati. Ali prepričan sem, da se ona druga misel vsaj nič manj ne strinja z evangelijem, ki nam vелеva, naj trpimo, da nas raztrgajo in nam ukradejo vse naše, ker vemo, da nas čaka boljše in stanovitno bogastvo — in to je modrost pred Bogom. Kratko rečem: dober kristijan je vedno rajši nakovalo nego kladivo, rajši se dá oropati, nego bi sam moril, rajši je mučenec nego trinog. Naj se svet jezi, modrost sveta naj se razpoči, in meso naj obupa, vedno je še bolje biti dobremu in preprostemu, nego zvijačnemu in hudobnemu.«

¹⁾ Terijak (Theriaca) je neko zdravilo, katero so napravljali že v starem času in sicer iz mnogo stvari. Rabili so terijak posebno proti živalskemu strupu. Dandanes ni v zdravilstvu več v navadi. — Uredn.

Deveti del.

I. Poglavlje.

Kaj se pravi bližnjega ljubiti v Bogu.

Čeznaravna ljubezen, ki jo sv. Duh vliva v naša srca, povzročuje, da ljubimo Boga radi njega samega, da ga ljubimo s prijateljsko ljubeznijo, in radi Boga tudi imamo prijateljsko ljubezen do svojega bližnjega; ker Bog hoče, da ga tako ljubimo, ker njemu to ugaja, in ta ljubezen povečuje Njega, ker se ozira na Njega.

Ravno to je, kar imenujemo bližnjega v Bogu in zaradi Boga ljubiti. Tu ne gleda človek na svojo korist, temveč na korist svojega bližnjega, in vse dela zaradi Boga.

Ta ljubezen je jako redka, ker »skoro vsi iščejo svojega dobička, ne pa, kar je Jezusovega in njih bližnjega.«¹⁾

»Taka dejanja ljubezni, katera opravljamo za svojega bližnjega zaradi Boga«, rekel je naš svetnik, »so najpopolnejša, in sicer zato, ker tu se ozira vse čisto le na Boga. Usluge in pa druge prijaznosti, katere skazujemo tistim, ki jih ljubimo iz naravne naklonjenosti, zaslužljiva so mnogo manj, ker navadno poleg občutimo veliko prijetnost in veselje, in jih navadno opravljamo bolj zaradi tega vzroka, nego iz ljubezni do Boga.«

Ako ljubimo bližnjega v Bogu in zaradi Boga, tedaj ga ljubimo veliko srčneje in popolnejše, ako se nam tudi morda dozdeva, da ga manj ljubimo. Tako prijateljstvo, ki je gojimo zaradi Boga, spremeni se iz naravnega v čeznaravno, iz človeškega postane božje, iz časnega večno prijateljstvo. Zato je rekel naš svetnik, da naravno prijateljstvo ne traja dolgo časa, če nima trdne podlage, in se lahko ohladi, ako se le kaj malega izpremeni in se razruši; prijateljstvo pa, ki je zidano na Boga, ne razruši se, ker je vzrok prijaznosti vedno isti. Zaradi tega je tudi rekel o priliki, da so vse vezi, ki vežejo srca, le steklene ali porcelanaste, te vezi svete ljubezni do bližnjega so iz čistega zlata in demanta.

¹⁾ Fil. 2, 4.

O tem je povedala sveta Katarina Sijenska to-le primero: Ako primete kozarec in ga napolnite na studencu, ostane vedno poln, dokler ga pustite pod studencem, če tudi pijete iz njega, kolikor hočete. Ako ga pa vzamete izpod studenca in izpijete vse iz njega, potem je prazen. Ravno taka je tudi s prijateljstvom. Ako ga ne odtrgamo od studenca, ne usahne nikdar.

Naš svetnik je rekel: »Svojega bližnjega moramo gledati v Srcu Jezusovem. Kdor pa bližnjega ogleduje izven tega Srca, ta je v veliki nevarnosti, da ne ljubi bližnjega ne čisto, ne vstrajno, ne enakomerno. Kdo bi ga pa tam ne ljubil, kdo ga ne prenašal, kdo bi ne potrpel njegovih napāk? Komu se more tam zdeti nadležen, kdo se ga more naveličati? Srčno ljubimo bližnjega v Srcu Jezusovem, saj je tako vreden ljubezni, da je božji ljubitelj umrl zanj!«

»Resnično«, sklenil je svetnik, »vsaka druga ljubezen razven te, ali ni nikaka ljubezen, ali pa ne zasluži imena ljubezni; ta ljubezen pa je neskončno več kakor ljubezen.«

II. Poglavje.

O prijaznosti.

Vprašali so me, ali ni morda v zunanjih znamenjih prijaznosti, ki jih zoper svojo voljo skazujemo takim, ki so nam že po naravi zoprni, nekoliko hinavščine in hlinjenja, ker se jim kažemo popolno drugačne, kakor smo v srcu.

Odgovor na to ni težak, ako le razločujemo čutni del svoje duše od pametnega dela. Zoprnost namreč je le v čutnem delu, torej ni pri onih znamenjih prijaznosti ne hinavščine, ne hlinjenja, ker izhajajo iz pametnega, tedaj iz višjega in boljšega dela; taka znamenja prijaznosti so tem blažja in hvale vrednejša, čim bolj se moramo premagovati, ker tem jasneje kažejo, da gospoduje pamet čutom. To je ona sveta moč, ki vleče nebesa na-se in je Bogu tako všeč, Njemu, ki tako sovraži vsako hinavščino, da preklinja one, ki imajo srce obrneno na dve strani.¹⁾

A morda kdo poreče: Kaj bi pa oni mislili o nas, proti katerim smo prijazni, ako bi vedeli, kak boj moramo bojevati, da se jim kažemo prijazne?

¹⁾ Prid. 2, 14.

Človek se ne sme za to zmeniti, kaj ljudje mislijo, ampak kako ga Bog sodi. Ako sodite po mesu, tedaj morate pomilovati naše uboštvo, pomilovati, da se tolikokrat vzdigne čutni del naše duše zoper pametnega; ako pa sodite, kakor Bog sodi, tedaj sodite gotovo za nas prav, ker se zlagate z božjo sodbo; Bog je resnica, in vé za naše najbolj skrivne misli.

Ena sama uncija te močne in pametne ljubezni odvaga sto funtov one nežne in čutne ljubezni, ki jo imamo h krati z živalmi, in ki večkrat izda našo pamet in jo zaplete v najžalostnejše prevare. Čim bolj moramo premagovati čutni del naše duše, ko delamo za Boga, tem jasneje se kaže obilnost milosti božje in večja popolnost našega dela, zakaj vzrok, zaradi katerega smo začeli tako delo, je brez primere višji, namreč milost.

Kar storimo za Boga z veliko zadovoljnostjo, mora se nam zdeti nekako sumno; posebno pa moramo še paziti, da se ne damo motiti pri ljubezni do bližnjega, ker tu je toliko skritih zanj, in tako raznovrstne so izkušnje, ki nas odvrčajo od svete ljubezni do Boga, da moramo dvakrat paziti. Sočutje, prijaznost, spoštovanje, korist in veselje, ki je občutimo poleg ljubezni, so roparji, ki nam branijo ozirati se na Boga, odtegujejo nam njegovo ljubezen, in tako storé, da končamo z mesom in krvjo, ko smo začeli z duhom.¹⁾

Čutnost je enaka Dalili, ki pusti Samsona zaspati, da mu odstriže lase.²⁾ Nepričakovano napade pamet, ko ta dremlje. Ničesar kazni vrednega ni v tem, da ljubimo koga v Bogu, ki nam je prijeten: da ga le bolj ljubimo radi Boga, nego radi tega, ker nam je všeč. A jako težko je, ako ne celo nemogoče, gledati v ogledalo, ne da bi sebe videli; ali videti sebe, ne da bi se ogledovali natanko; ali ogledovati se, ne da bi ugajali sami sebi. V tej zadovoljnosti pa zabimo kmalu ogledala in mislimo le na svojo podobo in slednjič sami na-se. Ravno tako je tudi z ljubeznijo, ki jo gojimo do svojega bližnjega: jako težko je, ne gledati na-se in ne ljubiti zaradi sebe; zakaj ako hočemo bližnjega ljubiti čisto, moramo ga ljubiti le zaradi Boga, namreč zaradi tega, ker je Bog v njem, ali zato, da pride Bog sam v njegovo srce.

¹⁾ Galač. 3, 3. — ²⁾ Sodu. 16, 19.

III. Poglavlje.

Ljubiti, da nas sovražijo; sovražiti, da nas ljubijo.

Svetnik je hotel, da naj se veselimo, ako nas sovražijo zaradi Boga, ravnanje se po onem reku svetega pisma: *Blagor vam, kadar vas bodo kleli in preganjali in vse hudo zoper vas lažnivo govorili zavoljo mene.*¹⁾ *Veselite se tisti dan, in poskakujte, ker glejte! vaše plačilo je obilno v nebesih!*²⁾ Zato je večkrat rekel: *Blagor zavoljo pravice preganjanim!*³⁾ *Ne čudite se, rekel je Kristus svojim učencem, ako vas svet sovraži, vedite, da je mene poprej sovražil, ker moje kraljestvo ni tega sveta.*⁴⁾ In tudi vi niste tega sveta, katerega prijateljstvo je sovraštvo do Boga.⁵⁾ *Ko bi bili iz tega sveta, svet vas bi ljubil kot svoje.*⁶⁾ Na ta način torej se moramo veseliti, ako nas sovražijo.

1. Sovražiti moramo vsako ljubezen, ki ni v Bogu in za Boga; ker tukaj je velika nevarnost, da se človeško prijateljstvo naposled preobrne v zlo, dasi je v začetku častivredno in pravično, posebno pa še, ako je sklenejo osebe raznega spola.

2. Kdor zahteva, da ga drugače ljubijo nego v Bogu, tak postane ropar. Bogu namreč odtegne del srca onih oseb, po katerih ljubezni hrepeni, ki pa sami nimajo dovolj ljubezni, da bi ljubili Boga, ki je neizmerno večji nego naša srca.

3. To se pravi razdražiti ljubosumnost božjo, ki ne trpi ne tekmecev, ne tovarišev v našem srcu. Vse mora imeti njegovo ljubezen. On ne trpi nič polovičarskega, on hoče ali kraljevati ali nič.

4. Preveč nečimern je oni, ki si domišljuje, da ima kake prednosti, zaradi katerih ima pravico, da ga ljubijo drugi ljudje.

»Srečni so oni«, rekel je naš svetnik, »ki nimajo ničesar na sebi, kar bi bilo vredno hvale. Oni namreč trdno vedó, da je izvrstna ona ljubezen, ki jo gojé do njih, ker je popolnoma v Bogu.«

Kdor ljubi skupno kakega človeka z Bogom, pa te ljubezni ne opira na Boga, ta ravno v tej meri manjša ljubezen, ki smo jo dolžni Bogu, zakaj on hoče, da ga ljubimo iz celega srca, ako tudi ni v tej ljubezni ničesar, s čimer bi se protivili božjim zapovedim.

¹⁾ Mat. 5, 11. — ²⁾ Luk. 6, 22. — ³⁾ Mat. 5, 10. — ⁴⁾ Jan. 15, 18.; 18, 36. — ⁵⁾ Jak. 4, 4. — ⁶⁾ Jan. 15, 17.

Vzemi nas, o Bog, s sveta, ali pa vzemi svet od nas! Iztrgaj naše srce svetu, ali pa svet našemu srcu! Vse, kar ni Bog, ni nič, ali vsaj gotovo prav malo! *Kaj imam namreč v nebesih, in kaj ljubim na zemlji, kakor tebe?*¹⁾

IV. Poglavlje.

O težavah duhovskega pastirovanja.

Nekdaj mu tožim o težavah, ki me zadevajo pri izvrševanju svojega duhovskega pastirovanja; on pa mi odgovori: Kdor se daruje božji službi, mora biti pripravljen na izkušnje. Nikdo ne more nasledovati Kristusa, nikdo biti njegov učenec, kdor ne nosi svojega križa; v nebesa tudi ne pelje nobena druga pot, kakor pot bolečin. Spomnite se, da je Bog našega praočeta še nedolžnega postavil v raj, da ga obdeluje in varuje. Morda mislite, da ga je Bog po grehu zapodil iz raja, da bi leno držal roke križem? Pomislite vendar, da je Bog obsodil njega in vse njegove naslednike, da delajo in obdelujejo nehvaležno zemljo. Še bolj pa se je treba truditi, ako kdo obdeluje duše, kakor če obdeluje zemljo, najsi je še tako pusta, kamenita in nerodovitna.

Duše voditi je umnost vseh umnostij. Kdor hoče tu delovati, mora biti pripravljen za tisoče težav in sitnostij. Ako je bil Sin božji znamenje, kateremu so nasprotovali, ali se moremo potem čuditi, da tudi njegovemu delu nasprotujejo? Toliko je storil in toliko trpel, da je pridobil duš: ali naj se godi njegovim pomočnikom in sodelavcem — ki niso drugega, kakor njegovi učenci — bolje, kakor njih učeniku?

Sv. Pavel je rekel mlademu škofu Timoteju: *Oznanjaj besedo, ne jenjaj, bodisi priložno ali nepriložno, prepričaj, prosi, svari z vsem potrpljenjem in ukom.*²⁾ Vedite, da je apostelj postavil potrpežljivost pred nauk, ker se pri trdih dušah le s potrpežljivostjo kaj doseže. S to krepostjo smo gospodarji ne samo svojih duš, ampak tudi drugih. Potrpežljivi človek prekosi v tem močnega, da, celo silnega. Isti apostelj uči istega škofa, naj dela in čuje, in naj bode trezen v vseh stvareh; za vzgled pa stavi samega sebe, kako se je trudil, trpel pomanjkanje in revščino,

¹⁾ Ps. 72, 25. — ²⁾ II. Timot. 4, 2.

mraz, nagoto, lakoto, žejo in nevarnosti na desni in levi, to se pravi, od vseh strani.

Da bi ne izgubil srčnosti ob tolikih težavah, vzbujal mi je pogum kažoč kot vzgled prvaka vseh pastirjev, ki si je zaradi našega zveličanja izvolil sramoto križa mesto veselja in miru. Nadalje se je spominjal še aposteljnov in prvih pastirjev svete cerkve. Dedščino — rekel je — moramo sprejeti z vsemi bremenami. Kjer gospoduje ljubezen, tam ni nikakega dela, ali če je delo, tedaj je človek ljubi. Česa ni trpel Jakob, da je dobil Rahelo za nevesto? ¹⁾ Žena ima žalost, kadar je na porodu, ker je prišla njena ura; kadar je pa porodila dete, ne misli več na bridkost od veselja, da je človek rojen na svet. ²⁾ Sicer pa vse kratko trpljenje tega časa ni vredno, da je primerjamo s prihodnjim veličastvom, ki nas čaka v nebesih. ³⁾ Tam bode Bog obrisal naše solze, kjer ni več žalovanja, ne bridkosti, ne bolečine, ker vse te stvari so potem minule na vekomaj.

V. Poglavlje.

O preveč premišljavih ljudeh.

Prevelike premišljivosti nekaterih ljudij nikakor ni mogel trpeti, namreč takih, ki se pri najneznatnejših stvareh ozirajo na sto in sto strani. »Taki ljudje«, rekel je, »se mi zdé enaki sviloprejkam, ki same sebe zapró v ječo in se zamotajo v svoje lastno delo.

Ako kdo vedno misli o sebi in svojem delu, zamudi veliko časa, ki bi ga lahko veliko bolj koristno porabil za delo, nego za to, da vedno pregleduje, ali dela dobro ali ne. Večkrat človek dela slabo, ker preveč na to pazi, ali dela prav.

Nekdaj so vprašali velikega Antona, kako more človek vedeti, ali dobro moli. »Tako«, odgovori on, »da tega še ne spozna.« Oni namreč moli dobro, ki tako misli na Boga, da še sam ne opazi, da moli. Kdor gre in šteje svoje stopinje in jih hoče pazno ogledovati, tak ne pride daleč v enem dnevu.«

»Kdor le na to misli, da bi bil všeč nebeški ljubezni«, rekel je naš svetnik, »ta nima ne srca, ne časa, da bi mislil na-se; ker njegov duh meri neprenehoma tje, kamor ga vodi ljubezen. On ne pusti svoji duši, da se povrne k sebi in pregleda, kar je

¹⁾ I. Mojz. 29, 30. — ²⁾ Jan. 16, 21. — ³⁾ Rimlj. 8, 18.

storila, in ali je zadovoljna. O, naša lastna zadovoljnost in naša tolažba nikakor nista zadosti božjim očem, temveč le naši slabi ljubezni in skrbi, ki jo imamo sami za-se, ki je pa izven Boga in se nič ne ozira na-nj.*

A utegnil bi kdo oporekati in reči: Saj moramo vendar paziti na to, kar delamo, posebno pa še, ako se tiče službe božje, ker sv. pismo govori kar naravnost: *Vsa dežela je popolnoma pokončana, ker ni nikogar, ki bi si k srcu vzel.*¹⁾

Da si pojasnimo to, moramo le čas dobro odločiti. Mi nismo rekli, da človek ne sme čisto nič misliti o sebi in svojem življenju, zakaj to bi se reklo, živeti kakor žival; tak človek bi zavrgel svojo pamet. Vse ima svoj čas, pravi modri. Čas je za delo, in čas, da človek premišluje o svojem delu. Slikar ne preneha vselej, ko potegne s čopičem, da bi pregledoval svojo podobo; to stori le včasih.

Večkratno izpraševanje vesti zvečer, zjutraj in opoldne je prav koristno. Vsak kristijan, ki v resnici skrbi za svojo večno srečo, naj pazi, da dobro navije uro svojega srca. Da, še celó med dnevom je dobro, da človek tu pa tam pogleda, kako je z njegovim zveličanjem; kdor bi se pa brez prenehanja le s tem hotel pečati, da premišluje, kaj dela, ta ne časti posebno nebeskega Očeta. To opazovanje postane naposled nadležno in navadno nima drugega namena, kakor lastni dobiček. Sol in sladkor sta oba dobra; rabiti ju pa moramo zmerno.

VI. Poglavje.

O prednikih.

Nekateri so se pritožili pri svetniku, da so jim dali mesto predstojnika, ki je z njimi postopal preostro, drugega, jako nevednega. Tožili so ga pa na prav neprijazen in razžaljiv način, dasi tudi so to zakrivali. Svetnik jim odgovori: »Nikdar ne sme človek na ta način govoriti o svojih prednikih, naj so še tako slabi. Bog hoče, da smo tudi takim pokorni, ki so ostri in zoprni, kateri se torej ustavlja oblasti, ustavlja se božji volji.²⁾»

Potem začne braniti tega prednika in pravi: »Ako je Ba-laama poučila oslica, bodite tembolj prepričani, da bode Bog,

¹⁾ Jerem. 12. 11. — ²⁾ Rimlj. 13. 2.

ki vam je dal tega prednika, že skrbel, da vas bode učil njegovo sveto voljo, ako morda tudi ne tako, kakor vi mislite.

Kakor slišim, je ta dobri mož jako krotak, dasi ni jako učen. Lahko torej stori prav veliko dobrega in nadomesti z vzgledom, kar mu nedostaje učenosti. Tisti prednik, ki dela dobro, česar ne more povedati z besedo, vreden je več, nego oni, ki na dolgo in široko govori o dobrem, kar človek mora storiti, sam pa ne stori tega.*

Deseti del.

I. Poglavje.

O zatajevanju natornega nagnenja.

V resnici je zlat oni rek, ki sem ga slišal včasih od našega svetnika, namreč: *Čem bolj zatajujemo natorno nagnenje, tem bolj odpiramo srce božjemu navdihovanju.*

Notranje in zunanje zatajevanje, ako je izvršujemo v ljubezni in z ljubeznijo, gotovo je najbolje sredstvo, da si pridobimo nebeških milostij. Oni namreč, ki posnemajo zatajevanje Jezusa Kristusa na telesu¹⁾ in v srcu, podobni so žgavnemu daru preroka Elije, na kateri je padel ogenj iz nebes;²⁾ ali oni zgoščeni vodi, ki je omenjena v drugi knjigi Makabejcev,³⁾ in katero je zažgalo solnce samo.

Izraelci so prejeli nebeško mano v puščavi še le potem, ko so porabili že vso moko, kar so je prinesli iz Egipta; prav tako deli tudi Bog nebeške dari redkokdaj tistim, ki imajo še nagnenje do sveta. *Moj duh*, govori Gospod, *ne bo ostal v človeku vekomaj, ker je meso.*⁴⁾

II. Poglavje.

O milosti za izpreobračanje nevernikov.

Nebesa so dala našemu svetniku popolno izredno milost za izpreobračanje grešnikov, ki so živeli v cerkvi; pa tudi za one, ki so živeli izven nje, in katere je bilo treba pripeljati nazaj v

¹⁾ II. Kor. 4, 10. — ²⁾ III. Kraj. 18, 38. — ³⁾ II. Mak. 1, 22. — ⁴⁾ I. Mojz. 6, 2.

materino naročje, zakaj brez cerkve ne more nikdo imeti Boga za očeta.

Kar se pa tiče poslednjih, deloval je on posebno, da se je pokrajina Chablais zopet združila s katoliško cerkvijo in se je izpreobrnilo štirideset do petdeset tisoč duš. Razven tega je pa tudi sam petnajst do šestnajst tisoč duš nazaj privedel na pot zveličanja.

Radi te posebne milosti je rekel nekdam kardinal du Perron, ki so ga imenovali kras učenosti: »Ako je treba samo ovreči nevernikom njih nauke, morem jim pač zapreti usta in upam, da poznam to skrivnost. Ako jih je pa treba izpreobrniti, tedaj jih treba poslati škofu Genevskemu, kateremu je Bog to posebej naročil.« Ravno tako je mislil kardinal de Berulle, ki je kar očitno rekel, da je Gospod s svetim Frančiškom.

III. Poglavje.

O prenovitvah.

Večkrat so porabili njega, kadar je bilo potreba prenoviti propadlo samostansko življenje. Njegova navada je pa bila, da je tu postopal prav milo in počasi; vedno se je ravnal po onem znanem reku, ki ga je jako ljubil: »Hiti počasi!« Glavno njegovo vodilo je bilo, v vseh rečeh malo, pa delovati dobro, in dasi milost ne ljubi ne počasnosti, ne odlašanja, vendar nikdar ni hotel, da bi deloval z neprevidno gorečnostjo, ki vedno zagazi v prenapetost in nikdar ne stori nič dobrega, ker hoče mahoma storiti preveč dobrega. Njegova navadna beseda je bila: *Počasi, počasi!* Večkrat je ponavljal besede modrega: *Pot pravičnih je kakor svetla luč, nahaja in raste do polnega dne*¹⁾ in zato je hotel, da naj si le počasi dobimo trdna tla za stopinje. Pravi napredek, tako je navadno rekel, je v tem, da človek od manjšega stopa k večjemu. Bog sam, ki ga nobeden čas ne veže, da dopolni vse stvari, on dospeva sicer z močjo do smotra, ki si ga stavi, vendar ukrepa vse tako milo, da skoro ne opazimo njegovih naredeb.

On ni posnemal onih, ki začenjajo z zunanjimi rečmi, da pridejo — kakor pravijo — do notranjosti, do srea. Zakaj ti

¹⁾ Preg. 4, 18.

ostajajo tako dolgo pri lupini, da pozabijo jedra. Taki ljudje so podobni slikarjem in kiparjem, ki obdelujejo samo zunanost; oni delajo tako, kakor bi kaj prebarvali, da goljufajo oko, a v resnici nič neboljšajo.

Ako je hotel v kakem moškem ali ženskem samostanu zopet uvesti pravo samostansko življenje, tedaj je zahteval od moških le dve reči, namreč: notranjo molitev in duhovno branje, ki se ne more ločiti od prve, in pa večkratno prejemanje zakramentov sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa. Na ta način — je rekel — se pride brez posebnostij, brez silnih zapovedij, prav milo in počasi do smotra, in nikdo ne oporeka.

Kar se pa tiče ženskih samostanov, zahteval je tudi le dve reči, eno za telo, drugo pa za dušo. Za telo je zahteval klavzuro (t. j. zaprtijo), kakor jo določuje Tridenški cerkveni zbor, zakaj on je mislil, da je veljava in dobro ime ženskega samostana odvisno posebno od tega; potem notranjo molitev ali premišljevanje dvakrat na dan, in sicer vselej pol ure. Na ta način — je rekel — se nune prav lahko pripravijo, da izpolnjujejo svoje dolžnosti in živé natančno po svojih pravilih.

O zunanji ostrosti in telesnem mrtvičenju niti govoril ni. Nobenega drugega posta ni priporočal, kakor tiste, ki jih zapoveduje cerkev sama. Da bi hodile bôse, zdrževale se mesnih jedij, ne rabile platnenega perila, ponočno čuvanje in druga pokorila te vrste so se mu zdela manj bistvena. Dasi so taka mrtvičenja sama na sebi sveta in hvale vredna, vendar so le zunanja.

V nekem samostanu so hoteli uvesti navado, da bi hodile nune bôse, in nekega dné so ga vprašali za svet. On jim pa odgovori po svoji navadi veselo: »E, pustite noge obute! Glavo je treba prestvariti, ne pa nóg!«

IV. Poglavje.

Svetnik gane s svojimi solzami grešnika.

Nekdaj pride k njemu k spovedi mož, ki je svoje grehe pravil tako predrzno, da ne rečem, brez sramežljivosti, in je kazal tako malo obžalovanja in studa, da se je zdelo, kakor bi pripovedoval prigodbo, katere se prav veseli.

Iz tega pripovedovanja je spoznal svetnik, da je duša spovedenčeva popolno nepripravljena za to sveto opravilo, in da je izmed treh delov zakramenta sv. pokore le enega seboj prinesel, namreč izpoved, dasi je bil tudi ta jako površen; one svete sramežljivosti namreč, ki mora človeka navdajati pri spovedi, nedostajalo je popolnoma. Svetnik ga nič ne moti pripovedujočega, temveč vzdihuje in se joka.

Izpovedenec ga vpraša, kaj se mu je prigodilo, in, ali mu je slabo? O moj brat, odgovori mu svetnik, meni je hvala Bogu dosti dobro; toda vi ste jako bolni. Oni pa odvrne čvrsto, da mu ni najmanjše stvari. Tedaj, pravi svetnik, nadaljujte! Ravno tako predrzno pripoveduje dalje in pripozna najstrašnejše stvari brez najmanjšega znamenja, da se kesa. Svetnik toči vroče in obilne solze. Grešnik ga vpraša zopet, zakaj se vendar joče? O, pravi svetnik, jaz se jokam zato, ker se vi ne jokate!

Grešnik pa, ki je bil neobčutljiv pri prvem udarcu, ni bil več pri drugem; skoraj gotovo je bila prišla ura njegovega obiskanja, in iz skale, ki jo je udarila taka palica, pritekli so potoki solzâ, zato zakliče: Oh, jaz ubogi grešnik, nimam najmanjšega kesanja zaradi svojih neizmernih hudobij, vi pa, ki ste nedolžni, jokate nad njimi. Da, tako ga je to ganilo, da bi bil skoraj omedlel, ako bi ga ne bil svetnik potolažil in pokrepčal. Potem ga pouči, kako naj obudi kesanje, kar je storil tudi z veliko žalostjo, in ga dobro pripravi, da je prejel milost sv. zakramenta. Od tega trenutka se je popolno udal Bogu, in je bil vzgled pokore.

Ta spokornik je sam odkril to stvar dobremu prijatelju, in ta jo je razglasil, ne da bi imenoval grešnika. Poslednji je pristavil še to - le: »Drugi izpovedniki pripravijo svoje izpovedence, da se jokajo, jaz pa sem svojega izpovednika ganil do solz. Saj se vé, da mi je to bogato poplačal, in Bog daj, da bode moje izpreobrnjenje stanovitno v zveličanje moje duše, in da nikdar več ne izgubim milosti, ki sem jo prejel po blagoslovu njegove roke. *Pridite in glejte dela Gospodova, kakšne čudeže je na zemlji storil,*¹⁾ in ki jih je njegova milost storila v srcih.«

¹⁾ Ps. 45, 9.

V. Poglavje.

Kako čudežno je tolažil nekega drugega spokornika.

Svetnik je dobro poznal nekega moža, ali ta se je silno, silno težko pripravil, da je opravil pri njem dolgo izpoved in mu na dolgo in široko odkril grehe svoje mladosti. Svetniku je bila ta izpoved jako všeč; veselil se je, da je njegova duša tako pripravljena, in se ni mogel zdržati, da mu ne izrazi zato svojega velikega veselja.

»Vi pravite to, da me tolažite«, odvrne na to spokorjenec, »zakaj kako je le mogoče, da bi mogli v svoji duši spoštovati tako velikega grešnika?«

»Ko so vam po odvezi odpuščeni grehi«, pravi svetnik, »bil bi jaz pravi farizej, ako bi vas še imel za grešnika. Vi ste pred menoj bolj beli, nego sneg, in podobni Naamanu, ko je stopil iz Jordana. Zato sem sedaj primoran, da vas ljubim s podvojeno ljubeznijo. Ker poznam ljubezen in zaupnost, ki vam jo je Bog navdihnil do mene, imam vas za svojega sina, ki sem ga ravno kar rodil v Kristusu Jezusu, ali bolje kot takega človeka, v čegar srcu se je ravnokar upodobil Kristus po moji sveti službi.

Kar se tiče mojega spoštovanja, podvojilo se je v primeri z ljubeznijo do vas. Desnica Vsemogočnega se je obrnila, in vi ste se premenili iz posode sramote v posodo časti in zveličanja. Naš Zveličar ni premenil svojega namena, da postavi Petra za poglavarja cele cerkve, potem, ko je grešil, ker bolj je gledal na njegove solze, nego na njegov padec, in bolj na njegovo kesanje, nego na njegove napake.

Zraven tega bi bil pa jaz tudi preveč neobčutljiv, ako bi se ne veselil z božjimi angelji vred, ki se radujejo v nebesih, da se je premenilo in očistilo vaše drago srce. Verjemite mi, da so solze, ki sem jih videl rositi na vaših očeh, rosile na mojo dušo kakor voda, s katero poškropé kovači ogenj; ta namreč stori žerjavico še močnejšo in je ne ugasne. O kako ljubim vaše srce, ki sedaj ljubi Boga v resnici!»

Spokornik je zapustil izpovednico tako vesel, da odslej ni imel večjega veselja — tako je sam povedal nekemu prijatelju — kakor se izpovedovati. Tako daleč je to prišlo, da je bil svojim izpovednikom že skoraj nadležen zaradi svojih pogostnih izpovedij.

Navadno je klical: *Operi me čim dalje bolj od moje krivice, in očisti me od moje pregrehe.*¹⁾ Našega svetnika pa je imenoval angelja evangeljske kopeli.²⁾

VI. Poglavje.

Kaj se pravi živeti v duhu vere.

Mene so vprašali, kaj misli svetnik povedati z besedami: *Človek mora živeti pred Bogom v duhu vere.* Odgovarjam: V duhu vere živeti se pravi: ne se ravnati po naukih, ki jih nam narekuje meso in kri, ali pa človeška pamet, temveč po naukih, katere je razodel nebeški Oče. To se pravi Jezusa Kristusa iskati, kakor so ga iskali modri iz jutrove dežele ob svitu zvezde.

Živo vero imeti se pravi: ne samo živeti v luči sv. vere, temveč goreti v sveti ljubezni, ki je življenje in duša naše vere. To se pravi hoditi v dnevni vročini, kakor Abraham. To se ne pravi samo verovati, temveč tudi storiti.

Oni pa, ki gredó samo za bakljo mesene modrosti in človeške pameti, podobni so popotnikom, ki gredó po noči za zapeljivimi véšami, katere jih počasi zapeljejo v brezdna. Na primer: Modrost našega mesa nas uči sovražiti sovražnike; modrost svete vere pa nas uči ljubiti jih. Ona pravi: »Maščuj se«, ta pa: »Odpusti razžaljenje, kakor hočeš, da tudi Bog tebi odpusti!« Ona nam svetuje, naj si pridobivamo časnega blaga, blagruje bogatine in uči, da si človek ne sme ničesar odreči; ta pa govori prav nasprotno, in blagruje ljudstvo, čigar Gospod je Bog. Blaženi ubogi v Duhu! »Pojdi, pravi, prodaj vse, kar imaš, in daj ubožcem! Ako imate bogastvo, ne smete nanj navezati svojega srca. Ako ti kdo vzame plašč, daj mu tudi suknjo. Hrepenenje po bogastvu je začetek vsega zla.«

Ona ima zaušnico za neizbrisljivi madež; ta pa zahteva, naj ponudimo nasprotniku tudi drugo lice, in naj nam bode to v čast in veselje, da trpimo zasramovanje zaradi imena Jezusovega. S kratka: dan in noč, svetloba in tema si nista bolj nasprotni, kakor resnica sv. vere in svetna modrost.

¹⁾ Ps. 50, 4. — ²⁾ Jan. 5. Sveti Janez pripoveduje v 5. pogl. svojega evangelija, kako je v »ovčjo kopel« v Jeruzalemu hodil angelj z nebes, in kdor je stopil po pljuskanju vode prvi v kopel, ozdravel je, katero bolezen koli je imel. — Uredn.

VII. Poglavje.

O kongregaciji Marijinega Obiskanja.

Nekdo govori našemu svetniku o kongregaciji Obiskanja Marijinega in pravi: »Kaj pa hočete storiti s to družbo žensk in deklic? Kako naj koristijo sv. cerkvi? Nimamo-li že dovolj takih društev, kamor bi lahko šle tiste, ki tu prosijo sprejema? Ali bi ne bili storili bolje, ko bi bili ustanovili kongregacijo duhovnikov? Čas pa, ki ga darujete, da učite ženske, katerim se mora ista reč stokrat povedati, predno jo razumejo, ta čas, pravim, lahko bi prav veliko koristneje porabili, ako bi poučevali zmožne duhovnike. Naposled je vendar le — zakopan zaklad, luč pod mernikom. Ali se to ne pravi na vodo slikati in seme sejati v pesek?«

Svetnik se smehlja prav prijazno in odgovori neizrekljivo veselo in ljubeznivo: »Jaz nisem za to, da se lotim tako vzvišenih stvari. Samo pasarji delajo s srebrom in zlatom: lončarji pa z ilovico. Verjemite mi, Bog je velik mojster, ki more tudi s slabim orodjem storiti izredne stvari. On *izvoli* navadno *slabo*, da s tem *osramoti močno*; nevednost, da osmeši modrost, in to, kar ni nič, da podrè ono, kar misli, da je nekaj.¹⁾

Česa ni storil Bog s palico v roki Mojzesovi, kaj s čeljustjo v roki Samsonovi? S čim je uničil Holoferna? Z roko ženske! In ko je stvaril svet, od kod je jemal tvarino? Ali ne iz nič? Spoznajte z menoj, da mala iskra lahko napravi velik požar. Kje so pa našli sveti ogenj, ko so se vrnili iz pregnanstva? Ali ne v strjeni vodi?

Slabi spol je vreden, da ga jako pomilujemo, zato pa moramo tudi bolj za-nj skrbeti, nego za močni spol. Dušno vodstvo se ozira bolj na slabe nego na močne, kakor misli sv. Bernard. Naš Zveličar ni nikdar odrekel pomoči temu spolu. Navadno je bilo več žensk pri njem, in še na križu ga niso zapustile, ko so ga zapustili vsi njegovi učenci, razven enega učenca, njegovega ljubljenca. Cerkev imenuje ta spol pobožni, tedaj ga gotovo ne ceni nizko.

Sicer pa mislite, da ni nič dobri vzgled, ki ga lahko dadó, kamor jih Bog pokliče? Morda po vašem mnenju ni nič, ako je kdo lepo dišeče kadilo Jezusa Kristusa, vonjava življenja k

¹⁾ I. Kor. 1, 27.

življenju? Katera lastnost, ki se tirja od dušnih pastirjev, zdi se vam bolj izvrstna: ali nauk, ali vzgled? Meni je ena uncija do- brega vzgleda več vredna, nego sto funtov besedij. Brez pobož- nega življenja je vednost v pohujšanje, podobna je zvonu, ki poje in kliče, ali sam ni nikdar pri božji službi. Od tod izvira očitjanje: *Zdravnik, pomagaj sam sebi!*¹⁾

Gotovo je resnično, da je v sv. cerkvi mnogo drugih kongregacij, h katerim bi se nekatere lahko pridružile, ki prosijo, da jih sprejmemo v družbo Marijinega Obiskanja. Ali prav veliko jih je, ki jih tu lahko sprejmemo, drugod bi bile pa nesposobne radi svoje starosti, ali radi svojih telesnih slabostij, in bi ne mogle prenašati ostrega življenja in pokoril drugih redov. Ako sprejmemo v družbo Marijinega Obiskanja tudi nekatere zdrave in močne, storimo to zaradi tega, da služijo slabotnim in bolnim, zaradi katerih smo posebno ustanovili to družbo, in tako v dejanju izpolnjujejo one svete besede: *Drug drugega bremena nosite in tako bode te dopolnili postavo Kristusovo.*²⁾

Ako me pa opominjate, naj ustanovim kongregacijo za duhovnike, tedaj ste pač pozabili, da je to že storil mnogozaslužni in zvesti služabnik božji, gospod Berulle, ki ima za to več zmožnosti in časa, nego jaz. Jaz moram vladati težavno škofijo, v kateri je — dejal bi — središče vseh zmot, ki sedaj kalé mir sv. cerkve. Sicer pa prepustimo velikim mojstrom, da izvrše velike namere. Bog bode storil z malim vrelcem mojega delovanja, kakor mu bode všeč.*

VIII. Poglavlje.

Kako malo je cenil spoštovanje.

Nikakor ni odobral onega mnenja, da moramo jako varčni biti v stroških, ali pa vrata odpreti razsipnosti, kadar si hočemo pridobiti dobro ime.

Zahteval je, naj se prizadevamo ohraniti si dobro ime, toda bolj radi službe božje nego radi lastne časti, bolj, da zabranimo pohujšanje, nego da si pomnožimo svojo slavo.

Javno spoštovanje je primerjal tobaku, ki je koristen, ako ga rabimo redkokdaj in zmerno; ako ga pa rabimo pogosto in

¹⁾ Luk. 4, 23. — ²⁾ Gal. 6, 2.

nezmerno, škoduje možganom. Kar je pa učil, izpolnjeval je sam prvi. Nekateri sebičneži so prav izpodtakljivo razlagali pobožne svete, ki jih je dajal v Parizu mnogim zelo krepostnim dušam, in so ga hoteli tako pripraviti ob dobro ime. O tem mi je sporočil in mi pisal med drugim: »V pismih iz Pariza mi nazzanjajo, da mi tam dobro strižejo brado, a vendar upam, da mi jo bode Bog tem gosteje pustil rasti, ako to koristi njegovi sveti službi. Resnično, jaz zahtevam le toliko spoštovanja, kolikor ga potrebujem. Da le Bogu služimo, malo mi je mari, ali z dobrim ali slabim imenom, ali se naše dobro ime sveti, ali pa temni.«

»Moj Bog«, rekel je meni nekega dne, »kaj pa je na svetu dobro ime, da se jih toliko daruje temu maliku?«

»Ako je opazujemo v pravi luči, je le senj, senca, blodnja, dim, hvalisanje, čegar spomin se razkadi, ako utihnejo ljudje. Spoštovanje je večkrat tako napačno, da se mnogi čudijo, kako jih morejo hvaliti zaradi čednosti, ko so udani prav nasprotnim pregreham, in kako jih zopet dolže teh in onih napak, katerih nikakor nimajo.

Oni ljudje, ki se pritožujejo radi hudobnega govorjenja, so preveč razvajeni. To so navadno besede, ki se izgubé v zraku. Že od nekdanj mi ni ugajalo, ako sem slišal izraz: »Razžalil me je« in ne: »Krivico mi je storil.« Velik razloček je med brenčanjem in pikom čebelinim. Človek mora imeti jako nežna ušesa in nežno kožo, ako še brenčanja kake muhe ne more prenesti, in že misli da je ranjen, ko sliši samo glas.

„Čast izgubljena, vse izgubljeno“, ta rek izhaja pač očitno od onih, ki vprašajo za svét le meseno modrost. O, kako daleč je to od duha sv. vere! Katerega dobro ime je kdaj trpelo več, nego dobro ime našega Zveličarja? Kako razžaljivo so ga napadali? Katerega zasramovanja ni moral pretrpeti? Navzlic temu mu je dal Oče ime, katero je čez vsa imena, in ga je povišal v taki meri, kakor je bil ponizan?¹⁾ Ali niso sli aposteljni veseli iz zbora, kjer so trpeli zasramovanje zaradi imena Jezusovega?

O, saj je častno trpeti za tako imenitno stvar! Umevam dobro. Trpeti hočemo preganjanje, pa tako, ki je slavno in častno, da bi svetila naša luč sredi teme. Radi bi bili križani na slaven način, da bi se svetila naša nečimernost med trpljenjem. Kaj si

¹⁾ Filip. 2, 9.

pač mislite: ali so morda gledalci hvalili mučence, ki so trpeli najstrašnejše muke? Ali jih niso prav nasprotno preklinjali in brezumno zasramovali? O, kako malo jih je, ki bi darovali svoje dobro ime, da s tem darom poveličujejo slavo Njega, ki je umrl na sramotnem lesu sv. križa, da bi nam zaslužil večno, brezkončno veličastvo!*

IX. Poglavje.

O čistosti božje ljubezni.

Pri vseh opravilih, namenih in opominih je imel sv. prelat smoter: čistoba božje ljubezni. V njej se spaja vsa krščanska popolnost v tem in tudi v onem življenju; kdor jo išče drugod, ta se moti.

Dva primera naj to dokažeta. »Da bi vendar po neizmerni dobroti božji« — piše v nekem svojem pismu — »njegova ljubezen bila naša edina ljubezen! O kdaj bomo prišli tako daleč, da nas bode razjedala ljubezen do Boga, da bode naše celo življenje tako razjedala, da popolno odmrjemo sebi in živimo popolno njej? Njemu naj bode slava in čast od vekomaj do vekomaj!«

Drugi primer je ta-le, ki ga je povedal nekdanj v gorečnosti svojega duha neki zaupni osebi: »Resnično«, rekel je on, »ako bi zasledil v svoji duši le eno samo nit kakega čustva, ki bi ne bila od Boga, v Bogu ali zaradi Boga, tedaj bi jo takoj raztrgal; in ljubše bi mi bilo, da bi me sploh ne bilo, kakor da bi ne bil popolno Bogu udan. Ako bi vedel, da je le najmanjša stvar v meni, ki nima podobe Kristusove, tedaj bi se takoj iznebil tiste stvari, kakor nas uči sv. pismo, da moramo iztakniti oko in odsekati roko ali nogo, ako nas pohujšujejo.«

Vse, kar ni bilo Bog, za Boga, v Bogu in po Bogu, ni samo nič veljalo našemu svetniku, marveč zaničeval je tisto, zakaj vedno je imel pred očmi one besede našega velikega mojstra: *Kdor ni z menoj, ta je zoper mene.*¹⁾ Zato je rekel pri vsaki priliki: »Ako kdo želi, da se v njem pomnoži ljubezen do Boga, ta mora pomnožiti hrepenenje po njej; da pa raste hrepenenje v njem, mora zmanjševati vsako drugo hrepenenje.«²⁾

¹⁾ Luk. 11, 23. — ²⁾ Več uči o tem predmetu v 12. knjigi »O božji ljubezni«, pogl. II. in III.

X. Poglavje.

O ponižnosti.

Naš svetnik je hotel, da naj našo ponižnost oživlja ljubezen božja, naj si je ponižnost uma, naj si je ponižnost volje; ker sicer je ta čednost samo paganska. Želel je, naj ljubimo zaničevanje, da služimo Bogu s poniževanjem, katerega nismo sami izbrali. Zakaj križi — rekel je —, ki si jih sami iztešemo, so vedno lažji, nego oni, ki jih nam drugi naložé; zato je tudi eno uncijo trpljenja cenil više, nego mnogo funtov del, ki so sicer dobra, pa smo jih storili radovoljno.

Ako je kdo prenašal zasramovanje, zaničevanje in poniževanje, to je bila v njegovih očeh prava izkušnja ponižnosti. Ker v tem postane človek bolj enak Jezusu Kristusu, Njemu, ki je bil predpoda vseh popolnih krepostij, *ki je ponižal sam sebe in je bil pokoren do smrti, smrti pa na križu.*¹⁾

Za tem je druga stopinja, da iščemo radovoljno poniževanja, ako nas ne doleti od drugih; vendar je hotel, da ravnamo v tem prav pazljivo, ker samoljubje se lahko tiho in neopaženo priplazi v srce, ko iščemo takega poniževanja.

Kdor se je veselil zaničevanja in poniževanja, kakor da ga je doletela največja čast, in komur se je čast tako studila, kakor ugaja nečimernim ljudem, katerim mrzi zaničevanje in razžaljenje, ta je po njegovem mnenju dospel do visoke stopinje popolnosti. Tu je navel vzgled Mojzesa, ki si je izvolil zasramovanje Izraelovega ljudstva in zaničeval krasoto Faraonovega dvora; potem vzgled Estere, ki je zaničevala krasoto obleke, v kateri se je morala pokazati, da je ugajala svojemu možu, kralju Ahasveru; ravno tako tudi aposteljne, ki so se najbolj veselili, da so trpeli zasramovanje zaradi Jezusovega imena; in slednjič Davida, ki je plesal pred skrinjo zaveze in se veselil, da se je zdel zaničevanja vreden svoji ženi, hčeri kralja Savla.

Tudi je zahteval, naj bode ponižnost združena s pokorščino; skliceval se je namreč na besede sv. Pavla, da se je naš Zveličar *ponižal in bil pokoren.*²⁾ »Vidite«, rekel je, »da je pokorščina merilo ponižnosti! Ako ste vi hitro, prostovoljno, brez godrnjanja, z veseljem, brez obotavljanja in brez odgovarjanja

¹⁾ Filip. 2, 8. — ²⁾ Filip. 2, 7.

pokorni, potem ste resnično ponižni. Brez ponižnosti je zelo težko človeku v resnici pokornemu biti. Pokorščina namreč zahteva, da se podvržemo, in resnično ponižni človek ima sebe vedno za slabšega, on se podvrže vsaki stvari zaradi ljubezni Kristusove, in ima vse druge za svoje predstojnike, ker ima samega sebe, kakor govori sv. Pavel, *za izvržek vseh ljudi in kakor smeti tega sveta.*¹⁾

Zelo je priporočal, naj človek vsa svoja dela pomaka v ponižnost, naj zakriva svoja dobra dela pred ljudmi, kolikor more, in želi edino, da so znana Bogu. Vendar ni hotel, naj se bojimo vpričo drugih storiti kaj dobrega, zakaj ljubil je blago velikodušnost in navdušeno ponižnost, ne pa strahopetne in boječe. On ni hotel, da naj stori kdo kaj dobrega zaradi tako nečimerne namena — zaradi človeške hvale; vendar pa tudi ni hotel, da naj človek jenja delati dobro, ker se n. pr. boji, da ga bodo zato čislali in mu skazovali priznavanje. Le slabe glave čutijo bolečino, ko duhajo rože.

Posebno pa je priporočal, da ne govorimo o sebi ničesar, ne dobrega in ne slabega, ako ni skrajna sila, in tedaj le z veliko zmernostjo. On je namreč trdil, da lastna hvala in lastna graja — oboje izvira iz ene korenine — nečimernosti. Kar se pa tiče bahanja, smešno je takó, da je v zasmeh še neolikancem. Take besede, ki izražajo lastno grajo, so najnežnejši cvet naše nečimernosti, ako le ne izhajajo iz velike prisrčnosti in iz duše, ki je popolno prepričana o svoji revii. Le redkokdaj se zgodi, da verjamemo sami taki graji, ali da v resnici želimo, naj bi drugi to verjeli. Marveč tak grajalec želi, da bi ga imeli za ponižnega, in je na ta način podoben veslarjem, ki obračajo hrbet onemu kraju, proti kateremu veslajo z vso močjo.

XI. Poglavlje.

Kako naj škofje skrbé za časno blago.

Nekega dne sem se mu obtožil, da premalo pazljivo oskrbujem časne reči svoje škofije. Bal sem se namreč, da mi bode Bog to neskrbnost štel v greh, ker se je šlo za stvar, za katero

¹⁾ I. Kor. 4, 13.

bode treba odgovarjati, pa vendar nisem nič vedel o njej in nisem nič razumel.

Na to mi pa odgovori: »Lahko vam zatrjujem, da nisem še nikdar zahteval računa od oskrbnika svojih dohodkov, in lahko mu zaupam več nego sebi. O njegovi zvestobi sem prepričan; on je veliko bolj izkušen v gospodarstvu, nego sem jaz. Ako bi se hotel zanimati za gospodarstvo, nastal bi v moji hiši največji nered.«

Jaz mu pa odgovorim: »Tu pri meni ni tako, kakor s kako dedščino, s katero lahko ravna vsakdo, kakor se mu ljubi, lahko jo zanemari, ali podari, ali razdeli po svoji volji. A zanemariti take stvari — kaj menite? Gotovo bi mi bilo jako težko, ako bi se moral tožiti zaradi časnega blaga. Cerkvenih posestev pa bi ne pustil niti za dlan, ker so namenjena za božjo službo.«

Nato mi odvrne veselo smeja se: »Ali vi mislite, da so vaša lastna posestva manj božja, nego posestva vaše škofije? Ali ste že pozabili psalem: *Domini est terra* (zemlja je Gospodova),¹⁾ in ali mislite, da je dovoljeno zapravljati očetovo dedščino? Ali mislite, da ne bode treba tudi od tega Bogu odgovarjati?

Resnično, spominjate me nekega velikega gospoda, ki je kljubu svojemu bogastvu tako natanko oskrboval svoje posestvo, da so vsi rekli: ta je lakomnež, in ga zato še bolj grajali, ker ni imel nič otrok, in tudi nič upanja, da dobi dediče. Imel je pa brata, nadškofa, ki je pa bil jako različne narave, zakaj bil je zapravljiv; ko je izdajal, ni poznal mere, tako, da je zašel v dolgove in popolnoma razrušil svoje gospodarstvo. Ko neki plemič pové omenjenemu gospodu, da njegov brat, ki je nadškof, živi po knežje in razmetuje denar, odvrne ta: »Dobro vém; sicer pa moj brat dela prav, ker ima svoje imetje le za čas življenja.« Plemič ga vpraša potem precej trdo: »Za koliko življenj imate pa vi svoje grajščine in zemlje?« Ta dobri gospod torej ni tako mislil, kakor vi. Po njegovem mnenju bi smel človek zapravljati cerkvena posestva, lastna posestva pa bi moral varovati kakor sveto stvar. Biti moramo ravnodušni in oboje imeti za dar božji, ki ga moramo oskrbovati, ne pa zapravljati. Pravo je, da je človek pri obeh enako zvest.«

¹⁾ Ps. 1, 23.

»Pustimo vendar lastna posestva«, pravim jaz, »in govorimo o cerkvenih posestvih, ker ta mi napravljajo največ skrbij. Ali bi se vi začeli tožiti, ko bi vam skrčili dohodke vaše škofije?«

»Brez pomisleka« odgovori on, »prodal bi pateno, da ohranim kelih.«

»Bi-li sami osebno nastopili v tej tožbi?« vprašam dalje.

»Vsekako«, odvrne on, »ako bi bilo treba, drugače bi jo izročil kakemu pravdniku; zakaj moje dohodke zapravlja oskrbnik, zato tudi lahko zastopa moje pravice kot odvetnik. Sicer bi pa ne miroval in ne počival, predno ne bi priboril tega, kar je last moje škofije.«

»Kaj pa evangelij«, vprašam ga, »ki pravi: *Ako kdo vzame tvoj plašč, daj mu tudi suknjo?*«¹⁾

»Ali ne opazite«, odvrne on, »da sveti evangelij govori o našem plašču? Kaj pa posestvo, katero uživamo — govorim namreč o glavnici in o nepremičnem blagu: ali je naša last ali cerkvena? — Zastran dohodkov bi ne bil tako natančen, ker ti so enaki bradi, ki je tem gostejša, čim bolj jo strižemo, ali pa studencu, ki je tem čistejši, čim bolj zajemamo iz njega. Ako pa kdo meče kamenje v vodnjak, kakor so delali v Palestini z Abrahamovimi vodnjaki,²⁾ potem se pa moramo braniti, to se pravi, takrat, kadar se nasprotnik loti glavne stvari, glavnice ali posestva, in hoče izpodkopati hišni temelj; zakaj obljubili smo, da ga ohranimo in branimo, in zato ne smemo rók križem držati.«

Slednjič mi pové še znamenit rek sv. Bernarda, ki ga od istega časa nisem pozabil. »Dobri škofje«, pravi, »opravljajo časne stvari po oskrbnikih, duševne pa oskrbujejo sami. Slabi škofje se pa ukvarjajo s časnimi rečmi, zahtevajo natančne račune od najemnikov in poslov, duševno skrb pa izročé svojim generalnim vikarjem, oficijalom in dekanom; ne izprašujejo pa jih tako skrbno o njih uradnem delovanju.

Pač nikdo ne zameri škofom, ako naložé del skrbi za čedo Kristusovo na ramena župnikov; a tembolj morajo prepustiti skrb za časno korist izkušeni zvestobi svojih oskrbnikov, da tem lože molijo, pečajo se z vednostjo, pridigujejo, delé sv. zakramente in opravljajo druga škofovska opravila.

¹⁾ Mat. 5, 40. — ²⁾ I. Mojz. 26, 15.

Zakaj bi ne rekli, kakor je rekel oni kralj (sodomski) Abrahamu: *Ljudi (duše) mi daj, drugo obdrži za-se,¹⁾ zakaj duša je več, kakor telo, in telo več, kakor obleka.²⁾*

XII. Poglavje.

O prenačljenosti.

On je posebno sovražil vsako naglost; navadno jo je imenoval kugo pobožnosti. Zakaj pobožnost je krotka in mirna gorečnost; naglost pa je nepremišljeno drvenje, ki le podira, pa ne zida. Nad vse pa je grajal ono naglost, ki hoče več rečij naenkrat storiti. Rekel je: »To se pravi ob enem šivati z več šivankami. Kdor hoče opravljati dvoje delo h krati, ne stori nobenega prav.«

Ako je kaj delal, ali se je lotil kakega opravila, tedaj je vse svoje moči tako popolno v to porabil, kakor da ni za njega nobenega dela več, in kakor da je to opravilo zadnje delo na tem svetu.

Večkrat je cele ure govoril s popolno preprostimi ljudmi, ko so mu pripovedovali prav neznatne malenkosti. Ako se je radi tega kdo čudil, tedaj je rekel: »Take stvari so po mislih teh ljudij jako važne, in zato zahtevajo isto pozornost, kakor da so v resnici važne. Bog dobro vé, da mi ni treba važnejših poslov. Sicer je zame vsako delo enako, da le Bogu služim. Dokler opravljam taka manj važna opravila, nisem dolžan opravljati drugih. In stori-li človek kaj malega, ako stori voljo božjo? Jako velika so majhna opravila, ako jih opravljamo s posebno gorečnostjo, da ugajamo Bogu. On ne poplača naših del po izvrstnosti opravil, temveč po ljubezni, ki jih spremlja. Ljubezen pa ceni Bog po njeni čistosti, in čistoto po popolnosti njenega namena.

XIII. Poglavje.

Misel na božjo pričujočnost.

Vprašali so, kaj naj stori človek, ako nam Bog odvzame svojo tolažbo in sladko čustvo svoje pričujočnosti?

»Tedaj moramo pokazati, ali hodimo za Jezusom le zaradi kruha, kakor one množice, ki so šle za njim v puščavo, ali pa

¹⁾ I. Mojz. 14, 21. — ²⁾ Mat. 6, 12.

s srcem pripravljenim, da rečemo z aposteljni: *Pojdimo, da z njim umrjemo.*¹⁾ Koliko jih ljubi našega Zveličarja le na Taboru, in mu pokažejo hrbet, ako je treba za njim iti na Kalvarijo! To so lastovke, ki beže iz mrzlih krajev britkostij, in leté v gorke kraje veselja.

Veste-li, kaj moramo storiti, ako nam Bog odvzame ono sladko čustvo pobožnosti, ono ljubeznivo tolažbo? Zahvaliti Ga moramo za to, kakor za posebno milost, kakor zahvali hraber vojak svojega stotnika, ako ga porabi za kako drzno in nevarno opravilo, zakaj s tem mu najbolje pokaže, kako čisla njegovo hrabrost, ljubezen do službe in njegovo zvestobo.

To je hudobni duh dobro vedel, ko je rekel Gospodu: *Se-li Job zastonj Boga boji? Delo njegovih rok si blagoslovil in njegovo posestvo je narastlo v deželi. Stegni pa nekoliko svojo roko in dotakni se vsega, kar ima* (in videl bodeš), *če te ne bode v obraz blagoslovil.* to je, tebi se odpovedal in ti postal nezvest.²⁾ In v tej trdi izkušnji je ostal Job zvest in trden, sredi teh valov je bil neupogljiv kakor skala, ki stoji nepremično sredi strašnih valov. In zato mu je Bog povrnil vse dvojno.

Toda ali nismo veliko bolj dolžni Boga zahvaljevati, ako nam pošilja tolažbo? Kajpada! A mi ga moramo tudi zahvaljevati, ako nam odvzame to tolažbo, in govoriti z Davidom: *Hvalil bodem Gospoda vsak čas, njegova hvala bodi vekomaj v mojih ustih.*³⁾ Zaklicati bi morali z Jobom: *Gospod je dal, Gospod je vzel, bodi češčeno Gospodovo ime.*⁴⁾

Otrok zahvali mater, ko mu dá sladkorja, in se joka, ako mu ga vzame — ker namreč povzroči gliste. Zakaj jo zahvali otrok? Ker želi te sladkobe. In zakaj joka? Ker je otrok in ne spozna dobrote, ki mu jo je storila mati, vzemši mu škodljivo jed. Tu vidimo izvrstno podobo svojo.

O kako daleč smo še od onih velikih svetnikov, izmed katerih je eden zaklical najslajši božji tolažbi: »Pojdi od mene, Gospod!« Drugi pa: »Dovelj je!« Še drug: »Preveč je, da, preveč za umrljivega človeka! Zadrži reko milostij in tolažil, ker pijan sem od njih, in se v njih potapljam!« Koliko pa jih je, ki po-

¹⁾ Jan. 11, 16. — ²⁾ Job. 1, 9. — ³⁾ Ps. 33, 1. — ⁴⁾ Job. 1, 20.

snemajo sv. Petra in kličejo: *Tu je dobro biti, tu naredimo tri šotore!*¹⁾

Vi želite vedeti, zakaj sem rekel, da moramo Boga zahvaliti, ako nam odvzame svojo tolažbo. Tedaj poslušajte: Prvič, ker moramo Boga častiti v vseh slučajih in ker moramo v vseh okoliščinah moliti njegovo voljo, njegove naredbe in vse, kar stori po svoji previdnosti. Drugič, ker Bog vse, kar dela, dela za naše zveličanje, da, v našo korist. Tretjič, ker se onim, ki ga ljubijo, in ki jih on ljubi, vse obrača v dobro. Četrtič, ker smo otroci križev in se moramo *veseliti, ako se udeležujemo Kristusovega trpljenja.*²⁾ Petič, ker imamo v britkosti in suhoti več pomočkov, da pokažemo Bogu svojo zvestobo. Šestič, ker povzroči sladkor čutne tolažbe navadno gliste samovšečnosti; ta samovšečnost pa rodi napuh, ki zastrupi dušo in pokvari popolno vsako dobro delo. Sedmič pa, ker nas te tolažbe lahko zmotijo, da ljubimo tolažbo Božjo mesto Boga tolažbe. To pa je znamenita prekanjenost zakletega sovražnika našega zveličanja. <

Sklepam z besedami našega svetnika, ki povedó kratko, o čemer sem tu govoril: »Ako nam Bog odvzame tolažbo in ga ne čutimo pričujočega, stori to s tem namenom, da bi naše srce ne bilo navezано na nobeno čutno stvar, ampak samo na Boga in njegovo ljubezen. Tako je govoril oni ženi, ki se ga je hotela dotakniti in objeti njegove noge. Odvrnil jo je namreč z besedami: *Nikar se me ne dotakni; pojdi pa k mojim bratom in povej jim itd.*!«³⁾

Jakob je odvezel brez bolečin kožo, s katero mu je mati ovila vrat in roke, ker se ga ni držala; toda nikakor bi se ne bilo zgodilo brez bolečin in vpitja, ako bi bili prav tisto poskusili pri Ezavu. Enako: kadar vpijemo, ko nam Bog odvzema čutno tolažbo, tedaj je to znamenje, da se je bila prirastla našega srca, ali da je naše srce navezано na njo. Ako pa prenašamo to brez godrnjanja, tedaj kažemo jasno, da je edini Bog delež našega srca, in da ga zraven Njega nobena stvar ne zavzema. O kako srečna je duša, ki Boga edinega spozna za svojega Gospoda in učenika!

¹⁾ Mat. 17, 4. — ²⁾ I. Petr. 4, 13. — ³⁾ Jan. 20, 17.

XIV. Poglavje.

Kako koristne so bolezni.

Neki jako bogat mož, ki je porabljal svojo imovino (da ne rečem zapravljal) za razkošnost, krasoto in nezmerno potrato, ter dajal rad velike in krasne gostije, zbolil naenkrat jako nevarno, tako, da so vsi dvomili, bode-li še ozdravel. Ljudje so pa mislili, da je ta bolezen nasledek nezmernosti in drugih razuzdanostij, ki jih ima nezmernost navadno za tovarišice. Tega gospoda priporočé našemu svetniku v molitev; rekli so mu, da leži v postelji in trpi najhujše bolečine.

Svetnik odgovori hladno in resno: »Poprej se je norčeval iz zasluženja dobrih del, sedaj pa čuti nasledke hudobnih. Zdravniki so ga dostikrat opominjali, da si izpodkopuje zdravje z nezmernostjo; Bog daj, da mu pripomore telesna bolezen k dušnemu zdravju. Potem je le pridobil pri ti menjavi. Bog more raztrgati srečo¹⁾ in srce potolažiti s pravim veseljem zveličanja²⁾ in mu dati moč po svojem najvišjem Duhu. Povejte mu, naj zaupa; ta bolezen ni za smrt, temveč v čast božjo.³⁾ Toda povejte mu tudi, da ga bode še hujše zadelo, ako v prihodnje ne poboljša svojega življenja.«

Te besede so prečudno tolažilno segle v srce bolnikovo; zêlo žuganja pa, ki je bilo primešano medu tolažbe, prebodlo je s takim strahom njegovo meso,⁴⁾ da je postal naš svetnik prerok, ker se je oni mož izpreobrnil. Tako se je premenil v vedenju, da ga še oni niso spoznali, ko je ozdravel, ki so ga poprej dobro poznali.

Takoj, ko je vstal iz postelje, šel je v cerkev, da zahvali Boga za ozdravljenje. Potem pa gre k svetniku, da tudi njega zahvali za molitev. Ta pa mu pravi zelo prijazno: »Glejte, večkrat nas zadenejo taki križi po božji pravičnosti, a zmanjša jih njegovo usmiljenje, da smo tako primorani nekoliko pokore storiti za svoje grehe, ker je prostovoljno ne maramo delati. Toda srečen oni, ki jih zna porabiti in obrne silo v čednost. Vsem ne dá Bog te milosti, vsem ne naznani Bog tako milo svojih razsodeb.

¹⁾ Ps. 50, 3. — ²⁾ Jan. 11, 4. — ³⁾ Jan. 5, 14. — ⁴⁾ Ps. 118, 120.

Zahvalite ga za to, da vas je tepla njegova palica tako očetovsko. Dobro vam je, da ste se nekoliko ponižali, da ste spoznali njegove pravične naklepe.¹⁾

XV. Poglavje.

Človek nikdar ne hrepeni dovolj po duševnem imetju.

Naš svetnik je cenil pobožne želje in rekel, da tem bolj napredujemo v duševnem življenju, čim bolj rabimo te želje.

Da napredujemo dobro v božji ljubezni, — to namreč je vsa naša popolnost, — moramo vedno želeti, da bi vedno bolj ljubili, moramo biti enaki onim prerokovim ptičem, ki leté vedno naprej in se ne vrnejo nikdar nazaj²⁾, in tudi velikemu aposteljni, ki je vedno stegal svoje roke po onih rečeh, ki so bile spredaj, in se ni nikdar oziral nazaj in ni nikdar mislil, da je dosegel svoj namen. Zakaj v dušnih in božjih rečeh ne sme nam nič biti dovolj. Takrat je zadosti, kadar si želimo prav velike obilice, zakaj na tem svetu more ljubezen vedno bolj rasti, naj si kdo misli še tako veliko; stalnost in popolnost te kreposti je samo v nebesih.

Posebno je ljubil besede sv. Bernarda: *Amo, quia amo; amo, ut amem.* (Ljubim, ker ljubim, in ljubim, da ljubim.) Tisti v resnici ne ljubi dovolj Boga, ki ne čuti v sebi želje, da bi ga še bolj ljubil, kakor ga je ljubil dosedaj.

Blag človek ni zadovoljen s tem, da ga ljubi iz celega srca, zakaj dobro vé, da je Bog večji, nego njegovo srce: želi pa imeti še večje srce, da bi ga še bolj ljubil.

XVI. Poglavje.

Svetnik poravna neko drugo tožbo Belleyskega škofa.

Nekdaj se pritožim našemu svetniku, da so me jako razžalile neke sicer krepostne osebe. On mi pa odgovori: »Ne veste-li, da ravno buče, ki pripravljajo sladki méd, najbolj občutljivo pikajo?«

Potem pa namaže mojo rano z naslednjim mazilom: »Pomislite vendar, kdo je izdal našega Zveličarja! Poslušajte, kaj

¹⁾ Ps. 22, 4; 118, 71. — ²⁾ Ezech. 1, 9.

govori po preroku o svojih ranah: *S temi ranami sem bil ranjen v hiši tistih, ki so me ljubili!*¹⁾ One pobožne in v resnici krepostne osebe je zmotila napačna gorečnost. Kakor hitro bodo spoznale resnico, porekó, da ste delali prav. Dan ima štiriindvajset ur, in vsaki uri je zadosti nje težava. Prosite Boga, da razjasni oči vašim nasprotnikom in vas brani obrekovanja ljudij. Pa bodisi tudi najhujše, ali ni potem dolžnost pravega kristijana, da blagoslavlja one, ki ga kolnejo, in moli za nje, ki ga preganjajo, in hudo povrača z dobrim, ako hočemo biti otroci nebeskega Očeta, ki dá svojemu solncu sijati na dobre in hudobne, in dá dežiti na pravične in krivične.²⁾ Vzdihujte tiho k Bogu in govorite: *Maledicent et tu benedices.* Kleli me bodo, Ti pa jih bodeš blagoslavljal.*

Potem mi dá prav dober svèt in pravi: »Ako je bila pritožba tudi pravična in krivica sama res huda in velika, vendar je bilo graje vredno, da tožite, zakaj to je znak slabe vaše zaljubljene duše.« Po njegovem mnenju bi smel pravi služabnik božji le redkokdaj tožiti in še veliko manj bi smel zahtevati, da ga milujejo drugi. Zakaj oni, ki tožijo drugim, da jih potem ti pomilujejo, enaki so otrokom, ki se pomirijo in nehajo jokati, ako jim dojnica malo piha na prst, na katerega so se vrezali, ali se pa na videz joka ž njimi. Sicer je svet bogat takih znamenj pomilovanja, pa vsa ta žalost je večinoma naučena, umetelna, brez sočutja. V dokaz naj bode ona žena, ki je začela hudo žalovati, ko je zvedela napačno novico, da ji je umrl mož. Potem so ji povedali pravo, da njen mož še živi: ona pa ni hotela odložiti zalovalne obleke, zakaj rekla je, da se ji sedaj veliko bolj podá, nego poprej.

Kakoršno koli trpljenje nas zadene v tem življenju, vsako izgine takoj, kakor zvezde pred solncem, ako je premišljujemo v križu Jezusa Kristusa. Kako naj toži ud, ako je glava v tako neizmernih bolečinah! Iz grenkega pelinovega šopka bridkosti našega Zveličarja zajemamo zdravila za vse svoje trpljenje; te grenkosti preminjajo bolečine v veselje, ako potrpiamo in trdno vstrajamo, enako bučeli, ki napravlja iz grenkega timijanovega soka najslajši méd.

¹⁾ Cah. 13, 6. — ²⁾ Mat. 5, 45.

Ako nimamo dosti poguma in moči, da bi zadušili bolečino v svojem srcu, in ako smo preslabi, da bi izpolnjevali svét aposteljnov, da naj trpimo z veseljem in se hvalimo zaradi križa: bodimo vsaj toliko modri, da izlijemo svoje tožbe v srce ne le prijateljev in zaupljivih oseb, temveč tudi močnih in odločnih oseb, zakaj slabi ljudje postanejo tudi žalostni in nas ne tolažijo, ne manjšajo nam bridkostij, ne sladé in ne lajšajo, ampak združijo svojo bridkost z našo, jo še bolj poostré, pomnožé in obtežé. Kako daleč pa zaostaja oni, ki toži, za svétom aposteljnovim!

Najhujše pri tej stvari je pa to, da ni bridkost le nadležna in zoprna, temveč tudi nespametna, ako tožimo in svojo nejevoljo razodevamo prvemu, ki ga dobimo, ne meneč se za nič drugega. Ako tak človek nima z nami sočutja, tedaj se norčuje iz nas. Ako pa ima z nami sočutje, tedaj še podvoji našo bridkost, zakaj njegovo sočutje je olje, ki se vliva v ogenj, in plamen le bolj razpiše, pa ga ne ugasne.

Nekdaj se mu je pritoževala neka gospá, da jo njen mož zapusti, ako je zdrav, in gre v vojsko; ako se pa vrne iz vojske ranjen ali bolan, potem je tako slabe volje, da se mu ni mogoče bližati. Svetnik odvrne: »Kako naj bi vam človek prav storil? Vaš mož neče ostati pri vas, ako je zdrav; in vi nečete imeti svojega moža pri sebi, ako je bolan. Ako bi se vidva ljubila le v Bogu, ne imela bi tistih izpreminjav, in vaše prijateljstvo bi ostalo vedno enako, bodisi, da je vaš mož z doma ali doma, bolan ali zdrav. Prosite srčno Boga za to milost, zakaj drugače je malo upanja, da se umirita.«

XVII. Poglavje.

Da je udanost popolna, moramo se udati v vse okolnosti volje božje.

Ko je bil svetnik l. 1619. v Parizu, zboli neki gospod visokega stanú; spremljal je savojske prince na potovanju v glavno mesto. Njegova bolezen se je tako shujšala, da so zdravniki obupali nad njegovim ozdravljenjem. Tedaj zahteva ta gospod našega svetnika radi dušne pomoči. Telesne bolečine je prenašal še dovolj stanovitno; ali radi neznatnih malenkostij je bil prečudno žalosten. Svetnik mi je rekel zastran tega: »O kako tužna je

človeška slabost! Tega moža imajo za velikega vojaka in državnika, hvalijo njegov razum: pa s kakimi malenkostmi se peča njegov duh!

On ne toži radi tega, ker je bolan in bode moral umreti. Boli ga, da ne more biti vpričo, ko žaluje njegova žena, da mu ne more streči, da ne more videti svojih otrok okrog sebe in jih ne še na zadnje blagosloviti; večkrat je tudi vzdihoval po svojem domačem zdravniku, ki že toliko let pozna njegovo telesno stanje. Tudi je naročil skrbno in prosil prav silno, naj ga ne pokopljejo v Parizu, temveč naj položé njegovo truplo zraven sorodnikov v družinski rakvi. Potem je zahteval, naj mu napravijo napis na grob, in je določil, kako naj uravnajo pogreb in praznujejo obed na dan žalovanja.

Tožil je zaradi zraka v Parizu, zaradi vode, zaradi zdravil, ranocelnikov, lekarnarjev, slug, zaradi stanovanja, sobe, postelje, zaradi vsega. Kratko, ni mogel umreti v miru, ker ni umrl na istem kraju, kjer je želel umreti.

Ako so mu zatrjevali, da ima vso pomoč, kar je le mogoče, kar le more zahtevati za telo in dušo, da bi osebe, zaradi katerih tako toži, da jih ni zraven, le še pomnožile njegove bolečine: tedaj je odgovarjal na vso tolažbo na prečuden način. Vsi odgovori pa so le množili bolečine in večali trpljenje, s katerim je prav ostroumno mučil samega sebe.*

Med takimi skrbmi vendar slednjič umrje, previden s svetimi zakramenti, še dosti udan v božjo voljo. O tem mi pravi svetnik: »Ni zadosti, da človek hoče, kar hoče Bog; moramo tudi na isti način in z istimi okoliščinami hoteti, kakor hoče On. Mi moramo n. pr. v boleznih hoteti bolni biti, ker je tako všeč Bogu, in sicer isto bolezen imeti in nobene druge, na takem kraju in ob takem času, in med takimi osebami, kakor hoče Bog. S kratka: najvišja volja božja nam mora biti postava v vseh rečeh.

O kako srečen je, kdor more iz dna srca klicati k Bogu: Da, Gospod, kar Ti hočeš in kakor ti hočeš!¹⁾ *Jaz sem tvoj hlapec in sin tvoje dekle; Tvoj sem. Reši me in ne pogubi moje duše z grešniki, in ne zavrzi dela Svojih rok.*²⁾

¹⁾ Luk. 10, 21. — ²⁾ Ps. 115, 16; 118, 94; 25, 9.

XVIII. Poglavlje.

Kako obilno tolažbo je prejemal.

»Ako bi vedeli«, rekel je nekoč zaupni osebi, »kakó dela Bog z mojim srcem, tedaj bi zahvalili njegovo dobroto in prosili, naj mi dodeli duha svêta in moči, da tudi izvršim navdihnjenja modrosti in umnosti, ki jih prejemam od Njega.«

Večkrat mi je povedal ravno isto, le z drugimi besedami. O, govoril mi je včasih, *kako dober je Bog Izraelov onim, ki so pravega srca,*¹⁾ zakaj tudi do onih je tako dober, ki imajo tako revno srce, kakoršno je moje, ki tako malo pazijo na njegove milosti, in so tako navezani k zemlji. O kako *dober je Gospod njim, ki vanj zaupajo, duši, ki ga išče.*²⁾ Resnično, njegovo ime je *razlito olje.*³⁾ Ne smemo se torej čuditi, ko vidimo, da toliko duš gre za njim s tako pobožnostjo, to se pravi, tako hitro in brzo tekó za duhom njegovega mazila. O kako velike reči nas uči mazilo božje, in sicer nas uči tako sladko in jasno, da je težko odločiti, ali je ljubeznivost večja, ali jasnost, ali je ljubeznivejša jasnost, ali sladkost! Moj Bog! — Včasih se tresem od strahú, da mi je Bog že tu dal nebesa; ker jaz pač ne vem, kaj je težava. Nikdar nisem gledal obraza revščine. Bolečine, katere sem prestajal, bile so le male rane, ki so nekoliko opraskale kožo. Obrekovanje, ki me je zadelo, bilo je le vesel križ, ki sem ga takoj pozabil. Kako neznatne so bile nesreče, ki so me zadele, in s kolikim časnim in večnim bogastvom me je obsipal Bog, — vse mi je pred očmi! Sredi teh brezštevilnih milostij božjih pa stojim brezčuten, nehvaležen. O pomagajte mi vendar, da hvalim včasih Boga! Molite z menoj k Njemu, da ne bom jedel prvi svojega belega kruha!

Moja težava in moja slabost sta mu znani, zato ravna z menoj, kakor z otrokom, in mi daje le poslanjenega mleka mesto krepkih jedil. Kdaj mi bode skazal milost, in mi dal nekoliko vzdihovati pod križem! Saj sem se tolikrat odpočil v luči njegove ljubezni! Vém, kdor hoče ž njim vladati, mora tudi ž njim trpeti.⁴⁾

¹⁾ Psalem 72, 1. — ²⁾ Žal. pesem 3, 25. — ³⁾ Vis. pesem 1, 2. —

⁴⁾ II. Tim. 2, 12.

Resnično, ljubiti ga moramo, ali umreti; ali bolje: umreti moramo, da ga ljubimo; to se pravi, umoriti moramo vsako drugo ljubezen, da živimo le od njegove in le za njega, ki je umrl za nas, da živimo nadalje v naročju njegove neskončne dobrote.

O kako dobro je, kako ljubeznivo, živeti le v Bogu, delati le v Bogu, veseliti se le v Bogu!

Z božjo pomočjo nečemo nadalje biti last nikogar več; nikdo mi ne sme biti kaj, razven v Bogu in za Boga! Kakor resnično živi Bog, mislim, da nima nobena stvar nobene veljave razven v Bogu, za katerega in zaradi katerega ljubim duše še veliko bolj.

O kdaj bode očiščena ta naravna ljubezen mesa in krvi, vljudnosti, okoliščin in človeške blagovoljnosti, in kdaj se bode premenila v popolno pokorščino polno čiste ljubezni božje prijaznosti? Kdaj bode nehala lastna ljubezen, da ne bode več zahtevala pričujočnosti ljubečih oseb, ne spričeval, ne zunanjih znamenj, temveč bode vso prevzela resnična in nepremeljiva obljuba božja, da bode ljubezen večna? Kaj more sedanost dati ljubezni, ki jo je ustvaril Bog, ki jo podpira in vzdržuje? Kaka znamenja naj zahtevamo, da bodemo stanovitni v edinosti, ki jo je vstvaril Bog? Ne sedanost, ne prihodnost ne bodeta nič dodali ljubezni, ki jo je storil Bog sam.*

Odkritosrčno spoznavam, da mi je pri teh besedah, ki sem jih slišal od svetnika, postalo srce goreče, kakor učencema, ki sta šla v Emavs. Ali mi ni s tem metal v obraz žerjavice? Kdaj bode napočil dan, ko bodemo v nebesih vedno enako in brez prenehanja ljubili Njega, ki nas je ljubil z večno ljubeznijo in nas potegnil k sebi iz usmiljenja do svoje ljubezni?

XIX. Poglavje.

O miru v viharju.

Lahko je voditi ladijo, ako je morje mirno in veter ugoden, a ni tako lahko, kadar nastanejo vrtinci in viharji. Tu se kaže umetnost krmarjeva. Navadni ljudje živé dobro, dokler se jim godi vse po volji, toda prava krepost se pokaže v zoprnostih.

Čim več bridkostij je zadelo našega svetnika, tem mirnejši je bil, kakor palma, ki tem globočje požene svoje korenine, čim

bolj jo nadleguje veter. Ta — drugi Samson je iskal medú v žrelu levovem, in je našel mir v boju. Enak onim trem mladeničem v ognjeni peči je dobival rose iz plamena, rož od trnja, biserov v morju, olja v skali in sladkobe od najgrenkeje grenkobe. Viharji so ga vodili v pristanišče. Od sovražnikov je prejemal blaženost, in kakor Jona je našel prostor v trebuhu somovem.

Sam se je o tem izrazil tako-le: »Že nekaj časa mi motijo mir od vseh strani, ker mi ugovarjajo in me na skrivnem preganjajo: to mi pa daje tako sladek mir, da ga ne more prekositi nobena reč. To mi naznanja, da se bode moja duša kmalu združila z Bogom; in to je, da govorim odkritosrčno, ne le največje, temveč tudi edino hrepenenje po časti in edina strast mojega srca.«

XX. Poglavje.

O onih, ki želé umreti.

Vprašali so me, ali si je dovoljeno želeti smrti, da bi človek več ne žalil Boga?

Na to odgovorjam, kar sem nekdam o tem slišal od našega svetnika.

»Vedno je nevarno«, rekel je, »želeti si smrti, ker ta želja se navadno vzbudi le pri takih, ki so dosegli visoko stopinjo popolnosti, ali pa pri takih, ki so otožnega in mračnega duha; ne prigodi se pa pri srednjih ljudeh, kakoršni smo mi. Navajajo Davida, sv. Pavla in druge svetnike, ki so se tako izražali, toda predrzno bi bilo hoteti govoriti, kakor so govorili ti svetniki, ako nimamo njih svetosti. Kdor pa bi mislil, da je tako svet, kakor so ti, njegova nečimernost bi bila pregrešna in bi se ne mogla opravičiti.

Kdor želi kaj takega zaradi otožnosti, sitnosti, ali ker je sit življenja, ta je zašel v drugo skrajnost in je že blizu obupa.

Toda, pravijo, saj človek kaj takega želi le zato, da bi več ne žalil Boga.

Resnično, jako čudno bi morala taka duša sovražiti greh, da jo navdá taka želja. Ako so svetniki želeli umreti, tedaj so gojili take želje, ker so hrepeneli uživati Boga, ne pa, da bi ga več ne žalili. Naj reče kdo, kar hoče, jaz mislim, da je jako težko, želeti si smrti iz tega edinega vzroka. Gotovo je zraven

še kaj drugega, kar mu ne ugaja v življenju in mu je greni. Naposled ne izvirajo te besede iz srca, ali vsaj iz ust zaradi hrepenenja, da bi povelečevali Boga, temveč, da bi ne onečastili in ne zmanjšali s svojimi grehi njegove zunanje časti.

Kaj pa hoče tak človek, ki tako govori? Hoče-li priti v nebesa? Zato še ni dovolj, da človek ne greši, temveč mora tudi delati dobro, in sicer na tak način, ki je Bogu všeč, zakaj le za to je obljubil plačilo. Ali hoče priti v vice? V tem slučaju sem pa prepričan, da bi take duše že na pragu preklicale svoje želje, in bi goreče prosile, da bi se smele vrniti nazaj v življenje, in bi se rajše sto let še tako ostro pokorile, kakor da so le kratek čas v tem žgečem ognju,¹⁾ v teh strašnih plamenih.«

¹⁾ Izai. 33, 14.

B.

Življenjepisi.

Življenje in delovanje
Franc-a Ks. Kramer-ja,
poslednjič korarja v Ljubljani,
popisano od njega samega.

~~~~~
Pojasnilo.

Kdor pozna in vé nasledke izvirnega greha, zlasti slabosti in spridenosti človeške narave, kdor vé, da izvira iz teh nizkih studencev večina naših dejanj, sodil bode po tem kopitu tudi ta spis. — Ne smem tajiti, da bi ta spis ne bil nič okajen s tem peklenkim dimom; lahko pa rečem, da to ni bil poglavitni vzrok tega spisa. Pisal sem v semenišču v visoki starosti, kjer je človek že po izkušnji prepričan o nečimernosti vsega posvetnega.

V semenišču sem imel čas in mir premišljevati svoje življenje od mladosti do visoke starosti in se prepričati, kako milost božja nagiba, vodi in varuje človeka, da izvrši tisto, za kar ga je izvolila. Torej ne toliko lastna ljubezen, marveč tiste važne besede sv. pisma: Non nobis, Domine, non nobis; sed nomini tuo da gloriam! (Ne nam, Gospod, ne nam, ampak svojemu imenu daj čast!) so bile vedno geslo mojega ravnanja.

PISATELJ.

I. Moja mladost.

V Prigorici, v dolenski fari pri Ribnici, zagledal sem 16. listopada l. 1800. luč sveta in po krstu z imenom Frančišek Ksav. bil sprejet v katoliško cerkev.

Moji stariši, Janez in Mica (roj. Merhar iz Obrha), ki so imeli malin in zemljišče, — oba dobra delavca, skrbna gospodar in gospodinja — storili so hišo premožno in veljavno.

Med šesterimi otroki, katerih polovica je bila moškega, druga ženskega spola (najmlajši brat se je v tretjem letu starosti na rakah zvrnil v vodo, zašel pod mlinsko vreteno in je strt ponesrečil), bil sem med dečki prvenec in imel pravico biti očetov naslednik v posestvu.

Blizu do petega leta vedno zdrav in trden sem skakal in se igral z otroki; tudi sem bil večkrat od matere našeškan; potem pa sem jel kmalu bolehati, polegati in vodenično otekati. Da bi me oteli smrti, počeli so stariši vse, kar je bilo na svetu mogoče, pa zdravniki in zdravila so bili brez hasni, z oteklino vred je tudi smrt prihajala zmirom bliže in od dné do dné sem ležal nalit kakor sod, — čakali so moje smrti. In glej! vendar je ni bilo. Kako, poslušaj!

Ker je bila hiša imovita in mati radodarni, dobil je od nje dar vsak berač. Neki dan pride med drugimi tudi tuja beračica v hišo prosit vbogajme in dobi dar. Postoji nekoliko v sobi, gleda mater, ki je sedela žalostna pri moji postelji in povpraša: »Kaj je tistemu otroku?« — »Vodeničen je«, pravijo, »in že vse smo počeli, pa nobena reč ne pomaga!« — Beračica: »Tudi jaz bi hotela nekaj nasvetovati, ako bi hoteli poskusiti.« — Mati: »O! prav rada, le povejte, kaj?« — Ženica pravi: »Specite iz bele moke štruc. Iz peči vzete zavite v rjuhe in položite jih po njem, da se pregreje. Ako ga začne na vodo gnati, stekla bode vsa voda, in on bode ozdravel; če pa voda ne izteče, ni mu več pomagati.« Obrne se in gre iz sobe.

Mati naglo zamesijo in tako napravijo, (saj sem bil njih ljubček), in me zavijejo v vroče štruce. Še se spominjam pečenja,

svojega vekanja in otepanja, pa tudi materinega tlačanja pod odejo, in sto in sto obljud, ako bodem miroval. Pičle pol ure se v neizrekljivem pótu kuham, na to pa odteče toliko vode iz mene, da ostanem le kost in koža. Le malo živega me položijo na posteljo, pričakujoč smrti, zakaj komaj so še čutili iskrico življenja v meni.

A nisem umrl, ampak zaspal — in spal vso noč mirno. Zjutraj se vzbudim in prosim jedi. Jém s slastjo in potem sem se od dné do dné boljšal; tako sem ozdravel. Od tistihmal pa tudi nisem nikdar več izkusil nobene hude bolezni.

Vprašam te, dragi čitatelj: Ali je bila ta žena navadna beračica in njen nasvet izkušeno zdravilo? To sam Bog vé. Jaz le toliko vé, da sem ozdravel, in tega ne pozabim nikdar. Marsikakemu vodeničnemu bolniku sem ta pomoček nasvetoval, pa, kolikor vé, nikomur ni pomagal.

Posebno znamenito je to, da beračice nihče ni poznal, pa tudi po vasi je ni nihče videl prej, ne potlej. Bodi že kakorkoli, gotovo je, da stari Bog še vedno živi in vlada svet. Če je po svoji previdnosti nekđaj vidno pošiljal svoje angelje, da so rešili ljudi nesreče ali smrti, ali je mar sedaj njegova milost prikrajšana?

V šestem letu me pošljejo stariši na kočevsko Reko (Rieg) učít se kočevskega jezika, češ, da ga mora znati vsak málinar na meji zaradi Kočevarjev, ki vozijo semkaj v máline.

Kdo vé, kdo je dal starišem ta nespameten svét, da so neumnega slovenskega otroka poslali v tujo, zgolj nemško deželo, v samotén kraj med same Nemce, kjer nisem nobenega poznal, nobenega razumel, videl le nesnago, imel slabo hrano, navajen pa sem bil doma na materino skrbno postrežbo! Svojih tužnih dnij ne bodem popisaval.

Dva cela meseca sem taval ném in žalosten semtertje in mislil le na dom in stariše. Čim bolj so me tlačile take težave, tem bolj se je žalost vnemala, in poslednjič mi ni bilo več mogoče prestajati; jel sem ihteti, solze točiti, kakor bi se naenkrat odprle vse zatvornice: zaženem silovit jok in vek, kateri se ni dal več ustaviti. Iz strahú, da bi ne bilo hudih nasledkov, najeli so moža, ki me je v velikem snegu in mrazu v košu nesel domov. Še-le, ko sem zagledal domačo hišo, jenjal sem jokati.

Stariši so spoznali svojo napako, da so prezgodaj poslali mladega, neumnega otroka v tuj kraj, kjer govore neznan jezik, zato niso rekli nobene žal besede.

Vedel sem, da imam pravico ostati doma, zato sem mislil, da se moram sedaj dela vaditi in očetu pomagati. Toda človekove misli niso vselej tudi božje misli. Človek obrača na to, Bog pa obrne na drugo stran. Ker se nisem naučil kočevskega jezika, je kazalo, da nisem za dom, ne za málinarja. Da bi me ne poslali zopet kam od doma, poprijemal sem se sicer pridno dela, očetu po svoji moči pomagal, a saj veste, koliko more otrok koristiti! Modra mati rečejo tedaj očetu: »Saj vidiš, da ni paglavec še za nobeno rabo; čemu bode doma postopal brez hasni? Dajmo ga v šolo, da se nauči brati in pisati, potem naj še le doma dela!« Ta nasvet sicer ni bil po očetovi volji, ali ker je bil pameten, obveljal je, in šel sem v Ribnico v šolo.

II. Šole ob mojem času na Kranjskem.

Znano je, kako se Nemci vedno bahajo s svojo oliko in umetnostjo, nam Slovincem pa podtikajo nevednost, neumnost, surovost in kdo vé, kaj še hujšega.

Ne morem sicer tajiti, da so Nemci v kulturi Slovence prehiteli. Vprašam pa, kdo je tega kriv? Naj bi se Nemcem bilo godilo, kakor se godi nam Slovincem, gotovo bi bili Nemci v primeri z nami še bolj zaostali. Ne bodem očital, kar je znano, koliko sto in sto let se že nemška vlada in nemška politika upira, da bi zatrla naš slovenski jezik in ponemčila naše slovensko ljudstvo. Če tudi zamolčim vse drugo, nekoliko pa, zlasti o šolskih stvareh, moram vendar le omeniti, da se bode videlo, kako je bilo vedno zatirano naše ljudstvo.

Da je šola podlaga oliko, in sicer šola v domačem ali v materinem jeziku, to je sploh, torej tudi Nemcem dobro znano. Tudi Nemci ne padajo učeni z nebes, ne iščejo in ne dobivajo svoje olike in učenosti po laških, francoskih in drugih tujih krajih in jezikih, temveč poglavitno le v svojih nemških šolah in v domačem jeziku. Vse drugače je nemška vlada z nami Slovenci že od nekdanj ravnala; ne bodem pravil o Štajerski ali Koroški, govorim le o naši kranjski deželi.

Če se n. pr. ozrem na svoja otroška leta, moram z žalostjo spoznati, da takrat ni bilo na Kranjskem ne šol, ne knjig, ne nauk (razven krščanskega v prvem razredu) v slovenskem jeziku. Po kmetih so bile šole jako redke prikazni in še tiste so uvedli le duhovni, gojili so jih pa — žal — skoro le v nemškem jeziku.

Da je to res, kaže se tudi na Ribniški šoli, ki je bila edina v širni okolici. Imeli smo sošolce skoro iz vseh krajev kranjske dežele, ne le iz Kočevja, z Dolenjskega in Notranjskega, temveč tudi z Gorenjskega in celó iz Istre in Dalmacije.

Da bi kdo ne mislil, da je bilo tega zanemarjenja šol in šolske vzgoje krivo ljudstvo, moram reči, da ljudstvo ni bilo nasprotno šolam, temveč le nemškemu jeziku, kateri edini se je učil po šolah; raje je ostalo nevedno, nego da bi se v šolah učilo le nemškega jezika.

Priča temu je moja rojstvena fara, v kateri ni — razven mojega strica — živa duša znala brati, niti imela mašne knjige. Da te nevednosti ni bilo ljudstvo krivo, spričuje tudi ta - le prigodba:

Prigodi se, da je v dolenjski fari umrl stari cerkvenik, in župnik pokliče v sili mladeniča svojega sorodstva z Gorenjskega, da bi opravljal službo, dokler se ne najde naslednik. Ko vidi ljudstvo mladeniča pri sveti maši, ki je molil iz bukvic, bil mu je neizrekljivo všeč; zato naprosi župnika in dečka, naj nauči njih otroke brati. Dobil je iz Ljubljane nekoliko slovenskih tablic in v župnišču je začel šolo. Privrelo je pa otrok in odraslih toliko, da je bila soba natlačena in jih je po pet ali šest gledalo v eno tablico. Toda že šesti teden so dečka poklicali domov, in šola je jenjala.

III. Ribniška šola.

Ribniška šola z dvema razredoma in z dvema učiteljema je bila, kakor sem omenil, razven krščanskega nauka zgolj nemška.

Dekan Humel, rojen Ljubljančan, sicer izvrsten duhovnik, vendar pa preveč nemškega duha, je ves gorel za šolo in jo gojil z vso močjo. Ker je pa zahteval nemščino, veljala je pri ljudstvu le malo. Tudi ni čuda, če pomislimo, da sta učitelja bila oba tujca, trda Nemca.

Janez Kliber, podučitelj, rojen Šlezijan, je prišel kot krojaški rokodelec v Ribnico in je tam ostal. Kako je iz krojača postal učitelj, ni mi znano. — Da se pedagogike in metodike ni učil, in razven čitanja in pisanja tudi ni imel nobene učiteljske vednosti, lahko se sodi po tem, kako se je vedel in ravnal z otroki. — Omenjam pa le nekoliko, kar sem izkusil sam.

V prvem razredu je bilo nas šolarčkov kakih 60—70. Vsak je imel svojo nemško abecedno tablico; z njo smo letali posamezno in zaporedoma k mizi, da nam je učitelj našteval črke po vrsti in smo jih izgovarjali za njim. Ko je povedal črke, pogнал je vsakega v klop in nastopil je drugi, za njim tretji itd. Imel je navado, da je takrat otroka, kadar mu je izrekal črke, suval z nekim bodalcem v kazalec ali je pa mahal po glavi ali hrbtu in tako res vtepal črke v glavo.

Nosili smo vsi kazalce krvave, ranjene ali gnojne, v znamenje, da smo učenci njegovega razreda. Te rane so bile strahilo drugim otrokom, da so se bali šole, zatorej so stariši razposajene otroke najpoprej s tem poboljševali, da so jim žugali s šolo.

Da se je zaradi takega mučenja tudi meni šola čimdalje bolj pristudila, mislite si lahko; saj nisem le jako nerad hodil, temveč sem z drugimi vred vedno nosil ranjene ali gnojne prste. Zato so bile vedno moje misli, kako bi se brž ko mogoče iznebil šole. Po sreči je kmalu prišla prilika.

Pomladi mi rečejo mati, da bodem tudi jaz z drugimi vred hodil jutraj v šolo, zvečer se pa vračal domov. S to besedo so vrgli raka v vodo, niso mi mogli bolje ustreči.

Vsako jutro po zajutreku sem šel s kruhom ali z denarjem preskrbljen z doma; pa nisem šel naravnost v šolo, ampak naravnost v grmovje iskat ptičjih gnezd, ali v vodo kopat se, ali rakov lovit, ali se valjat po sencah in čakati šolarjev, da sem z njimi vred prišel domov: tako sem svojo sleparijo zakrival starišem. A ob koncu šolskega leta so mati zvedeli mojo sleparijo. Šiba je močno pela, toda leto je bilo izgubljeno, moral sem — jezen — zopet stopiti v isti razred in ga izdelati.

Proti koncu tega letnika pa umrè stari učitelj Anton Šmid, in dekan Humel, ki je bil nemškega duha, piše na Česko ter dobi Antona Krompholca, čistega Nemca, za učitelja. Bil je sicer

izvrsten učitelj, pa nikakor ne za slovensko mladino. Drug drugega nismo razumeli. Da bi nas ponemčil, delal je z nami res neumno, zlasti nas je obkladal z nalogami, klepetal nemško, pa nihče ga ni razumel.

Izvršil sem tudi ta razred — sam ne vém kako — in prišel domov z upanjem, da je sedaj konec zoprne šole. Tudi oče so me težko čakali, želeč, da bi se učil delati in jim pomagal.

A zal! Vsa ta moja in očetova nada je izginila v kratkem, zakaj neka skrivnostna roka me je nagnila na drugo pot, na katero dosedaj ni mislila živa duša. Bog sam vé, kdo je materi misel v glavo vtepel, naj grem celó v Ljubljano v šolo!

Strahoma in skrivaj razodenejo to misel očetu, ki pa o tem kratko in malo niso hoteli ničesar slišati. Pri vsem tem vendar mati ne obupajo in ne nehajo nagovarjati očeta. Dolgo časa sta se skrivaj prepirala in bojevala; bila sta huda, pa nihče ni vedel, kaj imata med seboj.

Da niso hoteli privoliti oče, zato je bilo več važnih vzrokov in sicer razven velikih stroškov in težav tudi ta, da so Slovenci in sosebnó kmetiško ljudstvo zavidali nemške šole in jih imeli le za gnezda in gojišča pisarjev, postopačev in odrtnikov. Zatorej ni skoro nihče hotel dati svojega sina v šolo, in tudi res ga ni bilo — razven Arko-ta — v vsi Ribniški okolici nobenega dečka v Ljubljanski šoli.

Še-le po veliki nadležnosti, po prošnjah in prigovarjanju so oče odjenjali in dovolili, da grem tudi še v Ljubljansko šolo.

Vse to se je godilo brez moje vednosti in brez vprašanja, ali hočeš ali nečeš v Ljubljano iti. Napravili so mi boljšo in lepšo obleko brez moje vednosti, preskrbeli so tudi šolsko spričalo, in še-le poslednjič so mi napovedali, da pojdem v Ljubljano v šolo. Ko to zaslišim, bilo mi je, kakor bi udarila strela z jasnega: zaprlo mi je sapo in obstal sem ves trd. Braniti se, ni se mi zdelo varno, saj sem poznal materino resnobo in ostrost. Zato sem pohajal tužen in klavern do odhoda. Z mojimi stariši vred so sklenili tudi sosedovi, da dadó svojega sina Janeza Pogorelca v Ljubljano v šolo, in preskrbeli so mu tudi potrebno obleko.

IV. Šola v Ljubljani.

S tužnim srcem vzamem na koncu počitnic slovo od svoje ljube domačije, pa nisem mislil, da za vselej. Oba paglavca odpeljejo moj oče in pripeljejo zvečer v Ljubljano v stanovanje, katero je bil nama preskrbel Arko.

Drugi dan zjutraj se vrnejo oče domov, naju pa pelje Arko po mestu, da si je ogledava. Vse mi je bilo všeč: hiše, cerkve, ulice, pred vsem pa jerbasi kruha, sadja in sladkarije vsake baže, česar dosedaj še nikjer nisem videl. Dokler smo postopali in imeli kak novčič v žepu, bila je Ljubljana kratkočasna; toda vse to je minulo v kratkem.

Sprejetima v tretji (takrat najvišji) razred normalke, nakupi nama Arko sedmero šolskih knjig (v Ribnici smo imeli samo berilo — Lesebuch), zgolj nemških in neznanih. Ogledujem jih, kakor krava nova vrata. Strah in groza me sprehaja zaradi njih števila, in mislim si: »Vse to si vtepiš v glavo in zvršiti šolo — je nemogoče; če pa ne izdelam, kaj pa bode? Domov ne smem, po svetu ne vém — za Boga, kaj mi je storiti?«

Že me obide misel, da bi vse vkup popustil in potegnil domov, a kaj bode, če to storim? Kaka sramota, posmehovanje sosedov, jeza starišev itd. me čaka! Vse te in enake misli so mi podirale srce, da se nisem upal pobegniti. Sklenem torej ostati in storiti, kolikor bodem mogel.

Poprimem se knjig, mučim se in učim noč in dan, naučim naloge od besede do besede, blebetam vse brez razuma, in izdelam, sam ne vém, kako, ta razred še dosti dobro. Vesel pridem s spričalom na počitnice domov, sprejet od matere pristrčno, bolj mrzlo od očeta; zdelo se mi je, da so mi s tem za vselej zaprta vrata domačije, kar je bilo tudi resnično.

V. Latinske šole.

V gimnaziji ali v latinskih šolah se mi je zlasti iz prva godilo še veliko hujše. Pomilovanja vredna je bila uboga slovenska šolska mladina, ki je bila obsojena, naj se na podlagi neznanega nemškega (tujega) jezika uči še bolj tujega, mrtvega

latinskega jezika. Kdor ni tega poskusil, ne vé, kaj je hudo. — Tega, kar smo zlasti kmetiški tepci pretrpeli z latinščino v prvih štirih latinskih razredih, dokler nismo bili nemščine zmožni, privoščil ne bi niti psu. Razven tega so pa nas strankarski učitelji še z drugimi krivicami trpinčili in stiskali, ker so namreč le nemške in gosposke učence čislali in gojili, mi pa — kmetiški — smo bili vedno zaničevani in odrivani; naj bi izmed nas kateri še tako dobro znal, nič mu ni pomagalo.

Vrhu tega nas je leta 1816. in 1817. zelo trpinčila huda lakota in nam jemala moč za učenje, zato je takrat marsikdo opešal in moral popusti šolo. Jaz sem jo še takrat vlekel; vendar ker se je moj duh razvijal le počasu in nisem mogel v vsem doseči svojega sošolca Pogorelca, zato so moj oče vedno godli, vsak krajecar za potrebe ogodrnjali in mi očitali, da ne bode drugega iz mene, kakor k večjemu kak brič, »ibljatar« ali kaj takega.

Ker sem se bil naveličal vednih oporek, godrnjanja in očitanja očetovega, lotil sem se že v tretji šoli poučevanja otrok in tako zaslužil po goldinarju na mesec za kruh, potem pa vsako leto več, da ni bilo treba več nadlegovati starišev.

Ko dovršimo gimnazijo, dobimo v sedmi in osmi šoli (na liceju) vse nove, boljše profesorje; bili smo že »gospodje«, zmožni nemščine in latinščine in zato lahko napredovali. Pristranost je minula. V tej šoli se je marsikak dosedanji zavrženec povzdignil in postal veljak, — kakor je tudi marsikak poprejšnji veljak ali »eminentar« padel globoko in izgubil veljavo. Med veljaki sem bil sedaj tudi jaz in ne le v šoli sem imel veljavo, temveč tudi v bogatih in veljavnih hišah, kjer sem poučeval ali imel »instrukcije«, dobival denarja, hrano in stanovanje, seznanil se in sprijaznil z visokimi gospodi, z uradniki in posvetnjaki. Vsi ti so mi svetovali in prigovarjali, naj grem v Gradec ali v Beč učiti se prava ali zdravništva, obetali mi podporo v denarjih ali z dobrimi instrukcijami, vsi pa so odsvetovali in grajali duhovski stan. In kdo vé, kaj bi bil storil neizkušeni mladenič, ako bi me ne bila mila roka božja varovala in ne vodila na boljšo pot. Po končani osmi šoli oddam skrivaj prošnjo v bogoslovstvo, kamor so me v kratkem sprejeli.

VI. Bogoslovstvo.

Izmed dvainsedemdesetih sošolcev v liceju nas je prosilo le triindvajset v bogoslovstvo in izmed sprejetih so prišli le trije v semenišče; vsi drugi smo imeli štipendije (ustanove) po 80 gld. Določeno število bogoslovcev v semenišču je bilo takrat le petdeset, tudi prostora ni bilo za večje število.

V prvem letu teologije se mi je posebno dobro godilo, — vse moje žive dni ne bolje. Učil sem privatno le enega in sicer prav prebrisanega dečka, imel za to stanovanje in vso postrežbo v bogati hiši in 100 goldinarjev v denarjih; vrh tega pa še svojo ustanovo.

Da si tudi sem bil v izvrstni in pobožni hiši, vendar mi je vrag nastavljal mnogotere zanjke, da bi me ujel, in odvrnil od pravega poklica. Razven onih izkušnjavcev in izkušnjavk, ki so mi grajali duhovski stan, sklenilo je devet mojih sošolcev, precej, ko so prejeli ustanovo — 80 goldinarjev, da zapusté bogoslovstvo in gredó v Gradec učít se prava; ti so hoteli na vsak način spraviti tudi mene seboj.

Ker sem bil najbolj denaren in imel pomoč mogočnih prijateljev, bil bi to sicer storil med vsemi najlože in tako odšel, vendar se nikakor nisem dal pregovoriti, česar pa ne morem prilastovati sebi, temveč le svojemu angelju varihu. In hvala Bogu, da me je obvaroval! Nobeden izmed onih begunov ni bil srečen.

V drugem letu smo bili vsi sošolci sprejeti v semenišče. Moja usoda se je sicer jako premenila: semeniška soba, hrana in postrežba je bila ko noč in dan proti poprejšnji; vendar ni vse to nič krhalo moje zadovoljnosti.

Stolna cerkev takrat še ni imela župnišča in stolni duhovni so še vsi stanovali v semenišču, zatorej je bilo vedno vsakemu odprto brez razločka stanú in spola. Bogoslovci nismo imeli ne zaprtih vrat, ne posebnih vodil ali pravil, tudi ne skupnih sprehodov. Hodili smo ob odločeni uri večinoma po dva ali trije ali po več na sprehod, kakor smo hoteli, vselej pa le v reverendi, t. j. v dolgi duhovski obleki ali v talarju; a nikoli nismo smeli v reverendi stopiti v zasebno hišo. Gorjé mu je bilo, kdor se je predrznil iti v krčmo ali kavarno ali v drugo tako hišo, ali celó pijan in neroden priti domov. Takoj je moral zapustiti

semenišče; tako tudi, kdor je brez vzroka prišel prepozno za večerjo. Ta prostost je imela marsikaj dobrega, zakaj marsikak ptiček je pokazal svoje napačne nagone, navade in strasti, in ob pravem času je moral iti iz hiše. Tako so tisti predpust trem semeniščnikom odprli vrata in jih pognali, kar se je pozneje skazalo kot pravo.

Leta 1825.—26. je bilo dodelano novo stolno župnišče in duhovščina se je izselila iz semenišča. Tisto leto so povikšali zaradi pridobljenih treh dekanij (Postojnska, Ipavska in Trnovska) število semeniščnikov od petdeset na osemdeset in primerno temu številu so predelali tudi semeniško hišo, določili pravila, postavili zaprtijo, določili tiste, ki so na sprehodih vodili druge (duktorje) in sploh ves še sedaj veljavni red. Na koncu tretjega leta nas je dobilo šest sošolcev mašnikovo posvečenje in postali smo duktorji ali vodniki.

VII. Moja nova maša.

Znano je, da so bile do cesarja Jožefa duhovnije ali fare velike in poredko razstavljene. Tako je imela tudi vsa Ribniška dolina le edino duhovnijo v Ribnici, kamor so bile prištete vse vasi cele doline. Znano je tudi, da sta se on pa njegova prostomiselnata vlada preveč vtikala v cerkev in njene naprave, da so tedaj razkopavali njeno posestvo, sosebnost pa delili na več kosov stare in napravljali nove župnije. Tisti čas (l. 1787.) je postala tudi Dolenja Vas samostojna župnija in njena podružnica Sv. Roka župnijska cerkev. V tej sem prejel tudi jaz sveti krst in kot otrok bil pri sv. maši.

Ta podružnica, osemoglatna rotunda (t. j. okrogla cerkev), majhna, sama na sebi dosti čedna, za farno cerkev pa nezadostna, je stala v sredi vasi; morala je biti na vsak način predelana. Še-le pod župnikom Andrejem Albrecht-om (poznej prostom v Novem Mestu) so se leta 1812. — ob času najhujše francoske vojske, — lotili delati novo farno cerkev na hribu blizu župnišča. Koliko hudega je ljudstvo takrat pretrpelo, to se ne dá popisati.

Po željah in prošnjah mojih starišev in domorodcev je bila na rožnivenško nedeljo l. 1826. v tej cerkvi moja nova maša,

gotovo tudi prva v tej fari. Vdeležilo se je te slovesnosti brez števila ljudij iz bližnje in daljne okolice, pridigal pa je Ribniški dekan, gospod Val. Prešern, vrl mož, kakor je malo takih. Gostovanje smo imeli v hiši mojih starišev.

Da je privrelo brez števila ljudstva skupaj, bil je poglavitni vzrok ta, da so bile po Dolenjskem sploh, sosebno v Ribniški dolini takrat nove maše jako redki primeri. Razven Arko-tove v Ribnici, sedem let poprej, niso najstariji ljudje v tej dolini pomnili nove maše.

Drugo nedeljo je pri moji maši ravno tukaj pridigoval moj ljubi prijatelj in sošolec Pavel Dolinar, v nedeljo potem pa, na spomin posvečevanje vseh cerkvâ, sem imel sam vso službo božjo, sv. mašo in pridigo; govoril sem o nebeškem veselju. Vseh oči, zlasti moje matere, topile so se v solzah od veselja in hvaležnosti, da je Bog uslišal želje in prošnje njene, osramotil pa nasprotnike, ki so jo neprenehoma zasmehovali in ji prerokovali, da iz mene ne bode nič drugega, kakor k večjemu kak odrtnik, iblajtar ali kaj takega.

Tri tedne po novi maši se vrnem v Ljubljano. V kratkem je bil sklep svetega leta. (Bilo je l. 1826.) Semeniški vodja obljubi župniku Sv. Lenarta v Sostru, da me pošlje k njemu pomagat pri sklepu svetega leta. Tam poskušam prve težave duhovskega stanu. Zjutraj zgodaj gremo poslednjikrat s procesijo po poddružnicah in pridemo še-le o pol eni v farno cerkev nazaj, kjer opravim sv. mašo s pridigo. — Kmalu potem začnemo poslednje šolsko leto, in po mnogih opravilih in poskušnjah opravimo in skončamo šole za vselej. V kratkem dobim pismo (dekret) od škofijstva, naj grem na službo v Šentjerneju na Dolenjskem.

Večkrat sem slišal, da na prvem župniku je največ — zastran prihodnosti mladega duhovna. Zadela me je sreča, da sem dobil dobrega župnika.

VIII. Moja prva služba v Šentjerneju.

Šentjerneju, izmed največjih duhovnij na Dolenjskem, steje okrog 6000 duš, šestinpetdeset vasij, sedemnajst poddružnic, pet pokopališč in leži, razven treh vasij, večinoma vsa v ravnini. Sredi ravnin stoji farna cerkev in farni sedež. Njen patron in

(po imenu tudi) župnik je Ljubljanski cesarski kapitelj (t. j. vsi korarji skupaj), kateri pa ima svojega namestnika kot župnika in ga plačuje.

Do leta 1848. je bilo župnišče grajščina, in imelo ne le obilno zemljišča, temveč tudi svoje kmete, desetine, urbar, lavdemije itd. Vse to je užival župnik-namestnik in plačeval korarjem ali v denarjih, ali tudi v blagu. Zastran najemščine pa je bila tudi skoro vedna navskrižnost med kapiteljnom in njegovimi namestniki-župniki. Kapitelj je rad postavljaj tiste duhovnike za župnike-namestnike, kateri so bili dobri gospodarji; zatorej je bila ta lepa, sloveča in z obilnimi prihodki obdarovana župnija v dušnih rečeh nekoliko zanemarjena. To se je godilo še posebno ob času, ko so nekateri Dolenjcem neprijazni korarji imeli prvo besedo. V duhovnem pastirstvu mora biti prva skrb za duše vernikov, še-le potem za časne okoliščine.

Korar Humel — prejšnji Ribniški dekan — potegnil se je pa odločno za Dolenjce in povedal svojim tovarišem, da potrebujejo dobrih dušnih pastirjev, ne pa najemnikov. Ko je po smrti Šentjernejskega župnika Radkovič-a prigovarjal korar Humel izvrstnemu stolnemu kapelanu Martinu Rak-u, naj prosi za Šentjernej, odsvetovali in branili so mu gorenjski korarji. Nekdo med njimi je Rak-a celó k sebi poklical in mu naravnost rekel: »Martin! za Boga, ne hōdi skozi pisana vrata, t. j. na Dolenjsko, tam so zgolj pijanci, igralci itd.« Morebiti je storil mož to z dobrim namenom in z nekakim prepričanjem, vendar prav ni bilo, zlasti ne, ker so se ti gospodje za Gorenjce vedno trudili in zanje skrbeli. Vendar Rak se tega odsveta ni ustrašil, župnije pa tudi ni hotel prevzeti, dokler se ni kapitelj z njim zastran najemščine popolnoma pogodil in zavezal.

Šentjernejska župnija je dajala nam duhovnikom silno veliko dela. Noč in dan ni bilo miru, ne počitka; malokateri dan je bil brez obhajila, pogreba ali drugega duhovnega opravila — doma ali zunaj. — Od adventa do posta je bilo redno vsak dan zjutraj in popoldne izpraševanje, od posta do binkoštij zjutraj do 10. in popoldne od 2.—9. ure zvečer velikonočna izpoved, od 10. do 12. ure je vsak kapelan poučeval po 230—250 otrok v krščanskem nauku za prvo izpoved, župnik pa malo manj za prvo sveto obhajilo. Razven tega je moral znati vsak otrok čitati, in kdor

ni hodil v vsakdanjo šolo, moral je obiskavati nedeljsko, katero smo preskrbovali tudi mi duhovniki.

Vrh tega smo imeli v fari vsako leto kako hudo bolezen (epidemijo): grižo, koze, vročinsko bolezen i. dr., katere so veliko ljudstva pobrale in nam napravljale veliko dela.

Da pri tolikem delu in opraviu ni bilo mogoče moliti v redu, še manj pa brati, pripravljati se za pridige, umeva vsakdo. Delali smo na vso moč z veseljem po vzgledu svojega gorečega župnika, kateri je v vseh rečeh dajal dober vzgled: bil je mož, kakoršnega je potrebovala fara, dober gospodar, radodaren, gostoljuben, pobožen, neutrudljiv dušni pastir, pravi oče svojih farnih otrok in nas — duhovnih pomočnikov.

Razven neprenehljivega dela in trpljenja pa niso izostajale še druge hude prigodbe, katere so meni in drugim grenile življenje. Izmed teh pa naj omenim tukaj samo ti dve.

Že dve leti zaporedoma so se bili turški tolovaji, Bošnjaki, predrznili prestopiti mejo in po Hrvaškem ropati. Leto poprej so bili pridrli celó do Kočevja ravno v nedeljo, ko je bila večina ljudstva v Stari Cerkvi pri božji službi; napadli so mesto, šarili po gradu, enega človeka ustrelili in odšli z ropom. Ta srečni opravek je pa tolovajem le še vnel predrznost. Leta 1829. se je zopet privleklo sedemnajst potepuhov čez mejo in prišlo celó na Dolenjsko; ti so semtertje ropali, pobijali in med drugimi napadli tudi kneza Auersperga v Veliki Vasi, oropali ga in ranili. Vsa spodnja dolenska stran je bila zarad njih jako prestrašena.

Velikega Šmarna dan zjutraj so goreli po Gorjancih kopiči (Allarmstangen) v znamenje, da gredó potepuhi po gozdu proti Novemu Mestu. Proti večeru jih sila prižene v Vrhpolje, v vas, ki je pol ure od Šentjerneja: tukaj so po hišah šarili, pobrali kruha, vina in drugih rečij, obložili dva domača krepka mladeniča z ropom in seboj odpeljali v gozd. Malo poprej je bila prišla tudi cela kompanija vojakov v Šentjerneji tolovajev lovit, kar prisópe človek iz Vrhpolja z naznanilom, da so tam tolovaji in se približujejo fari; takoj začne biti plat zvona.

Vse spreleti neizrekljiva groza in strah, ne le ljudstvo, ampak tudi vojake. Več od tristo kmetov, poklicanih na stražo pred župniščem, pobegne in odleti v hipu na vse strani; tudi vojaki se tresejo. Poprašam enega: »Čemu se bojite?« Pravi mi: »Nerad

bi izgubil življenje zaradi teh potepuhov.« Sedaj se stotnik sam — največji strahopetec — počasi vzdigne in odpelje četo proti Vrhpolju. A ni se približeval tiho, da bi ujel malopridneže, ampak dá bobnati in trobiti pred seboj, tudi streljati pred vasjo v grmovje in v žito, kjerkoli je kaj zašumelo ali se ganilo. Ljudstvo pa je bilo pobegnilo, ko je videlo hajduke po hišah, iz vasi prav v grmovje ali v žito. Še-le na županovo besedo, da tolovajev ni več tukaj, ukazal je jenjati s streljanjem. Ko se pa ponudi župan, da pokaže mesto potepuhov, zapodi ga stotnik, gré z vojaki po drugi poti in prenoči v vasi daleč od tolovajev.

Strel smo slišali tudi v Šentjernej, pa nihče ni vedel, kaj se godi. Iz strahu, da bi se po odhodu vojakov tolovaji v noči ne vrnili in ne napadli naše hiše, sklenem s tovarišem, da prenočiva v skednju, in zato poveva cerkveniku, kje naju naj išče in kliče v potrebi. In res pride proti polnoči mene klicat, naj grem v Vrhpolje obhajati obstreljenega moža. V strahu, da bi ne srečal potepuhov na potu, grem naglo, najdem vso vas v strahu in trepetu in zvém, da so moža vojaki na nogi dvakrat ranili. Druge prigodbe popisovati, bilo bi preobširno. Tolovajska dogodba je pa napravila toliko strahu, da so zaradi nje žene prezgodaj porodile, in je veliko ljudij zbolelo.

Malo tednov po tem smo imeli drug strah.

Neki pijan berač se splazi pozno v noč v odprt listnik spat, ter zatrosi s svojo lulo ogenj v listje. V hipu se vname listje, ogenj plane v slamnato streho — strašen požar nastane.

Korar Albrecht, ki je prenočeval pri nas v župnišču, zagleda prvi ogenj in skliče nas vse iz spanja. V kratkem je več hiš z našim kozolcem in skednjem vred v plamenu; skoro se poprijema ogenj tudi cerkve. A ljudstvo naglo pritisne, brani na vso moč in ustavi ogenj pri potoku. Tako je bila vas obvarjena večje nesreče in velikega uboštva.

Ko smo ukrotili ogenj, grem ob polu štirih zjutraj z burzo maševat k daljni podružnici. Tam so me čakala tri obhajila na razne strani; opravi jih po vrsti in pridem še-le proti poldnevu tešč in truden, seveda tudi lačen in žejen — domov. Pri obedu spraznim — ni čuda — naglo svoj poliček in dobim ročno drugega.

Korar Albrecht me gleda, muza se in reče župniku kritično: »Vaši kapelani pa dobro vlečejo!« Rak, ki je dobro

poznal značaj korarjev in vedel, kam meri, posmeje se in pravi: »Dobro! dobro!« pokaže s prstom na me ter pravi: »Ta je vlekel od štirih do sedaj v potu, lačen in žejen, na razne strani po fari,« in pristavi: »O le pijte, le pijte, gospod Franc, saj Ljubljanski gospodje nimajo še pojma, kaj trpé duhovni na Dolenjskem.« In nihče se ni več za to zmenil, še manj pa nadejal kaj hudega. In vendar, glej, kaj se zgodi!

V postu umrje Tom. Fridrih, kapelan in nemški pridigar v Ljubljanski stolni cerkvi. Sedaj mislijo škof mene poklicati na njegovo mesto. Ko zvé to Albrecht, odsvetuje škofu na vso moč, češ, da sem pijanec, in da se mi kmalu pozna vino.

Škof niso še nikoli slišali kaj takega o meni in niso verjeli. Zato pišejo župniku Rak-u in ga v vesti zavežejo, naj jim sporoči resnico.

Župnik Rak je vedel, od kod izvira to vprašanje; pride mi s pismom v roki povedat, da imam sovražnika v Ljubljani in mi dá pismo brat. Ko preberem, ustrašim se grozovitno in ga prosim, naj odpíše škofu, da sem res pijanec, »zakaj« — rečem — »rajši veljam tudi pri škofu za pijanca, kakor pridem v Ljubljano za nemškega pridigarja; za kar se ne čutim zmožnega.«

Rak pa reče: »O, lagati ne smem, pisal bodem resnico, naj storé potem škof, kar hočejo.« Piše res in mi prinese brat pismo, v katerem je dobro ošibal obrekovalca, mene pa — hvalil. V kratkem pride dekret, katerega se ustrašim ko smrti. Ročno pišem škofu odkritosrčno, da »v teh štirih letih na veliki fari z delom preobložen niti za molitev nisem imel dovolj časa, toliko manj pa za čitanje: zatorej nisem več zmožen, da bi prevzel nemške pridige. Zakaj, dobro poznam gospódo, da ji je mar le bolj zunanja obnaša in olika, nego pa resnica. Zato prosim lepo, naj me pusté na kmetih in izvolijo zmožnejšega za Ljubljano.« Ali moj ugovor je bil neuspešen, moral sem se udati, sklenil pa tudi, brz ko mogoče, zopet priti na kmete.

IX. Moja služba v Ljubljani.

Ta poklic v Ljubljano je bil mojim starim znancem in prijateljem prav všeč, ker so mislili, da sem poprejšnji lahkomišljenec, in da bodem še kake burke uganjal; pa zmotili so se.

Na praznik sv. Trojice me je zadela prva nemška pridiga. Odsedala se je gladko in je bila sploh všeč, kakor so mi rekli. Tudi druga je šla do polovice dobro od rók; v sredi pa se je nit utrjala in nisem je mogel več ujeti. Sam ne vém, kako sem jo naredil. To se je sicer marsikomu drugemu — tudi škofu Wolfu — primerilo, mene je pa tako oplašilo in spravilo iz uma, da bi bil skoraj potegnul iz Ljubljane. Saj je bila le kazen božja, »bonum mihi, quia humiliasti me«, rekla mi je vest; išči bolj božjo čast, ne pa svoje!

Sčasoma sem se sicer nemščine bolj privadil, in pridigal, kakor sem se pripravil, bolje ali slabše: toda želja, da bi prišel zopet na slovensko prižnico ali čim najprej na kmete, ni me nikdar zapustila. In to željo je božja previdnost izpolnila prej, ko sem se nadejal, in sicer tako-le:

Jožef Poklukar, tovariš moj, se je vse poletje pripravljaj na jesenski konkurz (izkušnjo). Štirinajst dnij pred izkušnjo rečem pred večerjo v šali: »Škoda, da se tudi jaz nisem pripravil za konkurz, da bi vsaj teh skrbij ne nosil več v glavi!«

Potočnik, drugi tovariš, ki je bil naredil izkušnjo pomladi, reče: »Saj se tudi jaz nisem pripravljaj in sem jo naredil, če greš, stavim, da izdeláš.« Po mnogih šalah staviva za nekaj bokalov vina. Nisem se mogel kaj prida pripraviti.

Odločeni dan pridem z devetimi drugimi, večinoma ljubljanskimi konkurenti, v pisarnico. Ker o mojem namenu razven Poklukar-ja ni vedel nihče, gledajo me in poprašajo, kaj hočem. Začudijo se, ko jim rečem: »To, kar vi!« Vsak je vedel, da se nisem pripravljaj. Pokesam se sicer, vendar pri prvem vprašanju spoznam, da smo vsi enaki. Naredim izkušnjo z drugimi vred, naredim dobro, — ne svetujem pa nikomur, da bi me posnemal.

Ko sem imel spričalo v rokah, bilo mi je, kakor bi se bil odvalil težak kamen od srca. Mislim si: »Sedaj pridem lahko pošteno iz Ljubljane.« Ker sem bil pa že privajen gospóde in ljudstva, nisem se hotel prenagliti, ampak čakal, da pride kaj primernege zame.

Pa Bog sklepa večkrat drugače kakor človek. Božja volja mi ni pripustila, da bi veljala moja ošabnost, ampak hotela je najprej

postaviti me na nizko stopinjo, kakoršne se nisem nadejal, in sicer tako-le:

Velikonočni torek se odpeljem z gg. Jerinom in Potočnikom v Ribnico na majhno razvedrilo — na piruhe. Dekan Prešern nas prijazno sprejme in pozdravi. Po kratkem pogovoru gresta tovariša na sprehod, mene pa obdrži dekan v sobi, češ, da bi rad z menoj nekaj govoril. Sedeva, in potem mi reče: »Slišal sem, da ste že napravili konkurz.« »Da, hvala Bogu!« mu pravim. On: »Ali mislite sedaj kmalu prositi za kako faro, ali boste še kaj časa odkladali? Lejte, Loški Potok je sedaj prazen: ako vam ta fara ni prenizka, bila bi kot nalašč za vas, ako bi jo hoteli prevzeti?« Takega vprašanja seveda se nisem mogel nadejati. »Gospod dekan«, vprašam ga smejaje, »ne razumem vas, ali je vaše vprašanje resnobno ali le šala?« On: »O, ni šala ne, marveč resnoba. Nameraval sem vas zaradi tega pismeno poprašati, prišli ste mi pa sedaj kot nalašč. Vprašam vas torej, ali bi vam bila ta fara všeč, in ali bi jo hoteli prevzeti, ali ne?«

Začudim se mu in vprašam: »Za Boga, gospod dekan! kdo vas je le name napotil? Kako bi mogel na kaj takega le misliti ali celó zahtevati, ki še priden kapelan nisem? Ali bi se ne smejale krave, ko bi slišale, da je mladenič v vrsti starih, zaslužnih prosilcev? In vrhu tega tudi nisva prijatelja s sedanjim patronom.«

On: »Ves ta izgovor je prazen. Povejte mi odkritosrčno, ali se vam zdi fara preslaba? Ali vas ni volja iti iz mesta v hribe? Če je to, vse drugo je moja skrb. Vedite, da sem vas že bogoslovca ljubil in želel dobiti za kapelana, pa nisem bil uslišan; sedaj bi vas rad imel v svoji dekaniji. Storite mi to ljubav in obljubite mi, da boste prosili!«

Takemu blagemu gospodu se nisem upal več dalje nasprotovati, toliko manj, ker sem mislil, da je morebiti tudi božji poklic; zato obljubim, da bodem prosil, če se nobeden drugi ne bo oglasil.

Dekan se nasmeje in pravi: »Prav! Molčiva pa oba do svojega časa, kar sva govorila. Drugi teden pridem sam v Ljubljano do zdravnika, zmeniva se še bolje.« Potem mi veli iti za onima dvema na sprehod, o tem pa ničesar ne omeniti.

Šel sem, in sprehajale so me mnogotere misli. Z ene strani me je veselilo, da bi šel pošteno iz mesta, z druge me je pa skrbelo moje uboštvo in malo izkušnje.

Ob tednu pride dekan res v Ljubljano in mi pové, da je s patronom in s škofom že govoril, in sta oba z menoj zadovoljna.

A žal! Dekan je hodil še malo časa, potem pa se je pokazala vodenica in gospoda položila na posteljo, s katere ni več vstal. Vsak dan sem ga moral obiskati, in vselej je bilo njegovo prvo vprašanje, ali sem že oddal prošnjo? In vselej sem odmajal, da se ne mudi. Po preteklem času me vpraša zopet, ali sem že oddal prošnjo? In ko sliši, da še ne, zavpije nevoljen, da ga vodim za nos, zapodi me iz sobe, in mi prepové prikazati se mu, dokler ne oddam prošnje.

Sedaj sem videl jasno njegovo očetovsko skrb in ljubezen do mene, zato sem hitel naglo domov, spisal prošnjo, oddal v škofijsko pisarno in šel odtod naravnost k njemu povedat, da sem jo že oddal. Sedaj se od veselja zasmee in mi stisne roko.

Anton Kos, notar, ki mi je bil prijazen, spiše ročno predlog in ga nese škofu podpisat. V treh dneh pride potrjenje od patrona — in jaz dobim dekret.

Sedaj mi pa v Ljubljani ni bilo več obstanka. Hitim naglo k škofu vprašat, kdaj smem priti k investituri, ker bi rad že drugi dan odrinil. »Kaj se vam mudi?«, rečejo mi trdo, »saj še naslednika nimam. Potrpite še kakih štirinajst dni.«

Na to jim rečem: »Dovolite mi, da izpregovorim besedo. Gotovo se še spominjate mojega upiranja proti Ljubljani. Prišel sem le zaradi pokorščine in pa z namenom, da si brž, ko mogoče, pomagam drugam. Te želje so se res brez moje nade in brez mojega truda izpolnile. Loški Potok mi je sicer po imenu znan, prosil pa bi ne bil nikdar zanj, in še na misel mi ni to prišlo. Da sem izvoljen, to ni moja reč. Ker sem ga pa dobil, želim brez odloga nastopiti službo. Ljubljana ima duhovnikov obilno, Loški Potok pa sedaj le enega; dovolite torej, da grem brez zadržka.«

Škof — moder mož — vidijo mojo resnobo, pomirijo se in mi rečejo, naj pridem jutri zjutraj k investituri. Od tod hitim domov, spravim svoja kopita, kar sem storil prav lahko, ker nisem imel, razven nekoliko knjig in malo orodja v sobi, skoro nobene stvari. Moje uboštvo se lahko presodi po tem, da sem prinesel iz Šentjerneja trideset goldinarjev v Ljubljano, in ravno toliko tudi od tod odnesel na faro.

K sreči mi je moja nekdanja gospodinja v šolah, Urša Jager, oskrbela brez moje vednosti marsikako potrebno reč. Ko zvé, da grem na faro, privleče mi tisti popoldan veliko butaro kuhinjske posode in družinskega orodja v sobo in pravi: »Vedela sem, da pojedete prej ali potlej na kako faro, in bodete potrebovali marsikakih rečij, za kar vam do sedaj ni bilo mar. Namesto vas sem hodila jaz po dražbah in nakupila po ceni marsikako stvarico in spravljala. Sedaj sem prinesla, da vzamete seboj.« Pristržno zahvalo izrečem blagi duši in ji povrnem vse stroške.

Drugo jutro po investituri najamem voznika, naložim na voz vse uboštvo in je pošljem s kuharico vred v Loški Potok; popoldan se poslovim še pri nekaterih prijateljih, poslednjič pa tudi pri svojem očetovskem prijatelju — dekanu. V solzah je obžaloval revež, da me ne more spremiti in instalirati, obljubil pa, da me v kratkem obišče. Ločiva in poljubiva se s solzami; zdelo pa se mi je, da se na tem svetu ne bodeva več videla. Res je šel čez šest tednov v večnost. Naj v miru počiva!

X. Odhod iz Ljubljane.

Drugi dan zgodaj odrinem iz Ljubljane k svojemu očetu, da dobim nekoliko pomoči in pa živeža v sili. Domov pridem zvečer in prenočim pri svojih domačih. Zjutraj pa se odpeljem skozi Ribnico, ostanem v gradu pri obedu in odidem popoldne s slabim vozom skozi Bloke povabit župnika Svetlin-a za pridigarja pri instalaciji. Nastavil sem jo na prihodnjo nedeljo. Proti noči pridem v Potoško dolino in se peljem v voziču po polju. Kmetovalci na polju so videli mladega duhovnika in mislili, da se pelje kak kapelan obiskat domačega kapelana; zakaj v tistem samotnem kraju je zlasti gosposki popotnik redka prikazen. O novem župniku ni mogel nihče misliti.

Že v noč pridem v župnišče. Znani kapelan g. Cimbas me sprejme sicer prijazno, začudi se pa, da pride stolni kapelan v ta samotni kraj; zato me vpraša, kam grem in kaj hočem. Še-le po meni zvé, da sem novi župnik te duhovnije. Revež mi ni imel s čim postreči; brez večerje in po beraško se vleževa spat na slabo ležišče.

Zjutraj prideta oba vozova, eden iz Ljubljane z orodjem, drugi pa s hrano od očeta.

Še-le po tem zvé ljudstvo po fari novico, da je prišel novi župnik, in ga prihiti gledat. Ker so bili navajeni debelega sprednika, gosp. Kepica, in ker sem bil jaz mlad in šibák, zato sem moral slišati: »Kaj, to bo naš župnik? Saj je kapelan gorji!« Naj pa povem sedaj nekoliko o svoji župniji.

XI. Loški Potok.

Loški Potok se imenuje sploh ves kraj od Blok blizo do Drage, med Ribniškim in Loškim hribovjem. Ozka dolina ima šest vasij, in šteje okrog 2300—2400 duš. Sredi doline stoji okrogel, precej visok hribec, na katerem je farna cerkev, podružnica sv. Barbare, župnišče, hiša cerkvnikova, šola, pokopališče in še nekaj drugih poslopij. Vse to se imenuje skupno Tabor, od koder se vidijo vasi in hiše vse župnije.

Zaradi studencev in potokov so imeli nekdanji Ložani tukaj svoje pašnike in od tod izvira ime. Pozneje so si napravljali hiše, skednje in hleve, sekali gozde, razširjali košenine, senožeti, delali njive in si stavili stanovitna stališča, kar spričujejo imena vasij n. pr. Travnik, Retije, Malilog itd.

Dokler je bilo naselnikov le malo, bili so zedinjeni z Bloško župnijo in dajali obema Bloškima kapelanoma žitno bero. Pozneje sta bili odcepljeni od Blok dve odvisni ekspoziuri: Loški Potok in Št. Vid pri Žilcah — vsaka s svojim ekspozirom. A dobivala sta od Potoške bere prvi Bloški kapelan in Šentviški ekspozirom vsak po dvajset mernikov žita, za kar sta morala v Loškem Potoku opraviti neko število sv. maš.

Ščasoma sta obe ti odvisni ekspoziuri postali samostojna vikarijata, in dobili še duhovnega pomočnika ali kapelana. L. 1863. so škof Jernej Vidmar premenili mnoge vikarijate in lokalije v fare, zaradi česar sta zunanja duhovnika izgubila bero v Loškem Potoku, katero pa dobiva sedaj domači kapelan.

Po spričalu starih zemljiških urbarjev je štel Loški Potok vseh skupaj le šestnajst zemelj (gruntov), ki so bile vse služne Ribniški grajščini. Ljudstvo, ločeno od sveta, je živelo samotno med hribovjem, pečalo se le s kmetijo in z živinorejo, po zimi

pa delalo obode, leseno posodo in drugo orodje; zato je ostalo preprosto, premožno in pobožno.

Posestniki Ribniške grajščine so bili večinoma plemenitaži in zapravljevci, ki so se klatili po velikih mestih, dohodke zapravljali, gospodarstvo pa izročali sebičnim oskrbnikom. Take baže je bil tudi zadnji posestnik, grof Kobencel; moral je — ves zadolžen in bolehen — prodati svojo grajščino v Ribnici in hišo v Ljubljani. Kupil je oboje njegov oskrbnik, premeteni Anton Rudež. Ta je bil rojen Krašovec iz Kobilje Glave in prebrisan mož, da malo takih.

Skoro s praznimi rokami je prišel v Ribnico oskrbovat grajščino, pa v kratkem se je prepričal, da ima grajščina skrite zaloge, katerih še ni nihče odprl. Previdno in spretno je prevzel grajščino najpoprej v najem, znal pripraviti zapravljivega grofa, da mu je prodal grajščino prav za nizek kup in jo splačal v kratkem.

Preobširno bi bilo popisovati vse ravnanje in čudno početje Rudeža, novega grajščaka, s podložniki; o Loškem Potoku naj omenjam tukaj nekaj malega.

Od nekdanj so imeli Potočani pravico sekati les v bližnjem gozdu, napravljati leseno posodo, obode, škatlje, kùble in sploh suho robo, voziti jo po Hrvaškem in Ogerskem na prodaj. Rudež — novi grajščak — zapazi kmalu ta skriti, pa obilni studenec, in ga hoče napeljati na svoj mlin. In kaj stori naš mož? Da bi imel tudi iz gozda dobiček, postavi tik cerkve in župnišča (da bi kdo ne zažgal) veliko poslopje, zapové, naj vso leseno robo njemu (seveda, po nizki ceni) prodajajo, v njegovo zalogo donesajo in od njega zopet kupujejo.

To ni bila edina kupčija. Ljudstvu še bolj škodljivo, njemu pa koristno je bilo to-le početje:

Vedel je na svojo stran spraviti kresijske uradnike, in dobil je pravico deliti zemljišča svojih podložnikov. Nepremišljeni kmetje, ki so imeli več sinov, sprejeli so to pravico z veseljem in jeli svoja zemljišča deliti med svoje sinove, ter je tako razdevati. Posledica temu so bile večje lavdemije, obilni prepisi, večji zemljiški davki, sploh pomnožili so se s tem vsi grajščinski prihodki, pomnožilo število hiš in ljudstva, pomnožila po tej meri pa tudi revščina in uboštvo ljudstva. Dokler so bila zemljišča skupaj, obdelovala jih je edina družina, plačevala davke in druge stare

dolžnosti, lahko živela z domačimi pridelki. Odslej pa, ko so bila ista zemljišča razdeljena v več kosov, ni bilo več družinam možno poravnovati davke iz hišnih pridelkov. Gospodarji in možki sploh so bili primorani služiti si po Hrvaškem in tudi Turškem denarjev z delom.

Že ob mojem času so bili primorani skoro vsi možki od 12.—50. leta na jesen iti z doma, in še-le pomladi so se vračali z večjim ali manjšim zaslužkom. Kajpada so tudi seboj prinesli še marsikako napako, katero smo le težko doma zatrli.

XII. Župnik Potoški.

V takšnih okoliščinah sem še mlad duhovnik brez izkušnje, brez denarjev in drugih potrebsčin nastopil župnijo. Sreča je bila, da sem dobil sicer hudo, pa pametno in delavno kuharico, ki je dobro gospodinjila, in brez katere bi se mi bilo v gmotnih rečeh hudo godilo.

V nedeljo me je pri instalaciji župnik Svetlin na prižnici sicer hvalil, a farani niso moji mladosti veliko zaupali. Drugo nedeljo pa sem jim razložil sam svojega duha, in s tem sem razveselil faro, da me je sprejela prisrčno.

Res mi je bil kraj — zlasti iz prva — v primeri z dosedanjimi službami jako pust in dolgočasen. S Tabra je sicer razgled odprt na vse strani, in vidiijo se iz župnišča vasi, polja in večina senožetij, pa tudi zaraseno hribovje in gozdi. Komaj streljaj daleč od Tabra se začinja gozd. Z Reteških gorâ smo slišali skoro vsako noč mnogotere glasove divjih zverin, kakor: sove skovikati, lisice lajati, volkove tuliti, (to mi je bilo namestilo za Ljubljansko turško muziko) po vaseh pa se je razlegal vrisk in petje ponočnjakov. Tudi Tabor sam na sebi je bil krog in krog zarasen z grmovjem, v katerem so se gojile in bivale živali vsake vrste: gadje in druge kače, lisice, in pravili so, da je pred malo leti v velikem grmu tik župnišča na vrtu imela volkulja celó mlade. Po tem lahko vsakdo sodi, kakšen je bil začetek mojega župnikovanja. Pa to ni bilo še edino: tudi poslopje na Tabru od prvega do poslednjega dela je skoro do čistega bilo shiralo in skapalo, in ni bilo več za rabo.

Farna cerkev — sama na sebi lepa, jajčasta — je bila znotraj vsa marogasta in umazana; streha je bila krita z deskami, pa vsa trohljena in razvotljana, da je skoz njo jako močilo.

Kapela sv. Barbare na pokopališču — mnogo starejša od farne cerkve in še podružnica nekdanje Bloške fare — je stala vsa razdejana, brez altarja, oken in vrat: služila je le cerkovniku za sušenje perila, za shrambo mrtvaškega orodja, motik, lopat in druge plaže.

Župnišče je bilo zidano in odločeno iz prva za ekspozita, in je bilo majhna, nizka, bregu prislonjena bajtica; imela je na spodnji strani pritlično sobico, klet in kuhinjo, vrh tega pa še tri nizke sobice z majhnimi okenci za stanovanje duhovnikovo, vse pa umazano, temno in mokro.

Ko se je pozneje ekspozitura povzdignila v samostojni vikarijat in ko je došel še kapelan, ostalo je župnišče, kakoršno je bilo poprej. Vikar je moral eno sobico odstopiti kapelanu, in tako je imel le dve mali sobici za stanovanje. V kaki gneči in tesnobi sta oba gospoda duhovnika bivala in v kaki zadregi je bil velikokrat vikar, zlasti kadar je moral prenočevati tujca, lahko si vsakdo misli.

Velikokrat mi je sicer hodilo na misel Ljubljansko moje dosedanje lepo, suho stanovanje, pa tolažil sem se in si rekel, da nisem sam tega kriv, ampak da me je volja božja tu sem privedla. Zraven tega mi je tudi velika udanost in ljubezen ljudstva vzbujala upanje, da se bode sčasoma dalo vse to popraviti in izboljšati. Popravljanje zlasti nekaterih rečij se ni dalo več dolgo odkladati. Ker sem pa videl uboštvo in siročino župljanov, in slišal, s kolikim trpljenjem in s krvavimi žulji si služijo možaki po tujih krajih denarja, nisem se hotel samovoljno lotiti nobenega dela, razven kolikor sem sam s svojimi najetimi delavci mogel storiti. O vseh drugih rečeh sem se posvetoval z županom in z drugimi pametnimi možmi.

XIII. Popravljanje poslopja.

Po sklepu občinskih mož je bilo treba napraviti najprej tvarine — apna in lesa. Naredili so v dolini velikansko apnenico, kakoršne še nisem videl, zvozili apno na Tabor in je ogasili.

Med tem so pa drugi pripravili veliko število desk in jih dovozili. Najeli smo zidarjev in tesarjev, da so farno cerkev prekrili in pobelili. To polepšavanje cerkve je bilo ljudstvu jako všeč, dobilo je okus za snago in čednost in se čudilo, da je trpelo v hiši božji toliko časa škodo in nesnago. — Tudi v gospodarstvu sem hotel župljanom pokazati vzgled pridnosti. Pri župnišču ni bilo nobenega travnika. Kdor je hotel imeti kravo, moral je ali sena kupiti ali pa senožet vzeti v najem. Prostor okrog Tabra je bil zarasen in stal brez hasni. Zato sem vedno mislil, kako bi ga pripravil v kaki prid. In to se je zgodilo neko suho, toplo zimo. Najel sem delavcev, da so izkopali do čistega vse grmovje in kamenje; naredili so nove široke poti do cerkve in župnišča od vseh strani, obsejali skopani prostor s travuljo in z drugim senom. Pomladi je ves hrib obzelenel, nesnaga mrčesna je izginila, vzrastla je lepa, gosta trava, in pridelali smo obilo domačega sena. Napravili smo tudi nov skedenj, ki ga poprej ni bilo. Po mojem vzgledu je odslej marsikak gospodar tudi svoje njive in senožeti posnažil in poboljšal.

Leta 1836. je tudi tukaj kolera hudo vihrala in v kratkem podavila veliko ljudi, tako, da je bilo pokopališče že premajhno. Naglo je bilo torej treba podaljšati prostor. Poltretji seženj na spodnji strani visoko, deset sežnjev široko, in toliko dolgo škarpo smo morali sezidati. Zraven tega je bilo treba znotranji skalnati prostor štirinajst čevljev globoko izstreljati in zavoziti z novo prstjo. Vse to je bilo veliko in težko delo, pa ljudje so to storili brez gosposke in sile, le na mojo besedo, ročno in radovoljno.

Kapela sv. Barbare pa je stala še razdejana brez koristi — kakor strašilo — na pokopališču. Nisem je mogel več gledati v tem stanu. Skličem soseskine može in jih poprašam, kaj hočejo z njo storiti: ali jo popraviti, ali pa podreti in s poti spraviti? Vsi pa izrečejo enoglasno, da se mora ohraniti in popraviti.

Da je kapela sv. Barbare veliko starejša od farne cerkve in da je bila podružnica Bloške fare, vidi se po tem, da je bila popolnoma enaka starim Notranjskim podružnicam, namreč majhna, komaj dva sežnja visoka, z lesenim stropom, brez stolpa; le sprednja stena je bila nekoliko višja in imela dve luknji, v katerih sta visela dva zvončka. Prenaredili smo vso; prizidali in vzdignili visoko, obokali, prizidali visok zvonik, visoka okna,

napravili lep nov altar s slikano podobo sv. Barbare, in tako je sedaj krasota Tabra, in zopet se mašuje v njej, sosebo vpricho mrlia.

Ves Tabor je dobil sedaj novo obliko razven župnišča, katero je stalo še kot stara pokveka. Tudi to sem sicer želel prenoviti, pa naveličal sem se bil prenavljanja. Mislil sem torej jenjati in prepustiti to delo svojemu nasledniku. Toda večini faranov to ni bilo prav, želeli so prenoviti tudi župnišče in mi prigovarjali, naj naprosim patrona, da pripomore k stroškom z denarjem, vse drugo pa hočejo storiti sami.

Patron — grajščak Jos. Rudež — blaga duša in moj prijatelj, mi obljubi sicer, da bode pripomogel, pa ne pové, kaj in koliko. Pregovorjen od svoje soproge in drugih nasprotnikov ni hotel svojega doneska nikakor naznaniti, zatorej sem sklenil vse skupaj pustiti v nemar in si kam drugam pomagati.

Ali ta moj sklep ni obveljal; božja previdnost je drugače sklenila, na kar nisem nikdar mislil. Kakor je bila vsa hiša razdrta, bil je tudi dimnik le za silo, namreč ozka cev, ki je segala komaj čevelj pod streho; snažili so jo s smrekovo vejo po vrhu. Primeri se pa neki dan, da se vnamejo saje v dimniku, in predno zapazi dekla ogenj, že se pokaže plamen pod streho in doseže leseno streho. Le še trenotek zamude, in streha bi bila v plamenu, ž njo vred bi bil pogorel ves Tabor. Po sreči je zagledala dekla nevarnost o pravem času in z vpitjem sklicala mene in učitelja, da sva naglo vkljub strašnemu dimu skočila pod streho, s smrtno nevarnostjo mokro platno zatlačila v dimnik in tako zadušila ogenj.

Ta prigodba me je spravila skoro iz uma; mislil sem, kaj bi bilo počelo revno ljudstvo, ako bi bil ves Tabor pogorel zaradi te nape? To me je vnelo, da sem stopil na noge, napovedal župljanom in patronu, da zapustim župnijo čim najprej mogoče, ako ne prenové župnišča. To moje žuganje je pomagalo. Bali so se tega in sklenili, da sezidajo novo župnišče in sicer brez odloga.

Koliko je patron storil z denarjem in s tvarino, ne vém; vém pa, s kako marljivostjo so moji župljani vozili in delali: v denarjih pa je vsaka hiša le po pet goldinarjev plačala za stroške. Koliko skrbij in težav sem ves ta čas, ko se je vršila stavba, prestal, ne bodem popisoval, saj Bog vé! Zadosti je, če omenim, kar sem rekel škofu, da bi rajši hotel umreti, kakor še katerikrat toliko pretrpeti.

XIV. Moje duhovsko pastirstvo v Loškem Potoku.

Marsikateri bi si lahko mislil, da sem zaradi tolikih skrbi in opravil zanemarjal svoje duhovske dolžnosti. Hvala Bogu, da ne. Znano mi ni, koliko velja pri Bogu moje slabotno delo, vendar lahko rečem, da se nisem še nikjer mučil s toliko gorečnostjo in skrbnostjo, kakor tukaj. Moji predniki so sicer časne reči v nemar puščali, a v duhovnem pastirstvu so bili jako goreči možje, in po njih stopinjah sem hotel tudi jaz hoditi.

Dasitudi sem imel vedno duhovnega pomočnika ali kapelana, vendar sem zjutranjo in popoldansko službo božjo opravljal sam, največ spovedoval in bolnikov obhajal, ob nedeljah in praznikih učil po dvakrat branje in skrbel, da se je vsak otrok pred prvim obhajilom dobro podučil v branju in krščanskem nauku.

Tudi na lepo krščansko vedenje odrasle mladosti, sosebo ženskega spola, sem tem bolj pazil, čim večja nevarnost je takrat bila zanjo. Vlada je bila uvedla takrat po mejah posebne straže (Grenzjäger), in Loški Potok je dobil tedaj takih dvaintrideset večinoma nemških potepinov, kateri so ženske zalezovali, kakor volk ovce. Od jeze, da sem ostro zavračal njih razuzdanost, črtili so me potepini in mi žugali, da me ustrelé. Vendar sem obvaroval — do ene — vsa dekleta in vnel posebno gorečnost do božje službe in sv. zakramentov. Ob nedeljah in praznikih je bila cerkev od jutra do večera polna pobožnih vernikov, ki so molili, peli in brali. Krčme so se praznile, grde pregrehe jenjavale, celó pravde in tožbe so se poravnavale rajše v župnišču, kakor v pisarnah. Sploh večjega spoštovanja in zaupanja, večje ljubezni do pastirja si skoro nisem mogel želeti.

XV. Prikazen.

Izkusil sem tukaj še druge prigodke, katerih bi ne verjel, če bi se ne bile godile pred mojimi očmi. Popisati hočem tukaj pa le samo naslednjo.¹⁾

Zidarski mojster Delronco je popravljal ob času, ko je zidal naše župnišče, tudi v Ložu mestno podružnico. Njegovi zidarji

¹⁾ Umeva se, da ne zahteva pisatelj več vere za to prigodbo, kakor za druge stvari, katere je popisal. — Uredn.

so stanovali tam v sobah praznega mestnega župnišča, kuhali pa v kleti.

Prigodi se, da gré njih kuhar, ki je bil mlad, še dečko, neki večer kuhat polento. Stopivši v klet zagleda v drugi kleti na vrhu kupa trsák podobo nekega duhovnika v talarju. Prestrašen pobegne mlad kuhar in hiti tovariše klicat, kateri pa mislijo, da se šali, in ga zapodijo nazaj. Tudi on sam sebi ne verjame in misli, da se mu je le zdelo, gré in ne najde res nikogar. Drugi večer najde kuhar prikazen zopet na tistem mestu, oblečeno v raketu, s štolo in pa z biretom na glavi; zato zopet pobegne. Prisiljen se vrne in ne najde potem nikogar. Tretji dan najde prikazen vso svetlo, zbeži in zažuga, da popusti službo, ako ne gré nihče ž njim v klet. Spremi ga tedaj tovariš, in kuhar mu pokaže prikazen na trskah. Spremljevalec sicer ni videl ničesar, čutil pa nekaj grozovitnega; zato ukaže, naj kuhar vpraša, česa želi prikazen. Na vprašanje reče prikazen kuharju: »Idi v Cerknico in povej moji sestri v župnišču, da naj plača mojstru dvainsedemdeset goldinarjev, v katerih sem se zmotil« — in izgine. (Prikazen je bil pred šestimi tedni pokopani Cerkniški župnik Ausec, kateri je bil z mojstrom v računu navskriž.) Tega naročila se kuhar ni upal nikomur povedati; bal se je natolcevanja, češ, da hoče slepariti; zato je molčal in ostal doma.

Četrty večer pride prikazen v neizrekljivi svetlobi in poprašá dečka, zakaj ni šel naročit sestri? »Bojim se«, pravi ta, »da bi mi nihče ne hotel verjeti.« Prikazen reče: »Kaj tebi mar? Stori, kar ti rečem!« in izgine.

Drugi dan gré dečko v Cerknico povedat sestri, in ta je bila takoj pripravljena vse poplačati; toda posvetnjaki to zvedó in ji močno branijo, češ, da je to le sleparija Italijanov; dečko je podkupljen od mojstra, kateri hoče po krivi poti iz nje izvleči denarja. Kaj je storila ženska, ne vém.

Primeri se, da spi dečko tisto noč v Cerknici, v hiši mojstrovi, v zakleneni sobi. O polnoči se vzbudi, začuti, da se vrata odpró in nekaj prisope k njegovi postelji. Hipoma ga udari na bok tako močno, da skoči s cela na kvišku, strese se od strahú, ko šiba na vodi, in hoče planiti iz sobe, pa najde vrata zaklenena. Nemara je prikazen s tem dečka hotela zahvaliti za njegovo pokorščino. Zjutraj naznani domačim ponočno prigodbo,

gré v Lož, pové vse tovarišem, ostane sicer še v službi, pa ves izpremenjen, vedno molčeč in zamišljen.

Ta prigodba se razglasi naglo po vsi okolici, pa tudi v Loškem Potoku, in napravi veliko govornice. Nekateri so verjeli, nekateri so se norčevali, in imeli vse le za sleparijo Italijanov: dolžili so mojstra, da je kuharja podkupil iz lakomnosti; tako so sodili tudi moji zidarji.

Da bi zvedel kaj trdnejšega, gré v nedeljo moj polir nalašč v Lož in najde vse zidarje z dečkom vred skupaj; pelje jih v krčmo, pokliče bokal vina. Pogovarjajo se, smejajo in šalijo veselo, le kuhar sam na strani sedi molčeč in zamišljen. Kar se nenadoma med pogovorom izgubi iz sobe. Takoj ga pogrešijo, skočijo iz sobe in ga zagledajo na vso moč tekočega proti reki. Mislijo, da se mu je zmešala pamet, vderejo za njim, pa predno ga doidejo, plane dečko v reko. A po sreči prisopejo in ga izvlečejo iz reke, predno se potopi. Nazaj gredoč vprašajo dečka, čemu je to storil? Reče jim: »Dijavel' (satan) mi je ukazal, on hoče imeti sedaj mene namesto rešenega župnika.« Po tem odgovoru slutijo še bolj, da deček nori, in pazijo še skrbnejše nanj.

Proti večeru se napravi moj polir nazaj in na prošnjo kuharjevo privoli, da sme iti čez noč z njim v Loški Potok. Po polju gredoč se véde pametno in pripoveduje polirju osodo župnikovo in napade hudobnega duha. A ne prideta še streljaj daleč v gozd, kar se dečko ustavi, obledi, tresse se, skriva se za hrbet polirjev in vpije: »Pomagaj, pomagaj! Sem gre.« Polir ni videl nikogar, zato vpraša: »Kde?« Dečko: »Ali ne vidiš pošasti pred nama?« In pri tej priči začne mahati, otepati in suvati od sebe z vso močjo. Pobegnil bi bil, ako bi ga polir ne bil prijel in obdržal. Po veliki borbi se satan skriva in ko ga dečko več ne vidi, pomiri se in oba gresta dalje. Ali kmalu stopi vrag izza grma in hlastne po njem. Dečko ga sune in skoči na stran, da bi pobegnil; a polir ga je držal trdo. In ta borba se je ponavljala gotovo vsakih petdeset do šestdeset korakov, tako, da si polir — ves spehan in zdelan — ni upal več obdržati dečka. K sreči pride Potočan iz Loža za njima, in na prošnjo polirjevo pomaga še ta reveža riniti naprej. Oba sta se trgala z njim in dasi je le pičle dve uri hoda iz Loža do Potoške doline, porabila sta celih pet ur do prve vasi. Tam gredó vsi potni in trudni

v krčmo počit se in okrepčat z vinom. Od tam — iz Retja — do Tabra je le dober četrt ure, porabili so pa v vednih borbah debelo uro.

Pripeljan v zidarsko lopo in položen na posteljo miruje dečko le malo časa. Tudi tukaj skoči naglo na kvišku, začne rjoveti, pehati in otepati okrog sebe, in tudi od tod bi bil pobegnil, ako bi ga vseh osem mladih in krepkih zidarjev ne bilo zgrabilo in potlačilo na posteljo. Celu uro se borijo ž njim in nič ne opravijo. Iz strahú, da bi ne poginil, pošljejo po me, naj pridem gledat nevarnega bolnika. Naglo vstanem in grem. Pa kaj vidim? Osem mladeničev, potnih in spehanih, tlači v posteljo neznanega človeka, ki peha, rjove, otepa na vse strani, da odletujejo korenjaki od njega kakor muhe.

Ustrašim se; kaj takega še nisem videl. Nisem vedel, ali je človek ali kaj. Njegovi dolgi lasje so vršeli na kvišku kakor ščetine, debele oči se svetile in strmele enako obdivjanemu volu. Njegov obraz je bil udrt, brez človeške podobe.

»Za Boga, kdo je to?« poprašam zavzet. »To je tisti kuhar, kateremu se je v Ložu prikazoval Cerkniški župnik,« pravi polir. »Kaj mu je, da počenja take burke?« Polir pravi: »Dijavel' ga hoče vzeti.« Jaz: »O, kaj pa da! Ali ne vidite, da nori? Zvezite ga, da vam ne uide!«

Dečko bije čimdalje hujše okrog sebe, zidarje meče v stran, ti ga hočejo držati in se boré ž njim, da curkoma lije pot po njih. Tudi jaz zgrabim njegovo desno roko, pa sune me od sebe, da odletim kot palica; ko pa drugič primem roko, pogleda naglo vame, in ne gane več ž njo; toliko bolj pa maha in suje z levo okrog sebe, vije se in meče od sebe zidarje. Ko vidijo, da nič ne pomaga, začnó moliti in klicati na pomoč Mater Božjo, sv. Antona in vse svetnike; molijo psalma »Miserere, De profundis« in sploh vse, kar so znali na pamet. Prosijo me, naj eksorcizujem obsedenega in izženem vruga. Čeprav nisem verjel, da bi bil obseden, vendar sem molil in ga krizal.

Že trpi ta grozna stvar celo uro. Mahoma, kakor bi odrezal, utihne dečko, zvrne se nazaj, glavo na stran, roke padejo po njem — sapa zastane. Vsi mislimo, da umira. Že hočem skočiti po sveto olje, kar odprè oči, pogleda okrog sebe in z

globokim vzdihljejem prosi vode — in potem pije. Vsi pričakujemo molčé, kaj bo sedaj?

Ko začuti pod seboj polno mrčesa, prosi druge postelje, in jaz velim, naj ga nesejo v sobo novega župnišča, kjer je že stala postelja. Tam obstopimo posteljo in ga izprašujemo zastran njegovega silovitega početja?

Ob kratkem omeni prikazen rajnega župnika in njegovo rešenje; potem pa pripoveduje napade satanove, kako je hotel namesto rajnika na vsak način njega imeti in zadaviti. Na moje vprašanje, ali je in zakaj je sedaj satan njega zapustil, reče mi: »V moji največji sili in nevarnosti se je prikazala na nebu neizrekljivo lepa Marija, obdana z veliko družbo svetnikov, in satan me je naglo popustil in — pobegnil, ko jo je zagledal.« Na to utihne, in v hipu se začne preminjati: njegov blede, suhi in črni obraz se nekako napolni in dobi lepo, belordečkasto barvo, lepe, svetle oči plavajo mirno in pohlevno, njegovi dolgi in mehki lasje se zravnajo in padajo lepo po tilniku, s kratka: njegova sedanja podoba ni bila več kakor poprejšnja, ampak mila in prijazna, rekel bi skoro ženska.

Tako leži, zroč v nebo, nekoliko časa mirno, potem vzdigne svojo desnico kvišku in pokaže med prstmi kos molka, katerega ni bil poprej nihče opazil, tudi ne slutil. Dečko ga gleda. Hipno se molek v popolnoma mirni roki zgane in neizrekljivo naglo mahlja semtertje; potem se zopet v hipu ustavi, a spodnji konec se zakrivi kakor trnek in ostane tako zavil nekaj časa.

Vsi navzoči gledamo to prikazen in strmimo. Nihče ni vedel, kako se to godi. Ker sem stal najbližje njega, potegnem dekli svečo iz rók, posvetim prav blizu njegove roke, pogledam natančno in poprašam vse, ali vidijo to prikazen? Vsi zatrdé sicer, da vidijo, nihče pa ne ume, kaj je neki to. Čez nekoliko časa mu pade roka na posteljo, in pokaže se le kos molka, vse drugo je bil izgubil že poprej v bojevanju. Vseh teh prigodb nas je bilo priča enajst oseb in nismo vedeli, kaj pomenijo. Trudni popustimo vsi dečka samega v sobi in gremo spat.

Drugo jutro grem zgodaj maševat in najdem dečka že v cerkvi klečečega; molil je. Po maši ga pokličem v svojo sobo k zajtrku, da bi še natančneje pozvedel, ali je v tem dogodku kaj

resnice, ali je le sleparija. Izprašujem ga in zvijam na vse strani, pa ne morem najti nič sumnega.

Tudi zidarji, njegovi rojaki, ki so se prej posmehovali in imeli vse za sleparijo, čudili so se in verjeli, ko so videli njegovo premembo, njegovo prečudno lepo obličje, resnobo in modro vedenje. Vsi so dejali, da se je godilo ž njim nekaj posebnega. In vzamem ga še k obedu, izprašujem po domače in prijazno o raznih rečeh, pa nobene napake nisem mogel zapaziti na dobrem dečku.

Po obedu pustim dečka samega v sobi, grem premišljujoč to zgodbo pred župnišče, in se vsedem pod lipo. Dan je bil gorak, nebo čisto, jasno, živa duša se ni mogla nadejati nič hudega. Slišal sem včasih kakega bedaka, ki se je v jezi rotil: »Naj strela iz jasnega trešči!« — a imel sem to le za prazno frazo; nikdar nisem verjel, da bi to bilo mogoče. Toda namah se zabliška in — trešči. Stresem se in skoro zgrudim. Zmešan sem bil in še nisem vedel, ali je bil res tresk ali kaj drugega. A že zaslišim glas iz Travnika: »Pomagajte! Ogenj, ogenj!« Naglo skočim k cerkovniku povedat in ukazat, naj zvoni. Od tod hitim domov po klobuk. Na domačem pragu pa me sreča dečko in reče: »Ne hodite tjakaj! Saj ne bo gorelo.« »Od kod veš to?« vprašam ga. On pravi: »Angelj je prišel povedat.« In res je tako bilo. Strela je sicer zadela v skedenj, poln sena, odtrgala in raznesla s konca pažnice na vse strani, seno je tlelo in se kadilo čim dalje bolj. Sosed pod škarpo stoječ zagleda dim, skoči na vrh in potlači žerjavico s klobukom. Tudi ta dogodek se mi ni zdel malo čuden. Katera moč je tukaj delovala?

Drugi dan se dečko poslovil od nas, gré v Lož, pobere kopta in se vrne na Laško z namenom, da bi stopil v samostan. Ko so dodelali župnišče, odrinili so tudi zidarji domov in od tedaj ni bilo dlje časa ne duha ne sluha o nobenem.

Še-le čez dve leti, ko sem bil v Postojni, srečam po naključbi na cesti enega izmed tistih zidarjev in ga poprašam, kako je s kuharjem, in kje je? On mi pové to-le:

Kuhar je sicer po velikem prizadevanju vendar le prišel — v samostan in živi mirno in pobožno. A poslušajte, kako se je satan maščeval nad Janezom-polirjem, kateri je kuharja otel z velikim trpljenjem.

Malo dnij po prihodu na Laško Janez naglo hudo znori, tako, da je hotel vse okrog sebe podušiti in pobiti. Morali so z močnimi verigami zvezanega imeti v sobi zaprtega. Njegovi imoviti stariši so vse počeli, iskali pomoči pri vseh slovečih laških zdravnikih, pa brez uspeha. Tudi so modri zdravniki naravnost trdili, da ta norost ni bolezen sama na sebi, ampak je obsedenost. Zaradi tega so ga stariši vodili tudi po božjih potih, dali ga redovnikom eksorcizirati — pa vse je bilo prazno.

Poslednjič zvedó, da je na Rimskem neki star duhovnik, ki ozdravi vsakega obsedenca. Zato ga peljejo k njemu. In res izžene ta duhovnik hudobnega duha, in Janez pride zdrav in pameten domov. Oče mu izroči svoje posestvo, in sedaj je oženjen, skrben in imovit posestnik, glavar soseske in moder mož, da malo takih.

Po tej zgodbi sem bil prepričan, da dogodba kuharjeva ni bila sleparija, temveč resnična, da je bila poskušnja hudobnega duha, kako bi dobil dušo v svojo oblast. Zato ni zastoj govoril sv. Peter, naj bodemo trezni in čuječi.

Še več drugih čudnih prigodb sem doživel v teh hribovskih krajih, pa kaj bi vse popisaval! Reči moram, da nisem ne prej, ne poznej nikjer užil toliko duhovnega veselja, kakor tukaj. Zlasti, ko je bilo dovršeno župnišče, nisem več mislil in želel seliti se. A zgodilo se je vendar le, da sem se selil.

XVI. Kako sem prišel iz Loškega Potoka.

Tri leta, predno sem zidal župnišče, bil je pri meni korar Jerin in me napravil, da sva šla gledat Postojnsko jamo. Postojna sploh mi je bila malo všeč, da sem nazaj grede rekel Jerin-u: »Jaz bi tukaj ne hotel biti niti naslikan.« Tudi, ko sem ob razpisu župnije podpisal kurendo, nisem se zmenil za Postojno.

Zadnje dneve pa, ko je bil še čas za prošnjo, pridem neki dan po maši iz zakristije, in k meni stopi trgovka ter pravi: »Gospod, jutri grem v Ljubljano. Če imate kaj poslati ali naročiti, rada vam opravim.« »Ničesar nimam takega,« rečem in stopim v župnišče, ne misleč več na to stvar.

Pri obedu — sam ne vém, kako — pride mi Postojna na misel, in rečem v šali svojemu g. kapelanu: »Jera gre v Ljubljano

in mi hoče opraviti, ako bi kaj imel. Prosim bi hotel za Postojno, če ni prepozno.« »O, nikar!« pravi gospod, »devet prošnjikov je neki. Vendar, če vi prosite, gotovo jo dobite.« Jaz: »Postojna mi ni mar, le zvedel bi rad, ali me bodo deli v terno.« On: »O, to je gotovo.« Mislil sem pa, da se mi prilizuje in pustil ta pogovor.

Sedaj mi Postojna ni šla več iz mislij; ves popoldan me je nekaj drezalo, naj poskusim, in res — proti večeru se vsedem, spišem prošnjo in pošljem trgovki, da jo nese v škofijo. In glej, že tretji dan pride pismo prijateljevo iz Ljubljane z naznanilom, da je moja prošnja škofa razveselila in da so ukazali deti me v predlogu na prvo mesto. V šali je še pristavil: »Kakor slišim, mislijo škof dekanijo prestaviti v Postojno, Tebe pa storiti dekana. Lej, kakšna sreča te čaka!«

Tega sporočila se sicer nekoliko ustrašim, a zaradi onega pristavka se mi ni zdela ta stvar resnobna, ampak le mala norčija mojega prijatelja. Zato pustim vse v nemar in ne povem živi duši, kaj sem storil.

Ali žal! Čez sedem mesecev pride res nenadoma dekret za Postojno. Bilo mi je hudo, najbolj zaradi ljudstva. Imelo me je rado, res srčno me je ljubilo, in tudi jaz sem imel srce zanj. Slišalo je semtertje sicer že poprej o moji nameri, pa nihče ni hotel verjeti, dokler ni novice potrdil dekanijski pot, ki je dekret prinesel. Vendar še niso ljudje verjeli, temveč prišli me poprašat, ali je res, kar se govori. Ko zaslišijo iz mojih ust, da je res, bilo je vse po župniji poparjeno. Hodili so me prosit, naj jih ne zapustim, obetali so mi vse, kar so mogli, ponujali so se, da gredó prosit zame škofa — tako so me hoteli pridržati. Vse moje pogovarjanje in tolaženje ni moglo pomiriti ljudij. Zato mi je bilo neizrekljivo težko, in rad bi bil dekret nazaj poslal pa — bedak — bal sem se zameriti škofu, zaradi česar sem se pa pozneje kesal sto in stokrat.

Odhoda ne bodem popisaval natančno; ne morem. Le ob kratkem povem glavne stvari.

Pri zadnji moji maši na dan odhoda je bila cerkev natlačena, slišal sem ihtenje. Po zajutruku pridem iz župnišča in obuje me množica, joka in podaje roke od vseh strani v poslov. Ko sedem na voz, priklonim se in rečem: »Bog vas obvaruj!«

Tedaj nastane neizrekljiv jok; vse tišči vame, lovi in poljubuje roki; le s prošnjo in silo se rešim, da požene voznik konje. Pa za menoj in pred menoj se vsuje tropa jokajočih in teče do Retij. Tam me ustavi zopet in obsuje na cesti nova množica z jokom. Tudi meni hoče srce počiti v žalosti in bridkosti, in komaj jih sprosím, da se umaknejo s poti.

Tolike ljubezni in udanosti ljudstva svojemu dušnemu pastirju si nisem poprej niti mislil. Sedaj spoznam, da je res, kar mi je nekdo rekel, da so veliko močnejše dušne vezi mimo telesnih. Zato je dobrim ovčicam tako bridka izguba svojega dušnega pastirja.

XVII. Moja služba v Postójni.

S tužnim srcem se pripeljem proti večeru dné 27. aprila l. 1843. v Postojno. Že na tej poti mi skoro srce upade. Mislim si: »O kak razloček med zjutraj in sedaj. Tam je vse v resnici, v srcu žalovalo, tukaj sicer naznanjujejo zvonovi moj prihod, pa razven šolske mladine in nekaj zijal ni nikogar, ki bi me pozdravljal. Tudi v župnišču me ni razven štirih učiteljev nihče sprejel in ne pozdravil. Ves tisti večer sem sam prodajal dolgčas.

Pa že prvo noč čutim, da sem na novem svetu. Vso noč so ropotali vozovi, biči pokali, poštni rogovi se glasili. Drugi dan vidim ljudi in tujce iz vseh krajev sveta, razne noše in podobe, slišim mnogotere tuje jezike, da bi bil skoraj dvomil, ali sem v domači ali drugi deželi.

V nedeljo pri instalaciji sem videl, da sem v slovečem trgu, in ne več na kmetih in v hribih. Stopal sem v slovesnem sprevedu med uradniki in gospôdo v natlačeno cerkev. Na pragu me pozdravi šumeča godba s pavkami in trobentami. (Postojna je imela takrat, kakor druga mesta, tudi turško muziko ob večjih slovesnostih pri božji službi.) Imel sem slovesno sv. mašo, pridigo pa Slavinski dekan Jurčič.

Po stari šegi: »Kjer je maša, je tudi kaša« — so bili povabljeni kresijski uradniki in drugi Postojnski gospodje k obedu. Vse je bilo veselo, na videz tudi jaz, v srcu pa ne.

Naslednji dan sem začel pastirovati; skoro sam sem bil, ker katehet Lesjak je imel s štirimi razredi v šolah dovolj opraviti.

Čez tri tedne je bil učitelj četrtega razreda in šolski vodja prestavljen v Celovec, in škof so izročili meni še šolsko voditev.

Ko sem šel v Postojno, začelo se je v njej nekoliko preminjati. Že drugi dan po instalaciji smo poslali stare zvonove župnijske cerkve zvonarju v Ljubljano prelit in smo naročili štiri večje. Ravno tisti čas so tudi škof napovedali birmo v Postojni. Kdo vé, koliko časa so poprej Postojnci želeli in prosili, da bi dobili drugo kapelanijo, pa niso bili uslišani. Da bi ustregel svojim novim župljanom, prosim pismeno škofa, ne le druge kapelanije, temveč tudi, da bi blagoslovili nove zvonove ob birmi v Postojni. Obe prošnji so uslišali škof. Zvedel sem pa kmalu vzroke te postrežnosti.

V nedeljo po blagoslovljenju zvonov in po birmi ostanejo škof čez noč še pri meni in mi velé proti večeru, naj grem ž njimi na sprehod. Med potjo mi naznanijo, da so primorani predstaviti dekanijo v Postojno zaradi oslabelosti starega dekana in da hočejo mene storiti dekana. Ustrašim se in se branim na vso moč. Škof poslušajo mirno moje ugovore in potem obrnejo pogovor na druge reči. Mislil sem, da sem rešen.

Čez tri dni potem pa dobim dekret, da sem dekan, in naznanilo, da je ustanovljena tudi druga kapelanija, na katero pride mladi gosp. Jož. Golob. Vsem je bilo ustrezno, le meni ne; tudi nisem dobil dekanijskih spisov, zaradi česar so bila moja dekanijska opravila zlasti iz prvega jako težavna.

XVIII. Postojna v dušnopastirskih rečeh.

Postojna je bila pred malo leti ekspozitura Slavinske župnije z enim duhovnikom in prav pičlimi dohodki. Duhovnik je imel žitno bero od zemljakov v štirih vaseh, oficijature ali obligatne maše, domačo štolo, en travnik in zelnik, in tu pa tam je dobil kak prostovoljni dar. Imel je za stanovanje majhno, za enega človeka primerjeno hišico s štirimi malimi sobicami brez drugega poslopja.

Pozneje so naredili iz ekspoziture župnijo z enim kapelanom. Ekspozit ni dobil nobenega poboljška, kakor novo ime župnik, vse drugo je ostalo kakor poprej. Kapelan je dobil tudi

svojo hišico z dvema sobicama. Ob teh pičlih prihodkih so morali ekspoziti, zlasti zaradi velike, jako rabljene ceste živeti skromno in varčno: tako pa tudi župniki, ako niso imeli svojega očetovskega imetja.

Meni ni bilo v Postojni postlano na rožicah. Imel sem dekanijo in dva kapelana, a gmotne razmere so bile take tudi sedaj, kakoršne so bile nekaj. Po tem lahko vsakdo sodi, da sem z večjo častjo prejel le več skrbi in dela. Zlasti me je v zadrego spravil drugi kapelan. Župljani so bili obljubili, da mu preskrbé stanovanje, pa niso storili. Prišel je kapelan in hoteli so mu dati sobo v neki gostilnici. A tega nisem hotel in mogel nikakor ne dovoliti. Dal sem mu tedaj stanovanje v župnišču, in tako so meni ostale le tri majhne sobice.

Moja zadovoljnost se je izprva jako krhala tudi zaradi značaja ljudstva. Zdelo se mi je ljudstvo dokaj spačeno in ošabno, sosebno pa udano plesu, šalam, smehu in veselicam. Govorjenje, hoja, noša — vse je kazalo, da sem prišel med preveč posvetne ljudi, zato sem začel vse te napake, sosebno pa plese in shode mladine obojnega spola ostro grajati, ustavljati in zatirati: opravil pa nisem nič. Samo čudili in smejali so se mi mladi in stari, češ, čemu ustavljam in prepovedujem nedolžno veselje.

Še-le neki star, sloveč mož mi je zbrisal oči, da sem dobil boljše pojme, in jel tudi drugače ravnati. Bila je pa ta-le prilika:

Ključar Starovaške podružnice, stari oče Dekleva, pride me prosit, da bi oznanil prihodnjo nedeljo pri njih podružnici opravilo (patrocinium). Obljubim mu, a le s tem pogojem, da v vasi ne bode plesa. A sedaj se splete med nama besedovanje. On pravi: »Ma, tega ne obljubim.« Jaz: »Če vi ne obljubite, pa jaz tudi ne!« On se nasmeje in reče: »E — plesali so pred nami, plesali bodo za nami.« Jaz: »Res je, greh so delali pred nami, greh bodo delali za nami. Po vaših mislih torej ni potreba greha prepovedovati.« On: »Po moji vednosti se na našem plesišču ne godi nič kaj pregrešnega.« Jaz: »Ali bi hoteli vi za tiste grehe odgovarjati pred Bogom?« On: »Ma, zakaj neki ne?« Jaz: »Za Boga! kakšna mora li vaša vest biti?« On: »Mislim, da dobra. Če pa meni ne verjamete, pridite sami na plesišče in se prepričajte, da se ne godi nič pregrešnega.« Jaz: »Prav! Jaz

pridem, če me ne ovadite.« On je bil pošten mož: »Nate mojo roko«! reče, »da nikomur ne bodem povedal.«

V nedeljo po večernicah grem skrivaj, kjer se me nihče ni mogel nadejati, pridem za vasjo, zadenem po naključbi prav hišo plesišča in stopim vanjo. In kaj najdem?

Spola ločena, mirno sedé vsi na klopi; dečko pa na mizi citra in v sredi sobe se suče par, ne zmeneč se za moj prihod, ko vsi drugi vstanejo. »Veliki fant« me sprejme, posadi za mizo zraven bokala vina, pogovarja se z menoj in mi ponuja piti. Ko jenjata plesalca, vsedeta se vsak k svojemu spolu, in druga dva nastopita; tako je šlo z vrstjo zaporedoma pošteno naprej. Videl sem, da je govoril ključar prav.

Enako vedenje sem videl binkoštni ponedeljek tudi v jami, kjer pleše po štirideset do petdeset in še več parov, smeje se in šali. Ko pa počí topič v znamenje, da je konec slovesnosti, tedaj šinejo plesalci narazen, in vsi gredó po spolih ločeni proti domu. Po tej poskušnji nisem nič več mislil slabo. S tem pa nečem reči, da bi pri vsem tem ne bilo nikake nevarnosti in da bi ples bil dobra stvar. Bog ne daj! Modri duhovni pastir se mora ozirati tudi na navade; kdor zahteva preveč, ne doseže ničesar.

Zastran deklet, ki so priljudne, šaljive in na videz priliznene, moram pripoznati, da jako skrbé za svojo poštenost. Odločno hočejo ali device ostati, ali pa device stopiti v zakon. Z vojaki, s tujci ali zapeljivci se pečajo jako redko; če pa katera pade, osramoti se in izgubi za vselej čast in veljavo. Zato je neke vrste domačih otrok jako malo. Kolikor pa je nezakonskih mater, te so večinoma iz drugih krajev, zlasti take, ki so na potovanju v Trst.

Ponočevanja, vriskanja, ponočnega vasovanja z ženskim spolom je malokdaj slišati. Mladeniči (fantje) se drug drugega zvesto opazujejo. Gorjé mu, kdor se s katero pregreši. On je zavržen in izgubi vse fantovske pravice, kar spričuje ta-le prigodba:

Po stari navadi se snidejo na novega leta dan fantje vsake soseske in izvolijo iz svoje družbe glavarja ali »velikega fanta«. Njegova dolžnost je, da varuje fantovske pravice, nerodnosti pa odvrtačuje. Dasi sem bil v Postojni že dve leti župnik, vendar nisem še nič slišal o tej hvalevredni šegi.

Neki dan pa prideta pred oznanjenim izpraševanjem dva fanta k meni v sobo in pravita: »Gospod, sedaj pride z nami k izpraševanju tudi dečko, ki je po naših fantovskih postavah izgubil pravico družiti se z nami.« »Ali je domačin ali tujec?« vprašam. »Domačin je sicer«, pravita, »pregrešil pa se je nespodobno in izgubil torej pravico družiti se z nami.« Jaz: »Če je pa taka, pa bodi! Le ostanite tudi zanaprej zvesti svojim postavam! Kadar pride, pokažita mi ga!«

Ko pridem v izpraševalno sobo, stopi za menoj tudi grešnik. »Veliki fant« pa vstane, pokaže ga s prstom in reče: »Ta-le je.« Obrnen proti njemu, rečem: »Prijatelj, znane so tudi tebi vaše fantovske postave, katere jaz pohvalim z veseljem. Ti si jih prelomil in zapravljal fantovske pravice. Stopi torej sedaj vèn in pridi potem, ko ti odidejo, nazaj!« Brez izgovora se ponižno prikloni, gré in pride po izpraševanju k meni. Vprašam sedaj: Ali se nahaja kje na Kranjskem tako vrla mladina?

Ne morem sicer tajiti, da imajo tudi Notranjci svoje napake in takih razvad, katerih ni drugodi na Kranjskem (da bi le res ne bilo!) n. pr. da niso preveč vneti za molitev, da ne silijo preveč k izpovednici, da pridejo za mašnikom v cerkev in šinejo po križu mašnikovem iz cerkve itd., pa vèdejo se mirno in spodobno, kakor malokje na Kranjskem.

Dasi so gmotne razmere v Postojni revne in je treba skrbno paziti, da se živi brez dolga, vendar se nisem nikdar pritoževal zastran tega. Bolj me je pa žulilo in velikokrat v zadrego pripravljalo slabo in tesno stanovanje. V dekanijsko župnišče so prihajali pogostoma revni in tuji popotniki, zlasti duhovniki in redovniki, ter pri meni prenočevali. In prav to prenočevanje mi je bilo večkrat dosti težavno. Zaradi tega in zaradi drugega kapelana je kazalo sedaj zidati novo župnišče, pa zaradi svoje izkušnje sem se tega dela bal malo manj ko smrti. Da bi odšel tem težavam, prosil sem za dve takrat razpisani duhovniji, in sicer za Cerkljansko in za Krško. Pri nobeni pa me niso deli v terno; tako sem videl, da je božja volja, naj še ostanem v Postojni.

Lotil sem se torej prigovarjati in pisariti zastran novega župnišča na vse strani, pa nihče se ni hotel zmeniti, ne župljani, ne patron. Moral sem torej resnobno in trdo stopiti na noge. Dve leti smo pisali in se bojevali — poslednjič je hotel inženir

— menda pregovorjen — osnovati majhno pokveko. A to sem jaz odločno zavrgel, in tako je odjenjal. Župnišče je bilo obrisano po mojem svētu in načrtu. Delati ga pa nisem mogel, zakaj, predno je prišla pomlad, poklicala me je božja previdnost na drugo, še težjo službo. (Dalje v prihodnj. letniku.)

Janez Lesjak,

župnik Kostanjeviški.

Spisal dr. Jos. Marinko.

Čutim se nekako dolžnega poslati »Drobtinice« nekaj vrstic v spomin moža, ki mi je bil prvi voditelj v duhovski službi, nekaj let ljubezniv prednik, blag, vzoren mož, h kateremu sem pozneje zahajal pogosto s posebnim veseljem. Pozno je že sicer; zakaj tri leta bodo v kratkem, kar ga je zagrnila črna zemlja, — a bolje pozno nego nikdar. »Drobtinice« pa bodo kratek popis njegovega življenja, katerega sem posnel večinoma po lastnem občevanju s pokojnim, sprejele tem raje, ker so si postavile tudi nalogo, podajati vzglednih Slovencev življenje v spodbudo in posnemo in pa, ker se je rajni gospod še koncem svojega življenja spominjal prav posebno tiste hiše, v kateri so zagledale »Drobtinice« v drugič luč življenja.

I. Lesjakova mladost.

Ako greš od Trebnjega proti Ljubljani in prispeš vrh klanca, kjer se cesta proti Dobrničam odceplje od glavne, zagledaš na prijaznem griču blizu ceste na levici med hišami cerkvico s precej visokim zvonikom. To je cerkev svete Ane v vasi Korenitki, v jako rodovitnem, lepem kraju fare Št. Lovrenške ob Temenici. Tukaj v trdni kmečki hiši pri Lesjakovih so dobili 2. junija l. 1810. prvega sinka, kateremu so dali zaradi bližnjega kresa pri svetem krstu ime Janez Krstnik; ta novorojenec je poznejši

gosp. župnik Janez Lesjak. Za njim so dobili Lesjakovi še sina Jožefa in hčeri Uršo in Jero. Poslednja živi še sedaj tu v Novem Mestu, trpeča jako hudo bolezen; ona dva pa sta stopila v večnost pred bratom Janezom, Urša kot njegova kuharica v Kostanjevici, Jože kot gospodar na Korenitki.

Hiša Lesjakova je bila od davnih časov izmed najimenoitnejših in imovitejših kmečkih hiš po Dolenjskem: imela je lepo, razsežno in jako rodovitno polje z obilo travščino in zaraslim gozdom — vse blizu doma. Vodili so gospodarstvo od nekaj pametni in pridni gospodarji, ki se niso strašili dela in truda. Nekaterikrat mi je pravil gosp. župnik, zlasti pa je pripovedovala še živeča sestra mu Jera: »Doma smo trpeli. Pridelovali smo po 300 do 400 mernikov žita, in zopet ajde, a večinoma obdelali vse domači.«

Kako so bili Lesjakovi značajni možje, posnamemo lahko že iz tega, da je bila samo Lesjakova hiša za časa Zatiških menihov vedno županska. Moška značajnost je krasila tudi poslednja moška potomca: g. župnika in brata mu Jožefa, ki je bil oženjen, pa umrl brez otrok. Žena njegova se je omožila drugič in lepo posestvo je prišlo popolnoma na tuje. Na zemlji res ni nikake stanovitnosti! Anton, oče g. Lesjaka, pa ni bil le poštenjak kot gospodar, bil je tudi prav pobožen kmet; še bolj bogoljubna pa je bila Marija, mati njegova: tako se je vcepila v nežno, za vse dobro sprejetno srce mladega Janeza ona lepa cvetka sv. pobožnosti, ki ga je tako milo dičila celo življenje. Da bi imel slovenski narod mnogo takih mater — kolika sreča zanj!

Janezov oče skoro gotovo iz početka ni mislil poslati svojega sina v šole, marveč — zlasti še, ker je bil prvorojenec — priučiti ga le kmečkemu delu. Poskrbel je pač, da se je učil deček krščanskega nauka, pa tudi v branju in pisanju v Št. Lovrencu. Prave šole tedaj ni bilo, zato so porabili pred vsem zimski čas za učenje. Janezek je tekal dan za dnevom v Št. Lovrenc, kjer ga je učil tamošnji g. župnik Semen v verskih resnicah in drugih najpotrebnejših rečeh. Zaradi bistre glavice Janezkove je svetoval gospod očetu, naj ga pošljejo v Novo Mesto v šolo. Razven tega pride še bratranec očetov, kmet Rozina, na Korenitko ter tudi naganja očeta, naj dá Janeza v »Mesto«, češ, ker tudi on pošlje tjekaj svojega sina Jožefa, poznejšega advokata in narodnjaka tu v Novem Mestu, pokojnega dra. Rozino. Oče sluša.

Janez je imel že štirinajst let, ko je prvič ubral pod nogo cesto proti Novemu Mestu l. 1824., ter tu vstopil v »višji oddelek« — sedanji drugi razred ljudske šole.

»To je bila čudna zame!« pravil mi je dostikrat sam. »Z veseljem sem hitel v šolo, češ, koliko se bodem naučil, ali kako debelo sem gledal, ko je prišel g. pater, pa govoril — nemški! Poznal sem komaj nemške črke, razumel nisem niti besedice — pa sem se moral krščanskega nauka učiti nemško.« Brž od začetka šolskega leta ga pokliče katehet, p. Celestin Novak, ter ga vpraša v nemškem jeziku. Lesjak ne zna odgovoriti; toda kmalu se osrči ter reče: »Po kranjsko« znam pa dobro povedati.« Sicer je bilo takrat ostro prepovedano v šoli govoriti slovensko, a pametni pater pravi: »Pa povej!« Lesjak se odreže, da je bilo veselje, pater pa je imel ž njim potrpljenje, dokler ni Janez premagal toliko nemščine, da se je mogel v njej tudi pametno izraziti. »Od začetka sem se trkal brez uma kar na pamet kakor škorec, polagoma jel umevati, slednjič pa se priučil toliko, da nisem dobil nikdar sramotilne deske na hrbet, katero so dobili oni, ki so v šoli »kranjsko« govorili. To je bilo neumno mučenje v tedanji šoli!« ponovil je večkrat pokojni gospod.

Pridnost, vstrajnost in nadarjenost so premagale vse težave — odlično je dovršil tedanji tretji razred ter bil s sedemnajstimi leti zrel, da vstopi v latinske šole. Janez je to želel iz srca, zakaj že tedaj mu je prešinjalo nedolžno srce hrepenenje, da bi postal duhovnik; toda kazalo se je, da se zapreke ne bodo dale premagati. Cesar Franc je namreč ukazal, da se ne smejo sprejemati na gimnazijo mladeniči, stari nad štirinajst let. Lesjak jih je imel že sedemnajst. Zaradi tega je hodilo v šolo v istem času mnogo kranjskih mladeničev v Karlovcu, med njimi plemeniti dijaki, ki so bili pozneje ponos in dika našemu narodu. Nekateri izmed njih še živéči so mi znani, n. pr. monsignor L. Jeran, g. župnik Potočnik na Brezovici i. dr. Lesjakov oče bi se pač ne bil dal pregovoriti, da bi bil poslal Janeza v Karlovec. Pomagala je pa tu nedolžna zvijača, da je vendar le šel na gimnazijo.

Gimnazijski direktor, p. Angelus Gorenc, pride na počitnice v Št. Lovrenc. G. župnik mu pové, da ima dijaka za prvo šolo, »ali prestar je že«, dostavi. »Jaz ne smem starejšega sprejeti, kakor štirinajst-letnega,« je odgovor. »Pa morda vendar«, pravi

župnik. »Saj sem dejal: v pismu ne smem najti, da je star nad štirinajst let, pa je«, odvrne ravnatelj.

»Torej prav«, misli si g. župnik, »ako je star sedemnajst let, gotovo jih je tudi štirinajst. Lagati se ni treba.« Pokliče Janeza, ter mu dá mesto krstnega lista tako spričevalo: »Podpisani potrjuje, da je Janez Lesjak s Korenitke star štirinajst let.« To spričalo pokaže Janez, direktor pa ga vpiše med gimnazijce smehljaje se, češ, »malo velik si za štirinajst let, pa bode že šlo, g. župnik jo je dobro pogodil.« Potem pa se nihče več ni brigal za to — tako je rad pripovedoval g. Lesjak.

Mirno je preteklo šest let. Dijak Janez je pridno delal, pa tudi molil; bil je v veselje in ponos svojim učiteljem, zlasti zaradi moškega, res vzglednega vedenja. Vsako šolsko leto je dovršil izvrstno. Poslednji dve leti je bil hišni učitelj pri tedanjem okrožnem predstojniku Rechbachu. Tega gospoda se je pokojni kaj rad spominjal ter pravil, da je bil blaga duša, pošten kristijan.

Gimnazija je imela tedaj le šest razredov; mesto sedanjega sedmega in osmega razreda je bil »licej« z dvema razredoma. Ta je bil pa za Kranjsko samo v Ljubljani. Šestošolec Lesjak je torej moral iti v Ljubljano. Ž njim je prišlo več njegovih součencev v glavno mesto l. 1833. Nekako čudno so jih gledali Ljubljančanje, češ, kaj bodo ti kmetje z Dolenjskega? Toda Lesjak in večinoma tudi njegovi dolenjski tovariši so se tudi tu učili s prav dobrim uspehom. L. 1835. so dovršili licej.

Marsikakemu prijatelju je močno bilo srce, kaj bode, kam naj se odloči, tako n. pr. njegovemu sorodovincu Rozini. G. Janezu pa ni bilo tako; zakaj od kar je začel »študirati«, imel je vedno le eno misel: duhovski stan. Nanj se je pripravljaj z učenjem, pa tudi z lepim vedenjem, prav posebno pa z resnično pobožnostjo. Sam pač o tem ni rad govoril, govorili so drugi, ki so ga poznali; zlasti pa moramo sklepati iz njegove pobožnosti v moških letih, da je morala pognati v zgodnji mladosti ter že tu zadobiti močnih korenin na pravi podlagi: Česar se Janezek nauči, to Janez zna. Da je pa bilo njegovo dijaško življenje skozi in skozi redno, pričal je vendar tudi nekoliko sam. Ako je bilo namreč treba koga posvariti — dijaka, sorodovince, dejal je zlati mož: »Saj sem bil tudi jaz študent, vendar mi iz študentskega življenja vest nič ne očita. V gostilno nisem šel nikdar.«

Ni čudno torej, da so ga predniki radovoljno sprejeli v bogoslovsko semenišče, dasi je bilo ob istem času prenapolnjeno ter je morala večina bogoslovcev eno, dve ali celo tri leta živeti zunaj duhovske hiše.

Gospod Janez je bil vesel, da je tako prišel do zadnje stopinje, ki ga je imela uvesti v svetišče.

Njegovi tedanji tovariši, izmed katerih sem nekatere še osebno poznal, n. pr. pokojnega g. Vidmarja, župnika na Dobrovi, povedali so mnogo o njegovi pridnosti in vrlosti, zlasti tudi o njegovi moški odločnosti. Tudi rajni knezoškof Pogačar, ki je bil eno leto učitelj njegov, pravil mi je, kako nadarjen, kako globok v mišljenju je bil g. Lesjak. Vodstvo in profesorji so bili ž njim tako zadovoljni, da so odločili njega in pokojnega g. Svetličiča, da bodeta posvečena koncem tretjega leta. (Takrat je bilo duhovnikov mnogo, radi tega je bilo le malo bogoslovcev, katere je zadela taka čast.) A g. Lesjak je imel nekaj s Svetličičem vred, kar je preprečilo njegovo posvečenje v tretjem letu. Tobak, ta je bil grozno ostro prepovedan, pušenje so hudo kaznovali v semenišču. G. Lesjak pa se je bil pušenja privadil že na gimnaziji in tudi v semenišču tega ni opustil. Ker ni smel pušiti očitno, delal je to skrivaj. Tedanji špiritual, g. Jurij Volc, zaloti njega in Svetličiča, pušča pod streho. Huda ploha se vlije; zlasti jima zapreti gospod, da ne bodeta posvečena. Grešnika molčita. Poslednjič vendar pravi predstojnik: »Ako mi obljubita, da ne bodeta več pušila, bodemo vaju vendar le priporočili za duhovnika.« Lesjak ni poznal hinavščine, podoben je bil Svetličiču; zato odgovorita: »Tega ne moreva obljubiti.« »Pa ne bodeta letos posvečena.« »Naj bode pa kdo drugi,« pravi Lesjak.

Res nista bila posvečena kadilca, ali kdo drugi tudi ne; bili so tisto leto bogoslovci brez duhovnika-bogoslovca. Ker sta bila pa sicer vzgledna, zato ju je jeseni, začetkom četrtega leta, vodstvo (Jurij Zupan, Andrej Meterc, Jurij Volc) vendar imenovalo »voditelja« bogoslovcem na sprehodih, ako tudi sta se gospoda branila, češ, če nisva za duhovnika, tudi za voditelja ne bodeva.

Kako je Lesjak nehal pušiti, povem pozneje. Ko je bil dovršil bogoslovske študije v Ljubljanskem semenišču, sklenili so predniki, da ga pošljejo na Dunaj v Avguštej, učiti se višjih

bogoslovskih v ed. Priporo cala ga je razven nadarjenosti in pridnosti še posebej njegova moška zna čajnost. Toda Lesjak si tega ni  zelel.  zelel je le biti duhovnik in delati med preprostim slovenskim ljudstvom za njegovo večno srečo. Odklonil je radi tega ponujeno čast, rekoč: »Postal sem duhovnik, da grem ov eice past, ne pa, da bi kdaj poučeval v višjih šolah.«

II. Lesjak duhovnik, kapelan.

Star devetindvajset let je bil g. Janez posvečen 5. avgusta l. 1839. Novo mašo je pel v domači fari pri sv. Lovrencu v veliko veselje svojih domačih.  al, da je bil izgubil dobro mater  e dvanajst let prej.

Dandanes je mnogo duhovnij praznih; ljudje pošiljajo škofijstvu prošnje za prošnje, naj se jim pošlje duhovnik, ali ne more se jim ustreči. Takrat je bilo drugače; novomašniki so morali čakati več mesecev, leto in še več, predno so bili kam poslani kot pomočniki. Tudi g. Lesjak ni dobil precej službe. Bil pa je takrat pri sv. Križu nad Litijo star, bolehen župnik Košir. Z najve ejo radostjo je hitel tjekaj g. Janez ter pomagal devet mesecev v duhovnem pastirstvu, dokler mu namreč ni prinesel Trebanjski kapelan dekreta, ki se je glasil, da naj se precej napoti v Stari Trg pri Poljanah.

G. Lesjak je šel nemudoma čez Gorjance z mladeniško gorečnostjo ter je 22. maja l. 1840. nastopil službo ter deloval tu med Belimi Kranjci pod vodstvom pokojnega g. Hineka. Tu je bil Lesjak prav zadovoljen, tako je sam pravil večkrat, vendar ga je nekaj vleklo na pravo Kranjsko nazaj — mislil je na Kranjsko brez Bele Krajine in Kočevja. Tudi g.  upnik ga je jako čislal ter se bal zanj. Vendar se ni hotel ustavljati njegovi želji. Ko ga namreč po dveletni službi pri neki priliki v Ljubljani popraša pokojni knezoškof Anton Alojzij Wolf, ali želi, da ga prestavi, odgovori Lesjak: »Ako je volja Vaše Milosti,  elim, toda na prava kranjska tla.«

Zgodilo se mu je po želji. Leta 1842. 2. septembra je prišel v Pre ino k župniku Zupinu. Tu je ostal do 4. maja l. 1844. Med njim in župnikom se je splela prijateljska vez, kakor redko kdaj med prednikom in podložnikom. Ni je bilo re i, katere

bi si gospoda ne bila razodela; da, celó trda beseda je včasih prišla iz ust g. Janezu, ako je mislil, da g. župnik ne misli prav. Vendar se ni zaradi tega edinost in ljubezen med njima nikdar kalila.

G. Zupin je prišel za župnika v Šent - Rupert, zapustivši g. kapelanu lep dar. Trudil in prizadeval si je pa na vse načine, da bi ga dobil tjakaj za kapelana, naganjal ga je, naj prosi sam — toda brez uspeha. »Rad sem imel g. Zupina, toda on ni škof«, mislil sem si: »ko bi prišel po njegovi želji tjakaj, morda bi ne bilo prav; zato nisem nikdar hotel prositi. Najbolje je, da je človek popolnoma neodvisen. Nikoli si ne bodem mogel očitati, da sem si izbiral kapelanije, ter prišel kam brez volje svojih prednikov.« Tako je o tem pripovedoval pokojnik.

Po odhodu g. Zupina je bila Prečina nekaj časa brez duhovnega očeta; ali g. Janez je reč tako dobro vodil, da je našel naslednik Zupinu, g. Bačnik, vse v najlepšem redu.

Kot farni oskrbnik se je tako izkazal g. Lesjak, da je mislil knezoškof Anton Alojzij Wolf, da ne dobí boljšega kapelana za sosednjo faro Mirno Peč, nego je g. Lesjak, ko je onemogel tamošnji župnik g. Križaj.

Jako nerad je pustil gospod ljube Prečinčane, a slušal je, ter deloval tudi v Mirni Peči v srečo ovčic od 4. maja 1844. do 6. avgusta 1846.

Težavna butara se mu je naložila, ko je župnik Križaj sklenil življenje. Gospod Janez je moral ne le oskrbovati vse župnijske reči, ampak tudi kapelanske dohodke odstopiti tedanjemu pomočniku, še v pokoju živečemu g. Grudnu, ki je dobil sedaj dekret za kapelana. Delo se mu je pomnožilo, dohodki pa skrajšali menda na borih trideset mesečnih goldinarjev. Gospod Lesjak se je sicer ustavljal po pravem potu, a ko ni nič dosegel, ni mrmral, kakor bi bil marsikdo na njegovem mestu.

Vrlina g. Lesjaka se je kazala tako očitno, ko je bil drugič farni oskrbnik, zlasti njegova moška resnoba in neustrašenost, da je hotel knezoškof Wolf najbolje ustreči svojemu rojstnemu mestu Idriji, ko mu je poslal za kapelana g. Janeza Lesjaka.

Prestrašil se je g. Janez, dobivši nenadoma dotični dekret l. 1846., zlasti še, ker doslej ni pastiroval nikjer zunaj Dolenjske, nikdar v mestu; jako nerad je šel tjakaj, in ko bi ne bil vselej

spoštoval volje svojih prednikov, gotovo bi bil izkušal doseči, da se dekret prekliče.

Bilo je pa vendar drugače, kakor je pričakoval. »Bal sem se iti v Idrijo«, čul sem ga večkrat, »pa sem bil potlej prav zadovoljen celih devet let.« Ostal je namreč v Idriji od 6. avgusta l. 1846. do 23. avgusta l. 1855.

Kakor prej kmetom, tako je bil sedaj rudarjem in meščanom vzgled, prvi sluga. Njegovi govori so bili vsikdar vestno pripravljene — ali vendar nikdar pisane. Tega gospod kar ni mogel. Po svetu tedanjega g. dekana Kosa, pozneje prošta Ljubljanskega, naj piše, češ, ker so Idrijčani jako zbirčni in natančni, spisal je tri govore, ali govoril je slabše nego drugikrat, ko ni pisal; zato je opustil pisanje pridig za vselej, pač pa je tem pridnejše bral in premišljeval ter svojim poslušalcem razlagal besedo prav od srca do srca, naj je bilo pripravno ali nepripravno, milo in ostro, vselej z jedrnato besedo. Sam brez madeža v svojem življenju je smel govoriti — ni se mu zamerilo — uspeh ni bil majhen. Živel je v Idriji samo za svoj poklic: šola, prižnica, izpovednica, bolniška in njegova lastna soba je bil kraj, kjer si našel g. Janeza. Proti vsem prijazen, zlasti tudi proti gosposki, vendar ni nikdar zahajal v družbe brez potrebe, prav nikoli pa ne v gostilno, in vendar so ga vsi iskali — k njegovi izpovednici je drlo preprosto in gosposko, njegova sobica je bila kraj, kjer je potrtil iskal sveta in tolažbe.

Pa tudi ni čudo; g. Janez je obiskal vsak teden vse bolnike, dajal jim ne le lepih nauk, ampak tudi leskeče dvajsetice — brez podpore ni pustil nobenega ubožca. Modrost in previdnost njegova je bila znana preprostemu kmetu, kakor olikanemu uradniku. Dekan Kos ga je jako cenil ter popraševal za njegov svet. G. Lesjak ga je parkrat odvrnil, da ni premenil službe, kar bi bilo gotovo v njegovo nesrečo.

Ker se je brigal tako resno za pravo srečo Idrijčanov, tako zvesto obiskoval ubožce, poznal je pa tudi Idrijo, kakor nihče drugi. Nekaterikrat mi je pravil, da je dejal dekan Reš, naslednik Kosov: »Petsto goldinarjev bi dal precej, ko bi poznal Idrijo tako, kakor jo poznate vi.« A gospod Janez mu je odgovoril naravnost: »Ne bodete je tako poznali, ako tudi še dvajset let ostanete v Idriji, ker se toliko ne brigate zanjo.«

Ne smemo se potem kar nič čuditi, da so Lesjaka v Idriji tako spoštovali. Govoril sem n. pr. dvajset let pozneje z Idrijčani na Dobrovi pri župniku Vidmarju, ki je bil sam iz Idrije, in reči moram, da so govorili s posebnim spoštovanjem, rekel bi, z navdušenjem o g. Janezu, onem »dobrem, natančnem, pa modrem gospodu, ki so bili toliko časa v Idriji.«

Marsikdo bi bil težko čakal, da se mu ponudi prilika, še kdaj videti dobre ljudi, ki so ga tako ljubili in spoštovali. Tudi Lesjak je dobil vabilo za vabilom, naj pride v Idrijo pogledat, a zastoj! Ni iskal lastne časti, zato je dejal vselej: »Ne grem, preradi so me imeli.«

Dekan Kos je dobil dekanijo Kranj, predno je odšel Lesjak, torej je bil tretjič administrator, a sedaj ne samo župnijski, ampak tudi dekanjski. Velika butara je bila ta, ali tudi prilika, da si je pridobil obilo izkušenj, katere je pozneje tako vestno obračal v prid svojih ovčic. Kot administrator v Mirni Peči, posebno pa še v Idriji je imel mnogo sitnostij z uradi zaradi »interkalarnih« računov, pa gospod Janez je s svojo odločnostjo in previdnostjo vsikdar dosegel, da se mu je vse potrdilo; vendar so nekateri duhovni tovariši poprej trdili, da je vsak trud v tem neuspešen. Pokojni gospod je o tem jako rad govoril; jaz vendar o tem ne bodem dalje razpravljal, prepričan, da bi čitateljev ne zanimalo. Vsakdo pa lahko sklepa že iz slišanege, kako vsestransko zveden je bil g. Lesjak.

Veselih ur je užil Lesjak kot kapelan mnogo, ker je iskal veselje tam, kjer se dá najti v resnici — v izpolnjevanju svojih dolžnostij. Zlasti tudi v tem oziru ni mogel pozabiti drage mu Idrije, in pripovedoval je rad marsikake vesele dogodke. Pa tudi žalostnih spominov mu ni manjkalo. Naj omenim samo en dogodek v Idriji.

Za njegovega tamošnjega kapelanovanja namreč se je zgodila velika nesreča v jami. Veliko mrtvih rudokopov so spravili na dan. Gospod Janez je bil brž na licu mesta. Pretresljivo je bilo, ko jih je pogojno mazilil s svetim oljem — grozen jok in vzdihovanje žen, otrok, sorodnikov! »Pokopali so vse v eden grob«, pravil je, »in še nikdar nisem čul toliko jokanja, pa tudi sam še nisem bil nikoli tako ganen, kakor takrat, ko sem imel govor o tej grozni nesreči.«

Petnajst let je deloval že naš Lesjak kot duhovni pomočnik, treba je bilo misliti na samostojnost. Dobil bi bil pač lahko že prej vsaj kako samostojno kapelanijo, a knezoškof Anton Alojzij Wolf mu je dejal obiskujoč Idrijo: »Za lokalijo mi nikakor ne prosite!« To je bilo g. Lesjaku povelje. Želel je priti med svoje ožje rojake Dolenjce.

Župnik Pagon iz Kostanjevice je šel l. 1855. v pokoj radi starosti. Pokojni Lesjak prosi in dobi župnijo Kostanjeviško. Bilo je sicer devet drugih prosilcev, ali knezoškof izvolijo njega, in vlada ga potrdi.

III. Lesjak župnik Kostanjeviški.

Izvrsten duhovni pomočnik je bil Lesjak; a kot samostojni pastir je bil prava dika duhovskega stanú. Ohranil je svoje prejšnje vrline, ali zavest, da mu je sedaj kot pravemu pastirju naložena še večja dolžnost, podvojila mu je gorečnost. Kdor je poznal vrlega pokojnika, pritrđi mi gotovo. Sam sem imel priliko nekaj let čuditi se njegovemu delovanju, ko je šel že na sedemdeseto leto, ali čul sem mnogokrat od duhovnov in neduhovnov, da je bil v svoji krepkejši starosti (kar je umevno samo po sebi) primeroma še bolj delaven.

Glejmo ga izpovednika.

Domača župnija je večinoma pri njem olajševala svojo vest; toda še večje je bilo število onih, ki so poklekovali k njegovim izpovednici iz sosednjih fará: Leskovca, Rake, Škocijana, Šent-Jernejca, sv. Križa. Vse je hotelo ravno tega resnega, pa vendar milega gospoda za izpovednika. Od zgodnje jutranje do desete, enajste in še pozneje ure je tičal v tesni izpovednici. Počitek med izpovedovanjem mu je bila edino sv. maša; domov zajutrkovat ni šel nikdar — tudi poslednja leta ne. Rajši je trpel sam, nego da bi morali čakati izpovedanci. Dobro vem, kako se je šalil nekaterikrat z menoj, češ, da sem »mehkužen«, ker grem zajutrkovat, predno sem vse opravil v cerkvi. Ako še povem, da do poslednjih let ni nikdar vzel po zimi plašča v cerkev, smem pač trditi, da je tudi to trdo življenje, ko je v mrazu sključen v izpovednici prezebal, bilo vsaj deloma vzrok, da je imel v starosti tako težke noge.

Vstajal je gospod ob nedeljah in praznikih ob drugi, gotovo pa vsaj ob tretji uri. Kolikokrat sem se čudil, ko me je tako zgodaj vzbudila njegova drsajoča noga iz spanja! Pa zakaj je to delal? Hotel se je vestno pripraviti za presveto daritev, za izpovedovanje, zlasti pa za pridigo, katero je imel vselej zjutraj, popoldne pa krščanski nauk.

Pobožnost je za vse dobra po besedi sv. Pavla, ali če kakemu stanu, gotovo je potrebna posebno duhovnu, ki ima vsak dan tako ozko dotiko z najvišjimi stvarmi, saj sprejme vsak dan v svoje srce kralja nebes in zemlje v presv. Zakramentu. Gospoda Lesjaka, kakor vémo, dičila je ta čednost izredno. Opravljal je pred vsem jako vestno svoje duhovne ure in sicer prej ko prej, češ, pozneje utegne kaj priti, in ne mogel bi moliti. Tako resno je izpolnjeval to svojo dolžnost, da je opravil vselej večernice dopoldne, predno se je odpeljal z doma, ako je moral iti kam za cel dan, boječ se, da bi mu utegnilo popoldne kaj preprečiti molitev. Z nekakim zadovoljstvom je rad govoril duhovnemu tovarišu, koliko brevijarija je že opravil. Sveti rožni venec je jako čislal in premišljeval mnogo.

Gledé na cerkvene govore sem že opomnil, da jih ni pisal, ali vendar tudi na zadnji čas jih ni odlagal, marveč začel zgodaj premišljevati, kaj in kako bode povedal vernikom. V sredo ali vsaj v četrtek je imel vselej že krščanski nauk za nedeljo popoldne v roki, v petek in soboto pa tudi pridigo — in vendar je premišljeval v nedeljo zjutraj že tretjo uro zopet. Zato pravim, da je bilo vse resno premišljeno, dasi ne pisano. Nekaterikrat sva o tem govorila. Dejal je vselej, da je jako brezvestno, ako se kdo slabo pripravi za pridigo, in da on sam ni šel pridigovat nikdar nepripravljen.

Dobro je premislil, kaj je treba ovčicam; predelal je vsestransko, kar je hotel povedati ter obrnil tako umevno na potrebe poslušalcev, da so bili njegovi govori v tem vzgledni: prazne slame ni mlatil nikdar. Ni bil govorniški talent, tudi ni nikdar izkušal lepoticiti svojih govorov; kakoršen on sam, tak je bil govor njegov: — kratek, jedrnat, resen, da celó oster, jako oster, kadar je šibal napake, vselej pa tako lahko umevno, da se je dalo tako rekoč prijeti, kar je govoril. Beseda mu je šla iz srca, pa je tudi segla v srce. Povedati je smel vse, naj je bilo še

tako bridko, ker so poslušalci vedeli, kdo govori, in da on sam izpolnjuje najprej to, kar priporoča drugim. Redko kdo bi bil smel govoriti tako, kakor je govoril rajni gospod Lesjak — a njemu se ni zamerilo.

Vsak stan ima svoje dolžnosti; vsakdo pa ima tudi dolžnosti, da spozna, kaj zahteva njegov stan, da vé, kaj mu je storiti.

Tudi v tem je bil g. Lesjak duhovnik — vzor. Ni zapustil bogoslovskih ved zapustivši bogoslovsko hišo. Prebiral je vedno koristne knjige; s svojim bistrim umom je pa tudi reč vselej predelal tako, da mu je prišla v kri in življenje. Od tod je izvirala tolika njegova vednost v bogoslovskih vprašanjih. Česar marsikdo ni znal razvozljati, to je storil z nekako lahkoto g. župnik. Njegova sodba je bila sploh prava, svét, katerega je dal, res dober. Sam vé, da sem se pokesal nekaterikrat, ker nisem slušal gospoda, češ, »da je moja prava«.

Izkušnja in čitanje sta mu dala ono razsodnost, katere ne najdeš pri mnogih možéh. Koliko se je pečal z vednostmi, pričá pač njegova beseda, katero je ponovil nekaterikrat kot starček: »Sedaj-le si upam napraviti izkušnjo za samostojno službo.«

Vendar ni čital edino le knjig, ki so bile pisane za duhovski stan, pečal se je obilo tudi z drugim berilom. Lenobe ni poznal; v gostilno ali zasebno hišo ni nikdar šel brez potrebe in opravkov. Pri knjigi si ga našel, naj si prišel k njemu kadar koli. Da, še celó zadnje mesece ni prišla knjiga iz njegove roke, ko se ni mogel več ganiti iz koticčka pri postelji. Zato je pa znal vrli mož tudi govoriti o vsaki reči modro, da si se čudil; zato je osramotil marsikakega mladega domisljavca. Kolikokrat mi je kaj povedal iz Horacija, Vergilija, pravil latinske pregovore, da smo mladi kar debelo gledali!

Skrben pastir je bil zdravim, dober oče bolnim, usmiljeni Samarijan ubogim.

Bolnike svoje fare je oskrboval gospod sam, dokler mu je bilo mogoče. Kapelan je šel obhajati le, kadar je bil zadržan župnik. Dejal mi je sam: »Jaz sem pravi delavec — operator — gospod kapelan je le sodelavec — cooperato; jaz sem prvi, on drugi. Ko je bila sedemdesetletnemu starčku noga že težka, vendar je še lezel k bolniku prostovoljno, veselo. Ne morem si kaj, da bi ne zapisal tu nekega posebnega slučaja.

L. 1876. sem šel v Ljubljano. Zapal je tak sneg, da nisem mogel o pravem času nazaj v Kostanjevico. Tu pošljejo po obhajilo iz dveh krajev: iz Ločarije in od Matere Božje dobrega svéta. Do prvega bolnika je v navadnem potu tri četrti ure, do drugega ena četrt. Gazi ni bilo, sneg čez meter debel, gospod župnik pa je celó ob lepem vremenu hodil prav težko, le počasno je drsal po poti. Kaj storiti? »Gospod, vi ne pridete,« trdijo vsi. On použije zajutrek molčé, vzame palico in vse drugo, ter gré najprej na daljšo pot. Brede in brede, pot mu lije po obrazu, ali vendar opravi bolnika — potreboval pa je za pot sem in tje pet ur in pol. Prišedši nazaj opravi še bolnika pri Materi Božji, ter potrebuje dve uri. Ni-li res postavil, kot pravi dobri pastir, svoje življenje za svoje ovce? Prišedši drugič domov je samo vzdihnil: »Težko je bilo, ali hvala Bogu, opravljeno je!«

Dolenjska ob hrvaški meji je večinoma jako uboga; prav siromaških prebivalcev ima tudi župnija Kostanjeviška. Kje so iskali ti ubožci pomoči? Večinoma pri župniku Lesjaku. Našli so jo pri njem, bodisi v denarju ali kako drugače. Še več je bilo pa vredno, da je znal župnik telesni podpora vsikdar dodati tudi dušno — dober svét, milo svarjenje ali tudi ostro grajo, ako je bilo uboštvo zadolženo. Govoril je vendar vselej tako, da se je videla ljubezen in očetovska skrb. Zato ni zaradi svarjenja nihče zameril.

Največja revščina je v tistih krajih pomladi. Ljudje so si še pomagali, dokler je bila trta s tem, da so »jemali na mošt«, ki jim ima prirasti jeseni. Grozne dobičke so tu delali nekateri ljudje, grozovito so trli siromake. Radi tega so se siromaki zatekali najrajši k župniku. Pokojnik je dal tudi »na mošt«, če je bila sila, jeseni pa je zaračunal vino prav tako, kakor so ga prodajali drugim kupcem, včasih še dražje. Da, celó predaleč je slo njegovo usmiljeno srce. Kostanjeviška cerkev ima posestvo, katero se daje v najem. Župnik ima sitno dolžnost, da pobira zakupnino. Za župnikovanja g. Lesjaka so jo slabo plačevali, in le rajši prosili, »naj gospod še potrpe«. In res je rajši včasih založil sam ali pa imel potrpljenje, dostikrat celó z nevednimi. Tako je mnogo zastalo; sestra njegova je morala po smrti njegovi plačati cerkvi več nego 1000 gld. zastale zakupnine.

Spoznaval je Lesjak svoje ovčice pri vsaki priliki, ko je obiskaval bolnike, ko je izpraševal odrasle itd., vendar pa se ne motim, ako trdim, da mu je še največ v tem pomagalo podpiranje ubožcev. Poznal je namreč vso faro, kakor oče svojo družino; vedel je ne le za hišne številke, tudi za posamezne ude v družini, sorodovinske razmere, da, poznal je po imenu celó otroka, katerega od krsta ni nikdar več videl. O tem sem se večkrat sam prepričal.

Za čast božjo ves vnet, je ljubil tudi lepoto hiše božje. Našel je župnijo po odhodu starega g. Pagona precej zanemarjeno. Mnogo, mnogo je storil on tudi za poprave; dal je, bodisi za nove reči ali prezidave tisoče in tisoče. Priča temu je v farni cerkvi zakristija in oratorij nad njo, oltar sv. Antona, dve krasni izpovednici, v zvoniku najlepše in najmilejše zvonilo v Leskovškej dekaniji. L. 1881. je potres grozovito poškodoval stolp in župnijsko poslopje; župnik je dal stolp na vseh straneh dobro zvezati in župnijsko poslopje popraviti. Ravno tako je pri podružnicah na Slinovcu in Vodenicah mnogo novega; podružnica sv. Nikolaja pa je bila popolnoma prenovljena.

Pa odkod je dobival gospod župnik potrebne novce? Iz cerkvenih prihodkov pa iz svojega žepa; župljane je nadlegoval jako redko, češ, saj nimajo. Sploh je rajnik lajšal po moči breme svojim ovčicam ter jim želel nakloniti pri vsaki priliki kak dobiček. Radi tega ni hotel nikdar imeti vprežne živine, dasi bi mu bilo lahko, ker ima župnik precej obširno zemljiško posestvo. Govoril je: »Naj pa drugi zaslužijo z oranjem in priprego; bolj jim je treba, nego meni.« Poudariti moram prav posebno, da je svoje župljane v resnici vzgledno ljubil. Zato jih tudi nikakor ni hotel zapustiti, ako tudi ga je poslednja leta, ko je bil močno oslabil, naganjala neprenehoma sestra, ter so mu prigovarjali drugi, naj prosi pokojnine.

Bil je vendar še drug vzrok, da ni hotel imeti vprežne živine. Hotel je, naj bode njegova hiša vzgled drugim. Radi tega ni maral hlapca. Vedel je namreč, da se dandanes dobi težko poštenjak. »Da bi bil moj hlapec«, ponavljal je dostikrat, »drugim v pohujšanje, tega nikakor ne. Na nas ne bodo s prstom kazali.« Sestra, ki je bila kuharica, in dve postarni dekli, ki ste ji pomagali, bile so vsa njegova družina. Življenje v njegovi hiši je

bilo mirno in tiho. Kot vsak župnik, tako je tudi Lesjak doživel marsikaj hudega, pa tudi mnogo veselja v svojem župnikovanju.

Najveselejši dan brez dvoma je bila petindvajsetletnica, od kar je postal župnik Kostanjeviški.

Gospod sicer nikakor ni iskal časti; najbolj pa je sovražil vsako prilizovanje, ter tudi naravnost odkril licemerca; bil je tedaj prav za prav zoper tako slavnost. Toda ljubljani Kostanjevičani, meščani kakor okoličani, s c. kr. uradništvom vred so spoštovali in ljubili tako blagega gospoda, in zato so mu priredili redko slavnost. Kresovi so se zažigali, topiči so pokali, mesto in vasi so se oblekle v praznično obleko. Mesto Kostanjevica ga je izvolilo za častnega svojega meščana, uradništvo mu je popodarilo prekrasno štolo, pokojni knezoškof J. Zl. Pogačar ga je imenoval za duhovnega svetovalca. G. J. D. je zložil za to priliko dve pesmici: cerkveno in podoknico. Uglasbil ju je p. Hugolin Sattner. Peli so ji po tedanjem kapelanu g. Verbajsu izvrstno izvežbani Kostanjeviški fantje-pevci, eno zvečer, drugo v cerkvi slavnostni dan.

Pesem cerkvena

za petindvajsetletnico duhovnega pastirovanja.

Raduj se serčno in veseli
Vsa fara dans kostanjevska,
Praznuje v mestu se in sli
Vesela dans spomenica.

Je *pet in dvajset let*, ko dragi
Duhovni oče prišli past
Ovčice nas so, mašnik blagi
Za večo vneti Božjo čast.

Četert stoletja ste nam bili
Zvest varuh in skerbán pastir,
Ste vedno serčno nas ljubili
Za našo vneti srečo zmir.

Stotero Večni Vam poverni
Ves trud in skerb in vso ljubav!
Otroci kličemo, dans verni
K Gospodu nébesnih višav:

»O Oče večni, Oče sveti,
Čuj prošenj nam preserčnih glas,
Očetu našemu živeti
Daj dolg med nami — srečen čas.«

»Obrok ko steče se življenja,
Ogerni tam Ga v rajski žar,
Kjer truda več ni, ni terpljenja,
Tam, kjer ločitve ni nikdar!«

Podoknica.

Pesen glasna razdonevaj
V tihi se večerni mir —
Po dobnavah krog odmevaj,
Se razlegaj šir in šir!

Pesen vnetá, ki iz gerla
Vre nam, Oče, Vam veljá —
Vaša skerb, možatost verla
Nam jo vabi iz sercá.

Čujte logi in bregovi,
Kerka čuj, čuj strop nebá,
Da hvaležni smo sinovi,
Vam udani iz sercá!

Bog vas živi, Bog ohrani
Nam še mnogo srečnih let;
Bog dodeli Vam med nami
Poznih let še doživel!

Slavnosti se je vdeležila neštivilna množica ljudstva, pa tudi veliko število gospôde, svetne in duhovne, med zadnjimi tudi več bivših njegovih kapelanov. Pri slavnostnem obedu so se vse napitnice obračale zlasti v to, naj gospod župnik nikar ne zapusti Kostanjevice. Ponižni župnik je bil resnično vesel, srčno ganen, ter je ustregel želji svojih ovčic, kakor sem že povedal: med njegovimi ovčicami ga bode vzbudil k sodbi trombe glas.

IV. Lesjak domoljub.

Pastir, ki ljubi svojo čedo, ljubi tudi njen jezik, ima srce za vse njene potrebe, želi njenega duševnega in gmotnega napredka, čisla svoj in njen rod, ogiba se vsega, kar bi žalilo čedo, ne brati se s tujci, da bi s tem zanemarjal svojce. To je pravo rodoljubje.

Gospod Lesjak ni bil nikdar kričač; svojih del ni bobnal po svetu: a ljubil je narod svoj in vse njegove svetinje tako, kakor redko kdo, in sicer še tedaj, ko je očitno rodoljubje donášalo mnoge sitnosti in bridkosti. Ljubil je svoj narod tako, da ga smemo prištevati pravim domoljubom. To spričujejo njegova dela. Poglejmo!

Sam ni bil pisatelj, a s kolikim veseljem je podpiral vsak pojav v našem slovstvu! Od Slomškovih »Drobtinic« do zadnje dobre knjige slovenske si našel skoro vsako v knjižnici gospoda Lesjaka. Ustanovnik je bil povsod, imel je vse slovenske časnike, ki so bili pisani res v slovenskem, vernem duhu. Dosmrtni člen »Mohorjeve družbe« je poslal vsako leto še pet goldinarjev, da je razdelil knjige med uboge župljane. »Cvetje iz vrtov sv. Frančiška« je dobival v petih odtiskih, »Slovenca« v dveh. Te knjige in časopisi pa niso ležali pri njem doma, dajal jih je med narod, in tako storil za njegovo probudo veliko, gotovo več, nego ta ali oni, ki se javno ponaša s svojim narodnjaštvom.

Razven naročnine pa je daroval rajni za dobre liste, zlasti »Slovenca«, še posebej nekaj stotakov. Trikrat mu je poklonil večje vsote: brž ob ustanovitvi tega lista, ko je postal dnevnik in slednjič še sedeminsedemdeset goldinarjev, katere je dobil za enajst akcij po likvidaciji nesrečne banke »Slovenije«.

Imenovana banka »Slovenija« žalostnega spomina mu je vzela nad 1800 gld. Kupil je bil pa akcije, pravil mi je sam, edino le zato, ker je mislil, da bode banka koristila narodni reči. Ko je poklonil lep dar za »Narodni dom« v Novem Mestu, bil sem sam priča.

Kaj pa hočem reči o politiki pokojnega g. Lesjaka? Bil je narodnjak, čist kakor zlato, vedno vnet za vero in dom. Pri vsakih volitvah je to spričal. Poučeval je narod, koga naj volijo, kako naj pazijo, da jih nasprotniki ne prevarijo; klical je župljane k sebi, pošiljal po hišah zanesljivega moža, da je pridobil volilce za pošteno slovensko reč. Sam ni zamudil volitve nikdar, tudi zadnja leta ne. Dokler so Kostanjevičani hodili volit v Novo Mesto, plačal je on vozove in kosilo za vse. Poslednja volitev v Novem Mestu leta 1883. ga je stala čez sedemdeset goldinarjev.

Časi so bili nekdam hudi za Slovence, posebno še za duhovne v Kostanjevici. Mestice je sicer malo, ali štelo je do novejšega časa mnogo nemškutarjev v svoji sredi. S temi je imel pokojnik hude borbe, mnoge neprijetnosti: hudobneži so ga obrekovali, zasramovali, delali škodo n. pr. spustili čoln po vodi itd., a Lesjak je stal kakor skala. Ko se je začela ona liberalna era, zbrali so se narodnjaki po Dolenjskem večkrat v posvetovanje, kaj je storiti, n. pr. pri pokojnem g. Polaku, dekanu Leskovškem, drugič v Gracarjevem Turnu, pri pokojnem g. Rudežu (g. Lesjak je rekel vedno Rodež, in morda je to prav; tega gospoda je neizmerno čislal). Pri takih shodih je bil rajni Lesjak vselej pričujoč in se je zanje jako zanimal. Zakaj tu se je pokazala res čista narodnost mnogih gospodov, tu je bil duhoven kot neduhoven istinito vnet za naše najdražje svetinje.

Ko so na Dunaju kovali nekateri zakone, ki so bili v škodo katoliški cerkvi in tudi narodu našemu, pošiljali smo Slovenci proteste, prošnje, tisoče in tisoče podpisov. Gospod Lesjak je v takem času kar gorel kakor mladenič; česar pa ni mogel storiti sam, storil je po drugih.

Kadar se je nabiralo za koristno reč, za narodno družbo, za podporo revežev, vselej je bil rajni gospod med prvimi z znatnim doneskom. Mesto svojih župljanov pa je dal večinoma on sam v njih imenu, zakaj sebe sploh ni imenoval rad očitno — prav po besedi: levica naj ne vé, kaj je storila tvoja desnica.

Večkrat mi je tožil rajnik, kako žal mu je, da se za njegovih mladih let ni poučevala mila slovensčina v šolah. »Sedaj gre pa težavno nam starim,« dostavil je rad. Zadnje pri njem pač ni bilo popolnoma resnično; pridobil si je namreč s pridnim čitanjem toliko spretnost v jeziku slovenskem, da je govoril in pisal čisto, kakor mi mlajši, ki smo se ga učili leta in leta. Bilo je nekako prijetno-smešno, ko je starček dovtipno popravil slovnico z mto »mlademu narodnjaku«, kar se je često pripetilo.

Priznati mora torej vsakdo, da je bil rajni gospod narodnjak, domoljub v pravem pomenu besede.

V. Lesjak tovariš, predstojnik in prijatelj.

Kako ljubezniv tovariš je bil rajni gospod župnik, vedó najbolje tisti, ki so imeli priliko z njim delovati. Izmed njih živé še nekateri, n. pr. gg. Martin Pogačar, knezoškofijski kancelar, Jakob Gruden, župnik v p., drugi so umrli n. pr. profesor Lesar, kanonik Legat, župnik Köstl. Znano mi je, da so ti gospodje o g. Janezu vselej ne le najlepše govorili, ampak deloma še celó zadnja leta iskali njegove družbe. Kanonik Legat n. pr. ga je obiskal mnogokrat, zlasti še, odkar se je bil preselil iz Ljubljane v Novo Mesto. — Neprijetnih sitnežev, nadutih svojeglavnežev, ošabnih bahačev ne išče nihče.

Predstojnika, župnika svojega imenovati ga imel sem sam srečo blizu tri leta. Imel je gospod župnik v triintridesetih letih osem duhovnih pomočnikov, ki gotovo niso ostali po več let v Kostanjevici zaradi dohodkov — g. Markič n. pr. celih devet let, — zakaj služba se mora prištevati med slabše po Dolenjskem. Šest izmed njegovih bivših pomočnikov jih še živi in deluje v vinogradu Gospodovem, ki pa bodo gotovo pritrdili, da si boljšega prednika niso mogli želeti. Pokojnik nikoli ni pokazal, da je prednik, nasproti je z radostjo storil sam, kolikor je mogel ter naklonil pomočniku rad kak gmoten dobiček, češ, meni gre bolje, kakor pa kapelanu; svojemu kapelanu je prepustil prostovoljno vse pogrebe, vse bolje obdarovane maše v bližnji cerkvi M. B. dobrega sveta na Slinovcu. Bil je istinito gola ljubezen in dobrota, pravi oče svojim pomočnikom. Preprijazen vendar ni bil nikdar, marveč vedno nekako očetovsko resen. Vsakdo je

imel pri gospodu najboljšo šolo duhovnega pastirstva; vedno je čul kaj novega, a ne trdih ukazajočih besedij. S slabostmi, brez katerih ni noben človek, imel je gospod župnik potrpljenje do zadnje dovoljene meje. Ako je moral kaj reči, povedal je sploh tako, da se mu ni moglo zameriti. Ko bi bila ušla prvi hip preostra beseda, ni minulo pet minut, gospod Lesjak jo je omehčal ter pokazal, da ni mislil nič hudega.

Potegoval se je za svojega duhovnega pomočnika vselej in zoper vsakega, njegova čast mu je bila kakor lastna. Tako je ravnal, ker je resnično ljubil svoje kapelane. Ljubezen je pričalo njegovo vedenje pa tudi njegovo ravnanje.

Starček čez šestdeset let, precej okoren v hoji, je šel vendar vsako leto v Logatec ob godovanju obiskat bivšega svojega kapelana g. Matevža Markiča. V šestinšestdesetem letu svoje starosti se je potrudil na visoke Češnjice, da razveseli bivšega pomočnika svojega g. Kepec-a. Kako vesel je bil, ako ga je obiskal kdo izmed njegovih bivših kapelanov! Od g. Markiča se kar ni mogel ločiti, ko je prišel v Kostanjevico ob Kresovem vsako leto do svoje rane smrti. S koliko ljubeznijo je sprejel tudi mene vselej, ko sem prišel v Kostanjevico!

Da, gospod Lesjak je imel res svoje pomočnike rad iz srca. Ali čudo, vendar smo imeli vsi pred njim nekak svet strah; razžaliti ga, zdelo se mi je grozno; nasproti si pa tudi ni upal nihče preveč udomačiti se, kar se sicer često rado dogaja. Gledal sem nanj z nekakim spoštovanjem, čuteč, da me starček mnogo pre-sega. Bilo je razmerje tako, kakoršno bi bilo želeti povesod, ker gospod je znal pravo zadeti, pa tudi ohraniti.

Kaj pa naj porečem o njegovi gostoljubnosti? Bila mu je, da tako rečem, prirojena. Večjega veselja mu nisi mogel napraviti, nego če si potrkal na njegova vrata, ne hujšega storiti, nego če si ostal kje drugje pri obedu. »Kjer sta dva«, govoril je, »tudi tretji lahko zajame; preprosto je, ali pride iz dobrega srca; kupico vina imam pa tudi še v kleti.« Zlasti so mu bili ljubi duhovni sobratje, pa tudi svetni, — posebno, ako jih je poznal kot verne Slovence. Še živé gospodje uradniki, ki bi lahko pričali njegovo gostoljubnost in prijaznost. Postregel je po domače, toda z vidnim zadovoljstvom, s prav srčno radostjo.

Ker je gospod ljubil družčino, iskal je je pač, misliš si čitatelj. Prav narobe. Obiskaval je sicer ob določenih časih (godovanju ali enakih prilikah) svoje sosede, tega ni zgrešil; ali v zasebno hišo ni stopil brez posebnega opraviila nikdar. V gostilnici n. pr. sem ga videl v Kostanjevici samo enkrat; s težavo ga je spravil noter ključar-gostilničar; težko je šlo, pravim, jako težko, vendar smo takrat imeli potreben razgovor o popravljanju cerkve sv. Miklavža. Nasproti pa je izkušal ključarjem postreči ob vsaki priliki s svojim vinom.

VI. Oseba, značaj gospoda Janeza Lesjaka.

Po telesu je bil pokojni gospod župnik velik, krepak mož, da malo takih med Dolenjci. Podolgovati obraz, visoko čelo, bistro oko je kazalo njegovo duhovitost; modre oči so lesketale pod velikimi obrvmi — izraz resnosti, glava je bila zadnja leta pokrita z redkimi, srebrnobelimi lasmi. Na desni strani v kotu zgornje ustnice je imel neko bradavico — spomin iz mladih let; hoja mu je bila počasna, zadnja leta težavna, drsajoča. Vse je kazalo resnega, mislečega in značajnega človeka.

Tak je bil tudi v istini g. Lesjak. Na prvi pogled si se gospoda skoro prestrašil; videti je bil po zunanjem nekako oster, hud, siten: toda občujoč ž njim si se brž prepričal, da je pred teboj zlata duša — res mož.

Ako pravimo mož, pač mislimo človeka stalnega, trdnega, dobrega, vnetega za vse, kar je blago in pravo, človeka, ki se ne upogne iz nikakih ozirov krivici, marveč je pripravljen tudi trpeti za pravico. Tak mož je bil g. Lesjak.

Zgodilo se je često, da so mu prigovarjali, naj opusti to ali ono, ali naj kaj stori zaradi ljubega miru — zastonj! stal je kakor skala. Ne oziraje se niti na desno, niti na levo je šel po potu, ki se mu je zdel pravi. Posebno ob volitvah je moral mnogo prestajati, delali so mu škodo, grdili, sramotili so ga očitno po časopisih n. pr. v »Laibacher Tagblatt«-u nekaterikrat, a brez uspeha! Kakor ne bi bil čul, tako se je poganjal dalje za pravico in resnico. Napad je priletel nanj, kakor bob v steno, pretenje ga je omajalo tako malo, kakor vihar gorske vrhove.

Trdnost in ostrost je kazal tudi v tem, da ni poznal nikake mehkužnosti, živel je, dejal bi, kakor v starih časih možje, katerim se sedaj čudimo, pa jih ne moremo posnemati. Jed mu je bila vedno preprosta, domača; juha, svinjetina ali teletina (govedine ni jel) je bila njegova hrana, za vse drugo se ni brigal. Kave ni pil nikdar, piva ni maral, pač pa je ljubil kupico domače kapljice. Obleka mu je bila preprosta; na kroj ni gledal, da je bilo le trdno, pa je bilo dobro. Rokovic ni poznal, nogovice je imel po letu in po zimi iste iz sukanca — nikdar volnatih. Plašč je malo rabil, v izpovednico ga ni jemal, oblečen je bil skoro po letu in po zimi enako. Telesu streči mu ni prišlo niti na misel. Zato se je jako rad pošalil z mlajšimi gospodi, ako so v tem šli precèj za svetom. Ko je zagledal pri nekem duhovniku solnčnik, dejal je: »Kam smo prišli, gospodje! Celó duhovniki se mehkužijo, kakor mestne gospodične.« Mene pa je vprašal nekaj pri taki priliki: »Ali niste vredni, da bi vas solnce obsejalo?«

Kako se je postil v izpovednici do pozne ure, o tem sem govoril že poprej.

Fotografovati se ni dal razven enkrat, ko so nesli podobo Matere Božje na Velike Vodenice s celo procesijo vred. Zdelo se mu je to nepotrebno, torej brezpametno.

Pri tej priliki povem še, da opišem njegov značaj, dva dogodka iz njegovih mlajših let, ki pričata, kako se je znal zatajevati, in pa, kako vestno je izpolnjeval, kar je sklenil.

Prvega mi je pripovedoval pokojni g. Vidmar, dobrovski župnik, drugega večkrat rajnik sam.

Kot bogoslovcu mu je rastle na licu goba. Kaj bi storil? Zdravnik pravi: »Ne pomaga nobena druga reč, izrezati bode treba. Omotili vas bodemo, pa vam izrežemo.« »Izrežite«, pravi g. Lesjak, »ali omotiti se ne dam. Bodem že držal.« In sedel je na stol ter mirno držaje niti skomizgnil ni, ko mu je zdravnik rezal daleč na okrog po obrazu, da mu je spravil iz njega gobove korenine. »Ni zdihnil, ni zaječal«, dejal je župnik Vidmar, »kakor bi ga bil kdo samo lahno bril z ostro britvijo.« Od tod mu je ostala ona bradovica na obrazu, o kateri sem prej govoril.

Povedal sem že, da je bil hud kadilec. Da, kadil je tako rad, da je nosil celó pipo s seboj. Tako je prišel ž njo tudi v

Ljubljano iz Starega Trga l. 1841. ali 1842. V gostilni pri Maliču, kjer je ostal, kadil je zvečer ter pipo iztrkal v pljuvalnik, predno je zaspal.

Težko sopeč se prebudi ob četrti uri zjutraj. »Bil sem v gostem dimu«, pravil mi je, »da je bilo groza. Bil sem še toliko v zavesti, da sem hitro skočil k oknu, odprl — in tak dim se je zavalil na dvorišče, da sem se bal strela na Gradu, češ, da gori. Plačal sem škodo — zgorel ni le pljuvalnik, ampak tudi velik krog poda, — pipo razbil ter sklenil, da nikdar več ne bodem kadil.«

Res, gospod Lesjak od takrat ni imel več v ustih niti pipe, niti smodke. Koliko kadilcev bi pokazalo tako stalnost! Začel je pa od tega časa nosljati, in nosljal je mnogo. »Naj se pa tako cesarju davek daje,« dejal je večkrat šaljivo.

Kako je bil dobrotljiv do ubogih, kako gostoljuben, kako nesebičen gledé na službo in gosp. kapelane, kako darežljiv za domoljubne stvari, čuli smo že poprej.

Drugih ni nikdar preziral, zakaj bil je mož ponižen iz srca. Oster, neizprosno oster in trd je bil do napačnosti, ali zmotenca ni nikdar sovražil. Hlinjenje, licemerstvo mu je bilo nemogoče, laž je sovražil iz cele duše. Bil je »verus Israelita«, prava odkrita duša proti sebi enakim kakor tudi proti prednikom. Anton Alojzij Wolf ga je prestavil iz Prečine v Mirno Peč ter mu dejal, ko je prišel leto pozneje v poslednjo župnijo: »Tukaj imate vsaj boljšo vodo nego v Prečini?« »Ne vém«, odgovori pokojnik, »nisem je še pokusil.« »Kaj pa pijete?« »Vino«, bil je odgovor.

Iz tega odgovora vendar ne sklepaj, da je bil gospod morda udan pijači. Nikakor ne. Res ni sovražil vina, toda, ako ni bilo gosta, vedno je pil le določeno merico, ki skoro ni bila primerna njegovi močni osebi. Gostu pak je postavil rad na mizo obilo merico najboljšega, ter ga pil tudi sam ž njim. Bila je to ljubezniva gostoljubnost.

Preprost v življenju ni izdajal nikoli denarja za veselje, razven za privajeno nosljanje. Tega vendar ni delal iz skoposti, zakaj bil je jako darežljiv, marveč zato, da je mogel prihranjeno obrniti v dobre namene.

Zaradi tega ni hotel nikoli večje ali boljše službe. Dohodki v Kostanjevici so bili dosti pičli, ponujali so mu boljše župnije, kakor Šent-Vid na Dolenjskem, Krko, kanonikat v Novem Mestu,

Rako. Silila ga je sestra, prigovarjali so mu prijatelji — zastonj! Gospod je vselej odbil ponudbo. »Zame je tu dobro,« dejal je, in bilo je konec besedij.

Ali pa ni imel nikakih napak?

Bil je človek. O vseh ljudeh velja beseda sv. Janeza: Kdor misli, da je brez greha, je lažnik in resnica ni v njem. Napake je imel tudi g. Lesjak; vendar so ti madeži tako majhni, da se skrijejo, ako jih primerjamo z njegovimi vrlinami.

Po naravi je bil pokojnik nagnen k jezi, bil je vročekrven. Le s trdno voljo je premagoval in zatajeval samega sebe, da smo se čudili njegovi trezni premišljenosti, njegovemu modremu ravnanju. Vendar ga je včasih še narava premagala, zlasti ako je prišlo kaj nenadoma. Tedaj se je gospod grozil, da je bilo nekoliko neprijetno, govoril rezko, da je bilo sitno, posebno, ako je bil pričujoč kdo, ki rajnika ni poznal. Toda, trpelo je le trenotek; izprevidel je napačnost, ter jo brž poravnal tako ali tako. Jaz n. pr. sem nekdanj storil delo, katero mu ni bilo po volji. »To ni nič, to ni nič. Vse delate po svoji glavi; to ni nič!« hitel je, da sem kar osupnil, posebno ko se je še njegova močna pest zadela ob mizo. Pa glej! nisem še dobro odgovoril, že pravi popolnoma mirno: »Jerica, prinesi ga še pol litra.« Trčila sva, in vse je bilo poravnano.

Olikanost zahteva, da človek, zlasti še v višjem stanu, gleda na zunanost. Obleka res ne stori človeka, toda ljudje vendar mnogokrat sodijo po obleki. Tega ne smemo prezirati. Zato je dolžnost, da hodimo po srednji poti; preveč gledati na lepo obleko, je gizdavo, otročje ali žensko, a zanemarjati se, je v izpodtiko. V tem je pokojni gospod gotovo storil nekoliko premalo. V obleki se je včasih zanemarjal. Bilo je posebno čudno, dokler je nosil visoki klobuk — cilinder. Ta bi bil že davno zaslužil pokoj, g. Lesjaku pa je moral še služiti. Biret je imel že oguljen, da ni mogel biti nikomur všeč. Kupil sem mu za god drugega, češ, da ga bode vesel. Zahvalil me je zanj, a pristavil tudi: »Treba bi ne bilo, vsaj imam novega sam že par let v omari. Zame bi bil še stari dober.« A razumel je moj rahli opomin in odslej ni nosil več umazanega.

O sv. Hilarijonu se pripoveduje, da ni nikdar premenil ali opral svojega oblačila, češ, kdo bode iskal čistosti v rasovniku;

tudi, da ni nikdar umil ali mazilil svojega telesa. Podobno skoro je delal pokojni g. Lesjak, češ, kdo bo skrbel za ta kup mesa in kostij!

Imel sem kopalnico na Krki ter se šel kopat, ako je bilo vreme ugodno. Silil sem mnogokrat tudi župnika, naj gre v vodo — bilo je zastonj. »Trideset let«, reče, »se nisem kopal, pa se tudi sedaj ne bodem.« Živel je pa vendar potem gospod še štirinajst let.

Bil je gospod Lesjak sicer zmeren v jedi in pijači, vendar po mojih mislih tudi to ni bilo vse popolnoma pravo. Kave ni maral, mleka tudi ne; radi tega mu je bil zajutrek nekoliko vina in kos močno zapečenega kruha. Mnogi so trdili, da to ni zdravo, tudi jaz mislim tako, zlasti še, če pomislimo, da se je gospod župnik sploh jako malo gibal. Presedel je dopoldanske ure v izpovednici (kjer ni hotel poznati nobenih potreb) ali pa čitajoč pri mizi. Pri možu, ki ima telesno težko delo, bila bi morebiti taka hrana zdrava, a njemu je bila h krati z omenjenimi napakami, s trpljenjem v izpovednici, ko je veliki mož cele ure sključen prezebal, gotovo vzrok, da mu je jela noga slabeti. Težko je hodil, slednjič onemogel tako, da ni mogel več iz župnijske hiše.

Maševal in pridigoval je menda več nego poldrugo leto le še v domači kapeli, naposled tudi tega ni mogel več: noge niso hotele več nositi njegovega telesa. O božiču l. 1886. je maševal zadnjič. Poldrugo leto odslej mu je bila domača sobica — ves svet. Na palico se opiraje je še počasno lazil od mize k postelji in nazaj v vedni nevarnosti, da pade. To se je tudi res zgodilo nekolikokrat.

Zgodila se mu je taka nesreča n. pr. v mesecu septembru l. 1888., ko sem bil ravno v Kostanjevici. Pal je ter se zgrabil za kanapé pri mizi. Klical je pol ure zastonj. Slednjič ga najde sestra tresočega se po vsem životu, v strahu in bolečinah, kar višnjevoga. Z g. kapelanom sva se mučila, da je vse teklo z naju, a nisva ga mogla vzdigniti; slednjič zapaziva, da se mož nevedé drži sedeža, obeh pa nisva mogla nesti, in potem ga spraviva v posteljo. Od tega časa menda ni šel nikamor več od postelje, pri mizici ob postelji je čital od jutra do večera prav do zadnjih dnij, tu je opravljal svoje molitve, tu užival največje veselje, ako ga je kdo obiskal in pokramljal z njim prijazno besedo.

Žalostno življenje, kaj ne? Kdo bi se ga ne bil naveličal? A pokojni gospod župnik je bil popolnoma zadovoljen, da, celó vesel. Če si ga poprašal, kako mu je, bil je odgovor: »E, kaj vprašate! Dolga bolezen — gotova smrt. Nikomur ne odide, vsakdo mora okusiti grenko jabelko.«

Moči so polagoma pojemale; zadnji petek pred kresom l. 1888. je prejel svete zakramente za umirajoče. Odslej tudi ni bil več tako bistrega uma, kakor poprej; trdil je zadnji teden vedno, da bode drugi dan kres — njegov god, kakor bi bil slutil, da se ta dan preseli iz solzne doline. Trdil je tako stanovitno, da se ni pomiril prej, kakor da mu je njegov kapelan prav pri-srčno voščil srečo. Zadnji dan pred smrtjo mu je bilo jako hudo, a bolnik tega ni kazal. Slonel je s komolcem na trdi mizi zraven postelje. Domači g. kapelan opomni, naj bi del blazino na mizo, da bi lože slonel. »Naj tudi kosti nekaj trpé,« odgovori potrpežljivo g. Lesjak. Ob štirih zjutraj krésno nedeljo — svojega godú dan — je v pravem pomenu besede sladko zaspal v Gospodu.

Leskovski dekan, gospod dr. Jurij Šterbenc, je izročil črni zemlji njegovo truplo v spremstvu sedemnajstih drugih duhovnikov, po milem mrtvaškem govoru. Kostanjevičani pa so pokazali s prelepim sprevodom, kako so ljubili svojega g. župnika. Naj bi vsikdar tudi zvesto izpolnjevali nauke, katere jim je dajal trintrideset let z besedo in vzgledom!

Dodam le še nekaj o njegovi oporoki. Znano je, da ima naš preprosti narod, pa kaj pravim preprosti narod, tudi omikani stanovi imajo napačno misel, da je duhovnik sploh bogat. Kolikokrat čujemo to! Od kod ta misel, je pač težko uganiti.¹⁾ Prihodke ima duhovnik manjše, nego drugi stanovi, tako n. pr. ima vsak sodnijski sluga, vsak orožnik večjo letno plačo, nego je določena kapelanu sedanja »vzvišana« državna plača. Stroškov nima nič manjših, pač pa mnoge, katerih ne poznajo drugi stanovi. Res, neumevno je, kako bi mogel biti bogat. Saj ima kopico ubogih, ki skrbé, da se mu mošnjiček preveč ne zadrigne. Vendar mora

¹⁾ Ne motimo se, ako sodimo tako-le: Naši preprosti ljudje vedó, da duhovnik daje bodisi ubožcem, bodisi svojcem. Vidijo tudi, da pošteno plača, kar kupi. »No«, mislijo si ljudje, »ako duhovnik toliko dá, koliko mora še le shranjenega imeti, kdo vé, kje!« Tako mislijo, kakor bi tudi sami ravnali. Tudi imajo navadno ljudje o dohodkih duhovnikov »velike« pojme. — Uredn.

biti zlasti bogat — po mnenju svetá — duhovnik, ako je star in preprost v svojem življenju.

Tudi Kostanjevičani so govorili, da ima g. Lesjak tisočakov dvajset, ali morda celó toliko, kolikor let je bil med njimi. Pač niso pomislili, da je imel pri njih letne plače samo — pol tisočaka, dobrih petsto goldinarjev.

Tudi smo že poprej čuli, da je bil jako radodaren; posebno skrivaj. Imetja torej ni mogel zapustiti — in ga tudi res ni zapustil. A še z malim, kar je bilo, hotel je dobrote deliti.

Za zvonove so mu bili Kostanjevičani dolžni še nekako tisoč goldinarjev: zapustil jih je cerkvi, ako se sploh kdaj dobé; svojo knjižnico je odločil Marijanišču v Ljubljani, dal je nekaj za svete maše, drugo malo imovino in pa — dolgove zaradi svoje prevelike potrpežljivosti svoji sestri. Tako je dobila ta po odbitih stroških nekaj malega čez tisoč goldinarjev za tridesetletno službo. Povsodi bi si bila več zaslužila. S tem bi ubožica gotovo ne mogla živeti, ako bi ne imela od doma nekaj svojega imetja.

Izročam te vrstice vrlim »Drobtinicom« z namenom, naj bode rajni župnik vzgled duhovnikom in neduhovnikom — zlasti Dolenjcem, med katerimi se je porodil, med katerimi je tudi deloval vsega skupaj skoro štirideset let. Omenil sem tudi nekatere njegove male slabosti z istim namenom. Jaz sem namreč prepričan, da smo dolžni govoriti resnico in ne risati samo solnčne strani. Sama hvala in golo povzdigovanje ne pouči nikogar, kako naj se bori s slabostmi, da pride čim dalje bliže popolnosti. — Blagi pokojnik pa naj uživa sadove svojega zaslužnega delovanja!

Lovrenec Lavtizar,

apostolski misijonar med Indijani v severni Ameriki.

(Spisal p. Fl. Hrovat.)

Ko sem nabiral pred leti gradivo za življenje misijonarja Fr. Pirca in lansko leto za p. Otona Skolo, ki sem ga priobčil v »Cvetju«, našel sem tudi marsikateri list iz peresa L. Lavtizarja. Jel sem se bolj zanimati. Res sem nabral toliko gradiva, da sem mogel sestaviti kratek pregled njegovega misijonskega delovanja po njegovih lastnih poročilih. Marsikatero črtico iz njegovega prejšnjega življenja mi je povedal tudi preč. gosp. kanonik Vovk. V porabo mi je izročil tudi nekaj listov, katere je rajni misijonar pisal njemu in gosp. S. Wilfanu, ki je bil takrat župnik v Kranjski Gori. Po vseh listih veje neka izredna ljubeznivost, ponižnost in pobožnost. Potemtakem se ni čuditi, da je bil ponižni Lovrenec toliko priljubljen svojim prijateljem, pa tudi drugim imenitnim gospodom, kakor bomo videli.

I.

Če se pelješ mimo Kranjske Gore, vidiš na desno visok, strm holmec s prijazno, majhno vasico, »Srednji Vrh« zvano. Neki šaljivec je prebivalcem te vasi celó rekel, da tukaj še repe ne smejo sejati. Vaščanje ga debelo gledajo. Le-ta pa jim reče: »Le Boga zahvalite, da morete sejati seme; repa bi se vam vsa strkljala v dolino.«

V tej vasici je tekla zibelka našemu misijonarju. Zagledal je luč sveta dné 11. decembra l. 1820. Ko je Lovrenček toliko dorastel, da je bil za sv. birmo, peljali so ga k sv. birmi v Ljubljano. Ko so pozno prišli v mesto, spal je deček tako sladko na vozu, da ga boter, čast. g. Železnik, oskrbnik na Gradu, ni mogel prebuditi. Kaj je hotel? Vzel ga je v naročje in nesel v gostilno.

Ker je kazal vedno bistrega duha, dali so stariši na prigrvarjanje dobrotnikov Lovrenčka v šolo. Dovršivši takratne latinske in modroslovske šole, stopil je na jesen l. 1842. v ljubljansko bogoslovje. Ker je bil vedno med prvimi, bil je že po tretjem letu dné 3. avgusta l. 1845. posvečen v mašnika.

Bil je pravi ljubljenec svojih tovarišev, posebno zaradi svoje ponižnosti, krotkosti in ljubeznivosti. Zato so se njegovi součenci tudi radi z njim šalili, in mu, kakor pravimo, radi kaj »ponagajali«, češ, da bi ga ujezili. Njegova tovariša g. Štupar in gospod Žirovnik, s katerima je v jedni sobi skupaj bival, izmečeta mu nekega dné vse njegove stvari iz omare iz radovednosti, češ, kaj poreče krotki Lovrenec, in ali se mu bode zmračilo čelo. Ko stopi in vidi svoje reči po tleh, obrne se proti tovarišema in jima reče smeje: »Nikar vendar ne bodita tako neumna!« To je bila vsa njegova jeza.

Ko je dovršil l. 1846. bogoslovske šole, poslali so ga škof za kapelana na Trebeljno, kjer je pobožni Lovrenec marljivo delal v vinogradu Gospodovem do l. 1851. Ostal je goreči kapelan Trebeljčanom mnogo let v blagem spominu. Ko je bil že v Ameriki, spominjali so se ga še zmerom. S Trebeljnega je bil premeščen na Dobrovo. Tukaj je ostal do l. 1854., kjer je nekaj časa opravljal tudi službo učitelja. Z Dobrove je pisal dné 23. septembra svojemu prijatelju g. J. Vovku. Naj posnamem iz tega lista nekaj vrstic, ki kažejo njegovo pobožno srce. »Čas res hitro teče«, piše, »že je dve leti preteklo, kar sem na Dobrovi. Oj, v koliko rečeh bode treba že samó od teh dveh let odgovor dati! Ko bi Bog ne bil neskončno usmiljen, pač bi ne mogel upanja imeti, da pridem v nebesa k svetnikom, katerih življenje se je na svetu svetilo v najlepših čednostih in dobrih delih. Sramota in velika žalost me spreletujeta, kadar premišljujem te častitljive vzglede in pa svojo veliko pomanjkljivost. Nunc propria experientia edoctus sum, quam durum et difficile sit homini, qui non a teneris annis comitante gratia divina vitae vere christianae studet, serioribus annis perfectius Deo servire.¹⁾ Ni le izgubljen tisti čas, ki ga nisi obrnil v božjo čast, temveč tudi dušne moči oslabé; tudi Bog daje takim manj milosti, kakor pa onim, ki so vse življenje lepo njemu služili. So sicer nekatere izjeme, postavim sv. Avguštin, pa le redke. Morebiti mi bodeš odgovoril: »Kaj misliš svetnik biti?« To kaže duhovno prevzetnost. Vem, da se ne smem predrzniti biti takih mislij, da bi postal enak

¹⁾ T. j.: »Sedaj me uči lastna izkušnja, kako trdo in težko je človeku, ki se ne trudi od mladih let s pomočjo milosti božje za res krščansko življenje, služiti še-le v poznejših letih Bogu z večjo popolnostjo.«

kateremu svetniku; toda vendar moram želeti, da bi tako živel, kakor nas uči sv. evangelij, ker potem bodemo sojeni.

Ne zameri, da Ti s takimi prav malo mikavnimi rečmi delam težavo. Dobro je otožnemu srcu, če more dobremu, zvestemu in molčečemu prijatelju kaj potožiti . . .

Kako si neki zvedel, da bom šel v Afriko?! Jaz revež — v Afriko! Še tukaj tako malo premorem, bodem pa tako častljivo in tudi težavno delo prevzel? Srečen pač res, kdor je od Boga v misijon poklican! Kar se mene tiče, resnično je samo to, da so mi Jeran in še nekateri drugi prijatelji v Ljubljani rekli, naj grem tudi v Afriko. Jaz pa nisem mogel reči drugega, kakor: Nisem za to! Bog daj srečo vsem misijonarjem, molimo za nje . . . Sedaj sem od šole odstavljen, dali so nam prav vrlega učitelja And. Praprotnika itd.◀

Kakor kaže ta list, ni še mislil Lavtizar o tem času na to, kar je storil nekaj mesecev pozneje.

Po štiriindvajsetletnem trudapolnem delovanju med Indijani v severni Ameriki pride ondaj Fr. Baraga, škof Amizonijanski in apostolski namestnik na Michiganskem, zopet v svojo domovino iskat novih misijonarjev, ker je »žetev velika, ali delavcev malo.« V svoji obširni škofiji je imel le deset mašnikov.

Za božjo čast in zveličanje duš ves vneti Lovrenec se sedaj odloči za težko žrtev. Sklene dati slovo prijateljem, znancem in domovini, da bi iskal duš za Jezusov hlev med divjaki — Indijani. Dne 19. maja l. 1854. že piše svojemu prijatelju A. Zamejcu, uredniku »Zgodnje Danice«, med drugim o svojem potovanju iz Pariza tako:

»Na Dunaj sem prišel 10. maja po železnici. Ko sem drugi dan opravil vse potrebne reči, priporočim se še Bogu in Materi Božji, in odrinem zvečer proti Moravski in Češki. Po tej železnici prideš najhitreje v Pariz. Skozi Moravsko sem se vozil po noči, zato nisem mogel videti ne dežele, ne mest. Po dnevu sem pa ogledoval lepe tuje kraje, kolikor se more iz voza. Češka dežela je tod, koder sem se vozil, videti lepa in rodovitna. Ni prav ravna, pa tudi velikih hribov ni. Proti deseti uri sem bil v Pragi, glavnem mestu Češke.

V tem mestu sta dva, tudi na Kranjskem znana in češčena svetnika pretrpela smrt za Jezusa. Sv. Vaclav, ki je imel posebno

veliko ljubezen do Jezusa v sv. Rešnjem Telesu, pripravljaj je sam iz grozdja vino za sv. mašo, sam je pekel tudi hostije. Obiskoval je pogostokrat tudi v hudem mrazu cerkve. Če so bile zaprte, molil je pred vrati sv. Rešnje Telo. Zavoljo te gorečnosti mu je dal Jezus tudi krono mučeništva. To je gotovo največje plačilo, ki ga more dati Bog svojim ljubljencem.

Drugi mučenik in varih Češke je sv. Janez Nep., ki je bil goreč pridigar in izpovednik v Pragi. Tega je, kakor je vsem znano, velel vreči hudobni kralj Vaclav v reko Veltavo, ki teče skozi mesto. Njemu na čast je postavljen posebno lep oltar v stolni cerkvi. Tudi njegov jezik, ki ni strohnel, hrani se ondi.

Iz Češkega smo prišli na Saksonsko. To je pač lepa dežela, posebno okrog velikega Draždanskega mesta. Polje je vse ravno, lepo obdelano. Iz vsega se vidi, da ljudje tukaj lahko živé. Tukaj sem videl tudi prvič v svojem življenju mline, katere goni veter; veliko jih je po polju, mesto koles imajo štiri zelo velike in široke lesene lopate, katere suče veter, kakor sicer voda kolesa.

Ko sem z veseljem ogledoval lepe ravnine in zala polja, pogrešalo je moje oko nekaj drugega, kar dobrega kristijana posebno po Kranjskem tolikanj razveseljuje. Tu po Saksonskem ni videti, pa še tudi po nekaterih drugih nemških deželah, ne križev ali znamenj ob potih, ne toliko cerkev. Čutil sem že iz tega, da se vozim po nekatoški ali luteranski deželi. O koliko srečnejši ste vi, Slovenci! Če imate tudi semtertje bolj nerodovitna polja, pa imate lepe cerkve, ne samo po mestih in vaseh, ampak celó po visokih hribih so jih vaši pobožni predniki postavili, kamor tudi vas dostikrat žene pobožnost, da opravljate svoje molitve Bogu na čast.

O kaj stori napuh! Po napuhu nekega človeka, Martina Lutra, je izgubila ta dežela pravo vero; mesto nje se je razširilo krivoverstvo ne le po tej, ampak tudi po drugih deželah. Potem opisuje daljno vožnjo do Pariza. »Pariz — piše — je glavno mesto Francoske, še večje kakor Dunaj, in ima več prebivalcev kakor Kranjsko. Mesto je katoliško, kakor vsa dežela. Ima veliko cerkev in samostanov in drugih pobožnih naprav. Izmed veliko cerkvâ so najimenitnejše: cerkev Matere Božje (Nôtre-Dame), cerkev sv. Sulpicija, cerkev sv. Genovefe. Cerkev sv. Genovefe je jako veličastna. Stoji na lepem prostoru. V sredi ima veliko

kupolo, na obeh straneh dve veliki kapeli. To veličastno cerkev so tisti puntarji, ki so pred šestdesetimi leti kralja Ludovika umorili, onečastili in izpremenili v posvetno poslopje, v katerem so podobe takih mož, katere so hoteli posebno častiti. To kaže že napis nad vrati: »Aux hommes grands la patrie reconnaissante«, po naše: »Velikim možem hvaležna domovina«.

Med temi ‚velikimi‘ možmi so pa tudi: Voltaire, Rousseau, Robespierre itd. Še nam, ki smo bili tako daleč od Francoske, zdelo se je milo, ko smo brali, da je to poslopje, »Pantheon« zvano, bilo nekdej cerkev sv. Genovefe . . .

Pred cerkvijo sv. Sulpicija je vodnjak z velikim stebrom. Okrog so štiri kamenitni kipi v spomin štirih škofov, ki so v začetku preteklega stoletja sloveli z učenostjo. Znani so vsemu katoliškemu svetu: Fenelon, Bossuet, Flechier, Massillon. Prav veselil sem se, da niso pozabili tudi pobožnih in učenih škofov.

Tudi cerkev sv. Magdalene je kaj lepa. Najbolj me je spominjala Salomonovega tempeljna v Jeruzalemu, dasiravno bi se z njim ne mogla meriti. V njo greš po stopnicah. Pred vrati in ob straneh je veliko visokih stebrov. Vrata so iz železa. V nje so prav lepo vdelane dogodbe iz sv. pisma, predstavljajoč deset božjih zapovedij. Ima lepe oltarje. Stene in strop so skoro popolnoma preprežene z lepim lesom, ki je drago pozlačen. Le semtertje se vidi kamenje. Ob stenah nima cerkev oken, samo od vrha prihaja svetloba. Kip sv. Magdalene v velikem oltarju in kerubini so iz marmelja.

Najrajši pa bodo še Kranjci kaj slišali o cerkvi »Marije Zmagovalke« (Nötre-Dame des Victoires). Tudi sam sem najbolj želel obiskati to cerkev, ki je v osemnajstih letih sem dosegla toliko imenitnost. Pobožni udje bratovščine Marijinega srca še vedó, da se je začela ta bratovščina v tej cerkvi. Oj, s kakim hrepenenjem in veseljem sem stopil v to častitljivo cerkev! Ima sedem oltarjev. V velikem oltarju je podoba Matere Božje »Zmagovalke«. Ona je zmagala vse sovražnike in tudi svojim častilcem sprosi zmago zoper vse nasprotnike zveličanja. Oltar Marijinega srca ali bratovščine je pa na desni, prvi od velikega oltarja. Podoba Marije z Jezusom v naročju je izrezana iz kamna. Kroni na glavi sta iz čistega zlata. Darovali so ju sv. oče papež Pij IX. v zahvalo, da so bili uporniki premagani. Ravno francoski vojaki

so Rim zopet dobili v papeževo oblast. Sv. oče spoznajo, da se je na prošnjo bratov in sester bratovščine Marijinega srca izpreobrnilo toliko grešnikov, in da je po Marijini prošnji sveta cerkev tako hitro zadobila mir. Pred oltarjem je sedem svetilnic in šest léstencev. Tukaj sem priporočal Materi Božji sebe, pa tudi ljube Kranjce, posebno še brate in sestre Marijinega neomadeževanega srca.

Seveda je v tako velikem mestu veliko slabih, malovrednih kristijanov. Zgodovina nam pripoveduje veliko žalostnih rečij, ki so se godile v Parizu. Vendar pa moram reči, da me je razveselilo, kar sem videl te dni le povrhoma. Cerkve so neizrečeno lepe, druga lepša od druge. Vse so lepo snažne in ozaljšane; mašne posode in obleka lepe in snažne. Cerkveni služabniki in strežaji so lepega vedenja. Vsak dan je bilo po vseh cerkvah, v katerih sem bil, veliko ljudij pri sv. obhajilu, seveda samo gosposkih. Posli in delavci gredó menda zjutraj zgodaj, ker pozneje ne utegnejo. Ker toliko ljudij pristopa k sv. obhajilu, zato je po nekaterih cerkvah sv. Rešnje Telo v dveh ali treh oltarjih hranjeno. O kako veselje je občutilo moje srce, ko sem videl med drugimi tudi v svili oblečene gospe in gospodične, pa tudi gospe pobožno k mizi Gospodovi pristopiti!

Primerilo se je, da sem v cerkvi sv. Magdalene videl poroke štirih parov. Ob enajsti uri sta prišla dva para; bila sta vsak posebej in vsak pri drugem oltarju poročena. Po poroki sta bili sv. maši. Proti dvanajsti uri prideta dva druga para.

Eden ženin in nevesta sta morala biti posebno visokega stanú, ker sta šla s pričami vred pred veliki oltar, kjer so vsi sedeli na lepih stolih. Drugi so bili poročeni pri stranskih oltarjih in so stali zunaj omrežja. Po vsaki poroki je bila sv. maša in pri sv. maši blagoslov za novoporočence. Ti ženini in neveste so kazali, da imajo vero in spoznajo, da potrebujejo božjega blagoslova, katerega jim deli Bog po svoji cerkvi, kdor hoče v resnici srečen biti v zakonu. Tukaj ni bilo smeha in govorjenja ali zijalastih gledalcev, kakor se žalibog ob takih priložnostih vidi po naših mestih. Ljudij je bilo veliko v cerkvi, pa so molili ali vsaj ne motili z govorjenjem in smehom drugih.

Med temi porokami prinesó tudi mrliča v cerkev. Ravno prav, mislim si, bodem vsaj videl, kako opravljajo molitve. Prišli

so trije duhovniki iz zakristije: tiho so odmolili kratke molitve, potem je bila črna maša. Ko so potem duhovniki še odmolili molitve, nesli so mrliča iz cerkve na voz ali prav za prav v kočijo, ki je nalašč zato napravljena; duhovnikov ga ni nihče spremil.

Ko bi hotel še kaj o Parizu pisati, vedel bi veliko povedati, kar sem v tem kratkem času in mimogredé videl. Pa saj vsakdo lahko vé, da ima tako mesto dragocene reči, velikanska poslopja, zale vrte in sprehajališča, lepe trge itd. Posebno lepo je cesarsko poslopje, »Tuileries« zvano. Veliko sem premišljeval, ogledujoč to velikansko palačo. Spominjala me je veselih, pa tudi žalostnih dogodb. Naj omenim le nekaj. Iz te palače so pred enoinšestdesetimi leti peljali grozoviti uporniki na morišče pobožnega kralja Ludovika XVI. in njegovo dobro ženo, hčer avstrijske cesarice Marije Terezije. Leta 1830. je moral s svojimi bežati iz nje kralj Karol X., in leta 1848. kralj Ludovik Filip, ki sta umrla na tujem. Tudi cesar Napoleon, katerega je bil Bog nekaj časa povzdignil do velike oblasti v strahovanje evropejskih vladarjev in ljudstev, bival je v največjem blišču v tej palači, če ni bil na vojski. Zadnja leta pa je moral daleč, daleč na samotnem otoku preživeti in umreti. O posvetna čast in imenitnost, o bogastvo in mogočnost, oj kako minljive in zapeljive reči ste! »Svet preide in njegovo poželenje, kdor pa stori voljo božjo, ostane vekomaj,« govori sv. Janez.

Moj prečastiti škof stanujejo še sedaj v Parizu v duhovski hiši, v kateri se tisti duhovniki ali tudi mladeniči, ki imajo še-le mašniki postati, pripravljajo in učé za misijone v Aziji, namreč v Kini, Kočinčini, Indiji itd. Tukaj je cerkev in še dve kapelici. Škof in jaz sva maševala v kapelici. Tukaj je tudi dvorana, v kateri so hranjeni ostanki mučenikov, ki so se izučili v tej hiši za misijon in v Aziji prelili kri za vero. Vse to sem si natanko ogledal; eden izmed mladih duhovnikov mi je vse razlagal, pa je tudi nekoliko pri vsaki reči zapisanega. Tu so od nekaterih mučenikov kosti, od drugih oblačila, verige, v katere so bili vkle-neni, križci itd. Več rečij je tudi od Bonarda in Šeslerja, ki sta se učila tudi v tej hiši, in še-le pred tremi leti prestala smrt za Jezusa. Bonardovi stariši še živé. Pač morajo biti veseli, da imajo mučenika v nebesih. Tu je hranjeno tudi neko pisanje sv. Frančiška Saleškega, katero je s svojo lastno roko pisal. Neizrečeno

sem bil vesel, ko sem to videl. Kar sem videl na tem kraju, ostalo mi bo globoko v spominu.«

Drugi dan se je misijonar odpeljal iz Pariza v Antwerpen in od tod v Ameriko. Dne 26. julija je pisal iz New-Yorka (Njujorka) o svojem potovanju tako: »Na večer dne 20. maja smo odrinili po železnici iz Pariza. Drugo jutro okoli osme ure smo bili že v Bruselju (Brüssel), glavnem mestu Belgije. Belgija je lepa, in kar še veliko več velja: katoliška dežela. V mestu se nismo utegnili dolgo muditi, ker smo se precej odpeljali v Antwerpen, kamor smo še pred poldnem prišli. Antwerpen je ob reki Šeldi; ima veliko pristanišče, kjer morejo tudi največje ladje ostajati. Tukaj smo morali čakati ladije, ki nas popelje v Ameriko. Mesto je veliko in bogato. Prebivalci so večinoma katoličani. V mestu je veliko lepih cerkvâ, tudi več samostanov. Velika gotiška cerkev Matere Božje je silno lepa in veličastna. Zvonik je prav visok. Nekdaj je bila škofijska cerkev. Sedaj ni škofa v mestu, ampak v bližnjem mestu Mechelnu. Lepo je po mestu videti mnogo lepih velikih kipov Marije Device, skoro na vsakem voglu poleg je svetilnica, ki gori po noči. Tudi podobe križanega Jezusa so prav pogosto po mestu. To je pač veselo za katoliškega kristijana.

Škof so se odpeljali z enim duhovnikom dne 24. maja na parobrodu v New-York, kjer so imeli še mnogo opravil, nam pa so preskrbeli prostor na jadrnici, ki je že več časa čakala blaga in popotnikov.

Še-le 31. maja smo stopili na ladijo. Tega dne ne pozabim nikdar, ker sem morebiti zadnjikrat v Evropi stal na suhem. Ta dan smo prišli samo iz zavetišča v reko, kjer smo stali še drugi dan. Še-le tretji dan smo jo odrinili in šli urno do mesteca Vliessingen-a. Tukaj je ladija ostala vso noč; zadnjikrat so mornarji mačka na dno vrgli. Odslej smo se peljali po dnevu in po noči. Ladija, na kateri smo se peljali, bila je ameriška, velika in močna. Poveljnik ladije je bil tudi Amerikanec, prijazen mož; slišal sem, da je katoličan.

Vožnja na jadrnici je dolgočasna, nevarna in težavna. Ravna se po vetru. Če veje pravi veter, gre urno in mirno; če pa ni vetra, se ziblje in ziblje, pa nikamor ne pride.

Bilo nas je na ladiji še čez dvesto ljudij. Bili so večinoma Nemci, ki so šli v Ameriko iskat novega bivališča.

Dné 14. julija smo srečno prišli v luko blizu New-Yorka in drugi dan stopili na suho.◀

II.

Po prihodu v škofijo je ostal Lavtižar pet tednov v Sautu. Ta kraj si je bil škof Baraga odločil za škofijski sedež. Tukaj se je marljivo učil angleškega jezika. Od tod so ga poslali škof v La Croix (Lakroa, Sv. Križ) k g. Mraku, da se priučí indijanskega jezika, predno prične misijonariti med Indijani.

V listu iz La Croix dné 6. septembra l. 1855. opisuje med drugim svoje misijonske postaje tako: »V severni Ameriki je pet jako velikih jezer, ki so vsa med seboj sklenena. V Michiganu (Mičigen) so tri: Michigansko, Huronsko in Gorenje jezero. Med Michiganskim in Huronskim jezerom je Spodnji Michigan, med Michiganskim in Gornjim jezerom Gornji Michigan. Okoli Detroit (Detroà) je zemlja rodovitna in lepo obdelana. Posebno onstran vode v Kanadi so lepi vrtovi, polni sadnega drevja. Podnebje je skoro zeló tako, kakor na Kranjskem, po letu še bolj vroče. Proti severu od Detroit se pa kmalu začinja pusta dežela. V Zgornjem Michiganu, kakor tudi v zgornjem delu Zdoljnega Michiganu so še neizmerni gozdi. Le ob jezerih so semtertje vasi ali posamezne bajtice ribičev.

Tukaj je naša škofija. Ko so bili Fr. Baraga posvečeni za škofa, bilo je šest mašnikov v tem kraju, sedaj jih je že štirinajst. Bivalci so Indijani, novo izpreobrnjeni in malikovalci, Irci, Francozi in Nemci. Najznamenitejši kraj je Saut S. Marie, po indijansko »Baotig«. Po slovensko bi se reklo: »pri Devici Mariji na Slapih.« Voda ima namreč tukaj nekaj slapov, da ne morejo ladije plavati po njej. Do letos so morali blago prekladati na vozove in je četrť ure daleč voziti, na oni strani zopet na druge ladije nakladati. Sedaj so prekopali vodotok.

Že okoli leta 1640. so jezuiti iz Kanade oznanjevali tukaj sv. evangelij. Kanada je precej onstran vode. V četrťinki ure se pripelješ v čolnu tja. Kanada je sedaj v angleški oblasti, nekdanj je bila v francoski; zato se je tam veliko poprej razširila sv. vera,

kakor v Zedinjenih Državah. Posebno se imenujejo jezuiti Izak Žok, Karol Raymbout, Menard in Marquette, ki so v onem času krstili nekaj Indijanov po teh krajih. Oče Marquette je prišel celó v te kraje, kjer sedaj jaz bivam. Umrli je na kraju, kjer je sedaj vas »Krivo drevo«. V Sautu so bili okoli leta 1837. nekaj let g. Fr. Pirec, ki so postavili tudi sedanjo cerkev.

Drugi trg je Mackinac na otoku. Oče Oton Skola je bil nekaj časa tukaj duhovni pastir. Še drugi trg je pa daleč proti severu ob Zgornjem jezeru, Ontonagon; ustanovili so ga še-le Irci in Francózi. Lansko leto so blagoslovili škof tukaj novo cerkev. Morebiti bode ta trg sčasoma največji v vsi škofiji, ker se naseljuje vedno več ljudij zavoljo rude, ki jo tukaj kopljejo. Druge misijonske postaje so še: La Pointe, Fond du Lac, L'Anse, kjer so sami Indijani, katerim so škof prvi sveto vero oznanjevali. Tukaj so tudi najdalj časa bivali.

V Spodnjem Michiganu ob jezeru tega imena je Little Traverse. Vsa okolica se imenuje Arbre Croche — Krivo Drevo. To ime je tudi na Kranjskem znano. Tukaj je bil začetek indijanskih misijonov v tej škofiji. Prvi misijonar je bil Francoz De-Jean. V l. 1828. je začel oznanjevati sv. vero; kmalu jih je veliko krstil. Postavil je cerkev, šolo in hišo za duhovna. L. 1831. so prišli mesto njega Fr. Baraga, ki so zopet veliko Indijanov krstili, ne le tukaj, ampak tudi drugod po okolici. Za njimi je prišel g. Simon Saenderl, in za njim g. Fr. Pirec.

Do leta 1845. je bil v vsej, neizrečeno široki okolici le eden duhovnik. Tega leta je prišel J. Mrak, ki je oskrboval vas Cross-Village (Sv. Križ) in bližnje vasi. Ko je prišel g. Mrak, že ni bilo veliko paganov. Letošnjo pomlad je šel g. Mrak v Grande Traverse. Namesto g. Mraka sem nastopil jaz. Paganov je v mojem misijonu že prav malo, toda krivoverci nam hudo nasprotujejo. Indijanskih rodov je več, katerih jezik je popolnoma različen. V naši škofiji so Očipve ob Gorenjem jezeru in Otava ob Michiganskem jezeru. Njih narečja se prav malo ločita. Jezik teh Indijanov je lep, posebno za pesništvo . . .

Dné 28. junija so visokočastiti škof naše Indijane obiskali.

Zares moramo neskončno usmiljenega Boga hvaliti, da se je usmilil ubogih Indijanov in jim dodelil milost svete vere. Pred

tridesetimi leti so tukaj bivali divjaki v šotorih iz brezovega lubja in počenjali svoje malikovalske neumnosti, živeli v pijanosti, nečistosti in sovraštvu. Sedaj pa živé po vaseh čedno oblečeni, zmerno in mirno ter v cerkvah molijo pravega Boga. Solze veselja mi pridejo v oči, če to premišljujem ali govorim s kakim Indijanom, ki mi pripoveduje, kako je bilo nekdaj. Tukaj so še posebno mikavni zame listi sv. Pavla, v katerih opominja novokrščene, naj pomislijo, kaj so bili nekdaj, in kaj so po milosti Božji sedaj. Kakor se je že ob času sv. Pavla med lepo pšenico prikazala kmalu tudi ljulika, in kakor je moral svoje ljube vernike svariti pred krivimi preroki, tako je tudi tukaj. Zato je treba moliti, da bi Indijani, ki so tako hitro sprejeli sv. vero, ohranili jo stanovitno in delavno, da bi odpadenci se zopet vrnili in malikovalci se ne ustavljali božjemu vabljenju.*

Naj dostavim še nekaj vrstic iz lista, ki ga je pisal Lavtižar g. Janezu Volčiču, kapelanu v Semiču, dné 6. septembra l. 1855.

»Tukaj med Indijani je to tolažljivo zame« — piše med drugim — »da morem božjo službo skoro tako opravljati, kakor na Kranjskem, le luč pred sv. Rešnjim Telesom ne gori. Drugače je pa v krajih, kjer živé tudi protestantje. V Saut S. Marie je število katoličanov sicer večje, kakor protestantov, vendar duhovnik cerkvenih obredov ne more očitno opravljati. Zadnjo popotnico nese bolniku pod plaščem skrito, kaj milo se mi je to zdelo! Tukaj hodim pa obhajati očitno. Na praznik sv. Rešnjega Telesa je veličastna procesija, da še na Kranjskem nimajo vse fare take. Zapovedani prazniki v »Združenih Državah« so samo: božič, novo leto, sv. trije kralji, velika noč, vnebohod, binkošti, sv. Rešnje Telo, oznanjenje in vnebovzetje Marije in praznik vseh svetnikov.

Amerikanci se vsi po gosposko oblačijo, tudi kmetje. Lansko leto sem šel iz Detroit v neko vas maševat; začudil sem se, ko sem našel samo gospódo v cerkvi, možé v suknhah, žene in dekleta v klobukih, kakor gospé. Tudi Indijani se le malo ločijo od belih. So črnikastega in rjavkastega obličja, pa večinoma lepe postave. Vsi imajo črne lase, katerih ne strižejo; samo zadaj jih nekoliko prirezujejo. Sploh so mirnega vedenja, pa močno občutljivi. Z majhno rečjo jih moreš razveseliti, pa ravno tako tudi vžaliti. V moji vasi so najboljši Indijani vse škofije po

spričevanju preč. škofa in drugih. Bog daj, da bi mojemu vodstvu izročeni ne pešali.

Ravno danes sem poročil en par, ki mi je na veliko veselje. Ženin je glavar te vasi. Dosedaj je bil najslabši kristijan. Živel je več let z drugo ženo, pravo je zavrgel; vzela je drugega moža, seveda je od vere odpadla. Ta mož je bil najnevarnejši za to vás. Zahajal je k protestantom, tudi je govoril, da se bode dal od protestantovskega pastorja poročiti. Tudi je močno prigovarjal sosedom, naj bi vzeli protestantovskega učitelja. Hvala Bogu! sedaj je postal ves drugačen. Po letu je umrla njegova zavržena žena. Živela je daleč od tod. Tako je mogel vzeti drugo. Ni se poboljšal le na videz, ampak tudi v srcu. Ko je čez kakih deset let zopet prišel k izpovedi in molil očitno izpoved, jel je na glas jokati. Vse je natanko opravljal, kar sem mu rekel. Star je štiriinštirideset let, bil je med prvimi novokrščenimi. Kakor mladenič je kazal neizrečeno veselje do sv. vere; učil je druge in opominjal nejevernike, naj sprejmó sv. vero. Nesrečni zakon ga je bil pa popolnoma popačil. Stariši so ga bili prisilili, da se je poročil z ženo, do katere ni imel nagnenja in ljubezni, zato tudi ni mogel ž njo živeti. Bog mu daj stanovitnost!

Pred nekaj tedni sem imel enako veselje. Neka zaročenca sta že dolgo let skupaj živela, pa še nista bila cerkveno poročena. (V Ameriki so sicer taki zakoni veljavni.) Tudi sta zanemarjala krščanske dolžnosti. Nista hodila v cerkev, seveda še manj pa k izpovedi. Otroke sta vendar dajala krstiti in po krščansko vzgojevati. Po leti jima eden otrok umrje. Neki mož me prosi, naj bi ju šel opominjat, ker je sedaj lepa priložnost. Grem in ju opominjam zraven otroka, ki je ležal na mrtvaškem odru; pa vse je bilo zastonj. Sedaj je umrl njegov oče po tridnevni bolezni, še sv. zakramentov ni prejel, ker sem bil tisti čas pri drugih Indijanih daleč na nekem otoku. To ga je močno ganilo. Nekega večera zvem, da mislita odriniti na lov daleč proti jugu in čez zimo ondi ostati. Brž grem na njun dom; opominjam ju milo in ostro. Hvala Bogu! slušala sta me. Prišla sta v mojo stanico, da sem ju kratko podučil; šla sta k izpovedi in drugi dan k sveti maši, da sem ju cerkveno poročil. Potem mi mož prinese en dolar za sveto mašo, kar je med Indijani kaj posebnega.

Posebno se moram Bogu in priprošnji Marije Device zahvaliti, da sem se indijanskega jezika še precej urno naučil; ne sicer še popolnoma, pa vendar zadostuje za potrebo.*

V tem letu je zadela našega misijonarja velika žalost in izguba. Umrli mu je dragi oče, katerega je nad vse ljubil. Če tudi je bil daleč od doma, vendar mu je ta novica vzročila bridke solze. Tolažilo ga je le upanje, da se bodeta kdaj v nebesih zopet videla.

*Na Kranjskem je kaj imenitna novica za nekatere, — piše dné 25. julija l. 1856. iz Krivega Drevesa g. J. Vovku, — kadar je kak duhoven prestavljen; zate pa vendar ne bode zeló mikavno zvedeti, da sem prestavljen, pa ne daleč, le v bližnjo misijonsko postajo, samo osem ur daleč.

Preteklo jesen je prišel neki duhovnik, Janez Weikamp po imenu, iz mesta Chicago (Čikago) v Krivo Drevo. S seboj je pripeljal nekaj mladeničev in devic, ki so udje tretjega reda svetega Frančiška. Ta družba se je mislila naseliti v neki Indijanski vasi blizu Krivega Drevesa, kjer še ni cerkve. Hotela je postaviti dva samostana in cerkvico ter skrbeti za ondotne Indijane. Ti Indijani toliko bolj potrebujejo duhovne pomoči, ker že štiri leta tam protestantovski učitelj, in skozi dve leti tudi pridigar pogosto tje zahaja. Sedaj se je stvar predrugačila. Indijani pri sv. Križu, moji farani, so želeli imeti to družbo v svoji vasi. Nekateri možje so bili pripravljene dati družbi toliko zemljišča brezplačno, kolikor ga ima v oni vasi kupljenega. Seveda sem podpiral prizadevanje teh mož po vsi moči, ne sicer naravnost, ampak s tem, da sem hvalil njih dobri namen in jim rekel, da bode po moji misli velika sreča za vás in ves misijon, če se ta družba med nje naseli. G. Weikamp je po dolgem premišljevanju sklenil sprejeti ponudbo Indijanov, če škof privolijo. Tudi zemljišča ni vzel brezplačno, ker ni hotel storiti nobene zveze z Indijani. S svojo družbo bode delal na prid Indijanov, kolikor bode mogoče. Nihče mu ne bode mogel očitati ali godrnjati, da ni storil tega, kar je obetal, ko je zemljišče prevzel. Škof so v to privolili, in g. Weikamp se je tje preselil, jaz sem bil pa prestavljen v Krivo Drevo. Vendar je g. Weikamp tukaj pustil mladega duhovnika in enega klerika, ki v šoli uči, kuharico in učiteljico in še dve tretjerednici. Tudi sam večkrat sèm pride. Jaz nisem od svojih poprejšnjih faranov

popolnoma ločen Moral jih bodem nekaj časa obiskovati, da bodo izpoved opravljali, ker še nobeden teh duhovnikov ne zna indijanskega jezika. G. Weikamp je pripeljal dvoje orglje, ene za to cerkev; druge za Sv. Križ. Dve dekleti iz njegove družbe znata orgljati, tudi neki Indijan v tej vasi se je že nekaj naučil. — V tem misijonu je nekaj manj duš, kakor v poprejšnjem. Sicer pa ne morem reči, je-li moje delo tukaj ložje ali težje, mislim, da ni veliko razločka. Vendar toliko smem reči, da je več krščanske vneme med prebivalci pri Sv. Križu, kakor tukaj; tam so še sami Indijani, vsi katoličani, tukaj je pa že nekaj protestantov Amerikancev. Pravijo, da bodo tudi cerkev postavili; zemljišče so že kupili. Indijanov sem se že precej privadil, ni mi teže božjo službo opravljati in druge potrebne reči se z njimi pogovoriti, kakor mi je bilo doma. Ljubim jih bolj, kakor mislijo, in kakor morem pokazati. Posebno me veseli, kadar pomislim, kaj so bili pred tridesetimi leti, in kaj so sedaj.

Škof so mi sedaj podarili kelih, katerega so predlanskim prejeli od presvitlega cesarja na Dunaju. Posebno mi je drag, ker se pogosto spominjam z veseljem junaškega cesarja, ki tako krepko podpira katoliško cerkev. Bog ga ohrani veliko let!

V cerkvi je še neki spominek, ki vesela in zlahtna čutila v meni vzbuja, namreč ravno tista altarna podoba, ki je bila v Ljubljani v nekdanji šolski kapeli: »Jezus, dvanajst let star, med učenci«, če se je še spominjaš. O kolikokrat se ozrem nanjo in hitreje kakor blisek sem v svojih mislih v Ljubljani!

Večna hvala bodi neskončno usmiljenemu Bogu, da mi je dal milost, da morem od njega prejeti talent, katerega sem bil tako zanikrno zanemaril in zakopal, obračati ga sedaj v njegovo čast, ker sem se hitro naučil tujega jezika, in včasih malo pokoriti se za brezštevne grehe.*

Tudi naslednje leto je še ostal v Krivem Drevesu. Začetkom leta je med drugim pisal nekemu prijatelju: »Koliko žalosti imajo ravno sedaj o pustnem času goreči duhovniki po mestih! Tukaj pa plesov in šém še po imenu ne poznajo. Tudi v mojem celem misijonu ni ne gledališča, ne krčme; ni rudečih republikancev, ne morilcev in razbojnikov. Tukaj tudi ni več nevernikov, in ne preganjajo kristijanov. Nismo sicer v raju, ker ga nikjer več ni, odkar je nesrečna Eva prelomila božjo zapoved. Ne bodem pa

tukaj, če bi imel tudi najimunitnejše čednosti in najbolj gorečo vneto, česar pa — Bogu potožim — nimam, ne spoznovalec, še manj mučenik za sv. vero. Indijani so še med seboj sploh mirni, še manj bi nadlegovali duhovnika.

Lansko leto sem šel v indijansko hišo na nekem otoku, v kateri je petdeset do šestdeset-leten mož, še nevernik. Nisem šel, da bi ga izpreobračal; za to nisem imel prav nič upanja. Hotel sem le druge prebivalce nekoliko vzdramiti; bili so sicer že pred veliko leti krščeni, pa jih nikoli ni bilo v cerkev in k izpovedi. Bil je samo starec nevernik doma. Ležal je na plahti in pel. Precej sem spoznal, da je pijan. Hotel sem precej oditi, ker s pijancem se ni meniti. Začel je pa sam govoriti, zato ga nisem hotel žaliti in sem postal. Ščasoma je do jeze vskipel, dasitudi nisem besedice rekel, temveč sem le mirno poslušal. Zabavljati je jel prvič čez duhovnike in potem čez Amerikance; hvalil je pa Angleže. Znano je namreč, da so bili Angleži v prvi angleško-amerikanski vojski Indijane z darili in obljubami pripravili na svojo stran. Govoril je nekaj o strelitvi; kar vstane in gre nekaj iskat, jaz pa se umaknem. Morebiti bi mi bil v svoji razdraženosti res kaj storil.

Drugi dan pride ves pohleven k meni in me prosi odpuščanja. Reče mi: ‚Moj oče! bil sem včeraj pijan, nisem vedel, kaj sem govoril.‘ Tako ponižno se je držal, da sem bil do solz ganen. Kakó osramoti ta nevernik marsikaterega katoličana, ki ne v pijanosti, ampak nalašč in premišljeno sramoti in psuje duhovnike, ne prosi pa jih odpuščanja.*

Kakor smo videli iz teh listov, bile so te misijonske postaje precēj dobro preskrbljene z dušnimi pastirji. Zato je gnala želja našega gorečega misijonarja med divjake, kjer je upal, da bode več dobrega storil. Le pol leta je misijonaril še po teh krajih.

III.

Proti severozahodni strani od Michiganske države se razprostira obširna pokrajina Minnesota. Ta dežela ob Gorenjem Mississipi-ju, med dvainštirideseto in devetštirideseto stopinjo severne širjave, je jako lepa. Obsega 215,907 st. km. Tukaj je bilo za te dōbe še veliko divjakov rodu Očipve- in Siu-Indijanskega.

Vlada jo je kupila leta 1849. od Indijanov. Zemlja je skoro vsa lepa ravnina z malimi holmci vmes, ki se zlagoma znižujejo in izgublajo v ravan. Ima sočnate travnike in lepe gozde. Vsa zemlja je napolnjena z jezeri, prepasana z rekami in studenci. Obnebje je zmerno in zdravo. Ta pokrajina je jako ugodna za naselbine. Zato so se tudi kmalu naselili po teh krajih ljudje raznih narodnostij. Tudi Slovencev je mnogo tam. Za današnje dôbe cvetó najlepša sela in mesta po onih krajih, kjer je gospod Pirec snoval naselbine.

Sedmi cerkveni zbor v Baltimoru je l. 1849. spoznal veliko potrebo, da se za to prostorno deželo ustanovi lastna škofija s sedežem v Št. Pavlu. Apostolski sedež je pritrdil tej želji in l. 1850. imenoval za škofa preč. g. Jožefa Kretina, ki je umrl l. 1857. Njemu je sledil Francoz Palamorgues.

Goreči L. Lavtizar, ki je želel med divjaki orati ledino, ponudi se za pomočnika g. Fr. Pircu. Kdo je bil bolj vesel te ponudbe, nego triinsedemdesetletni starček, oče Fr. Pirec!

Slušajmo zopet našega misijonarja, kako živo opisuje svoje popotovanje v novo misijonsko postajo!

Dné 22. septembra je pisal »pri Rdečem Jezeru« g. kanoniku Volcu o svojem potovanju med drugim to:

»V nedeljo, 13. junija, sem se poslovil od svojih ljubih Indijanov. Zvečer sem bil še do polu dvanajste ure v izpovednici. Drugi dan sem še malo besedi povedal, in ob deseti uri od tam odrinil. Dva Indijana sta me peljala v čolnu v Mackinac. Pri dobrem vetru smo še pred nočjo prišli tje. Tukaj sem čakal parobroda. Drugi dan popoldne sem šel na parobrod, ki se je tako malo časa mudil, da sem imel komaj čas zapisati se, plačati in svoje reči nanj spraviti. V naglici sem pozabil v hiši ondotnega duhovnika svoj plašč, ki sem ga s Kranjskega s seboj prinesel. Če mi ga duhovnik ne bode mogel poslati, pogrešal ga bodem po zimi hudo, ker si ne bodem mogel omisliti drugega. Tako sem se tisti dan in vso noč in drugi dan do 6. ure popoldne vozil po Michiganskem jezeru. Na južnovzhodnih bregovih sem štiri leta med ljubimi Indijani obhajal božje skrivnosti in se v indijanskih čolnih mnogokrat vozil po njem. Mislim, da ga ne bodem nikoli več videl. Na parobrodu je bilo precej ljudij. Amerikanci so večinoma prijazni; z marsikaterim sem se po malem razgovarjal.

Najraji pa sem bil še sam v premišljevanju. Tu sem preudarjal sedanje in nekdanje čase . . . Prišedši v Milwaukee sem šel k škofu J. Henniju, ki so me prijazno sprejeli. Dne 17. sem hitro oddrdral po železnici proti reki Mississipi-ju. Železnica se vije po lepih travnikih in skozi gozde, pa tudi čez potoke in močvirja. Drugi dan okolu devete ure sem prišel v mesto Prairie du Chien ob Mississipi-ju. To mesto so bili škofje za sedež nove škofije izvolili, pa te škofije papež niso ustanovili in potrdili. — Mississipi je pač imenitna reka; koliko velikih mest, posebno St. Louis in New Orleans, je ob nje bregovih; koliko ljudij in blaga se v lepih parobrodih vedno prepeljuje! Nekako posebno čustvo me je obšlo, ko sem ga zagledal. Koliko duhovnikov se je že po njem vozilo od prvih misijonarjev do sedaj! Veliko ljudij je pa na njem izgubilo tudi že svoje življenje.

Brž smo se iz železnice spravili na prelepi parnik »Itasca« in hitro odrinili. Vožnja je bila kaj prijetna. Reka teče med zelenimi, v nekaterih krajih visokimi bregovi. Kar se tiče kraja, zdel se mi je močno tak, kakor ob Donavi, kjer sem se v dijaških letih vozil od Linca do Dunaja. Le ta razloček je: tam so prijetna mesta in vasi, lepe cerkve in samostani, kakor Mōlk in Klosterneuburg, lepa polja, in proti Dunaju prijetni vinogradi, in semtertje tudi razvaline kakega gradú; tukaj pa so nasproti le redke in čisto nove, pa vendar čedne vasi, ki bodo pa, bržkone, narastle v mesta. Neizmerni prostori pa še čakajo pridnih obdelovalcev in prebivalcev. Na parnikih požgó neizrečeno veliko drv, zato čakajo v mnogih krajih delavci, ki imajo na bregovih že nasekanih in suhih drv. Kadar jih hočejo na parobrod, kar čoln ž njimi k njemu privežejo in jih peljaje se vanj mečejo. Potem se s čolnom zopet vrnejo. Tako se prav nič časa ne zamudi. O da bi pač tudi mi vsi dragi čas dobro obračali in si nebesko veselje pridobili!

V soboto proti poldnevu smo prišli v Št. Pavel. Pač sem Boga zahvalil za srečno pot. Št. Pavel je glavno mesto države Minnesote. V tej državi je že veliko naseljencev. Med temi je menda večina katoličanov. Že to je lepo, da ima veliko mest in sel imena svetnikov. Tudi veliko Indijanov-nevernikov je še tukaj. O, da bi pač apostelj nejevernikov, ki je patron naše škofije, prosil za uboge Indijane, da bi jim zasvetila luč svete vere!

Administrator škofije, Avguštin Ravouse, je bil tudi indijanski misijonar pri Siu-Indijanih. Zaradi pomanjkanja duhovnikov so ga pred več leti poklicali škof v Št. Pavel. — Št. Pavel, kjer so se bili pred kakimi dvanajstimi leti ribiči naselili in selu dali ime, je sedaj že precej veliko mesto. Če bode, kakor je upati, doseglo toliko velikost, kolikor je odmenjene zemlje zanj, bode veličastno mesto. Škofijska cerkev je velika; ko bode dodelana, bode lepa. Še ena cerkev katoliška je tukaj, pa bode kmalu še druge treba.

Od Št. Pavla dalje se ne more po vodi voziti, ker je blizu skalovje v reki. Ker je bil ravno neki benediktinski brat od sv. Jožefa tam, ki se je vračal s praznim vozom, peljal sem se z njim pol pota.

Kakih osem angleških milj od Št. Pavla ob reki Mississipi-ju mesto Št. Anton, zaradi skalovja v reki tudi Falls of S. Antony imenovano, ker so namreč tu mali slapovi. To mesto je že tudi precej veliko. Razteza se ob reki, zato je dolgo pa ozko. Tu je katoliški duhoven, in nekatere nune učé v šoli. Semkaj do tega kraja je, kar je znano, edini izmed starih misijonarjev, oče Hennepin prišel v sedemnajstem stoletju, pa ni bil ustanovil misijona. Pač se moramo čuditi iskrenosti in ljubezni teh indijanskih aposteljnov, ki so v onih časih po tako divjih krajih s tolikimi težavami in takim trudom iskali zveličanja ubogih divjakov.

Onostran reke je novo selo Minneapolis, že tudi precēj veliko; prebivalci so večinoma protestantje. Tukaj je parobrod, ki more pomladi, dokler je velika voda, voziti do Sauh Rapids. Od tod gre pot dalje po neizmernih planjavah; semtertje je že kaka nova hiša, tudi kako malo selo. Sauh Rapids je na pol pota od Št. Pavla, do Krow-Winga. Tukaj je precēj velika — seveda nova — vas; nekoliko je tudi katoličanov, ki imajo leseno cerkev. Onostran reke precēj daleč so še druge vasi skoro samih nemških naseljencev, večinoma katoličanov, kakor Sv. Jožef, S. Cloud itd. V Sauh Rapidsu oskrbujejo sedaj benediktinci katoličane; poprej so g. Pirec oskrbovali misijon iz Krow-Winga.

V Sauh Rapids-u sem se poslovil od svojega voznika in čakal pošte pol drugi dan v hiši nekega katoliškega kovača, ki mi je dobro, pa zastonj postregel. V soboto zjutraj sem se vsedel na pošto in prišel zvečer ob šesti uri v Krow-Wing, kjer navadno stanujejo g. Pirec in od koder obiskujejo druga daljna sela.

Nekaj dnij sem čakal tukaj g. Pirca, ki so bili šli med Indijane ogledovat, kje bi se najlože ustanovila misijonska postaja. Ni mi treba omenjati, kako sem hrepenel poznati svojega ljubega rojaka, tako slavnega misijonarja.*

Izpolnila se je sedaj našemu gorečemu misijonarju goreča želja, oznanjevati divjakom Jezusov blažilni nauk. Odprto je bilo pred njim široko polje. Pa božja previdnost mu je odločila le malo časa; dal je življenje za svoje ovčice. Pač blažena in srečna smrt!

Slušajmo še njegovo prvo in zadnje poročilo o njegovem delovanju med divjaki. Dné 23. septembra je pisal iz misijonske postaje pri Rdečem Jezeru med drugim tako:

»Prvič sem še-le sedaj videl žalostni stan divjakov. Dosihdôb sem bival med katoliškimi Indijani, ki so na duši in telesu tako omikani, da ni prav posebnega razločka med njimi in drugimi omikanimi narodi. Ubogi divjaki si pa kar ne znajo pomagati. Imajo lepe prostore in dobro zemljo, pa je nečejo obdelovati. Kakó boli srce človeka, ko vidi zale in močne mladeniče in krepke može ves ljubi dan na pol nage polegati, ali pa v najhujši vročini težko plahto, ki jim je edina obleka, na sebi vlačiti, ki izstradani po hišah jedil prosijo; ko vidi žene v umazanih cunjah z izstradanimi in umazanimi otroki ves dan sedeti, ali v največji lakoti kaj prositi, ali kaj malega delati! Kar si pridobé z lovom in ribištvom, ne more jih dostojno živiti. Veliko jih je pa spridilo še nesrečno žganje. Vrh tega je še vedno sovraštvo med Očipve- in Siu-Indijani, ki so še bolj divji. Čudno bi se zdelo, da taki korenjaki na pol nagi rajši stradajo in po zimi še po vrhu zmrzujejo, kakor da bi se lotili pravega dela, dasitudi vidijo, kako stavijo naseljenci lepe hiše, obdelujejo polja, redé živino, da so oblečeni v čedno obleko in jedó pri dobri mizi. Toda človeško naravo je treba poznati, in sicer najbolj po dušnih močeh. Ubogi neverniki niso na umu razsvetljeni; podobni so nekako otroku. Ne čutijo nobenega pravega nagiba do dela, tudi ne vedó, kako bi prijeli za delo. Le krščanska omika more človeka povzdigniti na višjo stopinjo izobraženosti. Ali kaj je časno življenje, kaj je truplo: večnost, večnost! duša, uboga duša! Oj, to mora napolniti naše srce z usmiljenjem do ubogih nevernikov! Sedaj, ko vidim te siromake, obujajo se mi še bolj goreče želje,

da bi jim pomagal po svoji slabi moči. Prosil sem Boga, da bi me potrjeval v tem sklepu. Spominjam se katoliških Indijanov in si mislim: taki so bili pred tridesetimi leti še vsi Otava-Indijani! Bogu je mogoče izpreobrniti tudi te ubožce.

Gospod Pirec so sklenili, da poskusijo najpoprej nov misijon tam, kjer so Indijani najboljši in je največ upanja, da bodo sprejeli sv. vero, da bi potem njih vzgled vnel druge. Okoli Krow-Winga so z žgano pijačo in po malovrednih naseljencih skoro najbolj popačeni. Zato so izvolili daljni kraj, kjer je že nekaj katoličanov, in se Indijani že nekoliko pečajo s poljedelstvom. To se je zdelo od dveh strani modro; dela vajeni Indijani so že nekoliko izobraženi, torej bolj voljni za sv. vero; za misijonarje bode pa lažje, ker jim sedaj v časnih rečeh ne moreva nič pomagati.

Dné 3. avgusta sva šla na pot proti omenjenemu kraju, daleč proti severozahodu. Nekoliko sva hodila, nekoliko se v čolnih vozila in srečno sva prišla na odločni kraj dné 14. avgusta. Ta kraj je na bregu velikega jezera, ki je polno dobrih rib. Zemlja je dobra in rodovitna. Ako bi jo pridno obdelovali, rodila bi prav obilno. Pridelajo veliko turšice in podzemljic. Pomladi naredé veliko sladkorja iz soka sladkorjevca. Poleg tega lové ribe in streljajo divjačino. Jezero se zove po indijansko »Miskvagami sagaigan«, po angleško »Red Lake« — Rdeče Jezero.

Na dveh ravno nasprotnih stranéh je veliko Indijanov. Imajo precéj čedne kočé iz cedrovega ali pa brezovega lubja. Ženske znajo delati čedne storje, s katerimi si nekoliko zvišana tla pogrinjajo, sedé in ležé na njih na okrog ob stranéh. Sredi kočé je prazen prostor za ogenj, na vrhu pa lina, skozi katero se dim vên valí in svetloba dohaja v kočó. Po kočah so naju povsod prijazno in spodobno sprejeli in povsod prav prijazno z nama govoré. Nekateri so tudi izrazili željo, da bi naju poslušali in sprejeli sv. vero.

V nedeljo, na praznik vnebovzvetja Matere Božje, sva prvi-krat tukaj opravila daritev sv. maše, kjer še nikoli nobeden misijonar ni bil. O, da bi pač sprosil nebeška Kraljica od svojega Sina, da bi razsvetlila luč sv. vere te uboge Indijane, da bi se tudi oni z nami združili in Njega častili in molili! Tukaj je tudi čez dvajset odraslih katoličanov in nekaj otrók, ki so se pred

več leti sèm naselili, večinoma iz Lapointa, kjer so jih krstili g. Baraga; otroci pa so že tukaj rojeni. Skoro vsi so ohranili vero in tudi lepo živé. Bili so pa silno žalostni, ker niso imeli duhovna. Malokdaj jim je bilo mogoče iti k izpovedi, še teže pa k sv. obhajilu, ker jih nihče ni mogel učiti. Nekateri so posebno lepega vedenja. Sedem otrók do devetega leta in dve ženi sva že midva krstila. Devet odraslih je prejelo prvo sv. obhajilo, in trije drugi so pristopili k mizi Gospodovi, ki so bili že pred več časom pri svetem obhajilu. Nekateri se še-le pripravljajo za sveto obhajilo.

Ti katoličani niso pravi Indijani, ampak pol Indijani, t. j. eden njih starišev je bil Francoz, drugi Indijan. Je še nekaj pol Indijanov, ki še niso krščeni. Upam, da bodo sprejeli sv. vero. Kakih pet ali šest je pa protestantov, ki se bodo skoro gotovo združili z nami. Bili so namreč tukaj skoro petnajst let protestantovski učitelji in pridigarji, razdali so veliko daril Indijanom, glavarju naredili čedno hišico, orali s svojo živino Indijanom njive, naredili pilo (žago), ki je za ta kraj neprecenljiva reč, učili v šoli in ob nedeljah po svoji veri pridigovali. Lansko leto pa so jo popihali od tod. Jeli so se bati Indijanov, ki so jih že pisano gledali, češ, na našem zemljišču in iz naših gozdov se bogaté.

Koliko so jih pa ti možje k svoji veri izpreobrnil? Samo omenjene pol Indijane. Pa še te le zato, ker so si mislili, češ, boljša je tudi protestantovska vera, nego nobena. Indijana niso niti enega izpreobrnil, in naučili angleški brati in pisati samo enega, ki je pa še nevernik. Katoličanov ni pristopil niti eden k njih veri. Še-le malo čez leto je, odkar so odšli, pa že skoro ni sledú o njih hišah in žagi. Indijani so vse podrli in les za kurjavo porabili. Tako so tudi v več drugih krajih po večletni izkušnji popustili in pustili nevernike, kakoršne so našli.

Sedaj pa prideta sèm v imenu Gospodovem dva moža, eden iskren in mnogoizkušen misijonar Indijanov, ki ima v triinsedemdesetem letu svoje starosti še telesno krepkost in mladeniško srčnost, drugi pa brez pripravnosti, samo na božjo pomoč se opirajoč. Kdo vé, kakó se izide njiju početje? Samo on, ki je na sv. križu svojo kri pretil za zveličanje sveta, ki vlada človeška srca. Njemu naj bode izročeno z najglobokejšo ponižnostjo in udanostjo to delo in priporočeno njegoví presveti materi.

Škofija sedaj še nima škofa; škofov namestnik nama ni mogel obljubiti nobene podpore, ker ravno škofijsko cerkev izdeluje in ima še marsikatero druge potrebe. K sreči sem imel še svoj denar, ki so mi ga bili g. Volc poslali (325 gld.), in pa še nekaj, kar mi je ostalo na poprejšnjem misijonu. Pot požrè veliko denarja. Tudi sem si nakupil najpotrebnejših reči, kakor vina za svete maše, sveč itd. V Krow-Wing sem prinesel še osemdeset dolarjev. Gospod Pirec niso ravno nič imeli. Neizrekljivo sem bil vesel, da sem še toliko prihranil, da sva mogla iti v misijon. Treba je bilo nakupiti jedi, moke, mesa itd., ne toliko za naju, kakor za spremljevalce. Tri dni sva hodila peš; tudi za vožnjo blaga ni bilo treba plačati, ne voznika živiti. Sama sva pa malo in le revno jedla. Drugo polovico pota pa je bilo treba dati trem Indijanom osemnajst dolarjev in še nekaterim pomagáčem pet dolarjev. Poleg tega jih je bilo treba z moko, mesom in rižem nasitovati in pasti, kolikor so sami hoteli. Tako mi je ostalo le čisto malo denarja. Tukaj naju je sprejel dober katoličan v svojo hišo, ki ima dve sobi; eno imava za-se. V hiši tudi mašujeva in učiva otroke. Plačati bode treba za stanovanje in hrano po deset dolarjev na mesec. To ni veliko; treba je drugodi le za hrano plačevati toliko ali pa še več. Tukaj pa bodem imel kurjavo, sobo in hrano, šolo in cerkev v njegovi hiši. Rekel sem mu, da ne morem veliko plačevati. Tudi sem zadovoljen s preprosto hrano, ki se tukaj pridela: s podzemljico, turščico, divjim rižem in ribami. Hočem tudi le dvakrat na dan jesti. To omejnjam, da vsakdo lahko vidi, da ne zapravljam po nepotrebem. Gospod Pirec so obljubili plačevati za-me, če bodo imeli s čim. Pa to še ni zadosti. Če je božja volja, da se tukaj ustanovi misijonska postaja, treba bode tudi cerkve in marsikaj drugega. Gospod Pirec se bodo jutri vrnili nazaj v Krow-Wing, kjer imajo veliko opravil. Tudi mislijo še na drugem kraju poskusiti misijon. Jaz pa ostanem čez zimo tukaj, ako bode božja volja.

Ljubi prijatelji, če kdo kaj utrpi podariti, obljubim, da bode dobro obrneno. Ko bi bil od tukaj s silo pregnan, zakaj hude nasprotnike imamo, obrnil se bode denar za drug misijon. Cerkev ne bodemo začeli delati poprej, predno ne bode upanja za stalen misijon. Kar sva dosihdob za pot in bivanje porabila, povrneno je obilno, ker je ena sama duša več vredna, kakor vse bogastvo

tega sveta. Kranjska dežela si je pridobila lepo slavo pred svetom in še večjo vrednost pred Bogom pri izpreobračanju Otava- in Očipve-Indijanov. Kranjski misijonarji so krstili skoro vse, ki so bili krščeni odrasli. Gorenje in Mičigansko jezero je znano vsem prijateljem misijonov na Kranjskem. Ob teh jezerih sedaj kristijani Boga molijo in časté.

Rdeče jezero, proti onim le majhno, slišali ste še-le prvič imenovati. Bog daj, da bi se tudi tukaj razdejal kraljestvo satanovo in razširilo božje česčenje! Če človek prav živo premisli nebesa in pekel, oj, kako se mu morajo pač duše v peklú smiliti! Kdo bi si ne pritrgal pri jedi, pijači in obleki, ko bi jim s tem mogel pomagati? In glejte, veliko, veliko morete pomagati tem, ki so v nevarnosti, da se pogubé. Tudi zaradi katoličanov, ki tukaj bivajo, bilo bi dobro, da se ustanovi misijon. Grozno bi bili žalostni, ko bi zopet sami ostali. Pomagati do sedaj ne morejo, ker jih je premalo. Nekateri se tudi mislijo izseliti iz strahú pred neverniki. Pravijo, da bodo radi pomagali, ko bodo mogli.

Med obilnimi misijonskimi opravili se je baval Lavtižar semtertje tudi s pisanjem. Pisal je za družbo sv. Mohora; vsaj v listih omenja, da je poslal rokopis družbi. V »Danici« je iz njegovega peresa sestavek »Elizabeta Seton«, začetnica in prva prednica usmiljenih sester v severni Ameriki, razven listov in poročil, katere sem večinoma posnel.

Dné 3. decembra l. 1858. je šel obiskat onstran zamrznene jezera bolne divjake, ki so hrepeneli po njem. Nazaj gredé je opešal zaradi hudega mraza in zmrznil.

O njegovi smrti je pisal g. Fr. Pirec takratnemu župniku na Kranjski Gori, g. S. Wilfanu tako:

»V najbolj otožnem stanu in s prežaljenim srcem Vam moram naznaniti nesrečno dogodbo, da našega ljubljenca, pobožnega Lovrenca Lavtižarja ni več med živimi. Šel je v boljše življenje, ker ga svet ni bil vreden. Sv. Štefana dan sem ga v Krow-Wingu slovesno pokopal, in benediktinski prednik je bil z menoj. Zmrznil je 3. decembra t. l. domov gredé z misijonskega obiskovanja. Zanesljivo se sveti med svetniki v nebesih. Daroval je Bogu velik dar zatajevanja, da je potoval za preč. škofom Barago za pol sveta daleč v Indijo, zapustil svojo mater, sorodnike in toliko prijateljev v svoji dobri domovini, da bi si pridobil več zasluženja

za nebesa. V Krivem Drevesu je storil v treh letih veliko dobrega in tam si je pridobil najlepše hvale vredno spričevalo velike pobožnosti in mnogih zaslug v čednostih. Bilo je pa tamkaj premajhno delo za njegovo apostoljsko gorečnost, s katero je koprnel po dušah Indijanov, ker tamkaj ni bilo več divjih nevernikov za izpreobračanje. Torej je meni pisal in se mi ponudil za misijonskega pomočnika, da bi z menoj vred delal in izpreobračal divje Očipvane.

Z dovoljenjem njegovega preč. škofa sem prav rad privolil v to ponudbo; sprejel sem ga prav prisrčno, kakor poseben dar božji, in ravnal ž njim prav ljubeznivo in bratovsko. S tem je storil božji služabnik še večji dar zatajevanja samega sebe, kakor prvokrat. Zapustil je za vselej dobre indijanske občine otavanskih kristijanov, da bi hodil po najtežavnejših potih iskat izgubljenih ovčic, divjakov po severnih indijanskih pokrajinah.

Bil sem ravno v Belle Prairie (Belprerí) pri Francozih, kar mi prinese sel žalostno naznanilo, da je zmrznil moj ljubi pomočnik ob Rdečem Jezeru. Precej sem dal prenesti njegovo truplo v Krow-Wing, da bi se stanu primerno pokopalo. Njegova smrt me je potopila v najglobokejše žalovanje, in pretil sem veliko solz. Hladila je mojo bridkost le samo misel, da njegova blaga duša med izvoljeno trumo oznanjevalcev svete vere pred božjim prestolom silno prosi za nas slabe misijonarje in za izpreobrnjenje divjakov. Neizvedljivi so božji sklepi; moliti in hvaliti se mora njegova sv. volja. Veliko upanja sem si delal zaradi njegove velike apostolske gorečnosti za indijanski misijon. Toda Gospod ga je našel zadosti zrelega in zaslužnega za veliko plačilo v nebesih, zakaj dobri pastir je dal po najlepših delih ljubezni življenje za svoje ovčice.

Bilo mu je naznanjeno, da je onkraj zamrznenega jezera, kakih dvanajst angleških milj, več divjakov bolnih, ki ga silno želé videti. Vzdigne se torej goreči misijonar v dan sv. Frančiška in po vzgledu tega misijonarskega očaka potuje peš prav sam in srčen med molitvijo in postom k divjakom v njih telesni in dušni blagor. Premoten po povoljnem vremenu lepega jutra rajni ni mislil, da bi bila kaka nevarnost za njegovo življenje. Ko je pa šel nazaj, jel je na večer briti viharni sever, in ob njegovem steklenem mrazu je onemogel in v Gospodu zaspal. Tako je šla

njegova čista duša med molitvijo in trpljenjem v nebeško veselje. Ne le v njegovem misijonu ob Rdečem jezeru so žalovali kristijani in divjaki več dni za svojim ljubim pastirjem, tudi v Krow-Wing-u je njegov pokop napravil veliko žalovanje med kristijani, ki so še dobro pomnili njegovih lepih pridig preteklega poletja.

Na grob svojega nepozabljivega ljubljenca sem postavil bel križ, ki je sicer lesen, pa lepo izrezan, blagoslovljen in z mojimi solzami škropljen, dokler ne bodem mogel napraviti njegovi časti primernega nagrobnega kamna v vedni spomin svojemu misijon-skemu tovarišu.◀

Takratni učitelj na Dobrovi, g. A. Praprotnik, mu je zapel ta - le grobni

MILI SPOMENIK.

Že petkrat drevje bo cvetelo,
Kar maja dan je bil deveti,
Ko šel je v cerkev rumenelo
Duhoven vžgan po veri sveti;
Je klečal, zèrl v nebes kraljico,
Dartil ločitve ji solzico.

Večerno solnce je sijalo
Od rožic ljubih se slavilo,
In Dobrovsko dolin'co zalo
Je v hladno senco zagrnilo.
Služabnik božji se napoti
Na dolgo pot, poklicu proti.

Ravnaje se po božjem ukazu:
»Vse pojdite učit narode!«
Udá vročini se in mrazu,
Gre v daljni svet preganjat zmote.
Tam divja srca če zlahtniti
In v sveto cerkev jih voditi.

Nadloge, revščine, težave
Pohlevno in voljno prenaša;
Vse dela iz svetosti prave,
Kot zvest poslanec se obnaša.
Ljubezen dvojno v eno druží,
Bogu in bližnjemu le služi.

Njegovih svetih del število
Visoko je že priklopelo.
Pa tudi križi z mnogo silo
So trli mu obličje velo.
Gospod prikrajša mu pa dneve,
Ga k sebi vzame, reši reve.

Na mrzli, Lovrenc! ti gomili
Prižgana luč s'eer ni svetila,
Pa rajski žarki na te lili
In rajska družba te obstopila;
So angelji ti vence vili,
V plačilo večno te spremili.

C.

Zabavni del.

Sv. Alojzij v nebeški slavi.
(Po fotografiji žive slike Marijaniških gojencev.)

Dobovški gospod.

Spisal J. Bedenek.

Dobovški gospod so mi bili prijatelj v dušnem in telesnem oziru. Jako ostri in varčni proti samemu sebi, bili so zgolj dobrota in ljudomilost do nesrečnega bližnjega. Ljudij, od katerih so se obračali mogočni veljaki z nekakim nepopisljivim pomilovanjem, češ, pregrešil se je — ni za našo družbo, nikdar niso odganjali praznih rok izpred praga, dostikrat pa so jih ljubeznivo pogostili pod svojo streho. Kaj pa še-le proti prijateljem in sostanovnikom svojim! No, to so vam bili dobovški gospod sama čista gostoljubnost! Naj se je prijatelj oglasil od severa ali od juga, vsak je dobro došel, vsak se je na Dobovcu pri gospodu župniku čutil, kakor bi bil doma. »Ljubite se med seboj, kakor sem jaz vas ljubil. V tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci,« bilo jim je zlato vodilo ves čas po trnjevi poti življenja. Kakor se v življenju niso nikdar izneverili temu nad vse veličastnemu nauku, tako jih je tudi smrt zasačila v zavodu, ki ga je ustanovila krščanska ljubezen: pri usmiljenih bratih v Šent-Vidu na Koroškem.

I.

Župnija Dobovec leži v goratem kraju na Dolenjskem pod Kumom. Ondi je živela v številu sedemsto in nekaj več duš, ki so zapisane v tamošnjih krstnih bukvah, uboga vdova s petero otroki. S šivanjem je preživela po smrti svojega moža, katerega je v jami plast pobila do smrti, sebe in svoje otročiče. Delala je za bližnjo in daljšo okolico praznično obleko ženam in dekletom

dobro, trdno in kar je znala, lepo, ukusno. Kdor pa vé, kako varčno ravná zlasti naš ženski spol na kmetih s praznično obleko, takoj ugane, da zaslužek pri šivanju ni bil kdo vé kako dober. Dostikrat je ubogi vdovi hudo prédlo za potrebni živež, in ko bi ji ljudomili župnik ne bili priskočili na pomoč, kadar je bila že skrajna sila, ne vem, kako bi bilo. Toda — je že tako na svetu, da dobrih ljudij nikjer ne zmanjka, zakaj Bog svojih ne zapusti.

Dostikrat, ko je na Dobovcu »Marijo« odzvonilo, segli so župnik po palico in stopili po vasi, kjer so se tu in tam ustavili in s svojimi župljani prijateljsko pomenili. Tu so vedeli kaj primernege svetovati, ondi je bilo treba žalostne potolažiti, na drugem kraju bolnika obiskati, kekega nerodneža ljubeznivo posvariti, da ga je bilo kar sram in je dotični sam pri sebi mislil: »Ti, Janez, saj je res tako, gospod govore prav.«

Konec vasi je stala kočá uboge vdove šivilje, in ko pot gospoda pripelje tjakaj, stopijo v vežo, kjer so pred pečjo otroci na ognjišču sedeli in kuhali.

»Kaj pa delate vsi na enem kupu, kakor čebele v panju,« nagovoré prijazni gospod živo kopico.

»Krompir pečemo,« odreže se najstarejši deček in pobrská v žerjavico.

»Ali ga bodete meni kaj dali?« poprašajo gospod nadalje.

»Najlepšega, kar si ga bodete le hoteli izbrati,« zažgole enoglasno otroci.

»Ste že pridni; ali so mati doma?«

»V hiši so, šivajo.«

S tem je bil v veži razgovor končan, in dobovški gospod stopijo s prijaznim in častitljivim pozdravom »Hvaljen bodi Jezus Kristus!« v preprosto, pa jako snažno kmečko hišico, katero so pred več nego sto leti naredili domači tesarji iz lesenega tramovja, z okenci, kakor je glava debela, velikimi. Zunanje ostenje je postalo vsled dolge vrste let že skoro popolnoma sivorujavo, znotraj pa se ni poznal sled časa po stenah, zakaj vrla vdova si je oskrbela vsako leto proti veliki noči zidarja, ki ji je stene lepo pobelil, leseni strop je pa sama omila. Ob belih stenah so stale snažne klopi, v glavnem kotu pa bela javorjeva miza. Nad mizo v kotu, opirajoč se ob obe steni, visela je precěj velika

podoba sv. Ane, zaščitnice dobovske župnije in krstne patrone naše vdove, na desno in levo so bile druge raznovrstne podobe svetnikov in svetnic božjih, vse od grozних mojstrov v živih barvah na steklo namazane. Kočevarji raznašajo take podobe po naši domovini in nam kazé ž njimi že od mladih nog sicer zdravi, ker prirojeni nam dobri ukus. Škoda, da se vrhovna oblast v naši domovini ne nahaja v mojih rokah. Jaz bi delal z vsemi močmi na to, da se prepovedó za prodaj take pokveke, ki naj nam predočujejo izvoljence božje. Temu bi se dandanes, ko imamo tako veliko množino barvotiskanih podob po jako nizki ceni na izbiro, prav lahko prišlo v okom, če bi vsak izobraženec kmečko ljudstvo opozarjal, naj pri kupovanju podob svetnikov in svetnic gleda pred vsem na to, da bodo obrazi imeli lepo človeško podobo.

»Amen na vekov veke,« odzdravi ponižno šivilja Ana, vstane in hiti gospodu poljubit roko. Toda že ob voglu mize je morala obstati uboga žena, moči so jo zapustile, in ko bi se ne bila prijela za ogel mize, usedla bi se bila na tla.

Gospod ji priskočijo takoj na pomoč in jo odvedó nazaj na njeno navadno mesto za mizo.

»Ne zamerite, gospod župnik, tako sem slaba. Sinoči, kakor ves ljubi teden, vbadala sem do dveh v prirezano obleko in še ne vém, ali mi jo bode mogoče dovršiti ob pravem času.«

»Zakaj pa mi nisi spóročila, da si že tako hudo bolna?« pokregajo dobrovoljno gospod.

»Mislila sem, da še ni sile,« odgovori blagodušno šivilja.

Gospod se vstopijo tik vogla, za katerim je šivilja sedela, primejo jo za roko in ji pazno v obraz pogledajo. Jasne oči župnikove se stemné. Bili so homeopat.

»Kaj ne, gospod župnik, da sem bolj bolehná, kakor se sama sebi zdím?« popraša z boječim glasom vdova.

»Resnica je Bogu in ljudem ljuba: res, prav hudo si bolna. Nič ti ne pomaga, in kar navtegomá moraš delo pustiti in počivati. Poslal ti bodem sestro svojo, ki naj ti bode za prvo pomoč, dokler ne bode zdravnika.«

»Oh, gospod župnik, ni mogoče! Poglejte le, kaj imam dela! Kdo bode vse to dovršil, če se jaz vležem, — in prazniki so pred durmi! Bog obvaruj, da bi ne dodelala, kar sem obljubila, izgubila

bi pri ljudeh zaupanje in zaslužek. Kaj bi bilo potem z mano, z otroki?»

»Niti enkrat ne bodeš več vbodla šivanke!« pravijo gospod resnobno, ter odrinejo delo daleč proč od šivilje.

»Moj Bog, in vendar mora biti do praznikov podelano!«

»Mogoče. Bodo se že našli ljudje, ki bodo to podelali!«

»Ali jaz pridem ob kruhek; kaj bode z mojo deco?«

»Ali nimaš sorodnikov, ki bi za njo skrbeli?«

»Ne, nikogar, žive duše ne! Vsak ima svojih dosti.«

»Nobene prijateljice, znanke, ki bi skrbela v skrajni sili za ljubi kruhek malim?«

»Prav nikogar ne; dokler sem jaz tu, posredujem med lakotjo in njimi; kaj pa bode, kadar umrjem?«

»Bog bode skrbel, Bog bode dal, ti pa moraš nocoj brez ugovora k počitku, če hočeš sebi in svojim dobro.«

»Oh, ko bi bilo to tako lahko! Kdo pa nam bode služil med tem kruha? Le toliko bi še rada živela, da mi odrastejo otroci, da jim bode moči svoj kruh jesti.«

Gospod si snamejo očali, brišejo jih in zmajajo z glavo. Vdova nadaljuje:

»Gospod župnik, povejte mi po pravici, kaj bi se zgodilo z mojimi otroki, če bi jaz umrla?«

»Hm, kaj le? Občina bi jih morala prevzeti in razdeliti, kakor bi kazalo.«

Uboga žena se ozrè ostro v župnika. »Ali vidite, da ne morem, da ne smem še umreti! Mojih otrok bi tuji ljudje ne umeli, in otroci bi se človeštvu odtujili! Iz ljubezni do nedolžnih revežev se hočem manj truditi, in kadar dovršim to-le obleko, hočem se dalje časa oddahniti. Ali mislite, da ne bode še prepozno, gospod župnik?«

»Bog daj, da bi ne bilo!« vzdihnejo gospod, ne rekó pa nič, ker so se bali vznemiriti blago dušo.

Duri v sobo se odpró in noter privrè petorica zdravih in krepkih otrók.

»Gospod župnik«, kliče že pri durih najstarejša deklica Ivanka, »tu imate pečen krompir; prav dober je, pokusili smo ga.«

»Blago dete, jej le sama krompir, ali ga pa daj dobri materi in pazi, da luč ne bode predolgo gorela. Saj ga ji morda

ne bodeš več dolgo ponujala —,« mislili so si blagi gospod, odhajajoč iz revne kočice. Ko so se na oglu hiše ozrli, videli so Ivanko na pragu s krompirjem v roki stati. Sirota si nikakor ni mogla razložiti, zakaj tolikanj prijazni gospod nocoj niso marali njenega krompirja.

II.

Šivilja Ana si pokrije po gospodovem odhodu obraz z rokami in se zamisli. Oh, kako je bilo nekdanj in kako je sedaj! Pred očmi se ji začno razvijati divne podobe iz davne preteklosti. Domisli se presrečnih časov, ki jih je preživela v tej hišici kot sirota pri svojem starem očetu. Osem let stari umrli so ji oče in mati, in Anica je ostala, ali boljše bila bi ostala sama na svetu, ko bi ne bila starega očeta — po materi — imela, ki je malo siroto vzel k sebi. Stari mož je skrbel za krščansko vzgojo svoje vnukinje prav tako, kakor če bi bila njegovo lastno dete. In ko je dorasla do svojega dvajsetega leta — bila je najlepša pod dobovskim zvonom. Zlasti je bilo njeno prijazno in vljudno obnašanje, ki je bilo vsakemu tako vrolo všeč. Nič manjša ni bila njena iz prave žive vere izvirajoča poštenost, in najbolj surovi fantini niso si upali v njeni navzočnosti tistih neslanih kosmatih klatiti, katerih imajo sicer povsod na ostajanje.

Tedaj je rekel tudi stari rednik neko nedeljo opoldne, na svete Ane nedeljo je bilo, svoji vnukinji: »Ana, dvajset let si danes stara, jaz sem jih bil pa včeraj že dva manj nego osemdeset. Dolgo ne bodem. Da me bodeš pomnila in da bodeš tudi zame Boga prosila, kakor sedaj moliš za svoje stariše, dam ti danes za vezilo bajto in vse, kar se je drži. Jutri pojdeva pa k gosposki, da se napravi pismo. Sebi ne pridržim drugega, kakor kót, kjer me bodeš do smrti pustila v miru živeti, je-li, da? Za vse to ne zahtevam nič drugega, kot da i nadalje tako pošteno živiš, kakor si dosedaj, pa sva popolnoma pobotana. Delati hočeva i nadalje skupno vsak po svoje, ti s šivanko, jaz z motiko, dokler mi bode sploh še mogoče. Kadar pa pride smrt po-me, spravi me lepo po krščanski navadi, saj ne bode v tvojo škodo.«

Živo se spominja uboga Ana, kako so jo tedaj pri jedi solze polile in se ni mogla niti dostojno zahvaliti za toliki dar; in kako je že bodočo pomlad prišla bela žena po ljubega dobrotnika,

njenega starega očeta, ob enem je pa prišel čez dolgo časa od vojakov domu Modrišev Ivan, čvrst, postaven in pameten mladencič, katerega je na svetega Telesa dan videla s srebrno vojaško svetinjo odičenega, véliki župnijski križ v procesiji nosečega. Kako se mu je vendar vse podalo, in s kako lahkoto ga je nosil, kakor dečki brezove vejice pred njim! In s kakim navdušenjem je pela tedaj pri procesiji! Ivan je dobil kmalu na to dobro službo pri premogarjih v Trbovljah. Kako čuden je bil vendar ta Ivan! Doslužen vojak, pogumen in močan, proti ženskam pa tak, kakor bi ne bil znal pet steti. Niti ogovarjati si jih ni upal. Ker Anica tudi ni bila vsiljivega duha, ne bila bi se ta dva nikdar našla, če bi ne bil obema — dež pomagal do — poroke. Anica je imela navado, da je zlasti v nedeljo popoldne kaj rada zahajala na pokopališče, kjer so ji počivale tri najljubše osebe: oče, mati in stari oče, katerih grobovi so se tudi izmed vseh odlikovali po svežih cvetlicah, ondi vsajenih, kakor tudi s trdnimi, čevelj visokimi lesenimi okvirji. Ondi se je vsedla Anica po opravljeni kratki, pa vroči, iz živovernega srca prihajajoči molitvi najrajša na materin grob, in je vzela kako knjigo družbe sv. Mohora v roke ter brala do večera. Neko nedeljo pripodé se prej, nego si jih imel čas opaziti, črni oblaki izza gorâ in debele kaplje padajo. Plaho se ozira Anica okoli sebe in sedaj še le zapazi, da je že proti večeru, in da se bode vsak čas vlila grozna ploha. V tem trenutku raztrga žarnokrižast blisek gručo oblakov, grom strese vzdušje in ploha se vlije, kakor iz škafa. Anica hiti, kar more, toda uteči plohi vendar-le ni več mogoče. Mokra je, da skoro teče od nje, pa je komaj pri pokopališčnih vratih, ki so noč in dan odprta stala. Anica stopi venkaj, od druge strani pride pa Ivan z dežnikom. Oh, kako živo ji doné po ušesih še danes njegove prve besede: »Stopi no semkaj pod streho, če hočeš«. Kar nič se ni branila in šla sta proti njeni bajti.

»Kdo bi se je bil nadejal danes ,hude ure‘?« reče Anica, da bi sploh kaj rekla.

»Pa res,« pritrdi Ivan, da ji ne ostane odgovora dolžan.

»Malo prideš na pregled Ivan; od svetega Telesa, ko si križ nosil, nisem te še videla.«

»Že je mogoče, ker sem večinoma v Trbovljah. Služba zahteva vso mojo pozornost, ni torej čuda, če mi za druge reči

zmanjkuje časa,« odgovori premogar in nadaljuje: »Ali mi veš kako dobro šiviljo nasvetovati? Prav za prav sem danes zaradi tega semkaj prišel?«

»Za šiviljo bi ti ne bila v zadregi: če bode pa tudi tebi všeč delala, ne morem vedeti. Jaz sama šivam perilo.«

»Glej no, glej, kakor nalašč. Da bi mi ti ne napravila po volji, ne morem si misliti.«

Ivan je bil s perilom, ki mu ga je Anica na to naredila, tako zadovoljen, da jo je nekega dné, bilo je zopet v nedeljo popoldne, vprašal, ali bi mu ne hotela svoj živ dan skrbeti za perilo — kot ljubljena žena njegova? Kaj je hotela Anica oprezovati? Da je kak grof ne pride vprašat, ali ga hoče, vedela je dobro. Ivan je bil res za celih deset let stareji od nje, toda to nič ne dé, rekla je Anica, zato je pa tudi za celih deset let modrejši in bolj izkušen od mene, in vzela ga je. Preselila sta se v Trbovlje, kjer sta ob zmernem zaslužku, ki ga je Ivanu služba dajala, živele prav zadovoljno.

Oh, kako živo ji je stopila nocoj podoba rajnega Ivana pred oči, kako zadovoljen in brez mere srečen je bil videti, ko sta prišla od poroke, in kako se je ta sreča od leta do leta množila, kolikorkrat jima je voda kaj malega prinesla! Ivan in Ana se nista bala tega blagoslova božjega, zakaj oba sta bila trdno prepričana, da prav tisti Bog, ki vrabce in ščinkovce čez zimo preživi, tudi njene družine ne bode pozabil, in naj bi bila še tako velika. Vsakemu zajčku je ustvaril Bog potrebno travico in vsakemu kljunčku odločil primerno število gosonic, zrnja, jagod in kar je še treba, čemu le bi se človek bal in tarnal: »Moj Bog, kako bomo živeli, ker nas je vedno več!« Bog bode dal!

Že sta imela enajst let staro deklico Ivanko, in štiri dečke: Ivana, Tončka, Lojzeta in Josipa, ki so bili vsi zdravi in bistrega uma, da je bilo veselje. In radi so se imeli ti otroci, da bi jih bil lahko marsikaki družini pokazal za vzgled. Kar se zgodi grozna nesreča, ki je bliskoma uničila srečno družino. V jami se udere plast in podsuje nesrečnega Ivana, izpod katere ga izvlečejo mrtvega. Niso ga več obudile v življenje ne obilne solze obupne vdove, ne srce pretresujoče jokanje zapuščenih otročičevsirot, kadar je jela bobneti rujava prst na smrekovo krsto v jami, kjer je počival ponesrečeni soproj, nepozabni in preskrbni oče.

Oh, to je bilo grozno tisto bobnenje prsti, to je strašno odmevalo v srcu vdove s petero otroki. Kaj bode z njimi? Kako jih bode preživila? Utolaži se, ljuba žena! Tisti, ki ptice pod nebom živi, skrbel bode tudi za tvoje zapuščene črviče.

Res se je uboga vdova prepričala, da Bog nikogar ne zapusti, kdor njega ne pozabi. Po moževi smrti se je vrnila zopet v lastno hišico na Dobovec, kjer je skrbela za telesni in dušni blagor svojih otročičev. Lahko bi jih bila potaknila pri raznih posestnikih za pastirje, vsaj večja dva, toda Ana se ni mogla ločiti od svojih ljubih, — vsaj toliko časa še ne, da bodo dobro izučeni v resnicah svete vere. Potem pa naj le gredó v imenu božjem za lastnim kruhom, če že ni drugače. Ali tudi v tej zadevi se je ukanila. Preveč dela, premalo počitka in prepričala hrana ji je nakopalo bolezen, katere revica sama ni prej opazila, kakor še-le, ko so jo gospod opozorili, da naj se bolje varuje, če hoče ostati pri svojih ljubih malih.

»Oče nebeški, če že mora biti, da umrjem sedaj, ko bi me male sirote še najbolj potrebovale, zgodi naj se tvoja volja! Ti si mi jih dal in tebi jih zopet vse izročam. Ti, mili Bog, bodi jim oče, ker si jim vzel telesnega očeta, in ti, o božja porodnica mati Marija, bodi jim mati, ko mene več ne bode!«

III.

»Hú, to je vreme, da bi ga niti psu ne privoščil!« potožili so dobovški gospod nekega večera prvi adventni teden, od Obhajila iz hribov domov se vrnivši. Bili so do podbrade zapeti in kar oddahnili so se nekako, ko so duri svoje prijazne in preproste sobice za saboj zaprli. Zunaj je razsajal hud veter in pa dež je šel, kar ga je moglo doli. Obhajila v hribih ob najlepšem vremenu ni primerjati zabavnemu izletu, kaj pa še le po zimi, ko se ljuti vihar z dežjem ali snegom igra, ter ga zaganja gologlavemu duhovniku z vso silo v obraz in na glavo!

Takoj na to sežejo po zvoncu in Urša, večletna dekla in zvesta služabnica dobovškega gospoda prihiti v sobo.

»Urša, brž, kar najhitreje moreš, zajca semkaj, da si čevlje sezujem, in škač vode za noge. Čevlji so skozi in skozi premočeni, da se kar nog držé. Micika naj mi pripravi sveže perilo in

suho obleko; do kože sem moker. Čevlje mi postavi na ognjišče, da se posuše, pa ne preblizu ognja — ali si me razumela? da se ne porožé. Obleko tudi razobesi v kuhinji. Kako pa je z večerjo, je-li že?»

»Gospod! že je na mizi,« pravi Urša in polagoma zvršuje, kar se ji je ukazalo.

»To je kakor nalašč, lačen sem nocoj, kakor volk,« odgovoré gospod in odidejo v drugo sobo preoblačit se. Jedva so se bili suho oblekli, ko se duri odpró in enajstletna Ivanka šivilje Ane stopi boječe v sobo. Vsa objokana je.

»Kdo je?« vprašajo gospod proti durim pogledavši.

Ivanka na glas zajoka. Gospod gredó k nji. »A ti si, kaj bi pa rada?« Spoznali so deklico, ki jim je nedavno ponujala pečenega krompirja.

»Oh, gospod, naša mati —«

Več dete ni povedalo, ali bilo je to zadosti. Dekličine solze so bile zgovorneje, nego njen jezik, in gospod so takoj uganili, kaj utegne biti. »Ali si že bila pri cerkveniku? Že? No, tem bolje. Takoj grem, dete moje.«

V tem trenutku je zapel v zvoniku zvon, vaščane vabeč, naj pridejo spremljat sveto Popotnico. Ni se zastonj oglasil ta zvon sile, zakaj sosedje so vse popustili in hiteli v cerkev, kjer sta bila gospod in cerkvenik že pred altarjem.

»Kam li pojdejo,« povprašujejo nevesči vsekrižem, in vešči jim odgovarjajo: »K šivilji Ani gredó.«

»Kaj praviš, to je tako hitro pobralo? Kdo bi si bil mislil, saj niti slišati ni bilo, da bi bila kaj prida bolna. Bolehava res, toda kaj to, boleha človek lahko leta in leta, pa vendar ne umrje.«

Zvonček zapoje in milo poje v temno noč po vasi gori proti Ivanovi Ani. Zopet bije mrzli dež gologlavega gospoda v obraz, toda le-ta se ne zmenijo zanj. Že so pod streho. Nocoj niso našli otrók na ognjišču zbranih, krompir pekočih, pač pa je imela ondi opravka sosedja z raznimi pripravami za bolnico.

Bolnica je ležala v hiši v snažni, belo pogrneni postelji, okoli katere so stali starejši otroci in milo jokali, mlajša dva pa sta spala, ne zmené se za to, kar bi ju utegnulo zadeti, jako mirno v svojih posteljicah. Gospod spoznajo na prvi pogled, da je tu prišla že poslednja ura, zakaj bolnica je ležala v nekaki

nezavednosti z zaprtimi očmi in se niti ganila ni. Človek bi bil mislil, da je mrtva. Glej jo, sedaj je odprla oči! Oh, kako zmotnega duhá je oznanjal ta pogled! Še-le, ko gospoda pred seboj spozna v cerkveni obleki, pomiri se ji duša, in pred vsem drugim poravna sedaj račun z Bogom. Ko je bilo duhovsko opravilo pri kraju, stopijo gospod zopet k bolnici, vprašajoč jo, ali bi morda še kaj rada.

»Oh, gospod«, vzdihne uboga reva, »kakó se mi uboge sirote smilijo v srce! Jaz ne morem umreti.«

Gospod jo tolažijo, da naj se le vsa Bogu udá, on, ki skrbi za ptice pod nebom in lilije na polju, tudi njenih ljubljencev ne bode pozabil. Smrtna senca razprostrè se v tem trenutku po bledem obrazu bolnice, oči se ji pogreznejo in nos se ji naošči. Mrzel pot ji stopi na čelo.

»Oh, moj Bog, moj Bog, moji otroci, kdo se vas bode usmilil?« vzdihuje ubožica že s smrtjo boreč se, in kakor bi se ji hotela vendar še izpuliti iz koščenih rok, dvigne se v postelji: »Jaz ne morem umreti; oh moji otroci, kdo se vas bode usmilil?«

Gospoda so zadele poslednje besede s smrtjo boreče se osebe v srce. »Naj bode, kakor že koli, v božjem imenu — jaz,« odgovorè ji odločno.

Bolnici se zaiskré oči; kar so ji še poslednje moči dopuščale, oklene se rok svojega duhovnega pastirja, katerega beseda ji je bila vedno zrcalo resnice, in nenadoma vpraša s pojemačim glasom: »Ali vseh pet?«

»Vseh pet,« odgovorè gospod slovesno in odločno.

»Bog vam stotero povrni, kar ste meni in kar bode te njim storili!«

Sladki mir se razlije po bledem obrazu umirajoče; še nekaj bi bila rada rekla, šla je po sapo, ali ta ji je zastala, duša se je pa vspela kviško k Stvarniku, od katerega je izšla. Ana je — umrla.

Gospod so ji ravno zatisnili oči, ko stopi v hišo soseda.

»Vzemite za nocoj sirote k sebi domov«, velé ji gospod, »mati njihova se je vrnila ravnokar k svojemu Stvarniku.«

V dobovškem zvoniku je zapel mrtvaški zvon, in po vseh hišah so molili na glas za dušo, ki se je s sveta ločila.

IV.

Drugi dan opoldne so sedeli dobovški gospod pri navadnem kosilu, ki ga je štiridesetletna Micika pripravila in nanosila na mizo. Po kosilu gospod pozvoné. Micika odprè duri in vpraša, česa še želé. »Črne kave mi prinesi, potem pa nekoliko tu posedi, bodeva se nekaj pomenila.«

»To pa ni kar si bodi«, misli si sestra gospodova s kavo v sobo vrnivša se, »kaj le imajo danes gospod?«

Gospod si malo odgrknejo in začnó: »Ali še veš, kaj si govorila pred tremi leti ob smrti rajne Skrinjarice?«

Micika ne vé, kam gospod merijo s svojim vprašanjem, ter pomišlja. Nič kaj pravega ne vé odgovoriti. Da se ji ni bati nič slabega, kar bi se morda iz kakih čenč ali opravljanja porodilo, bila je uverjena, ker ni nikamor zahajala, k njej pa tudi nikdo ne. Kaj le bode? »Gospod, ne vé, kam misliš?« odgovori naposled sestra in odkritosrčno pogleda v oči nasproti sedečemu bratu.

»No, le čakaj, bodem ti pa sam nekoliko pomagal, če si že tako kratke pameti. Vem, da nisi še pozabila, da je Skrinjarica umrla v največji revščini, ki si jo moremo misliti. Zapustila ni drugega, kakor raztrgano, pet let staro deklico, katero bi bila ti rada vzela in vzgojila. Ali je tako, ali ne?« Micika prikima molčé. »Ali prehitela te je sosedka, ki se je usmilila zapuščene sirote,« nadaljujejo gospod. »Ali ti je še žal, da nisi tedaj dobila deklice v vzgojo?«

»Ne, da bi rekla. Saj je z otroki vendar le velik križ, kar veš sam najbolje, ker jih učiš. In če prav premislim, človek za ves trud nima drugega, kakor bridke prevare in nehvaležnost. Dokler je tako revše majhno, ni za nobeno rabo, pač pa prizadeva mnogo skrbij; kadar pa doraste, tedaj ti pa gre, ker mu ni všeč tuja, brzdajoča ga roka. Je že bolje tako, kakor je!«

Brat zrè nekaj časa molčé v kozarec črne kave, potem pa pravi: »Prav danes bi ti bil rad izročil petero otrók.«

»Petero otrók, — za Boga, kam pa misliš?«

»No, no, saj ne gori voda! Saj bi ne bilo za zmerom. Le za nekaj časa sem mislil, ko bi se jih midva usmilila. Kakor veš, umrla je sinoči šivilja Ana, in petero sirot je tu, ki se ne vedó nikamor obrniti razven k Bogu. Poginiti bi morale.«

»Ali bi sirote ne mogle ostati pri sosedi, kjer so sedaj, kakor si pravil?«

»Ta je težka, ker ima reva sama troje otrôk.«

»Hm, kam bi jih pa vendar tu spravila, in odkod takoj petero postelj?« tarna skrbna Micika, kateri ni šlo v glavo, kako bi bilo mogoče v dosedanjem redu dalje živeti, če bi privrelo kar čez noč petero lačnih kljunčkov več v župni dvorec.

»Za postelje bi me ne skrbelo«, odgovori duhovni oče, »dve imamo tako odveč in tretja se pa za prvo potrebo na kaki skrinji ali, če ni drugače, tudi na tléh napravi, dokler mizar ne pripelje nove.«

»Joj — pa delo, kar bi ga petero otrôk prizadelo; Urša bi se lepo zahvalila!«

»No, Urše me ni skrb; poznam jo, da je dobra in potrpežljiva krščanska duša, ki rajša dvakrat dá nego sama vzame.«

»Kako dolgo pa méniš, da bi otroci tu ostali?«

»Tega ti določno ne morem povedati, nikakor ne čez teden dnij.«

»Kdaj pa misliš, da naj bi prišli?«

»Jutri zjutraj, takoj po pogrebu. Če ti je prav, lahko jim že kosilo pripraviš. Izbirčni niso, jedó vse od kraja. Mlečna kaša, otročja paša.«

S tem je bil razgovor končan, in Micika pobere namiznino in odide v svoje kraljestvo — v kuhinjo. Uboga Micika! Ko bi ji bili gospod napovedali prihod skofov ali cesarjev, ne bili bi je toliko vznemirili, kakor so jo s temi peterimi sirotami. Poznala je namreč le predobro zanikarnost, v kateri se otroci po kmetih večinoma vzgajajo, tako v telesnem, kakor žal tudi v duševnem oziru. Umazani kakor strahovi in raztrgani, da leté cunje od njih, doraščajo, kakor ljuba živinica na pašniku. Ako hočemo biti odkritosrčni, moramo pripoznati, da ni sovražila otrôk, niti bala se jih ni; pač pa si ni nikakor mogla razvozlati vprašanja: kakšni li bodo? Osebno jih niti poznala ni.

Šivilje Ane truplo je pokrila črna zemlja. Grob je bil do vrha zasut. Pogrebci potaknejo vanj lučice, s katerimi so spremili rajnico iz cerkve na pokopališče, potem se razgubé. Le petero sirot ostane na grobu, v katerem počiva najboljše srce tiho in mrzlo, ki jih je na zemlji tolikanj ljubilo. Otroci objemajo

grob in ga rosé s solzami. Jokajte, le jokajte ljube sirote, kar ste sedaj izgubile, tega vam nikdo ne povrne! Materino srce je le eno, in kdor to izgubi, izgubi neizrekljivo veliko, marsikdo vse.

»Otročiči, dosti je«, nagovoré jih gospod župnik po dovršenem opravilu, »obrišite si solze, katere so se dvignile do Boga v nebesih, kjer se sedaj vaša mama raduje in za vas Boga prosi! Vstanite in pojdite z menoj domov, da se ogrejete!«

Najmlajša dva sta bila takoj na gospodovi strani, ne tako hitro pa Ivanka in starejša dva brata njena. Dobrohotna in prijazna beseda župnikova pa je tudi tu svoje opravila, in mala družba napoti se proti župnemu dvorcu. Že so pred durmi v sobo. Najmlajša dva spredaj, med njima vsakega za roko vodeč Ivanka, zadej pa gospod s starejšima dvema, vsakega ob jedni strani za roko držeč. Micika sliši prihod in odpré duri; z jednim samim pogledom pregledala je h krati vseh pet sirot, in nekak kamen se ji je odvalil od srca. Saj to niso tisti umazani in raztrgani otroci, katerih zanikarnosti se je vedno bala. Lej jih no, kako so vendar vsi lepo, če tudi ubožno oblečeni, omiti in počesani! Šli so v izbo, kjer se je že kadila mlečna kaša, otroška najljubša jed. In vendar jim danes ni šla v slast. Kako le tudi, saj so izgubili najdražje in najljubše bitje, katero so tu imeli. In za to naj bi jih odškodovala še tako dobra mlečna kaša? Ni mogoče; kar ne gre, ne gre.

Kakor jutro, tako je bil tudi ves ostali dan silno otožen našim malim sirotam brez matere v tuji hiši. Po večerji mignejo gospod sestri: »Najbolje, da jih spravita z Uršo čim preje tem boljše k počitku. Saj sta vendar že kaj pripravili za nje?«

»Kaj pak, da sva!« odgovori sestra. »V svoji sobi sva jim priredili stanovanje, kjer bodo na gorkem, in če bode kaj treba, imajo vsaj koga vedno pri rokah.« In Micika odpelje petorico spat. Ko jim odkaže ležišča, prepusti jih Ivanki in odide v kuhinjo, Urši pri pospravljanju pomagat. Le-tej pa radovednost ni dala miru. Gnala jo je, da bi zvedela, kaj li se otroci razgovarjajo, predno pospé. Šla je pred duri in poslušala. Otroci so ravno opravljali navadno večerno molitev. Ivanka je molila z žalostnim glasom: »Ljubi moj Bog, daj nam svojo pomoč, da bodemo pridni in poštene ostali, po smrti pa, da se združimo s svojim očetom« — pri Tebi v nebesih, hotela je reči, kakor so otroci vsak dan z

materjo doma molili, kar se domisli, da so sedaj ljuba mati tudi že pri očetu in ljubem Bogu. Z jokajočim glasom ponovi nedolžno v nebesa segajočo prošnjo: »Po smrti pa, da se združimo z očetom in mamó v nebesih!« Dalje ni slo, zakaj jok jo je zmagal in ž njo vred vse štiri brate. Otroci so klečali ob posteljah in jokali, Urša si je pa tudi solzne oči obrisala in v kuhinjo vrnivša se, rekla kuharici Miciki: »Ti otroci so zlata vredni. Kako lepo znajo le moliti!«

Po opravljenem rožnem vencu se hočejo župnik sami prepričati, kako so otroci spravljani in gredó v družbinsko izbo.

»Oh, gospod«, vsklikne Urša solznih očij, »poglejte, pogledajte sirotke, kako sladko so pospali vkljub žalosti!«

»Zlasti najmlajših dečkov eden, Lojzek, je kakor angeljček božji s svojo kodrasto glavico,« pridene gospodova sestra Micika in od zalega sirotka kar očij ne more odtegniti. »Ta mora biti na vsak način naš!«

V.

Drugi dan so se odpeljali dobovški gospod zjutraj po prvi maši v Ljubljano, kakor so rekli, da zaradi otrók kaj pravega pozvedó. Zvečer proti mraku so se še-le vrnili. Vsi premrti in okorni pripeljali so se domov.

»Gorjé mu, kdor ne more biti pod gorko streho ob takem vremenu,« mrmrajo gospod gori in doli po sobi hodeč in si premrte roke mencajo, na kar se zopet domislijo peterih sirot, katerim so ponudili včeraj gostoljubno streho. Prav za prav jim pa veliki prirastek v mali družini ves ljubi dan niti ni šel iz glave. Sedaj sežejo po zvoncu; Micika pride.

»No, kako si pa z novo družino zadovoljna?« vprašajo gospod sestro in jo drobno pogledajo, kakor so navadno vselej gledali, kadar so odložili za trenotek naočnike.

»Bolje, kakor sem mislila. Nikomur bi ne bila verjela, da je pri petero otrokih tako malo opravka in tako mirno,« odgovori gospodova sestra.

»No, gledé na opravek ti rad prepuščam razsodbo, kar se pa mirú tiče, bodo že skrbeli, da ga ne bode, to jaz bolje vém nego ti. Le potrpi, da se jim pri nas kri ogreje, pa bodeš videla,

kako ti bodo ves ljubi dan žgoleli, kakor škrjanci pod nebom, in skakali, kakor jagnjeta pomladi na paši.«

»In kako hitro so se privadili; kako tekajo povsod za menoj! Če dam temu kak grizljaj, o katerem niti vredno ni, da bi človek govoril, stegnejo vsi drugi h krati ročice: ‚Teta, meni tudi, meni tudi.‘ Najmlajša dva sta pa, kakor bi bila enega telesa in ene duše, vedno skupaj tiščita. Kjer je eden, priteče takoj za njim drugi.«

»Da, da«, potrdijo gospod, »otroka sta tako eden drugega navajena, da ja bode težava ločiti.«

Micika uprè nekako boječe in proseče svoje oči v brata ter pravi bolj zase: »Mar-li ja moramo ločiti?«

»Kaj ti kaže drugega? Z obema se menda vendar ne bodeš hotela ukvarjati?«

»Zakaj ne! Ako že enega obdržimo, naj ostane še drugi.«

»Če ti le ne bodeta prizadevala preveč dela?«

»Kaj še? Niti ne vém, da so pri nas; sicer pa Ivanka tudi še nekaj dni tu ostane, vsaj tako dolgo, da se ji najde kaka pripravna hiša, in ta mi že sedaj pri otrokih vse opravi. Ne morem povedati, kako pripravna je deklica za vse, karkoli ji daš v roke. Zjutraj ti jih vse lepo obleče, omije, in potem opravijo vsi skupaj jutranjo molitev. Na to že prihiti v kuhinjo vprašat, ali nama more kaj pomagati, bodisi sočivje izbirati, repo beliti, krompir strgati ali pa tudi posodo brisati. Kadar sem v sobi, je Ivanka že zopet za menoj. Jaz pospravljam, ona pa zbrisuje pohištvo.«

Micika bi bila rada še cele litanije dobrih in hvalevrednih lastnostij Ivankinih naštela, ali gospod so ji segli v besedo, rekoč: »To je torej kakor nalašč. Da je dekle pošteno in pridno, to sem vedel, da je pa taka, zvedel sem pa še-le sedaj. Še bolj prav. Imeli jo bodo tem raji pri Kramarju, kjer sem ji preskrbel, da jo vzamejo, kakor so rekli, za svojo, če prav imajo že troje domačih samosrajčarjev.«

»Gospod brat, iz te moke ne bode kruha!« odreže se postavno sestra Micika. »Da bi jo Kramarjevi radi vzeli, verjamem ti rada, ker potrebujejo dekleta njene starosti, da bi jim domače otroke prenašala in varovala. Pa tudi računati ne znajo preslabo ti ljudje, pač niso zastoj kramarji. Še dobra štiri leta, in dekle bode delalo že za malo deklo, in lej, lej, kako modro: ker

bi jo vzeli »za svojo«, ne bilo bi ji treba dati niti plačila o božiču. Le nekaj cunj, ker bi bila »rejenka« in ne domača hči, pa bi bilo vse opravljeno in dekla prihranjena. O saj pravim, neumni niso ti Kramarjevi! Toda iz tega ne bode nič, jaz je ne dam, Kramarjevim nikakor ne.«

»Mislil sem, da ti kdo vé kako ustrezem, če preskrbim dekletu dobro hišo. Da bode narobe, ne bil bi se nadejal. Kaj pa nameravaš ž njo?«

»Kaj nameravam? Nič. Obdržala jo bodem. Kjer sta že dva dečka, naj bode še deklica. Saj nama z Uršo tako vedno časa primanjkuje, naj bode pa varovala svoja bratca.«

»Tvoja glava, tvoj svét,« odgovoré gospod župnik ter odidejo opravljat brevir, na tihem pa Boga hvalijo, da se vse tako lepo samo ob sebi zvršuje, kar so nameravali s svojo obljubo. —

»Lej ga, grdéta, kam pa tako hitro! Ali nimaš očij?« zahudujejo se dobovški gospod dva dni kasneje, iz Ključévice domov vrnivši se in v družinsko sobo stopivši. Eden starejših dečkov se je bil namreč zakadil v divjem diru ravno vanje, da jih je skoro podrl.

Deček, bil je Ivan, ostrmi in sram ga je bilo. Zardel kakor rak ozrè se v gospoda in se opraviči z boječim glasom: »Konjičkali smo se,« nato se pa takoj v prvi prazni kót umakne.

»Deček je kakor strela živ in uren,« pravijo gospod in odlagajo veliki zimski plašč.

»Res je, kakor nobeden«, pritrđi sestra, »vedno ti dirja, popeva, vriska, druge lovi, po klopéh leta, doli skače, živ, kakor bi imel živo srebro v sebi. Mislím, da, če bi moral celo uro pri miru sedeti, bila bi mu to najhujša kazen.«

»Zakaj pa mu vse pustiš?« opozoré jo gospod.

»Ko bi kaj pomagalo,« odgovori sestra smehljaje se. »Saj ne more drugače živeti! In kaj mu vse na misel ne pride! Včeraj, ko so se že vsega mogočega naigrali, šine mu v glavo, da se bodo igrali »vrabce v prosu«. Vse bi bilo prav, štirje dečki štirje vrabiči, le strašila jim je manjkalo. Ali ne prinese netéka sitnost k meni, naj jim bodem za strašilo? Nisem se mu mogla ubraniti, tako je prosil in koledoval. Našémi me z razno navlako, postavi me na sredo sobe, na kar me jamejo obletavati in

občivkavati, da je letelo vse skozi ušesa. Naposled me prično pa še od vseh strani puliti.«

»No, lep strah si morala biti, ali bi se pokazala tudi meni?«

Micika je pozabila odgovoriti, ker je hitela v kuhinjo po gospodov zajutrek, s katerim se je čez nekaj časa vrnila.

»Kje pa je moja čaša?« vprašajo gospod, videč, da imajo danes v drugi posodi kavo na mizi.

»Ivan jo je ubil,« odgovori sestra nekoliko v zadregi.

»Ubil? Čašo, iz katere sem ves čas od nove maše semkaj zajutrkoval? Tedaj si mu jih pa menda vendar nekaj naložila?«

»Res sem mu jih v prvi jezi hotela, ali kaj hočeš, saj se ni pustil.«

»Kaj praviš? Vendar se ti otroče že sedaj ne bode ustavljalo?«

»Ej, kaj še! Prišel je k meni ves skesan in objokan, oklenil se mi je okoli vratu in tako lepo prosil, naj ne bodem huda, naj mu odpustim, saj ne bode nikdar več, da mu nisem mogla žalega storiti.«

»Naposled si mu morda še celó krajcar dala za tako junastvo?«

»Ne, tega ne, pač pa sem prinesla vsem skupaj perišče suhih hrušek. Oh kako so jih bili veseli, sirote! Ko bi jih bil ti videl!«

»Oh, ženske, ženske, v tem oziru ste si vse enake! No, le počakaj, v Marijanišču mu ne bodo dajali suhih hrušek za razbito posodo.«

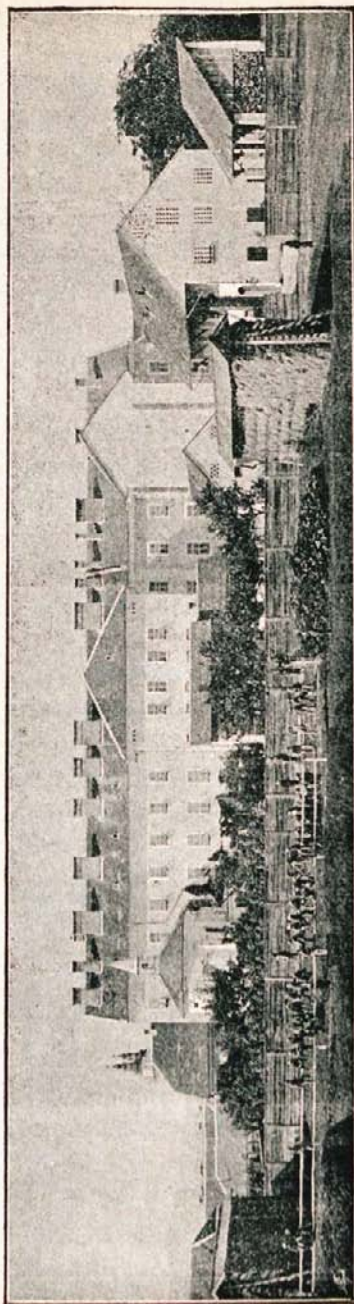
»V Marijanišču? Kaj pa je to?« ozrè se Micika zvedavo v brata.

»Marijanišče je v Ljubljani na Poljanah dobrodelni zavod, krščanski vzgoji sirot namenjen, kjer se toliko časa poučujejo, zlasti v šolskih strokah, da si morejo sami svoj kruh služiti. Kakor sem nedavno zvedel, odšlo bode na pomlad par dečkov iz zavoda, in tedaj bodeva dala stareja dva dečka, Ivana in Tončka, tjekaj.«

Sestra gospodova se zamisli. V sirotiški zavod naj bi odšel? In prav ta, ki je najbolj živahen, pa zna tudi najlepše in najpristrčneje prositi. Ne, nikdar ne!

»Gospod brat, dovoli, da ti sežem v besedo. To vendar ni mogoče, da bi ti tega zalega dečka, ki je kakor bi bil iz živega srebra, tjekaj dajal, kjer bi moral po uri živeti in ne smel niti poskočiti, kadar bi se mu zljubilo?«

»Tu zopet nekaj blebetaš, česar niti ne umeš! Življenje po hišnem redu, ali kakor si ti rekla, »po uri« uravnano, ne bode mu nikakor na škodo, ker ga bode privadilo redu, ki je povsod poglavitna reč. Sicer pa ni res, da bi deček ondi niti poskočiti ne smel. Tam imajo prostora za igranje in letanje več, kakor tukaj. In videl sem sam ter slišal, kako so živi, kako skačejo, vpijejo in se igrajo ob prostem času, kakor pri nas. Imel bode že svoje proste ure, svoje ure oddihljaja

Marijanišče od južne strani.

tudi za razvedrilo. Nič se ne boj! Ondi ima vsaka reč svoj čas, in tako bi moralo povsod biti, kjer imajo otroke pri hiši. Poglavitna reč je, da se otroci privadijo redu. Če je žal, ne bode mu to na škodo, na korist pa tudi ne, zakaj ondi se gleda v prvi vrsti na lepoto duše; gledé na telesne zunanosti so vsi enaki pred prednikom.«

»Rada ti verjamem, da je vse tako, kakor si rekel, ali vendar verjemi mi, da Ivan ni za v tak zavod. Umreti bi moral ondi, vsaj zdi

se mi tako. Brat njegov, Tonček, ta tiha in ponižna duša, ta bi bil boljše za to ustvarjen. Ne, ljubi brat, ne pošiljaj Ivančka tjakaj, tu naj bode! Eden več ali manj! Kjer so že trije pri skledi, sedi naj še četrti. Je-li, da ga pustiš tu?«

»Če je tebi prav, mora meni tudi všeč biti,« odgovoré gospod in se nekoliko pomuzajo.

»In da ne bodeš mislil, da mi ni za pravo vzgojo teh sirot nič prida mari, uvedla bodem sama tukaj prav tak hišni red, kakor ga imajo v Marijanišču.«

»No, na to sem pa radoveden,« pravijo gospod, vstanejo in odidejo v svojo sobo.

VI.

Gorki pomladnji po cvetju dišeči vetrovi so šumljali po gorah in dolinah, vrtovi, travniki in pašniki so bili kar posejani s pisanimi cvetkami prelube pomladi, pastirji in pastarice so prepevali pri svoji živini na paši, otroci posedali so pa pred hišami po zelenih vrtovih, kjer so se igrali konjičke ali pa so se lovili. Tudi na župnem vrtu je bilo vse živo od vrišča, ki so ga delali po drevju vrabci in ščinkovci, spodaj po vrtu pa trije živahni dečki. Četrti deček, ki je bil do sedaj vedno najbolj tih med vsemi, ki se je vedno držal, kakor bi ne bil doma v župnem dvorcu, kjer so se njegovi bratje tako dobro počutili, stal je med tem žalosten in tih pri oknu v sobi in gledal venkaj. Ni ga zanimalo ne čisto jasno nebo, ne cvetoči vrtovi, ne krilati metulji, ki so se tako radostno zibali po pisanem cvetju. Deček je bil, kakor bi ne bil imel življenja v sebi. Gospod, ki so se po vrtu sprehajali, opazovali so dečka že več časa in premišljevali, kaj bi mu utegnilo biti. Lačen ni, žejen tudi ne, po bratih se mu ne toži, pač pa morda po — ljubi materi. Naposled vendar zapusti Tonček okno in gre k bratcem na vrt.

Ko se vrnejo pozneje gospod v družinsko izbo, najdejo ondi sestro Miciko, ki je ravnala otročje perilo in Tončkovo posebej devala, češ, da bode takoj vse pri rokah, kadar pojde v Marijanišče.

»Smili se mi revše, ker mora samo proč,« pravi Micika, »proč med druge ljudi v daljno mesto. A sam izprevidiš, da vseh vendar ne moremo obdržati. Tonček je najstareji, najbolj pameten in najbolj resnoben med vsemi; izvestno bode v Marijanišču zanj

kakor nalašč. Tudi mislim, da mu niti ne bode preveč hudo déla ločitev od sestre in bratov. Ménim, da ni posebno mehkega srca.«

»Tega ne moreš vedeti, morda je deček rahločutnejši, nego se ti dozdeva, pa se le ne zna pokazati. Kolikor véim, bil je srček svoje matere.«

»Materni srček mogoče, jaz si pa le ne morem pridobiti njegovega srca. Vsi drugi tekajo za menoj in »teta, teta« vpijejo ugledavši me, on je vedno mrzel. Nobena reč ga ne ogreje, kakor bi bolehal.«

»Morda je res bolehen«, poprimejo gospod za besedo, »zastonj otrok ne poveša glave.«

Kakor nalašč vrne se sedaj Tonček v izbo in sede zopet k oknu.

»Tonček«, pokličejo ga gospod, »pridi no nekoliko semkaj k meni! Kako pa, da si ves čas tako žalosten, odkar si pri nas?«

Deček molči. Solze mu stopijo v oči.

»Ali te morda kaj boli?« izprašujejo gospod dalje.

Deček prikima.

»Kaj pa te boli?«

»Glava.«

»Ali že dolgo?«

»Dolgo.«

»Odkar si pri nas?«

Deček zopet prikima in gospoda žalostno pogleda.

»Ali te še kaj boli?« poprašajo gospod dalje.

»Oči me tudi bolé in pa zadej na tilniku.«

»Takó, takó,« pravijo gospod in z glavo zmajajo. »Zakaj pa nisi tako dolgo ničesar rekel? Kaj si moral do skrajnosti odlašati? Micika, Urša naj gre takoj v Trbovlje po zdravnika, ti pa spravi Tončka v posteljo!«

Na večer je prišel trboveljski zdravnik in dečka ogledal. Jako pomenljivo je zmajeval mož z glavo in nazadnje določil boleznen, rekoč, da so se mu možgani vneli.

»Sveti križ božji«, vzdihne gospodova sestra, »sedaj bode celó še smrt v hiši! Oh, zakaj ga nismo že poprej poslali v Marjanišče, da ne bi vsaj mrliča imeli!«

Gospod jo ostro pogledajo, ne rečejo pa nič.

Micika odide venkaj in se pri vratih na vrt ustavi, kjer so drugi otroci tako veselo žgoleli, kakor nad njimi v zraku lastovice. V tem trenutku se ji je bolni deček zasmilil. Hitro se povrne v izbo in zdravnika vpraša: »Kaj pravite, gospod doktor, umrl menda ne bode?«

»Kakor se obrne; lahko da, lahko tudi da ne!« odgovori zdravnik, »kakor bode postrežba, in kakor se zasuče med tem bolezen.«

»No, postrežbe mu ne bode manjkalo; z Uršo se bodeva vrstili, in kar bi ne zmogli, naprosila bodem tu pa tam še sosedo.«

»Dečku bi bilo pred vsem treba popolnoma mirne sobe,« pravi zopet zdravnik.

»Gospod, to bode dobil še nocoj. Postlali mu bodeva v Uršini sobici, ondi bode mir,« določi Micika in tako je tudi bilo.

Požrtvovanja polni dnevi in še hujše noči so prišle sedaj v dobovški župni dvorec. Doktor iz Trbovelj je bil skoro vsak dan v hiši in opazoval za smrt bolnega dečka, ki skoro ni mogel pričakati trenutka, v katerem bi se preselil k svoji materi v nebesa. Vsak dan jo je klical z najslajšimi imeni, kar mu jih je le narekovalo otroško nepopačeno srce, dokler mu osušena usta niso odrekla glasú.

»Prav malo je upanja, da okreva«, pravi nekega dné po skrbni preiskavi doktor, »ako ga vročina do jutri zjutraj ne popusti, tedaj je izgubljen.«

»Če je tako, ostanem nocoj vso noč sama pri njem,« odgovori Micika odločno. In res je ostala pri dečku, ki ji je bil do sedaj najmanj pri srcu med vso petorico. Oj, kako počasi je potekala ura za uro! In kako usmiljenja vredno je bilo ubogo dete, premetavajoče se v neznosnih bolečinah po beli postelji z ene strani na drugo! V zvoniku bije polnoči in deček jame klicati svojo mater. »Mati, mati, zlata moja mati, ali ste vi?« vpraša in oči na debelo odprè. Micika se skloni k njemu na posteljo in mu hladi vroče čelo. Dečku se obraz zjasni: »Oh, zlata moja mama, ali ste vendar prišli pome, vendar enkrat!« vzdihne naposled in se Miciki okolu vratu oklene, ter jo s tako silo náse pritegne, da se je lice lica dotikalo.

Nepopisno vesela je Micika čutila, kako je pričel deček mirneje sopsti, kako da so njegove ročice silni pritisek popuščale, in kako so se bolniku prsi dvigale vedno lahneje. Hotela se mu je polagoma izmuzniti in ga spraviti pod odejo, toda ob vsakem najmanjšem poskusu vsikriknil je deček in se je še tesneje oklenil. Ni ji kazalo drugega, kakor pri njem sloneti na postelji in udati se v voljo božjo. Od truda je polagoma zadremala.

Zlati žarki jutranjega solnca so jo našli spečo pri dečku in so jo vzbudili še-le v tistem trenotku, ko so gospod stopili v sobo.

Micika se iznebi dečkovih rôk, ki so jo še vedno objemale, skoči od postelje in pravi: »Saj menda vendar nisem spala.«

»Menda že, ker te je še-le solnce vzbudilo in niti petelina nisi slišala,« pravijo dobrovoljno smehljajoči se gospod. »Toda kaj to, semkaj le poglej, ali ga vidiš, kako se poti, da mu od vsakega lasú visi kapljica? Kolikor jaz smem in vém sklepati, rešen je fant in hvala gre Bogu in tebi.«

Tončku so bili res vsi lasje mokri, in kakor brinove jagode debele so mu stale potne kaplje po čelu. Miciki se oči zasolzé.

»To mu bode pomagalo«, nadaljujejo gospod, »in odslej nadalje bode hitro okreval. V treh tednih se bode morda že lahko preselil v Marijanišče.«

»Gospod, ali res misliš, da bi jaz dečka sedaj še preč pustila med tuje ljudi?« vpraša sestra brata. »Pomisli, za mater me je nocoj klical, in če tudi je to v blodnosti delal, vendar le mu hočem odslej nadalje mati biti. On je moj!«

»Ali bodeš morda mesto njega poslala rajše živahnega Ivana v Marijanišče?«

»Ne, tega ne!«

»Ali morebiti Ivanko?«

»Te že celó ne!«

»No, veš kaj, najmlajših dveh pa menda vendar ne bodeš tje kaj pošiljala?«

»Teh dveh pa za nobeno ceno ne«! odreže se blaga Micika, »obdržala bodem vseh pet pri nas, naši naj bodo!«

»Vseh pet? Pomisli, — ne đaj se preslepiti od lastnega srca! Kako negotova je hvaležnost pri vzgoji tujih otrók! Nikdar ne veš natanko, kakega duha so.«

»Mnogi stariši tega niti pri lastnih otrokih ne vedó.«

»Ako jim pokažemo le prst, zgrabijo že takoj za celo roko.«

»Naj jo le!«

»In ko dorastejo, izgubé se na vse vetrove, ter na naju niti mislili ne bodo.«

»Če ne bodeva vestno za nje skrbela, res da ne!«

»In kaj pa delo in trud, ki ti ga bodo prizadevali?«

»O nič, prav nič; ogibala se ga ne bodem. Toda« — sestra se ozrè boječe v gospoda — »ali ti je morda preveč vseh pet?«

»Meni? I Bog obvaruj! Čuj me, Micika, kaj ti povem! Ko je rajna Ana umirala in zbok skrbij, kaj bode z njenimi otroki, ni mogla umreti, stal sem ob njeni postelji in sem ji obljubil, da hočem jaz za nje skrbeti, kakor za svoje. ‚Za vseh pet?‘ vpraša žena na smrtni postelji. ‚Za vseh pet,‘ obljubil sem ji, na kar se je v miru ločila od tega sveta.«

VII.

Tonček je bil torej otet, zdrav pa še ne. Toda tudi zdravje se mu je vračalo od dné do dné očitneje. Tretji teden po veliki noči je zdravnik določil, da, če bode lepo vreme, Tonček lahko posteljo zapusti in se na solncu ogreje. Deček, postelje že do grla sit, hotel jo je že takoj v ponedeljek odsloviti, kar pa nista pustila niti Micika, niti gospod. Hudo je délo nad vse lepo pomladansko vreme dečku v postelji, toda kaj je hotel? Naposled je vendar toliko izmoledoval pri dobrosrčni gospodovi sestri, da se je v ponedeljek popoldne že oblekel in vsedel k zaprtemu oknu, kjer so se vsipali nanj zlati žarki toplega solnca.

»Oh teta, kako je na solncu gorkó, kako mi dobro dé, kar vlegel bi se po klopi tu-le pod oknom, da bi popolnoma náme sijalo. Le škoda, da se po nebu že podé gosti oblaki, ki je bodo morda kmalu zakrili.«

»Vidiš, Tonček, tako je človeško življenje, sedaj jasno kot sinje nebo, sedaj zopet oblačno in neprijazno, kakor deževni jesenski dan,« pouči ga teta. »In prav to je velika sreča za nas, da niso vsi dnevi našega življenja veseli in ne vsi žalostni, temveč se prvi z drugimi tako vrsté, da jih lahko prenašamo brez težave.«

»Z dežjem in solncem pa vendar ni, da bi se morala vrstiti, meni vsaj bi bilo lepo solnčno vreme vedno ljubše, nego

čmerni deževni čas, kadar niti na vrt ne morem,« trdi Tonček po svoji pameti.

»Tebi že, ljubi moj, ki misliš, da bi od zraka lahko živel, ki bi se le vedno na solncu grel; našim kmetom bi pa vedno solnce nikakor ne bilo po volji, ker bi ničesar ne rastlo zaradi grozne suše, ki bi nastala. Brez dežja bi torej, kakor vidiš, niti živeža ne imeli: kruha bi ne imeli, da bi ga jedli; vode ne bi imeli za pijačo. Kako bi bilo, Tonček?«

Tonček je spoznal, da ni mislil prav. In res so se kmalu izgubili vsi solnčni žarki, kakor bi jih bil odrezal; več jih ni bilo. Mesto njih so se podili po nebu od juga gnani temni oblaki, iz katerih se je oglašal prvi grom. Tonček je s strahom pričakoval, kaj bode. Hude ure se je grozno bal.

»Ploha se bode ulila,« kričé otroci in se pridrvé z vrta v izbo, kjer se po klopéh posedejo okoli bolnega bratca. Komaj je poslednji dobro zaprl duri za saboj, švigne strela mimo okna, da je vsekrižem, kar jo je videlo, vskliknilo, pokrižaje se: »Bog in sveti božji križ!« Ob enem so jele padati debele kaplje iz temnih oblakov in bilo jih je vedno več. Sedaj potegne hud veter in ploha se usuje. Lilo je, kakor bi bil drugi vesoljni potop. Micika, v sredi med mladino, sedaj okoli bele javorove mize zbrano, domisli se ravnokar, kakor ob vsakem hudem vremu svojega mladostnega prijatelja, sosedovega dijaka, ki je imel posebni dar božji, da je znal pesni skladati in pravljiice spisavati. Škoda, da je tako zgodaj umrl, še predno je dovršil »lemenat«. To bi bil gospod, kakor je bil že tedaj moder in učen! In le-ta sosed ji je pravil pred mnogimi leti pravljiico, katero si je bržkone sam izmislil, in katera ji je vselej prišla na misel, kadar je dežilo.

No, to je dežilo, da je kar vršalo zunaj; znotraj pa so zgoleli otroci, kakor mlade lastovice v gnezdu. Micika bi bila »storijo«, kakor jo je imenovala, kaj rada med ljudi spravila. Danes je bila prilika za to, kakor nalašč.

»Otroci, ne zgolite tako, saj morajo človeka boleti ušesa. Če boste mirni, povem vam lepo pravljiico o dežju, ki sem jo čula v svoji mladosti od sosedovega dijaka, Bog mu daj nebesa!«

Otroci utihnejo, kakor bi bil šinil strah med-nje, zakaj pravljiice so poslušali čuda radi. Le s komolci so se tu pa tam še

podrezavali, češ, kakšna le bode o dežju, ki se zunaj s tako silo na vse strani zaganja? Micika se odkašlja in prične:

Rajni sosedom Miha, Bog mu daj dobro, potikal se je rad po gozdih, kjer je okoli studentev brskal in stikal po zapuščenih duplinah. Česa je iskal, ne vem; kaj je pa nekega dné v eni tistih duplin našel, povedala bodem takoj. S seboj je prinašal iz gozda navadno kakih zelišč ali pa vsakovrstnega kamenja, za kar se razven njega v celi vasi živ krst ni brigal, pač pa so se modri ljudje dijaku čudili, češ, kako se more učen človek, ki je že »peto šolo študiral«, ukvarjati s takimi malenkostmi, kakor je kamenje. Nekateri, ali teh je bilo jako malo, so pa trdili: »Kaj veste vi! Miha že vé, kaj dela; bržkone išče zlate rude.« No, česa je Miha res iskal, ne vem, ker ga nisem nikdar vprašala. Ko je v soboto po sv. Ani odzvonilo poldne, položil je sosedom Miha žlico po mizi, napravil križ in molitev po jedi, pokril se s slamnikom in vzel palico v roke, ter odšel, kakor po navadi v hosto, od koder se je vračal še-le zvečer ves lačen, žejen in dostikrat blaten. Tisto soboto po sv. Ani se je kmalu silovito gnalo k hudi uri; Miha še ni bil prav v gozdu, ko se je solnce skrilo za gosto nakopičenimi oblaki, katere so trgali vsekrižem švigajoči bliski. Iz njih se je usul dež, kar ga je le doli moglo. Miha se mu umakne v duplino, od koder nevoljen opazuje, s kako silo udrihajo kapljice na zemljo, in s kakim veseljem zopet odskakujejo kvišku. Nevoljen je bil Miha, ker se je hotelo prav danes za dež napraviti, da pokazi dobovški soseski jutrajšnji »somenj«. »Presneti dež«, mrmra dijak, »vsaj do ponedeljka bi bil lahko počakal, da bi nam ne bil pokvaril ,žeganja'.«

»Več ni bilo moči čakati, sicer bi se bila na polju in v gozdu škoda godila,« tako je v tem trenutku govoril nekdo za Miho v duplini.

Miha se prestraši in ozrè. Kaj pa je to? Od kod pa danes ta čudna družba v jami? V sredi na kvišku strleči skali je sedel starec, čudno oblečen; na sebi je imel siv plašč, prozoren, kakor bi bil meglen. Miha bolj natanko pogleda in zapazi, da je bil res meglen. Od plašča so kapljale velike kaplje in na glavi se je svetila veličastna krona iz samih svetlih kapljic sestavljena.

Okoli starca je bila cela družba vsakovrstnih postav, ki so bile prav tako, kakor on, zavite v bele in sive oblake. Vse so

gledale venkaj iz jame in se smejale, da so jim od same radosti tekle solze po licih.

»Ali veš, kdo sem?« nagovori starec našega dijaka. »Jaz sem kralj Deževnik in razne kopice, ki jih tu vidiš, te so moje hčere, ondi-le pa je moj sin. Če se ti ne mudi, nekoliko počakaj, pa ti bodem nekaj povedal.«

Dijak zleze h kralju na skalo, kralj ga ogrne s svojim plaščem in prične: »Kar jih tu okoli vidiš, vsi so moji otroci; razven enega sina, ki čepi tamkaj v kótu, zavit v svoj plašč, so same hčere. Jako razposajene narave so, in bolj ko morejo divjati, bolj so zadovoljne. Na desni, tebi najbližja, smeja se na vse grlo Ploha svoji sestri Nevihti, katera zunaj divjá, da se bode sama sebe uničila. Dostikrat nastopita jedna za drugo v spremstvu groma in bliska, in tedaj se ljudje tresejo pred njima. Zlasti Ploha jim je grozna, kjer se z vso togoto ulije in če vidi, da sama ne bode zadosti škode napravila, takoj najbližji ji »oblak utrga«, da iz njega izlije Povoden. Vidiš, ta je pa slepa in gluha; kar naprej dere, ne ozirajoč se na levo ne na desno. Kar se ji ustavlja, podira in valí s saboj, ljudi in živino pokončavajoč, njive in travnike uničuje, prst jim odnašajoč. Ko se je Ploha znosila, umakne se vsa potepena, kakor bi je bilo sram, da je tako divjala, semkaj k meni, kjer si nabira novih močij, med tem pa snuje, kam se bode prihodnjič ulila.

Brat Plohe in Nevihte je navadni Dež, ki ga vidiš ondi-le v koticu, v svoj plašč zavitega in stisnena. Kakor sta prvi dve srboriti in razposajeni, tako je ta ponižen in pohleven. Ta ti živi prav po izreku: »Ponižnost je ljuba Bogu in ljudem.« Kadar misli, da bi ga ljudje že radi imeli, prične svoj velikanski plašč po nebesu raztezati, kar dostikrat po dva, tudi po tri dni trpi, in tedaj pravijo ljudje: »Za dež se dela«. Kaj meniš, kaj med tem še počne? Brežštevilne vrste kapljic sklicuje in jih zavija v svoj plašč, oziroma sprejema. Neko noč, ko ljudje spé, je plašč že tako poln kapljic in tako težak, da se ne more več vzdržavati, približuje se polagoma zemlji in spušča kapljo za kapljo doli. Ljudje se vzbudé in zadovoljno pravijo: »Hvala Bogu, dež gre!« Navadno se drži srednje poti, ravnaje se po reku: »Srednja pot, zlata pot« in prav tedaj je povesod, kjer pomóči, zlata vreden.

Ondi-le v onem kótu na levi čepita Pojalica in Prša, dve jako nežni stvarci, in ker sta silno mladi, tudi ne moreta še kaj prida učiniti; dosti je rečeno, da niti vlage za »praho« ne napravita. Hudobna ni nobena, vendar pa radi plašita ljudi s svojima belima plaščkoma. Solnce ji takoj užene. Kmet se ji boji le ob košnji, sicer se niti ne zmeni za nji.

»Sedaj-le se ozri venkaj,« opozori starec mladeniča. Dijak pogleda in pred duplino opazi divji ples vetra z dežjem. »To je Vihra«, opomni jako zadovoljen in na to svojo hčerko vrlo ponosni starec, »ta mi je najljubša med vsemi, kar jih tu vidiš. Ta ti divjá med drevjem in grmovjem, prekucuje se med skalami in po njih, preskakuje prepade, zaganja se celó v ljudi in po ulicah preobrača dežnike s svojimi kapljicami. Od sile je divja in razposajena, vendar pa ne tako hudobna kakor Ploha, da bi uničevala blagostan človeški.«

Starec umolkne, zakaj Vihra je smuknila v duplino k svojemu kralju in pričela vleči za saboj svoj plašč, ki ga je imela do sedaj po nebesu razpetega. Kakor je pa nesreča rada takoj za petami tistemu, ki hoče vse h kratí storiti, tako se tudi Vihri ni posrečilo celega plašča dobiti v duplino. Nataknil se ji je po raznih štorih, pred duplino kvišku štrlečih, in se raztrgal. Ves poln lukenj se je pomikal v duplino, skozi luknje ž njim vred pa solnčni žarki. Živahne hčerice kralja Deževnika so se takoj spoprijele ž njimi in pričele divji ples, da se je vse utrinjalo. Na nebu pa se je vspela mavrica.

»Vidiš«, pravi starec, »taka-le se vselej napravi, kadar plešemo s solnčnimi žarki,« ob enem udari kralj Deževnik ob skalo, in Miha je stal sam v duplini in venkaj gledal na ohlajeno zemljo, po kateri so se tako blagodejno razprostirali solnčni žarki.

»Tako mi je pravil sosedov dijak«, pristavi Micika; »da si je vso stvar sam izmislil, nisem nikdar dvomila, ali pa jo je kje bral. Eno ali drugo je na vsak način resnično, zakaj premeten je bil na vse pretege. Le škoda, da je umrl tako zgodaj.«

»Oh teta, ta je bila pa lepa, ali še več takih veste?« vpraša radovedna Ivanka.

»Seveda jih še vem, in tudi povedala vam jih bodem ob raznih prilikah, če bodele lepo ubogali,« odgovori gospodova

sestra in ljubeznivo pogleda sirote, ozdravelega Tončka pa pritisne k sebi.

»Otročiči«, povzamejo gospod besedo, »lastnega očeta in matere nimate več. Bog ja je poklical k sebi. Moja sestra vam hoče odslej nadalje biti mati, jaz pa oče, če bodete pridni, radi molili in se radi učili.«

»Bodemo!« obljubijo otroci.

»No, torej tudi nobenega ne bodeмо dajali proč, če vas hoče, teta' vse obdržati.«

»Vse bodem obdržala in redila«, odgovori vrla Micika, »saj je pisano: *Kdor sprejme katerega takega otroka v mojem imenu, mene sprejme.* Bog nama bode že povrnil to delo, če ne na tem, pa na onem svetu.«

Dve prošnji in vabili.

I. Katoliška družba.

Ker je namen »Katoliške družbe za Kranjsko« tako blag, zato vabi in prosi predsedništvo prav vljudno, da bi blagovolili pristopiti oni vrli Kranjci in Slovenci sploh, ki še niso udje. Letnina znaša samo po 10 kr. na mesec, to je 1 gld. 20 kr. na leto; družbeniki dobivajo brezplačno letnik »Drobtinice«, vdeležujejo se sv. maš, katerih se več na leto daruje za žive in mrtve ude, potem drugih dobrih del in zaslug iste družbe, posebno za reveže. Pa tudi časnih dobrot in ugodnostij je nekoliko v naši družbi za ude, zlasti za ljubljanske. Dobé se na posodo dobre knjige, dobri časniki; ljubljanski udje jih hodijo lahko čitat v društvene prostore na Starem trgu šte. 13.; za zabavo, pošteno in prijetno, skrbé ob zimskem času tombole, pri katerih je vedno veliko obiskovalcev. — Oglasiti se je pri vodstvu v Ljubljani: na Starem trgu šte. 13.

Tam se dobé tudi doslej izešle društvene knjige, kakor: »Drobtinice« 21.—24. letnik po 60 kr., »Pogled na uni svet«, 30 kr., »Zlatomašnik Leon XIII« in »Papeževa nezmotljivost« po 5 kr., nekaj letnikov »Glasov Katoliške družbe«, pa zlata knjiga Zwergerjeva »Narlepša čednost in nargrša pregreha« 50 kr.

Dr. Anton Jarc,
predsednik.

II. Deška sirotišnica „Marijanišče“

Veliko je sicer dandanes prošnjikov, veliko potreb, veliko se dela in zida za dobredelne namene, vendar se drzne tudi Marijanišče vnovič prositi blaga srca dobrotne podpore, da bi se namreč moglo dopolniti in dozidati, kakor ga sili nujna potreba. Ker pritiska vsako leto več prošnjikov, katerih je mnogo res ubožnih in popolnoma zapuščenih (zlasti to leto jih je bilo brez števila), zato je treba prostore razširiti za šole in za spalnico. Že se je začelo dozidavanje in novi del bode pred zimo pod streho. Zato prosimo podpore, zakaj vsakdo vé, da se pri stointridesetih gojencih ne more nič prihraniti. Kar doide darov sproti, porabi se za vsakdanje potrebščine. In teh je veliko, zakaj javen zavod ne more in ne sme imeti gojencev v taki tesnobi, kakor se godi večkrat v revnih zasebnih družinah. Oblastva namreč rekó: Ali bodi vse v redu, vse v dovoljni meri, — ali pa pustite ves zavod! Enako sodi tudi občinstvo.

Nov del se priziduje na desni strani glavnega poslopja, kakor vidijo čitatelji lahko na naši podobi na str. 184. Prostora bode dovolj za šole in za spalnico.

Naj bi se torej spomnili sirot zlasti imovitejši Kranjci, ki nimajo otrok, pa napravljajo oporoko. Sirote jim bodo potem na mestu lastnih otrok; kot pošteni možje se bodo tukajšnji dečki še v pozni starosti hvaležno spominjali veledušnih dobrotnikov.

